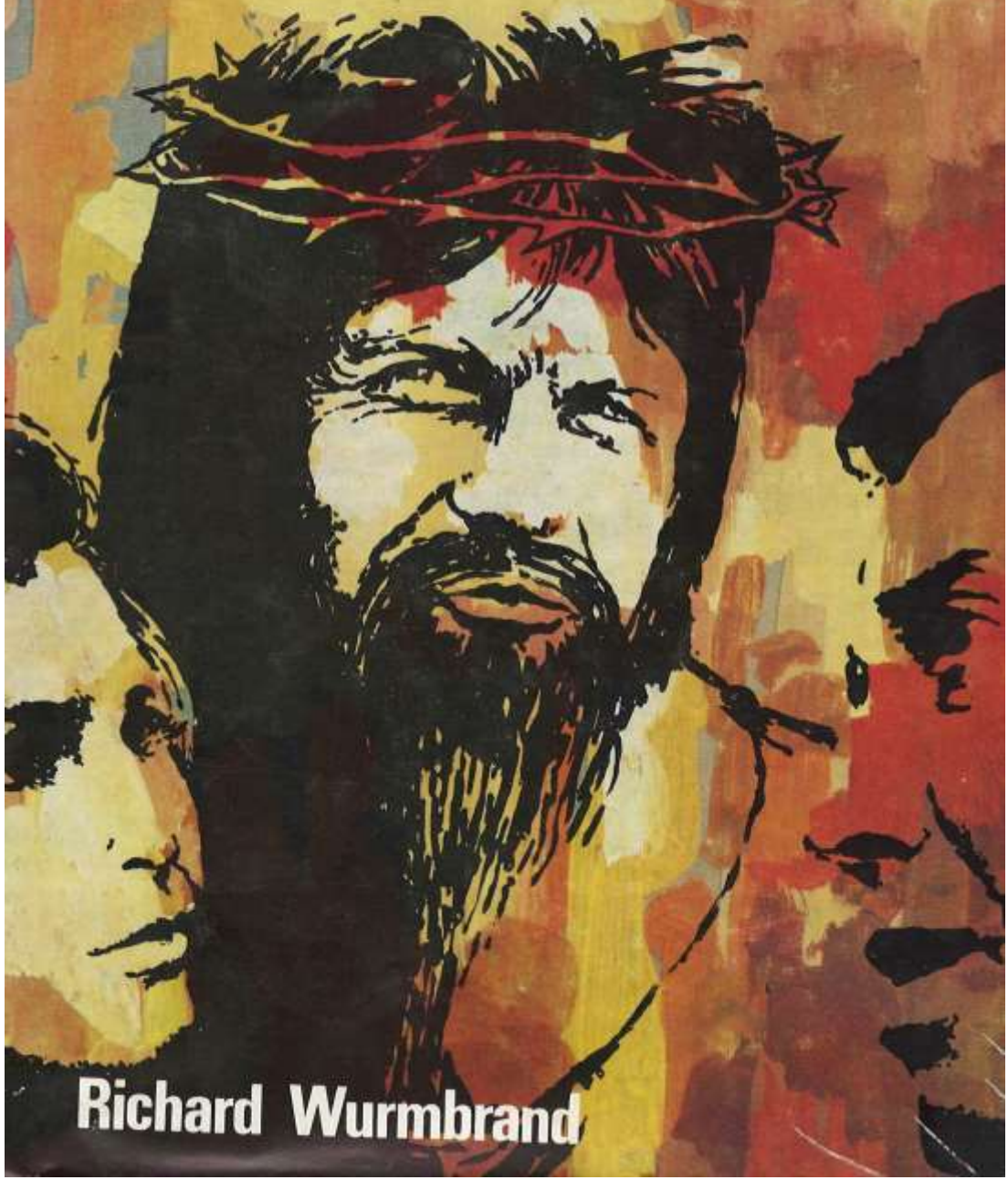

KRISTUS PÅ JUDARNAS GATA

Richard Wurmbrand

**KRISTUS
PÅ JUDARNAS GATA**

AV

RICHARD WURMBRAND

HARRIERS BOKFÖRLAG - STOCKHOLM 1969

Copyright: RICHARD WURMBRAND

Originalmanuskriptet på rumänska.
Från ett norskt översättnings-
manuskript till svenska av
Ann-Mari Behrman

Bokomslag: *Hans H. Kobes*

Andra upplagan

Tryckt hos
Bröderna Lagerström AB 1969

*T*ill minnet av Isaac Feinstein och otaliga andra judekristna, vilka på grund av troheten mot Kristus och mot sitt eget folk Israel dödats av nazister och kommunister.

Den rumänske lutherske pastorn *Richard Wurmbrand* kommer från judisk bakgrund. Han har varit ateist i sin ungdom men blev vunnin för Kristus. Alltifrån sin omvändelse har han vigtt sitt liv åt att vittna om Kristus för anhängare av den mosaiska tron samt för ateisterna, som formade hans barndom och ungdom. Hans förkunnelse och vägran att förneka sin Mästare har åsamkat honom fjorton hårda fängelseår, som upphörde först år 1964, då han blev delaktig av en allmän amnesti. Genom hjälp av kristna vänner och organisationer i utlandet kom Pastor Wurmbrand med hustru och son vid jultiden 1965 till Västeuropa och besökte bland annat Stockholm i början av år 1966. Härifrån kom han sedan till Förenta Staterna, där han nu bor.

I egenskap av sekreterare i Kyrkornas Världsråd i Genève besökte undertecknad Rumänien i november 1946 och kom då under några veckor i nära kontakt med Pastor Wurmbrand. Han var då något av en andlig ledare för de olika rumänska kyrkorna. Jag har aldrig förr träffat en så orädd predikant i en diktaturstat. (Jag hade själv under flera svåra år verkat i Hitler-Tyskland.) Men kanske hade jag heller aldrig träffat en så kristuslik människa. Han kunde ha besparats mycket lidande, om han lämnat sitt land, men han ansåg sin plats vara hos sitt folk.

Under alla fängelseåren har en bönekrets av vänner i flera länder nämnt hans namn dagligen. Det kom flera gånger underrättelser om att han var död. Men vi fortsatte att bedja och hoppas. Och till sist stod

han återigen livs levande där efter 20 år, visserligen med bruten hälsa, men ändå frimodig och brinnande i anden.

Han har redan skrivit flera böcker under de senaste två åren. Den här boken författade han till största delen, liksom sina övriga böcker, i fängelset, utan papper och penna och utan att veta, att den skulle kunna ges ut en gång. Den är en uppfordran inte bara till judarna utan framför allt till oss kristna att försöka förstå vårt ansvar inför våra dagars ättlingar av Jesu eget folk. Kanske är för flera av oss författarens missionsmetoder främmande. Men igenom hela boken går ett brinnande intresse för att få judarna att förstå sin störste Son och för att det skall gå dem som Emmaus-lärjungarna, om vilka det hette, att "deras ögon öppnades och de kände igen Honom".

Stockholm i maj 1968

GÖTE HEDENQUIST
Direktor för
Svenska Israelsmissionen

Ett tack till Sverige och Svenska Israelsmissionen.

”Syssla inte med politik!”, säger somliga kristna. Detta är som att säga: ”Befatta Er inte med den luft, Ni andas!” Politiska skeenden har en betydelsefull inverkan på kyrkornas liv. En politisk regim kan ge sitt fulla gillande och stöd åt kyrkorna, en annan enbart tolerans; så finns det somliga, som helt och hållet kan förtrycka kristendomen, liksom de kommunistiska regimerna i Nordkorea, Kina och Albanien idag.

Politiska omvälvningar utövade sitt inflytande på vårt missionsarbete i Rumänien också. Hitler ockuperade Norge, och just när judar och judekristna behövde särskilt mycket hjälp, eftersom de fördes till slavläger eller ställdes utan alla möjligheter att förtjäna sitt uppehälle, kunde våra norska trossyskon inte bistå oss längre.

Det var i det ögonblicket, som Svenska Israelsmissionen, på den tiden ledd av Pastor Birger Pernow, erbjöd sin hjälp, vilket hade stor betydelse också i det avseendet, att Sverige i Rumänien representerades av en helhjärtad kristen, Ambassadör Patrik von Reuterswärd, som dygnet om stod till förfogande för alla de nödlidande, som bad om hjälp på ambassaden.

Min titel att vara pastor i Svenska Israelsmissionen gav mig även en legal status, som de rumänska myndigheterna inte kunde bortse ifrån. Våra myndigheter önskade hålla sig väl med Sverige. Vårt missionsarbete profiterade av detta. Vi hade inte någon direkt frihet, men vi blev mindre utsatta för förföljelse på grund härav.

Den svenska missionen blev en kanal också till Kyrkornas Världsråd,

varigenom många andra kristna organisationer, kyrkor och även privatpersoner via Bukarest kunde hjälpa sina trosfränder och anhöriga inte bara i Rumänien utan också i angränsande länder.

Och så, i november 1946, just när ryssarna övertog makten i landet, mötte vi för första gången personligen en representant för Svenska Israelsmissionen, som samtidigt var sekreterare i och representerade Kyrkornas Världsråd, Pastor Göte Hedenquist. Vi hade hört om hans välsignelserika arbete till förmån för judar under kriget. Vi kände till, att många judar hade räddats till livet av Gud genom honom. Vi hade läst somliga av hans artiklar. Nu fick vi även träffa honom personligen. Efter mitt första samtal med honom, sade jag till min hustru: "Denne man känner till hemligheten med att ha frid med Gud." Mitt liv hade varit stormigt. Nu hade Jesus givit mig frid i djupet av mitt hjärta, men man kunde inte märka mycket av det på ytan. Men här mötte jag en människa, som både genom sitt ansiktsuttryck och i sitt tal kunde karakteriseras såsom tillhörande "Sar schalom", Fridskonungen. En ny dimension öppnade sig för mig. Sådana dimensioner öppnas inte för en bara genom läsningen av böcker eller genom filosoferande utan ofta genom att möta en kristen medmänniska.

Vi hade det relativt lugnt just vid den perioden. (Det var först ett år senare, som jag fängslades under en period lika lång som den, som Jakob tjänade för Rakel.) Det var även en glädjens tid för vår församling, som just hade befriats från den nazistiska terrorn.

Det fanns inget synligt skäl till att Pastor Hedenquist som text för sin första predikan hos oss skulle välja orden ur Psaltaren 84: 6: "Saliga äro de människor som i dig hava sin starkhet, de vilkas håg står till dina vägar. När de vandra genom Tåredalen, göra de den rik på källor." Jag fungerade som tolk åt honom vid gudstjänsten, så denna predikan trängde djupt in i mitt medvetande.

Hade Gud givit honom en anvisning om att han skulle predika detta just för min skull, då ju Gud visste, att sådana lidanden väntade mig? Kunde han veta, att hela vår församling, som just räddats undan den nazistiska terrorn, snart skulle komma att lida ny förföljelse under kommunisterna? Hade han samma intuition som Maria Magdalena hade om att Jesus skulle torteras och dödas, så att hon i förväg smorde honom för Hans begravning?

Hur som helst: denna predikan spelade sin roll i att bereda mig för lidandet. Många år senare, när jag befann mig i Tåredalen, erinrade jag mig ständigt på nytt orden i predikan, och i stället för att förlora

tid med att sörja över mitt tragiska öde, försökte jag förvandla det till "källor i Tåredalen". Jag gjorde mitt bästa för att åt modlösa medfångar förmedla Livets vatten från Jesus Kristus, den sanna Källan.

Då nazisterna hade förlorat sin makt, var Norge åter fritt, och vi kunde återuppta kontakten med Norska Israelsmissionen. Men i våra hjärtan bevarade vi tacksamheten gentemot Sverige och våra svenska trossyskon, som så mycket hjälpt oss och Guds egendomsfolk Israel.

Richard Wurmbrand

Inledning.

När jag ser tillbaka på mitt liv, blir jag förvånad över hur mycket jag har upplevt.

Den kristnes liv är inte tillbakaskådande. Vi sysselsätter oss inte med att skriva nekrologer över det som har varit, utan vi skriver i människors hjärtan, med den helige Andes penna, förordet till en strålande och evig framtid. Vanligtvis skriver sådana människor sina memoarer, som inte längre äger en tillfredsställande och rik nutid.

Men jag har en annan grund till att skriva mina minnen.

Det har gått ett kvarts sekel, sedan jag började mitt arbete med att för judar förkunna det kristna budskapet under mycket vanskliga förhållanden — den fascistiska terrorn, kriget och senare den kommunistiska regimen i Rumänien. Jag fick mod att stå i stridens hetta under kanonernas dunder i en sektor, där den eviga kampen mellan ljus och mörker utkämpas.

”*Atanou bacharta mikol haamim*” (Oss har du utvalt bland folken), säger judarna dagligen i sina synagogor. ”Frälsningen kommer från judarna”, säger Jesus. ”Olyckorna kommer från de smutsiga judarna”, säger antisemiterna. Rikt dokumenterade böcker överallt i världen anklagar juden.

Somliga människor är lyckliga i sin kristendom. Andra hatar kristendomen och önskar se dess totala misslyckande. Det är en jude, Jesus, som antingen gör dessa människor lyckliga eller rasande.

Somliga drar fördel av kapitalismen — andra känner sig utnyttjade

av den och vill gärna se dess fiasko. Att judarna har spelat en roll på ett tidigt stadium vid skapandet av detta system och att de spelar en roll i det ekonomiska och finansiella livet, som inte står i förhållande till deras antal, kan ingen bestrida. Vare sig du känner dig dragen till eller bortstött av kapitalismen, är din hållning till denna i mycket hög grad bestämd av judar, som du kanske aldrig har sett, eftersom de, som har sista ordet i den kapitalistiska världen, oftast förblir anonyma. Den socialistiska världens färg kan vara dig en källa till glädje eller sorg. Den härstammar från juden Marx och en hel här av judiska kommunistiska kämpar, utan vilka revolutionerna i den östliga världen hade varit omöjliga. Den nya världen följer en lära, som uppenbart bär en judes namn.

Till och med en enkel bondes öde i Vietnam, vilken i hela sitt liv inte har sett en jude, bestäms — när allt kommer omkring — av huruvida han i sitt hus har boken om juden Jesus eller boken om juden Marx. Vare sig den kristna civilisationen eller den ateistiska världen kommer att avgå med segern, ett är dock säkert: vardera har en stark förankring i ett judiskt namn.

Somliga ser med tillförsikt på den moderna vetenskapen, vars krona är atomvetenskapen. Denna skulle ju kunna ge mänskligheten ett lyckorike. Andra väntar sig med oro och förfäran ett ödeläggande atomkrig som denna vetenskaps yttersta resultat. Nästan hela atomvetenskapen i båda lägren är i judars händer. Einstein har givit Förenta Staterna begynnelsen till atomvapnen. En jude, Teller, är atombombens fader.

I vetenskapliga böcker har universum blivit uppkallat efter en jude. Det talas om det einsteinska universum, liksom om vi, som bor i detta universum, vore en judes gäster.

En sådan bild är emellertid inte oriktigt tecknad, då vi i verkligheten är en judes gäster — bara med den skillnaden, att han inte är Einstein utan Jesus Kristus. Detta väsen är människa och jude — men också Gud — en förunderlig Gud, om vilken Hans Heliga Bok säger i brevet till Romarna: "... från dem är Kristus kommen efter köttet, han som är över allting, Gud, högtlovad i evighet." Rom. 9:5. Ett folk, från vilket Gud kommer!

Jag har inte lett ett vanligt missionsarbete utan har arbetat bland det folk, som i de kristnas Heliga Bok kallas "ett heligt folk", "ett utvalt folk", ett folk, från vilket Gud är kommen, men som trots detta står främmande för denne Gud, ett folk, som antingen är välsignat eller

förbannat av millioner människor — såsom källan till andras lycka eller olycka —, ett folk, av vars öde hela världens öde har blivit bestämt och kommer att bli bestämt.

Det judiska folket har givit världen Bibeln, Gamla och Nya Testamentet, en bok, skriven av judar — men som är Guds ord —, det enda, som kan fylla världens andliga behov. Och denna bok kommer att fylla det, när den åter kommer i händerna på dem, som har skrivit den, och när de vill samla sig runt Honom, som är huvudämnet i denna bok: Jesus Kristus, judarnas Messias och folkens Frälsare.

En överväldigande majoritet av mänskligheten lever i stor synd, utan den verkliga tron. Överallt är det mord, utnyttjande av andra människor, förföljelse, äktenskapsbrott, slughet, missunnsamhet, orgier, förtal.

Mänskligheten hotas av snar undergång, om den inte omvänder sig, om den inte uppvaknar från den andliga död, som den befinner sig i. Men Skriften säger, att endast hela Israels omvändelse till Gud kommer att orsaka "liv från de döda".

Förbindelsen mellan Jesus och judarna är oupplöslig. "Var är den nyfödde judakonungen?" frågar de vise männen, när Han kom till världen. "Jesus Kristus, Judarnas Konung", står det på Jesu kors.

I Gamla Testamentets profetior är det likadant. Moses sade till judarna: "En profet skall jag låta uppstå åt dem bland deras bröder." Jesaja, som profeterade om Jesu födelse omkring 700 år i förväg, säger: "Ett barn varder oss fött, en son bliver oss given" (oss judar). Jeremia säger, då han förutsåg upprättandet av det nya förbundet, vilket Jesus skulle upprätta genom att utgjuta sitt blod på korset: "Se, . . . jag skall sluta ett nytt förbund med Israels hus och med Juda hus."

Jesus har själv sagt: "Jag är inte utsänd till andra än till de förlorade fåren av Israels hus." Han sade också, att Han är hela världens Frälsare, men i flera uttalanden fastslår Han sitt särskilda förhållande till judafolket.

Meningen med hela mitt missionsarbete, vars utveckling jag vill beskriva i denna bok, var att påvisa denna förbindelse med Israel, en förbindelse, som inte kan brytas ens om vi själva motsätter oss den. Juden av idag är inte längre den han var för 2000 år sedan — inte ens lik den jude, som levde i de ghetton, som den franska revolutionen befriade honom ur. I vetenskap, konst, litteratur och umgängesliv har han gått framåt. Endast när det gäller religionen har han varit oföränderlig. Han säger och gör detsamma, som hans förfäder sade och

gjorde för tvåtusen år sedan.

Den tidens människor hade kanske en förnuftsmässig orsak till att visa ifrån sig en snickare, som påstod sig vara världens Frälsare. Vi har emellertid andra möjligheter, än de hade, att förstå vem Jesus är. Om Han hade varit ett barn fött utom äktenskapet, en svärmare — som man trodde Honom vara —, så skulle Han inte ha segrat såsom Han segrade.

Människor med det mest lysande intellekt har knäböjt för Honom.

Juden Spinoza säger: "Jesus är den bästa symbolen för den judiska visdomen."

Rousseau skrev: "Var Sokrates' död en vis mans död, då är Jesu död en Guds död."

Strauss, som har skrivit flera böcker för att bevisa, att Jesus inte är Gud, säger likväl, att Han är det högsta mål vi kan åtrå med våra tankar.

Auguste Comte studerade dagligen "Kristi efterföljelse".

Ernest Renan, som har fått många att tvivla på Jesu gudom, säger, att Hans skönhet är evig, och att Hans herravälde aldrig kommer att ta slut.

Somliga av oss har svårt att tro det, som Hans lärjungar sade om Honom. Låt oss då tro det, som Hans fiender sade om honom! Fari-seérerna sade till Honom: "Mästare, vi veta, att du är sannfärdig och lär om Guds väg, vad sant är, utan att fråga efter någon; ty du ser icke till personen." Judas säger: "Jag har förrått oskyldigt blod." Hövitsmannen, som ledde korsfästelsen, säger: "Sannerligen, denne var Guds Son."

Tron på Jesus gör den troende tillitsfull vid tanken på världens dom.

Den verkliga tron på Jesus förvandlar sargade hjärtan till hjärtan brinnande av kärlek.

Den verkliga tron på Jesus avlägsnar skillnaderna mellan folkslagen.

Hedningarnas förgård i Templet i Jerusalem var skild från det heliga genom en avbalkning, på vilken var skrivet på tre språk: "Den, som icke är jude men ändå går över, straffas med döden." Den kristna religionen bryter ned nationella skrankor och gör av Guds hus ett hus, där alla folkslag mötes i bön.

Man vill motsäga mig: "Om Kristi offer gör den kristne tillitsfull vid tanken på Guds dom, vartill tjänar då alla liturgier och böner för de döda? Om tron på Jesus förvandlar oss till att älska vår nästa, hur kan vi då förklara de häftiga meningsskiljaktigheter, som finns

inom ett trossamfund och de olika konfessionerna emellan? Och om kristendomen gör människor av alla folkslag till bröder, varför då dessa blodiga krig folken emellan? Förnekas inte kristendomens löften av den nakna verkligheten?"

Svaret är, att kyrkan ännu lever i "förhistorisk" tid. Alla konfessioner bildar bara utkastet till en härlig och mäktig byggnad, som skall byggas upp.

Att väcka världen till liv ur den andliga döden är det kall, som judarna — sedan de har omvänt sig till Jesus — har fått. Skriften säger, att Guds mening med att frälsa hedningarna — vilka har gjort vad de kunde för Guds församling — var att göra judarna nitälskande för Gud. Judarna är både kallade och på ett särskilt sätt utrustade av Gud till att ge den kristna kyrkan dess verkliga innehåll. Och samarbetet mellan dem och de hednakristna kommer att bli mer harmoniskt, ju mer de hednakristna så att säga blir judar i sina hjärtan.

Gud har kallat mig till att föra judar till Kristus.

Tillika med detta kall har Han också givit mig utrustningen och möjligheterna till att fullfölja det. Varje människa äger en andlig kraft, som hon inte vet om. När hon börjar älska Jesus, märker hon, vilka krafter som har varit dolda i henne. Inte heller jag kunde i början av mitt kristna liv föreställa mig, vilka förunderliga ting jag skulle användas för.

Ty detta var inte *mina* gärningar. Med de troende sker det som med ett barn, som får lov av en bilförare att hålla ratten, under det att föraren själv håller sin hand över barnets. Barnet gläder sig hela tiden över att tro sig föra bilen — utan att kunna göra något misstag —, ty det finns en, som passar på och som vet allt. Vi bär bördor, under det att vi själva är burna på örnens vingar.

Han, som arbetar genom sina barn, är Densamme, som har utstrött stjärnorna på himmelen. I oss finns fröet till kraften att offra oss, den kraft, som var i Sonen, då Han lät sig korsfästas för vår skull. Genom oss verkar Andens heliggörande kraft. I oss stormar det, och genom oss fortplantar sig dessa stormar till andra, ty i oss döljer sig en Gud. Det är, som om Hans fullhet håller på att spränga kärlet, vilket är för trångt för Honom.

När jag ser tillbaka på allt som har varit, skönjer jag sällan logiken mellan det som har skett och den hållning, jag då intog. "Le coeur a ses raisons, que la raison ne connaît pas." (Hjärtat har sina skäl, som förnuftet inte känner.) Människlighetens djupaste övertygelse är inte ett

resultat av tankarnas process. Det undermedvetna kan inte uppfostras — det är ologiskt. Det tänker inte i enlighet med förnuftets vanliga lagar. Hur fantastiskt det kan vara, kan man se i drömmar och nevrosor, där dock stora värden döljer sig. Detta undermedvetna är mörkret, där Gud älskar att ta sin boning. Här har Han i det uppenbara gjort stora ting genom mig, ting, som jag inte ens själv kan förstå.

På andra sidan den kända världen, som vi känner genom våra sinnen, finns den verkliga, osedda världen, tingens kärna. Det är här, som det gudomliga verkar. Och det, som kan märkas i vårt väsen, styres därifrån.

Jag förstår inte allt som har skett, men jag tror, att hela mitt liv, liksom alla Guds barns liv, har varit planlagt av Gud — in i de minsta detaljer. Vårt liv är en del av planläggningen från evighet. Mitt liv tjänar Guds mål. Jag kan vara tillitsfull, även där jag intet förstår.

Då jag blev en Jesu efterföljare, önskade jag inte att ha något att göra med någon — bara vila mig från allt det, som hade hänt tidigare. Religionen bör göra slut på stridigheterna, bör göra livet lugnt. Men det lugna livet i kärlek och sanning skapar nya stormar. Du blir angripen, du måste försvara dig, och så är du i fullt krig igen — utan att ha önskat det. Gud vet, varför du måste öva dig i tro och kärlek, och varför du — som är en fridens son — inte bringar frid utan svärd.

Jag har kommit i konflikt med en del av det judiska folket, vilket kallar de judekristna för sitt folks förrädare. Man kunde ha sagt det enklare och med mera kärlek: att de judekristna har en annan värdesättning av sitt folks intressen.

Men är det egentligen *folket*, som är det värdefullaste av allt? Både Gamla och Nya Testamentet framställer såsom helig en prästinna i ett kananeiskt tempel, där den religiösa prostitutionen utövades. Hennes namn var Rahab. I det ögonblick, då judarna börjar krig i tanke att fullständigt tillintetgöra kananéerna, ingår Rahab ett förbund med judarna mot sitt eget folk. Är hon en förrädare? Är hon ett avskum? Nej, hon är en kvinna, som sätter den nya religionen — representerad av judarna — högre än sin förbindelse med det folk, som hon är en del av. På detta sätt blev hon en av Jesu anmodrar.

Romain Rolland satte fredstanken högre än den franska nationalismen och vägrade delta i kriget mot Tyskland.

Inte heller vi förnekar vårt eget folk. Men för oss är delaktigheten i Kristi smälek dyrbarare än lojaliteten mot vårt eget folk. Och när vi ställs inför alternativet att välja mellan Jesus och folket, som begär,

att vi skall göra avkall på Honom, väljer vi Jesus, eftersom vi är helt på det klara med att det folk, som inte tjänar Honom i sanning, tjänar sitt eget folk illa.

Då vi blev kristna, fann vi dyrbara bröder och systrar, som vi är ett med — bland alla konfessioner. Men ingen av dessa konfessioner ensam är den kristna kyrkan.

Ingen av dem har den fullkomliga sanningen, inte heller den helt förtärande kärleken. De kristna herdarna är på det hela taget inte vad en herde bör vara: en människa, i vilken Kristus bor — en eldsjäl, som inser sanningen, säger den och gör den, och genom vilken Gud själv talar. Fåren lyssnar de inte till. Kyrkans medlemmar utnyttjas inte i förhållande till de nådegåvor de har; de står sysslösa på torget. Arbetet lider brist på den koordinerade gärning, som alla Guds barn borde deltaga i.

Vi är den sämst organiserade här som finns! Jesu sorgliga påstående, att denna världens barn är klokare än ljusets söner, har inte varit oss en inspiration till att förändra sakernas tillstånd. I fordom tid rustades en kristen här för att intaga en tom grav. Varför organiserar inte vi en här för att vinna levande själar?

Då vi påtalade dessa saker, blev kristna ledare förargade på oss.

I London finns det en klubb för dvärgar. Fordringen för att få vara medlem där är, att man inte får vara längre än 140 cm. Dvärgarna räknar med att de är närmare den mänskliga fullkomningen, ty de första människorna var längre än nutidens. Således kan man se, att i samband med utvecklingen har människokroppen blivit mindre. På samma sätt kunde vi skapa en klubb för kristna dvärgar med ett otal medlemmar. — Världen räknar i varje fall med att kristenhetens dvärgar är något normalt, medan en kristen kämpe är ett slags fanatiker (hur ofta har inte ett sådant påstående pådyvlats mig!). Dvärgarna däremot är kalla och likgiltiga, eftersom de är kloka.

Jag kom i konflikt också med dem, som tänkte så. Och i ännu högre grad kom jag i konflikt med den ateistiska världen.

Både på kroppen och i själen har jag ärr efter de många sår, jag fick i denna kamp. Men en sann soldat är endast en soldat, som kämpar med livet som insats, och ärren är soldatens ära.

De goda predikanterna är i fara att använda vackra ord men inte uträtta något. Jag för min del ville uträtta något. Därför måste jag tåla många slag.

Under de sista 25 åren har jag varit en man med bara ett arbete,

ty jag visste, att bara den kan göra stora ting, som koncentrerar sig på ett enda mål.

Amatörsportsmännen är inte de största sportsmännen, inte heller utmärker sig som präster sådana, som vid sidan om att vara präst också är filatelister, fotbollsspelare, schackspelare, musiker, politiker och mycket annat. Man kan ha många talanger, men de bör alla tjäna ett och samma syfte.

Jag har försökt göra en enda sak: arbeta för Kristus.

Jag är inte tillfreds med det jag har uträttat. Om jag vore det, skulle jag inte kunna göra några framsteg.

Men jag vet, att det, som har blivit förfelat i min tankegång och till synd i mitt liv, står under Jesu förlåtelses tecken. Han har inte övergivit mig och vill hjälpa mig att göra det bättre i framtiden.

Och eftersom detta inte är ett individuellt arbete — den verkliga kristne tillhör Guds barns kollektivitet — har jag skrivit denna bok, för att det som har varit rätt och det som har varit fel i det jag har gjort skall tjäna kyrkan och judenheten till lärdom — och för att andra skall göra det bättre.

Författaren.

***En vagnmakare
och en snickare, båda tyskar,
ger den första impulsen
till en judekristen församling.***

Det var 1937. Hitler regerade.

I en liten by i Rumänien tillbringade en tysk snickare sin ålderdom. Hans namn var Christian Wölfkes.

En väckelsekampanj i den evangelisk-lutherska kyrkan, ledd av pastor Scherg, hade gjort honom till en kristen. Senare ansluter han sig till en brödragemenskap, kallad "evangeliekristna".

Wölfkes förstod, att en kristen, som inte *missionerar*, eller endast gör det i begränsad omfattning, *demissionerar* — sviker sin plikt att vara ett ljus för världen. Wölfkes, vid vars säng en judekristen vakar en natt, då han är mycket sjuk, önskar av tacksamhet och av hjärtats djup att bringa judar till Jesus.

Hans dagliga bön var: "Herre, på jorden har jag tjänat Dig och på jorden önskar jag min lön. Jag ber Dig, att jag inte skall dö, förrän jag har fört en jude till tron. Men Du ser, att i min by finns det inte en enda jude. Och jag är gammal, sjuk och fattig. Jag har ingen möjlighet att gå omkring och leta efter judar på någon annan plats. Men Du är allsmäktig. För till mig någon jude, hit till min by, och jag lovar Dig, att jag skall göra mitt yttersta för att leda honom fram till tron."

Den förste jude, som kom till byn den våren, var jag.

Jag undrar, om det finns många flickor, som har blivit uppvaktade med en sådan kärlek, som jag blev uppvaktad med av denne gamle man, som i mig såg svaret på sin bön!

Han gav mig Bibeln att läsa.

Jag hade läst den också förr i tiden, utan att den hade gjort något större intryck på mig. Men den Bibel, jag nu hade i min hand, var inte som de andra. Jag förstod dess hemlighet senare: Wölfkes och hans hustru bad nämligen dagligen i timmar för min och min hustrus omvändelse.

Detta gav Bibeln dess egen tyngd. Egentligen kunde jag alls inte läsa den. Ty alltid började mina tårar att strömma, när jag jämförde mitt egoistiska och usla liv med Honom, som vandrade från plats till plats och gjorde gott.

Wölfkes lät Bibeln och den tysta bönen verka på mitt hjärta. Han talade nästan inte till mig. Instinktivt visste han det, som många rutinerade missionärer inte vet, nämligen att de mest effektiva missionsmetoderna är: ouppmärksamhet, tystnad, koncentrerad meditation för att ge ro åt den själ, de önskar vinna — för att inte oroa kärleken förrän tid är —, samt att bedja oupphörligen och vara nöjd med att så ett litet frö och låta det spira i sin egen tid.

Det gick lång tid. En kväll frågar han mig: "Vad anser du om Bibeln?"

Jag svarade honom: "Jag blev faderlös, medan jag ännu var barn, och vi var mycket fattiga. Det kunde hända, att jag i timmar stod i extas utanför fönstret till ett konditori och brinnande önskade mig en kaka. Då sade jag till mig själv: 'Dessa är inte för mig. Aldrig kommer jag att kunna äta något sådant.' Denna Bibel framkallar minnet av detta. Jag ser åter vidunderliga ting — en Frälsare, en himmel, ett liv i helighet — men jag vet, att det inte är för mig, ty jag är jude. Jag vet, att det finns judar, som har blivit kristna för att kunna gifta sig med en rumänsk flicka eller i hoppet om att undgå den antisemitiska förföljelsen. Men en jude, som tror på Jesus, har jag ännu inte träffat."

Wölfkes var i det ögonblicket Guds redskap för att ta bort en slöja från mina ögon. Han talade till mig i enkla ord, som kom från hjärtat, om sådant, som en jude borde ha vetat, men som jag inte visste: om löftet om Messias, som min förfäder hade — om uppfyllelsen av de messianska löften i Jesus, om Jesu milda stämma, som Han kallade sitt folk med — om kärleken, som Gud ännu har till judarna för detta folks fäders skull, dessa fäder, som var trons bärare, och så vidare . . .

Gud öppnade mitt hjärta, så att jag kunde tro Evangeliet.

Wölfkes föreställde mig så för några judekristna, som var så rena — till och med i sin blick — att jag intill dess inte hade kunnat föreställa mig, att sådana människor existerade.

Denne ödmjuke snickare gav den första impulsen till min omvändelse, som jag senare skall beskriva mer detaljerat.

Efter min omvändelse kom också min hustru till tro. Hon vann andra själar, som i sin tur vann andra och så vidare, till dess att det i Bukarest formades en judekristen församling, som i många år utvecklade en rik aktivitet.

Denna församlings existens, som var frukten av en snickares andliga möda, var hans tröst under hans sista levnadsår.

Han dog under kriget. Jag måste kämpa vidare, och senare var jag i fängelse i många år. Under tiden emigrerade nästan alla judekristna rumäner, och många har bildat församlingar i staten Israel.

Efter att ha blivit frigiven från fängelset, var jag en gång med på ett stort kristet möte. Hundratals bröder och systrar var samlade. Jag var ännu för svag för att kunna predika. Men jag blev ombedd att, om också med bara några ord, berätta om hur jag hade blivit omvänd.

Under det att jag berättade detta, lade jag märke till att en mycket gammal man grät. Efter mötet hejdade jag honom och började samtala med honom.

Hans namn var Pitter och han var vagnmakare. Rörd till tårar berättade han för mig, att det var han, som hade fört Wölfkes till tron. Intill dess hade han trott, att detta var allt, han hade uträttat i sitt liv: att föra snickaren till tron! Nu hade han fått veta, att han hade stor del i de judekristnas kamp för Jesus i Israel och att han i själva verket hade många "barnbarn" i tron.

Hitler dödade judar. Kristna av tyskt ursprung arbetade för judarnas frälsning. Två skilda världar.

När jag tänker på dessa ödmjuka tyskar, som födde mig till liv i Anden, minns jag de ord, som Martin Luther skrev till en jude, som hette Resel:

"Skulle det inte vara riktigt, om Ni tänkte, att eftersom hedningarna och judarna alltid har varit dödsfiender, så borde vi inte ens böja knä för den bäste av Era konungar? Och desto mindre för en sådan jude, korsfäst och förbannad — om inte detta bevisade Guds makt och gärning, Hans, som med sin styrka ingjöt detta i våra stolta hedningahjärtan? Ni judar skulle aldrig tillbedja såsom herre en död hedning, som korsfästs eller dött på annat skändligt sätt. Därför må Ni inte räkna oss kristna såsom dumma och enfaldiga, utan Ni må förstå, att Gud vill föra Er ut

ur det elände, som har varat i mer än 1500 år — vilket Han dock inte vill göra, om Ni inte tillsammans med oss hedningafolk tar emot den älskade Jesus, den Korsfäste.”

Det är ett under, logiskt oförklarligt, att till och med under det anti-semitiska inflytandet under Hitlers tid tyskar kunde av hela sitt hjärta tro på en korsfäst jude som sin Frälsare och somliga av dem känna djup smärta över att judarna förblev indifferentia inför Honom, som är sitt folk Israels härlighet.

*Rabbinerna avverkar
mina sista tvivel på
Jesus som Messias.*

Rabbinerna kallar sig det judiska folkets herdar. Jag hade nått mitt 27:e år utan att komma under deras inflytande. De ledde mig inte till gröna ängar, ej heller till vatten, där jag kunde finna ro. Jag vet inte, vilken sysselsättning de för övrigt hade. Med mig har de aldrig talat. De kom inte för att finna det förlorade fåret.

Ett par gånger gick jag till synagogan, men jag förstod ingenting av det, som sjöngs där. Inte heller de andra judarna gjorde det. Kantornerna visste, att vi inte förstod hebreiska; ändå sjöng de i timmar på detta språk. Det var uppenbart, att de inte önskade, att vi skulle veta något om Gud, och detta gör, att jag tvivlar på att de själva kände Honom.

För att inte vara orättfärdig må jag tillfoga, att jag lika litet uppsöktes av katolska präster eller kristna pastorer. Prästerna har vanligtvis annat att göra än att leta efter förlorade själar — på de platser, där de finns: i vinrestauranger, bordeller, spelhus, i ateistiska organisationer etc.

Jag blev funnen av en snickare, som präster och den officiella kristendomens pastorer skulle ha kallat "sektersk".

Rabbinerna började att intressera sig för mig, först efter det att de hade låtit tiden gå sig ur händerna och Israels store Herde, om vilken den judiske profeten Mika hade profeterat, Jesus från Nasaret, hade funnit mig.

Jag sitter hemma hos en rabbin, som är en av de mest lysande per-

sonligheterna inom den rumänska judendomen. Jag har kommit för att tala om, varför jag tror på Jesus som Messias.

En gång i tiden hade denne rabbin vigt mig. Jag vigdes i synagogan för familjens skull. Han visste då, att jag var ateist. Likväl utnyttjade han inte tillfället för att på minsta sätt tala med mig om Gud. Han nöjde sig med ceremonien — och det var allt.

Nu, då jag hade kommit till Gud genom Jesus, var han missnöjd.

Han frågade mig: "Hur kommer det sig, att Ni tror på Jesus?"

Jag svarade honom, att Jesajas profetia från ca 700 år före Kristus hade gjort ett särskilt intryck på mig. När man läser detta, har man det intrycket, att profeten har århundraden i förväg sett hela Frälsarens liv och i stora drag nedtecknat detta för att judarna skulle känna igen Honom, när Han en gång kom.

"Men vem trodde, vad som predikades för oss, och för vem var Herrens arm uppenbar? Han sköt upp såsom en ringa telning inför honom, såsom ett rotskott ur förtorkad jord. Han hade ingen gestalt eller fägring; när vi sågo på honom, kunde hans utseende ej behaga oss. Föraktad var han och övergiven av människor, en smärtornas man och förtrogen med sjukhet; han var såsom en, för vilken man skyler sitt ansikte, så föraktad, att vi höllo honom för intet. Men det var våra sjukheter han bar, våra smärtor, dem lade han på sig, medan vi höllo honom för att vara hemsökt, tuktrad av Gud och pinad. Ja, han var sargad för våra överträdelsers skull och slagen för våra missgärningars skull; näps-ten var lagd på honom, för att vi skulle få frid, och genom hans sår bliva vi helade.

Vi gingo alla vilse såsom får, var och en av oss ville vandra sin egen väg, men Herren lät allas vår missgärning drabba honom. Han blev plågad, fastän han ödmjukade sig och icke öppnade sin mun, lik ett lamm, som är tyst inför dem som klippta det — ja, han öppnade icke sin mun.

Undan våld och dom blev han borttagen, men vem i hans släkte betänker detta? Ja, han rycktes bort ifrån de levandes land, och för mitt folks överträdelsers skull kom plåga över honom. Och bland de ogudaktiga fick han sin grav — bland de rika kom han först, när han var död — fastän han ingen orätt hade gjort och fastän svek icke fanns i hans mun. Det behagade Herren att slå honom med sjukhet: om hans liv så bleve ett skuldoffer, då

skulle han få se avkomlingar och länge leva, och Herrens vilja skulle genom honom hava framgång.

Ja, av den vedermöda hans själ har utstått skall han se frukt och så bliva mättad; genom sin kunskap skall han göra många rättfärdiga, han, den rättfärdige, min tjänare, i det han bär deras missgärningar. Därför skall jag tillskifta honom hans lott bland de många, och med talrika skaror skall han få utskifta byte, eftersom han utgav sitt liv i döden och blev räknad bland överträdare, han som bar mångas synder och bad för överträdarna."

Rabbinen river sig i skägget och säger till oss (min hustru var också med): "Detta skulle Ni inte ha läst. Det där kapitlet är förbjudet för Er."

Jag har senare tagit reda på i kalendrar utgivna av den judiska menigheten, att detta kapitel verkligen är förbjudet att läsa. I dessa kalendrar finns det texter från profeterna för den offentliga gudstjänsten i synagogorna (s.k. *Haftorot*). På en bestämd sabbat skall Jesaja 51 läsas, nästa sabbat kapitel 52. Och därefter kommer man till kapitel 54. Kapitel 53 är överhoppat. Profetian om Jesus i detta kapitel är alltför uppenbar.

Rabbinen säger till oss: "Mina barn, låt nu detta vara!"

Jag svarar: "Jag vill gärna låta det vara, men profeterna låter mig inte vara. Vilken annan tolkning av detta ställe av Bibeln kan Ni ge mig?"

Rabbinen skakade sorgset på huvudet, men han låter oss gå utan att ens ha försökt ge oss en förklaring. Jag vet inte varför.

Flera år har gått. År 1940 mördade fascisterna under en pogrom två av hans söner, under det att han själv såg på. De sköt också på honom men träffade honom inte.

Rabbin H. ledde själv sina söners begravning. Det gjorde ett djupt intryck på alla närvarande att se honom hålla händerna på båda kistorna och höra honom begynna sin predikan med psalmistens ord: "Herren är rättfärdig i alla sin vägar och nådig i alla sin verk."

Tusentals judar från Bukarest var närvarande på kyrkogården. Jag var också med; för min kristna tros skull och en av judarna utstött, stod jag för mig själv vid ingången till kapellet.

Efter ceremoniens slut, under det rabbinen är på väg ut — stödd av två judar — får han syn på mig och ropar på långt håll: "Richard!" Han omfamnar mig i allas åsyn. Bland tusentals judar hade han utvalt

mig att gråta ut sin smärta hos.

Jag träffade honom flera gånger därefter, och alltid hörde han kärleksfullt på mig, då jag samtalade med honom om min tro. Jag var inte påträngande mot honom. De män, som hade lett pogromen på över 100 judar i Jilava-skogen och som hade hängt omkring 40 andra judar i det offentliga slakthuset med påskriften *koscher-kött* (rituellt rent), var grekisk-ortodoxa präster; en av dem blev sedan biskop med anseende. Det är vanskligt att omvända judar till kristendomen under sådana omständigheter.

Den andre rabbin, med vilken jag talade om Jesus i början av min tro, medan jag ännu dröjde och hade intellektuella tvivel, var rabbin R. från Satu-Mare.

Jag träffade honom en kväll i en synagoga. Då jag nämnde om Fräl-saren för honom, svarade han: "Om Ni vill lyssna lugnt på mig i en halvtimme, skall jag befria Er från denna villfarelse." Jag svarade: "Jag är villig till att lyssna på Er, inte bara en halv timme utan flera dagar."

Jag tog honom med mig hem, och vi kom överens om att läsa Nya Testamentet tillsammans, så att rabbinen kunde avbryta mig när han önskade och bevisa för mig, vad som var oriktigt.

Vi läste tillsammans från klockan 8 på kvällen till klockan 1 på natten. Rabbinen hörde uppmärksamt på och avbröt mig då och då — alltid med samma ord: "Oi, wi schein, oi, wi schein! Dus hob ich nicht gewisst." (Å, så vackert, så vackert! Detta visste jag inte.) Inte en endaste liten motsägelse uttalade han. Han sov hos mig den natten. Då vi nästa dag lämnade huset tillsammans, bad han mig: "Var snäll och säg inte till någon i synagogan, vad som har skett i natt." Jag lovade honom detta men tillfogade: "Jag tycker det skulle vara en hederssak för Er att berätta för judarna, att Ni tycker, att Nya Testamentet är en vidunderligt skön bok."

Rabbin R. gjorde inte det. Senare flyttade han till Czernowitz. Jag besökte honom ett år senare och fann honom sittande bland sina elever. Då jag nämnde Jesu namn, spottade han framför sig och svor.

Under kriget blev han dödad av fascisterna.

Då rabbin F., som tillhörde en känd dynasti av undergörande rabbiner, hörde, att jag var ett får på förtappelsens väg, kallade han mig till sig.

Han hade ett imponerande utseende: gammal, med vitt skägg och vitt hår, hög panna. Hans ansikte lyste av godhet.

Han bad mig om ursäkt, men han hade bett mig komma till sig på grund av sin ålderdom; annars skulle han ha kommit till mig. Han frågade, vad det var som gjorde, att jag kände mig så tilltalad av kristendomen.

Jag berättade för honom i få ord om hela mitt liv i synd samt om samvetsfriden, som jag hade fått, i vissheten att ha mina synder förlättna genom Jesus. "Jesus ger mig frid i själen och glädje. Jag vet, att Han har givit frid till millioner människor. Jag vet ingenting ont, som Han skulle ha gjort. Säg mig, Herr Rabbin, varför skulle jag då överge Honom?"

Rabbinen svarade: "Jesus har inte gjort något ont. Tvärtom, genom honom har många folk blivit lösta från avgudadyrkan och förda till kunskap om den sanne Guden. Men Ni är ju jude. Er plikt är att förbli i den judiska religionen."

"Nej!", svarade jag häftigt. "Den judiska religionen är falsk, eftersom den är judisk. Religionen måste ge människorna en tillfredsställande kunskap om Gud och på vad sätt en människa kan förena sig med Honom. Lika litet som att det kan existera en rumänsk fysik eller en tysk matematik, lika litet kan det existera en judisk religion. Det finns bara religion *eller* religionslöshet. Religionen är antingen sann för alla, eller också är den falsk för alla.

Då det gäller religionen, har vi samma princip, som då det gäller rättfärdigheten. Varje rättfärdighetsbegrepp med adjektivet *ras-*, *kast-*, *klass-*, *militär-*, *betingad* eller *obetingad* är inte någon rättfärdighet. Rättfärdigheten är bara *en*, och den har inget adjektiv tillagt. Alltså accepterar jag inte heller några adjektiv i tron. Jag söker kontakten, föreningen med Gud. Varje religion med ett adjektiv tillagt kan hindra oss att få denna kontakt. Den judiska religionen binder mig till judendomen, den grekiska och romerska binder mig till vissa traditioner, de protestantiska till deras reformatorers tankar. Alla dessa är horisontella kontakter, inte lodräta kontakter med Gud. Men det är just den kontakten jag längtar efter."

Rabbinen frågar mig förundrad: "Jag säger Er med beklagande och med djupt medlidande — inte med ondska eller förakt —, att jag i Er ser en människa, vars rot har huggits av från sitt folks stam. Hör Ni inte inom Er Era förfäders stämma, som kallar Er tillbaka?"

Jag svarade honom: "Jovisst! Varje jude med sidolockar, synagogmusiken — ja, bara att se bokstäverna i den hebreiska Bibeln — påminner mig om förfäderna. Det är som att se Abraham med sin familj

komma till Kanaan på kamelerna. Jag ser framför mig de bibliska scenerierna. Jag lever med i judarnas uttåg ur Egypten, i alla deras svårigheter i öknen, i den underbara scen, då judarna fick Mose stentavlor. Jag lever med i mitt folks hela skakande historia. Men den personliga biografien och historien är ett — den objektiva sanningen är något annat.

Filosoferna, politikerna och de religiösa tänkarna har alltid medgivit, att deras tankar inte varit annat än resultatet av deras livstragedi i ett inspirerat ögonblick, och de vittnar själva om detta. Marx skriver i ett brev till Engels: 'Om Titus inte hade ödelagt mitt fädernesland, så skulle jag inte varit motståndare till allt vad fädernesland heter.' Man bör inte låta sig ledas av en sådan 'bevisföring' för att bli patriot eller anti-patriot.

Vi skall inte låta oss ledas av känslor — inte ens på det religiösa planet —, utan vi måste söka den sanna religionen. Den vill jag ha."

Rabbinen skakade misstroget på huvudet. "Vilken är den sanna religionen?"

Mitt svar var: "Jag vet det ännu inte. Men jag tror, att jag har tagit ett långt steg framåt, när det gäller att uppdaga den, eftersom jag har uppdagat vilken religion som säkert är osann. Det är den religion, som jag tillhör av födseln. Jag menar, att det är absurt, att religiösa överbisningar skall göras avhängiga av en äktenskaplig förbindelse. En man med mosaisk tro förenar sig med en kvinna av samma tro. Den, som födes genom denna förening, betraktas såsom avfällning, om han inte tror på Moses. — Så kan det finnas en granne, som är född genom en förening mellan en katolsk man och en katolsk kvinna. Han för sin del tror, att han är tvungen att hålla sig till alla de katolska dogmerna. Likadant med mohammedaner, buddister, protestanter. Härifrån skapas ett kaos utan all like.

En bock och ett får förenar sig, och deras efterkommande bräker hela sitt liv: 'Mä, mä', och bara 'mä', och de föraktar avkomman av en ox och en ko, därför att denna tror, att det enda riktiga sättet att yttra sig på är: 'Mu, mu', och bara 'mu'.

Detta slags religion är säkert inte den sanna, och jag ämnar inte efterfölja den."

Rabbinen säger: "Jesus gjorde inte, som Ni gör. Han gick på sina förfäders vägar, han höll sabbaten, lagarna rörande maten och de andra lagarna. Han tillbad Gud i synagogan o.s.v. Varför gör inte Ni det samma?"

Jag svarade: "Jesus var en enastående varelse med en enastående

kallelse. Den uppenbarelse Han gav var ny, Han gav oss en ny och evigt gällande sanning. För att vinna sina anhängares good-will, gjorde Han det, som varje förnuftig förkunnare gör: Han klädde sin lära i en acceptabel och behaglig form för sina anhängare. Så kan vi förstå konformiteten i Jesu person.

Men genom Honom uppfylldes den profetia, som vi finner i Jeremias trettioförsta kapitel:

'Se, dagar skola komma, säger Herren, då jag skall sluta ett nytt förbund med Israels hus och med Juda hus; icke ett sådant förbund, som det jag slöt med deras fäder på den dag, då jag tog dem vid handen till att föra dem ut ur Egyptens land — det förbund med mig, som de bröto, fastän jag var deras rätte herre, säger Herren. Nej, detta är det förbund, som jag skall sluta med Israels hus i kommande dagar, säger Herren: Jag skall lägga min lag i deras bröst, och i deras hjärtan skall jag skriva den, och jag skall vara deras Gud, och de skola vara mitt folk.'

Vi behärskas inte längre av en gammal pakt utan av en ny uppenbarelse, som jag kan karaktärisera i två ord: frihet från budens stadgelag — och kärlek. En av kristenhetens berömda lärare, Augustinus, har sagt, att den kristnes normerande livsföring är 'Älska och gör det du önskar!' De judiska sederna finner jag inte längre nödvändiga och tvingande."

Till min förvåning svarar rabbinen: "Citatet från Jeremia är upp-diktat. Ni är förvillad. Sådant skriver han inte."

Jag bad honom ta fram Jeremias bok ur bokhyllan och visade honom detta avsnitt. Jag skämdes över hans okunnighet . . .

Rabbinerna försummar verkligen Guds ord, ty de befattar sig hela tiden med Talmud, Kabbala och talrika kommentarer. Av Bibeln känner de vanligtvis bara Moseböckerna.

Denna krassa okunnighet, när det gäller de enklaste bibeltexter, har jag senare funnit också hos kristna präster, somliga med doktorsgrad i teologi. De känner väl till Tomas av Aquino, om de är katoliker, Karl Barth eller Bultmann, om de är protestanter. (Ofta känner de inte till de teologiska bekännelseskrfterna och de kristna mystikerna; inte heller den Heliga Skrift.)

Rabbinen försökte få ett slut på vår diskussion: "Jag ser, att det är förgäves. Jag vill inte försöka att överbevisa Er att vända tillbaka till judendomen."

"Ni har inte sanningen. Därför har Ni inte heller någon förtröstan",

svarade jag och lämnade honom. "Ni har uppgivit hoppet att kunna föra mig tillbaka till den mosaiska tron, som jag aldrig bekänt mig till. Men jag uppger inte hoppet om att Ni en gång skall bli en Jesu lärjunge."

Rabbinen gav mig en hastig handskakning och tog farväl.

Till trots av vad de kristna hade sagt mig om Jesus, hade det ännu funnits tvivel inom mig, huruvida Jesus verkligen vore Frälsaren. Rabbinerna befriade mig från dessa tvivel genom sin blotta oförmåga att motsäga de kristna argumenten.

Trons väg från förnuftet till hjärtat.

Judarna har en urgammal sägen. Den är så gammal, att det lilla Jesusbarnet kan ha hört den, kanske av sin mor.

En fågelfångare fångade en gång en vacker fågel, som han tänkte stoppa upp. Men då han redan skulle sticka kniven i dess kropp, började fågeln — o, under! — att tala med honom på människospråk, och sade till honom: ”Skona mitt liv, ty jag har fågelungar i mitt bo! Om du skänker mig livet, vill jag ge dig tre enkla råd, som skall vara dig till stor nytta.” Fågelfångaren tänkte: ”För uppstoppning finns det ännu många fåglar i skogen. Men det jag hör nu, är ett Guds under! Vem vet, vilka goda råd jag får?” Så lovade han fågeln att återge den dess frihet, om råden var goda.

Den lilla fågeln gav honom tre ordspråk: ”Om någon berättar för dig något otroligt, så skall du inte tro honom — vem han än är. Har du gjort en välgärning mot någon, skall du inte ångra den efteråt utan vara glad över den goda gärning, du har gjort. Du skall inte sträcka dig efter det, som är för högt för dig.”

Fågelfångaren insåg värdet av dessa råd. Så många gånger hade han bränt sig i livet, därför att han rättade sig efter vad den ene eller andre sade, bara därför att de var välkända människor. Ofta hade han ångrat, att han hade givit ut så mycket pengar på välgärningar och förlorat så mycken tid och energi på att sträcka sig efter det, som han inte kunde uppnå. Han släppte fågeln ur sin hand och sade: ”Gå med Gud, lilla fågel, ty du har givit mig goda råd.”

Richard och Sabina Wurmbrand (1947).

Isaac Feinstein.

Fågeln flög till närmaste gren, och därifrån ropade den till mannen: "Du dåre! Varför släppte du mig fri? Jag har i magen en stor diamant; hade du dödat mig, skulle du ha funnit den och varit rik i hela ditt liv!"

Då fågelfångaren hörde detta, ångrade han, att han hade låtit denna möjlighet gå sig ur händerna och klättrade upp i trädet för att åter fånga fågeln. Men att fånga en fågel med blotta handen! Under det att han klättrade upp på den första grenen, flög fågeln till den andra. Då han var på den andra grenen, var fågeln på den tredje, och så fortsatte det, till dess att mannen gjorde ett felgrepp, föll till marken och bröt båda benen.

Medan han låg och stönade under trädet, närmade sig fågeln igen, satte sig på den första grenen och ropade till mannen: "Du dåre! Gav jag dig inte tre goda råd, som du med ditt förstånd insåg vara rätta och med munnen bekände vara goda? Det första rådet var, att du inte skulle tro absurda ting, vem än i världen det var, som sade dig dessa. Hur kunde du då tro det otroliga, att en fågel skulle ha en diamant i sin mage? Varifrån? — Det andra rådet var, att du inte skulle ångra en god gärning. Du gjorde en välgärning mot mig genom att be nåda mig. Varför ångrade du det sedan, ens om du trodde, att du därvid led skada och förlorade? — Och det tredje rådet var, att du inte skulle sträcka dig efter det, som är för högt för dig. Du är ju fågelfångare, och du vet ju, att det inte går att fånga fåglar med blotta handen. Men hos er människor är det för stort avstånd mellan huvudet och hjärtat och mellan munnen och örat. Ni hör inte på era egna ord och tror inte på värdet av era egna tankar."

I dag kan vi i New York höra det, som talas och sjunges i Paris, men våra egna ord går förlorade, och vi lever, som om vi inte hade uttalat dem. Förståndet är ett, känslorna ett annat.

Jag fick också uppleva sanningen i denna lilla sägen.

Med mitt förnuft visste jag, att Jesus är Frälsaren, men mitt liv — i stället för att bli mera likt Hans liv — blev bara sämre. Med förfäran märkte jag, att jag hade viljan till att göra det goda, men ingen kraft till att utföra det, ty jag gjorde inte det goda, som jag ville, utan det onda, som jag inte ville, det gjorde jag. Jag fann den lagen i mig, som ville göra det goda, att det onda var förhärskande. Jag hade lust till Guds lag i min invärtes människa, men jag såg en annan lag i mina lemmar, vilken strider mot lagen i mitt sinne och som tog mig tillfånga under syndens lag (Rom. 7).

Min inre konflikt hade två aspekter.

Å ena sidan visste jag — eller rättare sagt: kände jag — instinktivt, att en omvändelse måste betyda ett liv i kamp och lidande. Jag skulle bli tvungen att gå emot mitt judiska folk, dess seder och tankegångar, vilka hade bestått i tusentals år. Jag visste, att jag skulle få uthärda — samtidigt som jag måste behålla tålmod och mildhet — skällsord, deras hårda dom — och trots detta förbli orubbad i alla stormar.

Jag måste acceptera att stå emot mitt folk, det folk, som jag var bunden till med hela min själ. Längre lät jag en stämma säga i mitt inre: "Är du ensam klokare än hela ditt folk? Det judiska folket är ett folk, som har fött så många genier, så många mystiker, så många praktiskt skickliga människor och dessutom otaliga martyrer för deras förfäders tro! Skulle alla dessa ha fel, och bara du och några få judekristna ha rätt?"

Först senare skulle jag få lära mig, att mängden och de klingande namnen inte garanterar för en sak, som inte har något värde i förhållande till Guds klara ord.

Och vidare — vilka utsikter hade jag att vinna denna kamp? Om judar skulle omvända sig till kristendomen, vart skulle de gå? (Här nedan skall jag berätta om de negativa erfarenheter, jag hade bland de olika kristna konfessionerna.) Mycket snart förstod jag, att det på jorden inte fanns ett Faderns hus, dit Israel, den förlorade sonen, kunde komma tillbaka.

Alla dessa tankar fick mig att jämföra mig med en Don Quijote, som inlåter sig i en meningslös kamp.

Synden i mig drog fördel av dessa förhållanden. Den gjorde allt, vad den själv ville, och hindrade mig från att bli född på nytt. "Ät, drick, ha det bra, ty ungdomen är kort", viskade den alltid till mig.

Under denna brytningstid fick jag för första gången uppleva Jesu närvaro. Jag kan inte säga, att jag såg Honom. Han syntes inte personligen, men Han var närvarande. Detta fenomen upprepade sig flera dagar å rad. Det var vid middagstid. Jag hade kastat mig på sängen. Tårarna rann nedför mina kinder. Det var som att höra en stämma kalla mig — inte med ord — men om jag skulle förklara, vad jag kände, skulle jag vilja tolka det som ett "*Kom!* Jag vill ge dig lycka. All din synd kommer att bli förlåten. En överväldigande glädje väntar dig." Min hustru var vid min sida, trött på all min kamp, som hon delade av hela sitt hjärta. Men jag svarade: "Nej, nej, jag vill inte komma! Du kallar mig in på en tung väg. Alltför mycket självförnekelse

och lidande väntar mig. Jag vill inte detta! Gå ifrån mig!"

Mätte Gud förlåta mig, om jag — utan att vilja det — talar hädiskt: Jag hade intrycket av att Jesus, Himmelens Herre, knäböjde inför mig, en syndare, då det hade bort vara tvärtom. Och Han bad mig att omvända mig till Gud. Det var, som om mitt hjärta ville brista av Hans smärta, men jag kunde ändå inte. Mitt svar var alltid "nej".

Jag svarade så, därför att jag var en syndare. Men ändå tror jag, att många predikningar och kristna böcker, som jag på den tiden närde min själ med, bidrog till att ge detta svar. I dessa predikningar och böcker blev Jesus-gestalten förfalskad: Han var som en polis, som ford-rade absolut underkastelse under hundratals lagar. Dessa lagar började med avkall på att röka, att bära smycken och slutade med att man måste ge livet för Honom. Alla dessa förbud framhävdes i stället för att framhäva Honom Själv som givaren av oändligt stora gåvor: syndernas förlåtelse, frid i hjärtat, gemenskap med Gud, sanning i våra tankar, ett liv i ljuset, och Anden som ger oss kraft och helgelse, samt glädje mitt under den storslagna kampen — där änglarna kämpar vid din sida — ett evigt liv i härlighet o.s.v., och allt detta utan betingelser!

Vi läser i "Pirke Abot", en talmudisk skrift: "Det slags kärlek, som är betingad, upphör, när det, som den beror av, upphör." Men en kärlek, som inte avhänger av något skapat, upphör aldrig.

Om den frälsning Jesus skänker, vore beroende av ett eller annat själstillstånd, skulle den inte ha något värde, ty våra själstillstånd växlar.

Jesu frälsning är fri, utan betingelser — den är inte avhängig av det som bor i oss, eller av det som vi gör. Den har sitt ursprung i Hans egen kärlek. Därför är den evig.

I själen, som är utvald före världens grundläggning, skänker Jesu fria frälsning entusiasm, kärlek och tacksamhet. Ett sådant tillstånd blir senare en mobiliserande faktor till effektiv handling, men man uppnår inte detta genom att ställa själen inför det ena eller det andra kravet. Tålmod måste till.

Det är skrivet i Salomos Höga visa: "Oroen icke kärleken, stören den icke, förrän den själv så vill."

Då min pojke var liten, frågade han: "Far, hur får man aprikoser?" Jag svarade: "Man lägger en aprikoskärna i jorden, man vattnar den och man väntar med tålmod." Han lade en aprikoskärna i jorden och tog upp den var tionde minut för att se, om trädet började växa. Därför grodde den aldrig. Våra strävanden misslyckas, därför att vi gör som barnen.

Den kristna predikan förbindes ofta med förbud, och detta ödelade mina tankar om Jesus.

Men det som höll mig borta mer än något annat var, att jag var så bunden vid synden: penningkärlek, behov av opassande nöjen, hat, ondska, oärlighet och mycket annat.

Jag fortsatte att praktisera grova och stora synder, också efter det att jag var intellektuellt överbevisad om att Jesus är Frälsaren.

Men ett av Luthers ord stadfästes i mitt liv: "Synden kan inte fördärva de heliga*) utan plågar bara dem, som är utan Gud." Detta beror på två saker. Den första är, att de heliga tror på Kristus, som de är helt beroende av och genom vilken de reser sig igen (till och med om de av okunnighet gör många saker, som de som är utan Gud blir fördömda för) och i vilken de blir bevarade. De faller inte i något ont, som Salomo säger i Ordspråksboken 24: 16. För dem, som inte har erfarit det, är det ofattbart, hur kraftgivande tron är, i synnerhet när det gäller synden. — Det andra är, att genom tron förstår de heliga, att allt beror på Guds barmhärtighet: de erkänner ju av sitt hjärtas djup, att deras gärningar är syndiga och onyttiga. Detta ödmjuka vittnesbörd räddar dem från att gå förlorade på grund av synd, okunnighet eller ondska, ty Gud kan inte överge sådana ödmjuka människor. Desto mer kan Han visa barmhärtighet mot sådana, som själva bekänner sin skuld. Så var det med Bernhard av Clairvaux, då han utbrast med smärta: "Jag har förlorat min tid, ty jag har levt ett liv värdigt fördömseln." Likadant var det med Augustinus, då han sade: "Ve alla människoliv, hur heliga de än är, om de skulle dömas utan barmhärtighet!"

Den lag, som Gud lade i mitt hjärta, var inte besudlad av synliga synder. Den inre människan fortsatte att växa. Och den Helige Ande segrade, i det att Han lät tron tränga ned från förnuftet till hjärtat.

*) Ordet "helig" är inte här använt på det sätt, som katolikerna använder det (om kanoniserade människor), utan det är ett begrepp, som tillkommer alla troende enligt Nya Testamentet.

Isaac Feinstein och min pånyttfödelse.

Den, som skulle spela en särskild roll i detta, var Isaac Feinstein, en av de skönaste troféer, som Jesus vunnit hos det judiska folket.

Han var till att börja med en obetydlig handelsanställd.

En afton hörde han i en kristen församling om Jesu budskap. Han trodde strax. Då han kom hem, sprang han in i sina föräldrars sovrum, väckte dem och ropade: "Jag har funnit Messias!"

Från den kvällen vacklade han inte i sin tro, fastän han mötte stort motstånd från sin familj.

Hans far, en from jude, försökte få honom att förneka Jesus. Då han märkte, att han inte skulle lyckas, ordnade han med den ceremoni, som är föreskriven av rabbinerna vid dylika tillfällen. Han förklarade sonen som död, begravde honom symboliskt i en likkista — där det i stället för sonen låg en trädgren —, rev sönder sina kläder och begrät honom tillsammans med hela familjen, sittande på golvet i sju dagar.

"Den döde" glädde sig under tiden över ett liv, som blev rikare för var dag, och han växte till i nåd och vishet inför Gud.

Efter att ha varit kristen en tid, förberedde han sig att helt och hållet arbeta på att föra evangelium till judarna i Rumänien. Han gick på en missionsskola i Polen, och då han kom tillbaka till Rumänien, trädde han i den norska Israelsmissionens tjänst i Galatz.

Denne man hade en obegränsad arbetsförmåga. Han utgav ett blad för vuxna och ett för barn samt en mängd kristna broschyrer. Han predikade i hela landet och skrev otaliga brev. Feinstein blev en betydande

personlighet bland Jesu lärjungar i Rumänien, en pelare i Guds tempel.

Men för att kunna bedöma en människas rätta värde, bör man betrakta slutet av hennes liv.

Napoleon skrev: "De betydelsefulla människorna är meteorer, som slocknar för att ge universum ljus."

Napoleon gav inte universum ljus, tvärtom, han fick det att blöda och gråta, i det att han utbildade en vetenskap — det hade varit bättre, om den inte hade existerat — krigföringens vetenskap.

Men det existerar ju heller inte några meteorer, som bringar ljus åt universum! Den största meteor lämnar bara efter sig en sotig, försvinnande ljussvans, som det väldiga universum inte ens lägger märke till.

De människor, som är världens ljus, är de, som hopar offer på offer — liksom molekyler är skapade av atomer, den ena på den andra. Det är människor, som världen sällan känner, oftast anonyma och som spelar en obetydlig roll i vetenskap, konst, det politiska, finansiella och pedagogiska livet; det är dessa, som utstrålar sanning, kärlek och tro till människorna omkring sig. Ett sådant skinande ljus var Feinsteins.

Feinstein var ännu ung, då kriget bröt ut, 37 år gammal och pastor i en judekristen församling, som han hade bildat i Jassy, varifrån han utsträckte sin välgörande aktivitet över hela landet.

Atmosfären i Jassy var besmittad av antisemitism. En pogrom låg i luften.

Feinstein var just då i Bukarest, i min bostad. Jag bad honom, att inte resa tillbaka till Jassy, där döden väntade honom. "Vi sänder i stället till Jassy en rumänsk broder för att föra din hustru och dina sex små barn hit."

Han svarade mig: "En herdes plikt är att dö med sin hjord. Jag vet, att de kommer att döda mig, men jag kan inte lämna mina trossyskon allena. Jag reser tillbaka till Jassy."

Några dagar efter hans återkomst till Jassy, den 28 juni 1941, bröt pogromen lös. De dräpta judarnas antal var 11.000. Även andra blev dräpta, därför att de "såg ut som judar". Också judekristna blev dräpta av de rumänska fascistiska myndigheterna och av den upphetsade befolkningen. Men man hävdade, att landet förde ett Korsets heliga krig.

Feinstein blev arresterad. Han fördes först till stadens fängelse. Rumänska tjuvar, som satt i detta fängelse, har efter sin befrielse berättat, att Feinstein sade till judarna, att de inte skulle ha några illusioner: han visste, att de skulle dödas. Och med bevekande och varma ord bad han dem omvända sig och förbereda sig att möta sin Gud.

Tusentals judar stuvades tätt samman i förseglade boskapsvagnar och sändes iväg under brännande solsken, utan en vattendroppe, till dess att de flesta kvävdes ihjäl. Bland dessa var också Feinstejn. De få överlevande internerades i ett koncentrationsläger.

Några av dessa berättade, att Feinstejn, då han kände döden närma sig, sade till en rabbin i närheten: "Det är på tiden, att vi beder psalmerna!" Han dog, under det att rabbinen läste psalmer högt och Feinstejn förklarade, vad som var förutsägelser om Jesus. Han slutade sitt liv, kvävd, med huvudet mot rabbinens axel. Samme rabbin dog endast några minuter efter Feinstejn: en mosaisk jude och en kristen jude, dödade av samma hat, detta hat, som i Rumänien påtagit sig det stora ansvaret att kalla sig "kristet".

Av de judekristna i församlingen i Jassy överlevde inte en enda. Alla dräptes under pogromen. Av de judekristna i Czernowitz och Kishinev undkom bara några få med livet.

Feinstejn blev en martyr för sin kristna tro.

Denne enastående man, med en herdes hjärta, av ett slag, som jag sällan påträffat senare i livet, spelade en betydande roll i den andliga kris, som jag genomgick.

Han kom till vårt hem. Jag talade med honom om min synd och om hur omöjligt det var för mig att bli kvitt den.

Han förklarade, att Jesu ord "dömen icke" hänförde sig inte bara till andra människor utan också till en själv. "I andliga ting är alla självdiagnoser falska. När du lyfter din högra hand framför en spegel, visar spegeln, att du lyfter din vänstra hand, och när du står framför spegeln med ansiktet mot söder, visar den dig, att du står med ansiktet mot norr. Samvetet speglar ditt andliga tillstånd, och därför blir detta deformationerat av samvetet, såvida inte den Helige Ande upplyser det.

Evangeliet berättar för oss om två män, som gick upp till templet för att bedja. Den ene var farisé, den andre en tullman. Den förste gjorde sin självdiagnos och var uppriktig, då han fann, att han var god, eftersom han fastade ofta och gav mycket till templet. Den andre gjorde detsamma men fann, att han var ond, eftersom han levde av oärlig förtjänst. Men bådas självdiagnos var oriktig. Gud ser inte på det, som ögonen ser, utan på hjärtats fördolda människa. I hjärtats djup var den förste en stolt människa, som dömde den andre, under det att tullmannen var ödmjuk och erkände sin synd.

Döm inte dig själv", rådde Feinstejn mig alltid. "Gör dig inga bekymmer, plåga dig inte på grund av din synd. Det står skrivet: "Var inte

bekymrade för er själ' (Matt. 6:25, grekiska originalets text). Själens omsorg är Jesu sak. Tala bara enkelt med Honom om din synd, och sedan är det Hans sak att befatta sig med den.

Vårt förstånd är en hycklare, som Jesus förebrår för att se grandet i sin broders öga — med andra ord förebrår för att se den synd, som härrör ur våra instinkter på grund av arv, dålig uppfostran, vår sociala miljö, djävulens inflytande och ett stort antal övriga faktorer, som inte kan uppräknas. Men förståndets hyckleri stiger inte ned från sina höjder — varifrån det dömer allt och alla — för att se bjälken i sitt eget öga: osanningens kriterium, egoismen, lidelserna, oförmågan att bedöma sig själv. Beviset för att förståndet har bjälken i sitt eget öga är, att det inte förmår ta ut grandet ur sin broders öga utan slår sig till ro med att påtala för honom att det finns där samt att göra livet surt för honom.

Försök att segra över synden genom ett indirekt angrepp mot den. I hjärtat är satan stark, ty där härskar han genom att ge det njutningar. Där blir det svårt att övervinna honom. I förståndet är han svag, ty där kan han bara skapa svårigheter. 'Förvandlen eder genom edert sinnes förnyelse', säger Paulus. Jesus kämpade kampen på Golgata, som på arameiska betyder 'Huvudskalleplats'. Kämpa också du din kamp där! Tag varje tanke till fånga under Kristi lydnad. Låt Honom vara sanningens kriterium. Det ytliga sanningsbegrepp, som vi har präglat, förändrar inte hjärtana. En sådan daglig övning i sanning, som du mediterar över, som du idisslar, intill dess att den trängt in i dig, kommer säkerligen att förändra ditt liv.

Talmud säger, att rabbin Akiba, som från början var både okunnig och med ett föga utvecklat förstånd, hade en hustru, som hade stor tro på Gud och som bad sin man att helga sig och bli en lagens lärare. Akiba brukade säga till henne: 'Men jag har absolut inte någon begåvning i den riktningen.' Då tog hon honom med sig till en brunn. På brunnskanten, där repet ständigt löpte, var det en liten fördjupning. Hon visade honom denna. 'Ser du denna fördjupning i stenen? Det är repet, som är mycket mjukare än stenen, som har åstadkommit det. I många år har det mjuka repet gnidit mot den hårda stenen, och på så sätt kom fördjupningen till. Gör som repet! Upp och ned, upp och ned, alltid detsamma. Bibeln och bönen, Bibeln och bönen. Även om hjärtat och förståndet är av sten, kommer de till slut att bli genomträngda av Guds ord.'

Akiba hörde på sin hustru och blev ett av de stora ljusen i juden-

domen. Till sist blev han krönt med martyrkronan.

Gör som han: var ivrig i att tänka rätt och kristligt, och du skall inte behöva fly ifrån synden, utan synden skall fly ifrån dig.”

Av Feinstein, som hade en vacker sångröst, hörde jag för första gången i mitt liv psalmen ”O huvud, blodigt, sårat, Av smälek höljt och spe!” ur Bachs Matteuspassion. Den gick mig till hjärtat.

En eftermiddag, dagen före Jom Kippur*) 1937, var jag hos Feinstein. Min själ var mycket orolig. Det hade den förresten varit sedan min tidiga barndom. Jag säger till Feinstein: ”Kristendomens krav är alltför överdrivna, omöjliga att fylla. I Bibeln står det skrivet: ’Den som säger sig förbliva i Honom, han är ock pliktig att själv så vandra, som Han vandrade.’ Hur är det möjligt? Det är som att begära av en varg att leva som ett lamm och att sedan låta honom bli fördömd, därför att han inte kan uppfylla detta krav. Eftersom jag inte är en Kristus av evighet, eftersom jag inte är född av en jungfru, eftersom jag inte har haft Jesu utvalda och heliga uppdrag, eftersom jag inte har någon klar förståelse av de andliga verkligheterna utan saknar förstånd, eftersom Guds änglar inte far upp och ner över mig, eftersom jag inte lever i celibat och inte heller är en timmerman — hur skulle jag då kunna leva som Han? Kan snigeln springa som en hare? Av det lilla jag intill nu har sett av de kristna, betyder omvändelse för somliga att göra Jesus till ett intressant samtalsämne men inte en möjlighet för dem att bli en Kristus i miniatyr. I varje fall har inte jag sett människor av Jesu typ.”

Feinstein, som kunde le som ingen annan, svarade mig leende: ”Låt dig inte ledas av det du ser, ty det kunde hända, att du inte ser tillräckligt väl. De judar, som levde för 2000 år sedan, såg inte i Jesus något, som verkligen lände Honom till heder, trots att Han var Guds Son förkroppsligad. En människa, som själv inte är född på nytt, ser inte Guds rike, ens om det är fullkomligt rådande i en medmänniska, som hon står ansikte mot ansikte med.”

”Men begäres det inte av oss att vara som Jesus, att leva som Han? Gör inte den nyss citerade bibelversen vår tro absurd? Är den inte bara en polemisk tillfredsställelse för dem, som går sin väg fram med stolta ord: ’Jag är i Kristus?’”

Feinstein svarade: ”Jag är inte överens med ’Kristi efterföljelse’ av Tomas a Kempis, eftersom det inte rör sig om att efterlikna utan om

*) Jom Kippur — judarnas stora bot- och fastedag, ”Försoningsdagen”.

karikatyr i den boken. Jag vill illustrera detta med en historia, som jag har hämtat ur den rika judiska sagoskatten:

Det var en gång i ett land två stora konstnärer. Och landet delade sig i två grupper — den ena befolkningsgruppen värdesatte den ene konstnären mest, de övriga föredrog den andre. Landets konung blev ombedd att avge sin dom. Han lät dela marmorsalen i sitt palats i två delar genom ett förhänge, kallade först till sig den ene konstnären och befallde honom att måla på ena sidan av salen det, som denne själv önskade; så befallde han den andre konstnären att måla på den motsatta väggen av salen. Den förste konstnären, som var lika begåvad som inbilsk, begynte strax att måla, hjälpt av sina disciplar, många sköna ting. — Konstnären på den andra sidan var en ödmjuk man. Han sade till sina disciplar: 'Det lönar sig inte att försöka konkurrera med min utmärkta rival. Jag förmår inte måla som han. Men jag ber er om något annat. Var här från morgon till kväll och putsa marmorn, så att den blänker.' Detta blev också gjort. På ena sidan målade man — men på den motsatta sidan putsade man väggen. På fastställd tid kom konungen för att se de bådas arbete. Han beundrade den förste konstnärens arbete och ansåg, att vackrare målning än denna hade han aldrig sett. Så befallde han, att förhänget skulle dragas åt sidan, så att han kunde se, vad den andre hade målat. Men han steg förundrad tillbaka. Scenerna målade av den förste konstnären speglade sig i marmorn, som den andre hade polerat, och framträdde i en bländande skönhet. Den andre konstnären fick priset.

Denna berättelse är mycket enkel att fatta. Bara en mycket stolt människa kan inbilla sig, att hon kan leva som Jesus. Budet 'Du skall leva som Jesus' har inte mer än andra bud i Bibeln givits oss för att vi skall uppfylla dem, utan för att vi skall förstå — genom våra ständigt misslyckade försök — att detta är omöjligt för oss i vår djupa syndfullhet. Vi skall inte försöka att leva som Jesus, men vi skall dagligen 'putsa' våra hjärtan genom koncentrerad meditation och i tro, och då skall Jesu skönhet spegla sig i oss — den kommer att ge en ännu skönare bild, än om det hade varit Han själv, ty den levande Kristus, förkroppsligad i en människa, som varit förstörd och förvillad av synden, är skönare än den inkarnerade Kristus, född av en jungfru."

"Nej, nej!", ropade jag med tårar i ögonen. "Jag önskar inte en Jesus, som är uttänkt, förklarad och trodd på, utan en verklig! Och hoppet om att äga denne Jesus tycks mig vara en utopi." Med dessa ord sprang jag ut från Feinstein utan att ta farväl.

Han sprang efter mig. Jag lyckades inte bli kvitt honom. Jag gick in i en mjölkbutik — han kom efter. Och han gav sig inte, förrän jag samma kväll följde med honom till ett bönemöte, som den lilla judekristna gruppen i Bukarest höll.

Där, sedan de flesta hade bedit, blev jag min vilja förutan lyft av Anden. Jag blev själv förundrad över att jag för första gången bad med hög stämma och i en församling. Jag hörde mina egna ord, som dock inte syntes formulerade av mig själv. De sprang fram ur djupet av min själ, vartill mitt jag i vanliga fall inte har tillträde. Beviset för detta är, att jag bad på jiddisch — mitt folks tusenåriga lidandes språk, vilket jag annars aldrig talade.

Jag räknar kvällen före Jom Kippur 1937 som min pånyttfödelsedag, ty det är naturligt, att Jesu lära inte kan skrivas tydligt på ett blad, som dessförinnan hade en annan skrift. Vad som fordras är ett fullständigt brott med det förgångna och en helt ny början, vars utgångspunkt är ett nederlag för alla våra mänskliga begrepp.

Vad pånyttfödelse är, har jag lärt mig av en händelse i mitt liv — eftersom livet oftast är den bästa läroboken.

Flera år senare, i fängelset, lärde jag känna en man, som hade arbetat som fånge i blygruvorna. Han hade råkat så illa ut, att han fått ett stycke bly i huvudet. Följden av detta var fullständig förlamning. Han måste åter lära sig gå och hålla i en sked på rätt sätt. Han fick på nytt lära sig tala, han fick på nytt samla kunskaper. Mannen var som född på nytt. Jag följde med intresse hans tankegång. Han hade den mest opartiska tankegång, jag någonsin erfarit.

Omkring honom diskuterades med lidelse olika nationella och religiösa problem. Alla, som var födda ungrare, hade en ensidig tankegång på grund av sina emotionella komplex, vilka band dem till detta folk. Dessa ungerska fångar framhävde tankemotsättningar mot rumänerna, som de hade varit i konflikt med i tusen år. Alla rumäner, utan undantag, var lika övertygade om att i denna konflikt låg skulden alltid hos motparten. Alla judar betraktade sig själva som oskyldiga offer för en regim, vars aggressivitet saknade varje rättfärdighetsbegrepp och som leddes av några kriminella och vansinniga män. Alla antisemiter beklagade sig över allt det onda, som judarna hade orsakat det finansiella, politiska och kulturella livet. Utifrån dessa argument härrörde en mängd stridigheter, och lidelserna kokade. Alla var fullständigt oemotagliga för de andras argument. Men vilket värde har argument och bevis, som endast överbevisar rumäner eller ungrare?

På samma sätt gick det, då de religiösa diskussionerna började. Katolikerna kom med bevis och argument, som de trodde var förgörande, under det att protestanterna förblev orubbliga — och omvänt.

Vår man var inte bunden emotionellt vid någon av dessa grupper — varken nationellt, religiöst eller politiskt. Han hade ju glömt hela sitt tidigare liv! Han var den ende, som för eller emot kunde överväga de olika argumenten — efter deras objektiva värde — och ge en opartisk dom. Hans dom löd utan undantag: ”Det vi diskuterar (Transsylvanien, en provins som omväxlande hade tillhört rumäner och ungrare) bör inte vara ett stridsäpple mellan två folkslag, utan en bro som leder till enighet. De två folkslagen, som bor tillsammans, bör visa, att också heterogena element kan leva tillsammans i full fördragsamhet, såsom det är i Schweiz. Eftersom alla stora religioner lär, att vi skall älska varandra, så må ni inte kivas med varandra utan visa er överlägsenhet i ett fridfullt samliv och i kampen för idéer, utan hat och avundsjuka. De förföljda nationella, sociala och religiösa grupperna har rätt i att beklaga sig över förföljelsen och att kämpa emot den. Men samtidigt bör de också rannsaka sig själva, om det inte är något fel i deras sätt att leva eller tänka, som orsakar motståndarnas hat” o.s.v.

Jag tyckte om den mannens opartiska tankegång. En sådan tankegång kan inte förverkligas i en människa, som känslomässigt är bunden till ett folk, en religion, en kast.

Såsom det hände med den mannen, händer det med var och en, som i sanning är född på nytt.

Också med mig har det skett en förändring, som jag skulle kunna likna vid den förändring, som försiggick med mannen, som hade träffats av blyet. Detta skedde med mig, då jag såg en Människa, vars blod flöt: Jesus av Nasaret. Hela hans kropp var sargad genom de fruktansvärda piskslagen. Händerna, fötterna, sidan var genomborrade. Huvudet var blodigt och törnekrönt. Men denna Människa dog inte som andra, ty Han kunde men ville inte undandraga sig pinan. Han har själv sagt: ”Jag giver mitt liv . . . *Ingen tar det ifrån mig*” (så narraktiga är alltså diskussionerna om judarnas skuld till Jesu död!), ”*utan jag giver det av fri vilja.*” (Joh. 10: 18).

Mötet med den korsfäste Jesus orsakade en chock hos mig lik den, min vän i blygruvan fick. Jag glömde allt, som varit förut: plötsligt bröts de band, som höll mig fast vid världen, den värld, som dräpte Jesus och som dagligen försöker att dräpa sanningen, kärleken och tron, som Han gestaltar. Mitt förstånd blev fritt till att tänka opartiskt.

Jag skulle vilja avsluta detta kapitel med att framhålla, vad jag anser vara betydelsefullt för min tro, nämligen att det inte är den fria viljan, som driver en till omvändelse och att den fria viljan heller inte har någon betydelse i livet för övrigt. Pånyttfödelsen sker inte genom ens fria vilja, heller inte genom någon annans vilja, men av Gud.

Den som var mest förvånad över denna förändring var jag själv. Jag hade en gång varit en amatör-ateist, hade från ungdomen studerat Marx och Lenin men var nu ett Guds barn! Min vilja var inte fri, då denna förändring skedde. Jag tvingades. Allt skedde av Guds nåd.

Jag tror, att likaväl som det existerar en biologisk tidtabell i naturen, som får fågelungar att komma ut ur ägget på bestämd tid, att börja flyga, att flytta till ett annat land och komma tillbaka på en bestämd tid, och likaväl som det finns en biologisk tidtabell för människokroppens liv — så finns det också en andlig tidtabell för oss människor. För varje människa, som är utvald av Gud, finns det en bestämd timme, när hon får syn på Guds Son, som alltid har funnits i henne men som med tålamod har väntat på den stund, då Han kunde uppenbara sig. I den bestämda stunden samarbetar inre och yttre faktorer, förberedda för länge sedan, för att låta pånyttfödelsen ske.

Kristna martyrer bland det judiska folket.

Jag har berättat om Feinstein, som med sitt blod har vittnat om sin tro. Jag tror, att han fortsatte att intressera sig för mig och för det arbete, jag begynte, från den bättre värld han gick till. Hur skall jag annars kunna förklara det märkliga sammanträffandet, att jag två gånger, innan jag fick långvarigt fängelsestraff, predikade sista söndagen före fängslandet just i Jassy, från den predikstol, varifrån han hade predikat — och bodde i det hus, som ännu var genomträngt av hans ande och gav kraft till hans efterföljd?

Jag finner det riktigt, att jag, innan jag går vidare i min berättelse, nämner några andra judar, som av kärlek till Jesus inte aktade sitt liv något värt.

Den förste är Vladimir Davidmann. Han var son till en rabbin i Balti och bestämd till att följa i sin faders fotspår — att vara en lärare i Israel.

På grund av den likgiltighet, som judekristna vanligen känner inför stridigheterna mellan de olika kristna konfessionerna, slöt han sig till den härskande grekisk-katolska kyrkan i Rumänien. Hans själsstruktur var sådan, att han kunde ha känt sig hemma också i den lutherska kyrkan eller bland baptisterna, ty han slöt sig till kristendomens kärna, inte till dess tidsbetingade skepnad. De principer, som skilde de olika konfessionerna åt, betraktade han som förklädd stolthet. Materiella och politiska intressen samt personliga ambitioner är oftast det verkliga ursprunget till schismerna.

Här följer de omständigheter, under vilka han omvände sig och dog. Från det han var liten hade han blivit lärd att läsa judarnas dagliga, långa bön, varunder man uttalar den mosaiska trons 13 trosartiklar. En av dessa lyder så: "Jag tror helt och fullt, att alla profeternas ord är sanna." Men han lade märke till, att några av de ord, som enligt denna bekännelse skulle vara sanna, hemlighölls för honom: Jesaja 53:e kapitel och Jeremias profetia om det nya förbund, som skulle ersätta det gamla förbund, Gud slutit med judarna genom Moses, blev aldrig lästa i synagogan. Synagogan gick förbi dessa med tystnad, men Vladimir läste dem och förstod, att i dessa profetior fanns en hemlighet förborgad.

Nyfikenheten gjorde, att han en gång gick in i stadens grekisk-ortodoxa katedral. Den storslagna gudstjänsten gjorde intryck på honom. Han återkom. Först då kunde han jämföra, och snart förstod han, att det rādde ett samband mellan gudstjänsten i kyrkan och judarnas hemlighållande av vissa texter i Skriften, och han blev överbepisad om att den utlovade Messias hade kommit. Jesus var Messias.

Naturligtvis spreds i staden ryktet om att en ung jude med korkskruvslockar och kaftan ofta gick till den grekisk-ortodoxa kyrkan. Då han vägrade att ge efter för sin familjs begäran att upphöra med en dylik "villfarelse", blev han av sin far instängd i hemmet i 6 månader. Så snart han släpptes fri, satte han sig i förbindelse med prästerna, lämnade hemmet utan annat än kläderna han gick och stod i samt reste till klostret Dobrovat. Här blev han döpt. Den dag, han skulle döpas, låg han sjuk i lunginflammation. Men han blev döpt i alla fall, och upp från dopvattnet kom han helbrägd.

Föräldrarna, som sökte efter honom med stor iver, uppdagade hans gömställe. De rövade honom från klostret och förde honom tillbaka hem. Här var flera rabbiner samlade och beslöt att straffa "förrädaren". Men just denna natt trängde sig tjuvar in i rabbin Davidmanns hus. I tumultet, som uppstod, lyckades Vladimir fly. Han reste till klostret Neamtul i Moldavien.

En gång, då han promenerade i närheten av klostret, slog honom hans yngre bror — som hade letat reda på honom — och skadade honom.

Då han blev frisk igen, reste han till Bukarest, så att hans familj skulle förlora spåret efter honom. Här började han gå i skola för att lära sig liturgisk sång. Detta fortsatte han senare med i Czernowitz.

1937 reste han dit för att genomgå slutexamen. På tåget läste han i en bönbok, under det att hans medresenärer diskuterade många världs-

liga ting. Dessa lade märke till att han läste i en bönbok och att han av och till gjorde korstecknet, och de började att förolämpa honom. Då knäböjde Vladimir och begynte läsa från början av bönboken — denna gång med hög röst. De, som förolämpade honom, förstummades. Då Vladimir var färdig, bad de honom om förlåtelse, och som bevis för att de var uppriktiga, bad de honom läsa hela bönen ännu en gång.

Vid ankomsten till Czernowitz hade han en dröm. Han ser ett ödsligt landskap, fullt av hemska djur. Själv rider han på ryggen av ett djur. Han igenkänner i ett av dessa vilddjur en av sina farbröder, som biter honom av all kraft. Plötsligt ser han ett helgon, klätt i prästkläder, stiga ned på en skimrande stege. Han igenkänner helgonet. Det är Sankt Serafim, vars ikon han ofta hade sett i klostret. Helgonet har i sin hand en kalk med orden "förtärande eld" skrivna på jiddisch. Från kalken utgår eldsflammor, som uppfyller luften. Så försvinner denna syn, och Vladimir ser bara en underbar, grön äng.

Vladimir vaknar och skriver ett brev till en bekant i Bukarest, där han berättar om det som hänt honom under resan samt om sin dröm.

Samma dag skjuter Vladimirs farbror ihjäl honom i religiös fanatism. Vladimir levde bara några få timmar. Tidningarna skrev om denna sak. Men mutsystemet härskade i de dagarna i Rumänien. Myn-digheterna och pressen betalades, och ingen straffades.

Men Vladimir Davidmann dog inte utan att bära frukt. Då han låg för döden, blev han skött av sin syster, som då var omkring 17 år. Hon omvände sig, då hon såg broderns ståndaktighet i tron, när han led martyrdöden. Hon blev också döpt i den grekisk-katolska kyrkan.

Med henne skedde något, som är unikt och värt att berätta.

Då de tysk-rumänska trupperna 1941 kom till Czernowitz, blev hon tillika med tusentals andra judar deporterad till Kamenetz-Podolsk (Ukraina). Plötsligt kom SS-trupper och massakrerade hela denna grupp. Men att döda 10.000 människor är inte lätt. Gravar måste grävas — de dödade måste begravas av dem, som skulle dödas. Denna operation tog 2—3 dagar. Maria Davidmann väntade också på sin tur. Det, som nu hände, kan inte förstås rätt, om jag inte nämner, att Maria var en typisk judinna med böjd näsa, rött hår och fräknar i ansiktet. Till och med på långt håll kunde man genast se, att hon var judinna. Men trots detta kom en tysk officer fram till henne och frågade henne utan någon som helst inledning: "Är Ni en kristen?" Förvånad bejakade hon detta. Då sade officeren till henne: "Sie werden nicht sterben. Folgen Sie mir!" ("Ni kommer inte att dö. Följ mig!")

RADU VALENTIN

AVRAAM
TATĂL TUTUROR
CREDINCIOȘILOR

RADU VALENTIN

**OGLINDA SUFLETULUI
OMENESC**

EDITIA II-a

Biblioteca Religioasă Evrească

Proorocii despre Messia
de
Ruben Moses

1946

BIBLIOTECA RELIGIOASĂ EVREASCĂ

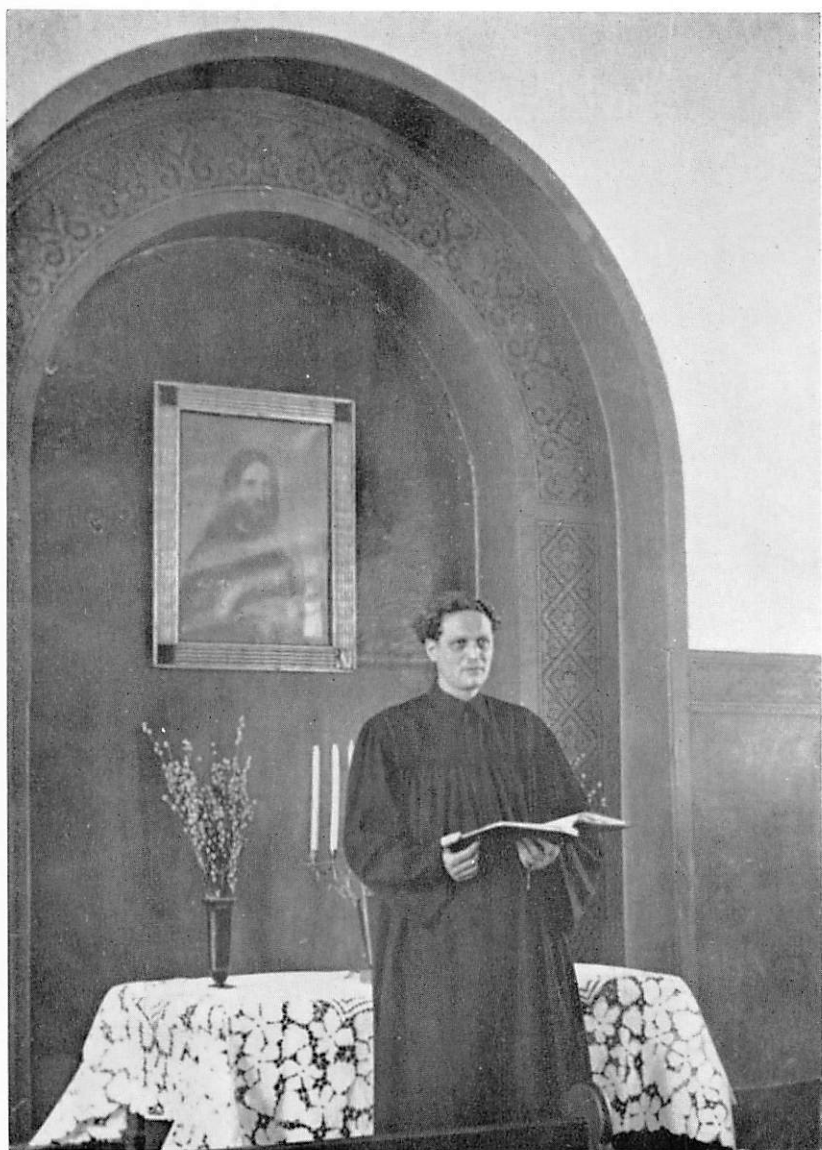
N: 4

**EVREII
POPOR AL**

Dir. colecția de povestiri.
ISRAELULUI

Missionslitteratur för massspridning, författad av pastor Wurmbrand under pseudonymer. Vi ser längst upp t. h. den i kapitlet "Ovanliga fenomen" nämnda skriften "Den mänskliga själens spegel" samt i mitten och nere t. v. skrifter ur serien "Judiskt religiöst bibliotek", som bl. a. delades ut framför synagogorna.

"Jag tror världen är upp-och-ned-vänd! En jude skall predika evangeliet!"
(Sid. 138)

Med fara för sitt eget liv förde denne officer henne tillbaka till Czernowitz, och på så vis räddade han henne från döden.

Man antar, att en tysk troende soldat, som höll vakt, hörde henne tala om Jesus med andra judar, som väntade på att dödas. Då hon talade jiddisch, ett judiskt språk, som är mycket besläktat med tyska och som tyskarna förstår, blev han uppmärksam på att hon var en kristen. Han har då antagligen rapporterat detta i all hemlighet till sin chef, som han visste var en kristen (också jag har mött en officer i Gestapo, som var ett Guds barn), och denne beslöt att rädda flickan — även om det skulle kosta honom livet.

Från Czernowitz blev flickan förd till Bukarest — långt från krigszonen. Där var hon i säkerhet.

Jag har ofta samtalat med henne. En enkel kristen, som inte gjorde sig bemärkt med någon speciell nådegåva eller dygd. Vilken själaherde som helst skulle ha räknat henne till de svagaste kristna. Jag har ofta frågat mig, varför Gud gjorde ett sådant under med henne. Kunde det vara för hennes brors skull? Aposteln Paulus skriver, att judarna på hans tid, som inte var svaga kristna utan tvärtom evangeliets fiender, är älskade för fädernas skull, dessa fäder, som levde 2000 år före deras egen tid: Abraham, Isak och Jakob. Kan det vara så, att det också idag finns somliga som är älskade och förutbestämda av Gud för en särskild uppgift för en släktings eller god väns skull, vilken var stark i tron? I evangeliet berättas det, att Jesus gjorde en lam frisk — inte för dennes egen skull utan för hans vänners tros skull, när de sänkte honom på en säng ned till Frälsaren. Borde inte också vi lära oss att älska, till godo för dem, som inte förmår detta? Stor välsignelse skulle då komma över dem.

Men det var inte bara Feinstein och Davidmann. De jude-kristna fick flera martyrer. I Kishinev levde en jude-kristen grupp, som var mycket aktiv. Deras ledare, ingenjören Tarlev Trachtmann och Schmil Ordienski, blev deporterade till Sibirien för sin tros skull, då ryssarna kom till Bessarabien år 1940. Dessa bröder fann där sin död. Då det kan lända andra till gagn att höra det, vill jag nämna, att denna grupp var i akut konflikt med den baptistiska kyrkan i samma stad — en konflikt, som uppstod på grund av personliga angelägenheter, som inte förtjänar att bli offentliggjorda. Ledarnas upprörda sinnen bragte konflikten så långt, att medlemmarna i dessa två grupper inte hälsade på varandra, när de möttes. En tvist mellan kristna kan sänka sig till en sådan nivå. Men i Sibirien led och dog för sin tro ledarna av den jude-

kristna gruppen vid sidan av den baptistiska församlingens pastor i Kishinev, Bushila. — Varför skall vi vänta till dess att fienden återförenar oss?

Jag minns den unge Friedmann, en judekristen från Jassy, dödad i pogromen. Judarna packades in i en överfylld kreatursvagn. Friedmann tittade ut genom det lilla vagnsfönstret. Någon, som just då fick syn på honom från perrongen, berättade oss senare, att hans ansikte hade strålat som en ängels. En tysk soldat sköt på honom och sårade honom dödligt.

Under kriget blev det förbjudet för judarna att resa. Först senare fick jag tillåtelse att resa till Jassy för att reorganisera den judekristna församlingen, som efter pogromen bestod av endast kvinnor.

Vid detta tillfälle besökte jag Friedmanns mor. Jag försökte att trösta henne, att tala om Jesus. Det var inte möjligt. Hennes man och alla fyra söner hade dödats på en och samma dag av människor, som kallade sig kristna. Hennes hjärta var som sten.

Gud, som har inspirerat skrivaren till 2 Mos. 6:9 att skriva: "Detta allt sade Mose till Israels barn, men de hörde icke på Mose av otålighet och för det hårda arbetets skull", och som också har inspirerat Job att skriva: "Ack, att min grämelse bleve vägd och min olycka lagd jämte den på vågen! Se, tyngre är den nu än havets sand . . .", Han kan också förlåta denna kvinna, vars hjärta hade blivit helt förstenat. Hon hade bara *ett* svar på allt, jag sade: "Om Gud finns, då må Han ge mig tillbaka åtminstone *en* av mina fem."

Jag ville inte insistera, jag drog mig tillbaka, i det att jag böjde mig för denna outhärliga smärta.

Skall jag berätta om Marica Gerö? — Då regeringen Kallai beslöt om de ungerska judarnas deportation till dödslägren i Auschwitz, Treblinka och på andra ställen, gjordes det ett undantag för de judekristna, som var födda av döpta föräldrar. Marica Gerö, teologie kandidat vid den reformerta fakulteten, var en av dessa. Men hon hemlighöll sitt ursprung, som gav henne detta privilegium, och inställde sig frivilligt på det ställe, varifrån de skulle deporteras. Hon önskade att gå med de andra till utrotningslägren för att ända till slutet vittna om sin tro för offren för den antisemitiska förföljelsen och därefter dö tillsammans med de övriga av sitt folk. Marica Gerö var en av de få överlevande från Auschwitz. Tillsammans med andra överlevande kvinnor reste hon genom Bukarest på väg till Israel. Dessa judiska kvinnor kallade henne "den heliga Marica".

Troende bönder från Cetatea Alba, som gråtande åsåg SS-truppernas exekution av judarna från denna stad utan att kunna hjälpa, har berättat om hur en ung judinna, dittills okänd, ropade till de andra judarna inför exekutionsplutonen: "Vi sonar vår synd att ej ha mottagit Jesus, vårt folks sanne Messias. Men tro på Honom — om så bara för detta ögonblick — och ni kommer att uppvakna saliga i Hans himmel!"

Det finns många judekristna, som har lidit fängelsestraff på grund av sin tro.

Sex judekristna, bland dem min hustru och jag själv, arresterades första söndagen efter krigets utbrott under beskyllningen att ha hållit ett olovligt religiöst möte. En rumänsk syster i tron kom till den polisstation, där vi hölls i arrest, och bad att få lida tillsammans med sina judiska bröder och systrar. Hon blev också strax arresterad. Beskyllningen var uppdiiktad, ty jag hade inte hållit något olovligt möte. Jag hade inbjudits att predika i baptistkyrkan på platsen. De troende där, som hade informerats på förhand, hade i sin tur inbjudit andra till sin kyrka. På det viset fick antisemiterna reda på det och bad myndigheterna att arresteras oss. Och polischefen gjorde, som de önskade. Den sista betänklighet han hade — med tanke på att vi inte hade överträtt någon lag — omintetgjordes, då den därvarande grekisk-ortodoxe prästen i egen person bad polischefen att på intet vis frige dessa "smutsiga och farliga judar". Vi ställdes inför krigsrätt. Medan vi var arresterade, måste de judekristna uthärda slag och smädelser, men de led med glädje.

Pastor Milan Haimovici var för sin tros skull fängslad i många år under den kommunistiska regimen. De som var i fängelse med honom, däribland också antisemiter, beskrev honom såsom en hjälte. Då han kom ut från fängelset bemöttes han både med likgiltighet och hat av sina kolleger, för vilkas skull han torterats med fötterna på glödande kol, eftersom han vägrat att uttala någon anklagelse mot dem. Hans martyrskap talades till och med illa om av sådana, som föredrog att inte lida för Jesus. Men detta skall lända pastor Haimovici till särskild välsignelse.

Men hur skulle jag kunna räkna upp alla? Suzana Golder, som arresterades, då hon var 17 år, därför att hon hade vittnat om Guds ord för några fascister. De tog henne genast till sitt högkvarter. Deras chef började utfrågningen med att ge henne en kraftig örfil. Hon vände strax sin andra kind till och frågade: "Vill Ni inte ge mig en till?" — "Vad är det för slags begäran?", frågade fascisten henne. Hon svarade: "Jesus, som Ni säger Er tillbe, har givit oss detta bud, att när någon

slår oss på den ena kinden, skall vi vända den andra till." Den, som slog henne, blev så förvånad, att han befallde, att hon ögonblickligen skulle frigivas. Detta var inte den enda händelsen i sitt slag.

En annan judekristen, syster Alba, måste lida mycket, därför att hon förkunnade evangeliet bland de ryska soldaterna.

Min hustru blev arresterad och fängslad i nästan tre år. Hon blev satt till tvångsarbete med kanalgrävning under omänskliga förhållanden — som inte kan beskrivas — bara för sin tros skull.

Och det skulle vara orätt, att inte minnas rumänska icke-judiska bröder och systrar, vilkas namn det är bäst att ej nämna nu, men vilka satt i fängelse i årtal, därför att de trofast hade hjälpt den kristna missionen för judar.

Otaliga är också de judekristna ungdomar, som misshandlades av sina föräldrar för sin kristna tros skull.

De judekristna måste på det stora hela lida mycket. De måste lida från dem av sitt eget folk, som inte förstår dem. De måste lida från de "kristna" antisemiterna, inför vilka de är och förblir "smutsiga judar", och från ateisterna.

I staten Israel har de judekristna religiös frihet endast på papperet. De blir smutskastade och förföljda, något som vi inte bör ta illa upp, då vi förstår det anti-kristna komplex, så kallade kristna människor har skapat i judarnas hjärtan genom avskyvärd, blodig antisemitism. I Rumänien har de förnämsta antisemitiska organisationerna namnen "Ärkeängeln Mikael's legioner" (trots att denne i Bibeln kallas judafolkets beskyddare, Dan. 12) och "Den nationella kristna försvarsligan".

Jag frågade en av ledarna i en dylik organisation, hur han förstod ordet "kristen". Han gav mig följande definition: "Att vara en kristen är detsamma som att vara motståndare till de smutsiga judarna." Och denne man bekämpade judarna inte bara med ord utan också med käppen. Då må man inte undra över att det på den motsatta sidan har uppstått en liknande idé: att vara jude är att vara motståndare till kristendomen.

En människas sinne är förvänt genom många olika sjukliga komplex. Och vi judekristna, som befinner oss vid många skiljevägar, där det rasar många och starka stormar, måste lida från olika håll.

Men är det till vårt bästa?

S:t Gregorius av Nazians skriver om den kristna kyrkan i det fjärde århundradet, då den på Konstantin den Stores tid erkändes såsom statsreligion: "Vi har förlorat den storhet och den styrka, som vi hade under

förföljelser och mödor.”

Likadant skriver Hieronymus: ”Från den tid, då Frälsaren kom, och till nu, med andra ord, från apostlarnas tid och till vår tid, har Kristi menighet, sedan den kommit till stånd och vuxit, blivit stor under förföljelser och krönts med martyrkronan. Men sedan de kristna har blivit mäktiga, har denna församling visserligen blivit större i kraft av sin tradition och sina rikedomar — men den har avtagit i dygder.”

Jag är överbevisad om att det förödmjukande tillstånd, som de judekristna ofta befinner sig i, är av Gud. Genom många prövningar blir de förberedda för att inte bara komma in i Guds rike men också att spela en ledande roll, när det gäller Gudsrikets ankomst, enligt aposteln Paulus' ord om att Israels omvändelse till Jesus Kristus skall för världen bli till ”liv från de döda”.

Om detta, att bära ett tungt kors, idag inte betydde en förberedelse för den framtida härligheten, så skulle inte vår gode Gud låta oss genomgå så mycket lidande.

Måne det inte är sant, att många kristna i den västliga världen inte längre blir förföljda, därför att de inte längre skrämmer satan utan är trolösa mot Jesus?

De judekristna borde anse sig Gud tack skyldiga för den förföljelse och de martyrer, de har haft på många håll i världen.

En judekristen — den välkände teologie professor Neander — har skrivit: ”O, vilka fega och svaga vittnen med kalla känslor vi är, och ändå vill vi kalla oss kristna! Vi borde skämmas vid jämförelsen med Ignatius och Polykarpus (kristna martyrer under det andra århundradet, som dödades av lejon) och andra, och vi borde önska att ha fått dö för Kristus tusen gånger! De flesta av oss, även de största teologer, är mycket olika martyrer. Vi tycker inte om att bli föraktade, vi gör alla möjliga avkall på sanningen. Vi är människor med anseende, stora teologer — men bara i ord, inte i gärning.”

Gud give, att judekristna och hednakristna ville ta dessa förebråelser på allvar och öppet fördöma världens förbrytelser, även med risk att få lida martyrdöden!

Vi är stolta över att det också bland judar av kristen bekännelse har gjutits martyrblod för Jesu skull. Låt oss lära av dessa våra ädla föregångsmän att bära korset, och att bära det med glädje!

Vilket kristet samfund bör jag tillhöra?

Jag återkommer nu till berättelsen om mitt eget liv.

Jag hade beslutat mig för att vara trofast mot Jesus. Men den, som har beslutat sig för detta, måste försöka upptäcka Jesu sanna skepnad bland de otaliga förfalskningar, som under tidernas lopp har anhopats, måste besluta sig för *en* framställning av denna skepnad för att kunna tjäna Honom helt och hållet och utan att tvivla på att han valt den rätta konfessionen.

Till skillnad mot Vladimir Davidmann var jag mycket intresserad av att söka förstå olikheterna konfessionerna emellan. Jag önskade att bli väl orienterad, innan jag började mitt kristna liv.

Men att orientera sig var inte lätt!

En legend, som förtäljes över hela världen — indierna förtäljer den om Krishna, de kristna om Jesus —, säger, att medan Frälsaren levde på jorden, blev Han tillfrågad av en av sina lärjungar: "Herre, vad betyder Skriftens ord 'Fåfångligheters fåfånglighet, allt är fåfånglighet!'" Jesus sade då: "Du är för ung att förstå detta" och gav inte lärjungen något svar. Tre år förgick. En morgon säger Jesus till den unge mannen — vilken som de flesta ungdomar redan hade glömt sin tidigare fråga: "Låt oss ta en liten promenad!" Den unge mannen var lycklig över att få denna inbjudan. När han promenerade vid Jesu sida, var det, som om hela naturen vore vackrare än vanligt. Jesus öppnade hans ögon, så att han i markens liljor och himmelens fåglar såg sådant, som han ej förut hade sett: Guds försyns under. De gick länge sam-

talande med varandra. Timmarna flög iväg. Det blev nästan middags-tid. Jesus sade till sin lärjunge: "Jag är trött. Jag vill vila här, i skug-gan av detta träd. Du är yngre och spänstigare. Spring bort till den där byn, du ser därborta, och bed om en kanna vatten!" Lärjungen var lycklig över att kunna betjäna sin Lärare och sprang så fort hans ben kunde bära honom. Väl framme i byn knackade han på första dörren och tänkte be om en kanna vatten. Dörren öppnades. Men o, så vacker flickan var! Och då hon frågade, vad han önskade, var hennes röst som klockeklang. Den unge mannen samtalade med henne ända till kvällen. Han övernattade i byn. Men vem kunde sova? Hans tankar var hos flickan. Då morgonen randades, var han åter vid flickans dörren. Den tredje dagen var det likadant. Deras kärlek var ömsesidig. De gifte sig. Flickan var lika rik som vacker och medförde en stor hemgift. De arbetade och blev ännu rikare. Tolv år förgick, och allt var väl. Hon skänkte honom också tre barn. De var lyckliga. Men en dag blev det en stor översvämning, och vattnet sopade på några timmar med sig allt: huset, ladugården, djuren. Till sist drunknade också barnen och hustrun. Bara mannen räddade sig, naken och fattig. Under det att han satt vid floden och grät över sin förlorade lycka, hörde han bakom sig en stämma, som tycktes honom välkänd: "Min käre lärjunge, hämtade du en kanna vatten, som jag sände dig efter?" Som om han hade uppvaknat ur en dröm, ropade han: "Herre, hur skulle jag kunna glömma!" Frälsarens röst svarade honom: "Gräm dig inte över dig själv! Enligt din tideräkning har 12 år gått, enligt min bara en kvarts timme. Jag ville lära dig, vad skriftordet 'Fåfängligheters få-fänglighet, allt är fåfänglighet och jagande efter vind' betyder."

I varje fall borde kristenhetens ledare ha känt till denna legend — och ha följt den.

Men i stället har det varit ett stort jagande efter vind. Och efter rikedom. I Jassy finns det en grekisk-ortodox kyrka, som är så över-belastad med gyllene ikoner, ljusstakar och guldkärl, att man inte fann någon annan lösning att bevaka dessa rikedomar än att stänga kyrkan för gudstjänster. Så har det gått i uppfyllelse, som Augustus den Lyck-lige säger: "Religionen har fött rikedom och förmögenhet, men dessa döttrar har ätit upp sin mor."

Det var jagande efter berömmelse, det var det blinda raseri, som en teolog kunde känna, då han blev motsagd eller mörk till sinnes på grund av någon, som var bättre än han själv, det var en anhopning av stridigheter och hat, som varade hela livet, ja, till och med flera

århundraden, utan att det gamla sköna babyloniska ordspråket respekterades: "Solen har gått ned och dagen är slut. Av Guds kunskap har man gjort en krona till att förhärliga sig själv med och en spade till att gräva med", som Talmud säger. Guds ord har använts till att främja politiska intressen och till att dölja sanningen genom orättfärdiga gärningar.

Olikheten i tankegång, som kunde ha fört till en mycket fruktbringande fördjupning i Guds ord, såvida den kungliga lagen, Kärlekens lag, hade följts, blev i stället till avskrämda synder, i det den ersatte kyrkan — den enda — med många konfessioner, varav några låter sig ledas av det krassa slagord, som formats av Hitler: "Där vi är, finns det inte plats för andra!"

Konfessionerna emellan rinner det strömmar av blod, som har gjutits under religionsföljelser — inte bara i svunnen tid utan också i vår egen generation. Den rumänska ortodoxa kyrkan förföljde starkt under sista världskriget inte bara judar, vid vilkas nedslaktande prästerna deltog, utan också dem, som kallades "sektarister", d.v.s. baptister, adventister och andra, som fängslades i tusental.

Den omvända letar förgäves efter "Faderns hus", den församling, som grundades av Kristus. I dess ställe finner han många andra församlingar med barbariska namn, som timmermannen, Jesus, inte ens skulle ha förstått: katolsk, grekisk-ortodox, luthersk, baptistisk o.s.v.

Den helige Epifanus sade redan i det fjärde århundradet, då han talade om audenerna (medlemmar i en sekt, grundad av en viss Audius, som påstod, att Gud har kropp som en människa): "Det är förfärligt, att kyrkans medlemmar förändrar de kristnas namn, när kyrkan själv endast gläder sig, när de kristna bär Kristi namn och förkastar alla andra benämningar. Men i stället för att bära Kristi namn, bär de namnet på deras sekts grundare, namnet på en människa — detta är otillbörligt!"

Men ingen brydde sig om denna varning. Vi har konfessioner med människors namn, och Brudens själ vandrar omkring, som om hon hade gått vilse i sitt sökande efter Brudgummen.

Jag undrar, om kosmonauterna hade vågat sig ut i kosmos, om tjugo vetenskapsmän skulle ha kalkylerat med från varandra avvikande resultat och skulle ha meddelat kosmonauterna divergerande fakta från fysikens värld? Men nu flyger de iväg, förlitande sig på vetenskapens och matematikens tillfredsställande uppgifter. Men vi, hur skulle vi kunna fly till Guds tron, när konfessionernas trumpeter frambringar

vilselöjande ljud och den ene förstör tilliten till det, som den andre har sagt?

I denna labyrint hade jag att orientera mig.

Jag skall berätta om några händelser härifrån. Jag hoppas, att läsarna inte tar anstöt av att jag samtidigt nämner några människors fel. En av författarna av Melanchtons liv har skrivit: "Den, som anser det skamligt att finna något hos stora och berömda män, som är värt kritik, har en alltför godtrogen uppfattning av människorna. Ty det är bara Gud som har privilegiet att vara utan fel — det mänskliga väsendet är inte i stånd till detta." Läsarna skall senare förstå, att också jag ser det goda i de olika konfessionerna och hos deras ledare, ävensom att jag inte har haft enbart negativa erfarenheter av rabbinerna.

Personligen skulle jag inte kunnat tänka mig att övergå till den grekisk-ortodoxa kyrkan.

Det ritual, som där brukas vid dop av en jude, tvingar den omvända att spotta tre gånger och säga: "Jag förnekar, förbannar och spottar på judarna", med andra ord: på hans egna föräldrar, syskon och släkt! Jag vet tillfällena, då den, som skulle döpas, svimmade under dopceremonien, då han måste uttala dessa ord. En annan kunde inte öppna sin mun.

Vilken usel människa kan det vara, som har lagt detta hinder i vägen för judarna att komma in i Jesu kyrka? Jesus har ju sagt: "Jag är inte utsänd till andra än till de förlorade fåren av Israels hus."

Förresten, så snart som den fascistiska regimen i Rumänien hade fått fotfäste, förbjöd den grekisk-ortodoxa kyrkans "heliga synod" judar att upptagas i kyrkan.

Jag tog ett stort steg framåt i mitt sökande efter den rätta kyrkan genom att fastställa *en* såsom varande falsk!

Den romersk-katolska kyrkan kände jag redan tidigare till: dess händer var besudlade med blodet av millioner judar och kristna, som hade tillhört andra konfessioner men som dödats under katolicismens regim.

Katolska präster och lekmän har förärat mig med sin vänskap. Jag har ett kärt minne av många. Jag har känt katolska präster och munkar, som dött hjältemodigt för Kristus efter att ha avlagt ett strålande vittnesbörd. Dessa människor, som hade stor andlig charm, fick mig inte att älska den katolska kyrkan utan att i stället beklaga det irrationella i människolivet, som får Guds bästa barn, människor, som är redo att ge sitt liv för Kristus, att vara trogna mot ett system av avgudadyrkan.

Det finns många kristna av judisk börd, som älskar Jesus av upprök-

tigt hjärta och som känner sig hemma i den katolska kyrkan. För mig är och förblir den främmande.

Jag har också klappat på lutherdomens portar. Den lutherska kyrkan är en märkvärdig kyrka — en kyrka, som existerar mot dess grundläggares vilja!

Luther har skrivit följande: "Att grundlägga och följa många sekter och skaror i tron är att dela Gud i många gudar och att ge Honom många namn. En sekt är inte något annat än en separation, som är förbjuden av Gud — en separation från den sanna, universella, osynliga kyrkan, en gärning utförd av den mänskliga naturen. Jag tycker inte om att läran och människorna kallas lutherska — och ändå måste jag uthärda att man på detta sätt smädar (!!) Guds ord med mitt namn. Jag ber, att mitt namn inte må nämnas, och att människorna inte skall kalla sig lutheraner utan kristna. Hur skulle jag, ruttna säck fylld med jord, kunna förtjäna, att Kristi barn bure mitt olyckliga namn? Ingen må säga: 'Jag är lutheran eller papist (anhängare till påven)', ty varken jag eller påven dog för någon och ingen av oss är någon verklig lärare; det är endast Kristus. Därför skall vi kalla oss *kristna*."

I "bordssamtalen" säger han: "Må djävulen ta Luther, om han kan! Kristus skall leva!"

Och trots detta existerar det en luthersk kyrka!

Från Luther har den ärvt lärosatser av antisemitiskt innehåll, vilka kommer till synes, så ofta som det ges goda betingelser för dem.

Man kan inte be en jude att bli Hitler-anhängare. Men kan man då be honom att bli lutheran, när Luther skriver i ett brev till sin hustru, som också föraktade judarna djupt: "Jag skall nu åtaga mig att avvisa judarna. Greve Albrecht är deras fiende, och han har också fördömt dem, men ännu är det ingen som gör något. Om Gud vill, skall jag hjälpa greve Albrecht från predikstolen, och även jag vill fördöma dem."

Jag har valt ett mildt citat. Det finns andra, där han öppet uppviglar till att dräpa judar — liksom han hade uppviglat till dråp av katoliker, bönder och vederdöpare. Han kritiserade inkquisitionen, därför att den inte i tillräcklig grad hade torterat hans tidigare vän Thomas Münzer.

Då jag blev omvänd, var biskopen i den lutherska kyrkan i Rumänien nationalsocialist, Städel. Han predikade en blandning av kristendom, rasfördomar och nationalsocialism. Kom man någon gång in i en luthersk kyrkas sakristia, hälsades man med "Heil Hitler!" ("Var hälsad, millioner judars mördare!").

Säkerligen representerar inte heller denna kyrka Kristus!

(Jag har hört, att de skandinaviska lutherska kyrkorna och den holländska lutherska kyrkan stod på sin höjdpunkt i fråga om hjälpverksamhet under judarnas svåraste tid, något som länder dessa kyrkor till stor ära. Men i så fall var de inte lydiga mot Luther!)

I alla de stora kristna konfessionerna kom jag att se ett Babylon, som Jesu lärjungar måste skilja sig från. De liknade rakt inte den kyrka, som Jesus efterlämnade och som beskrives i Apostlagärningarna: "Och i hela skaran av dem som trodde var ett hjärta och en själ. Ingen enda kallade något av det han ägde för sitt, utan de hade allting gemensamt . . . och stor nåd var över dem alla. Bland dem fanns ingen som led nöd; ty alla som ägde något jordstykke eller något hus sålde detta och buro fram betalningen för det sålda och lade den för apostlarnas fötter, och man delade ut därav, så att var och en fick, efter som han behövde." (Apg. 4: 32—35.)

"Och dessa höllo fast vid apostlarnas undervisning och brödragemenskapen, vid brödsbrytelsen och bönerna. Och fruktan kom över var och en; och många under och tecken gjordes genom apostlarna. — Och ständigt, var dag, voro de endräktigt tillsammans i helgedomen; och hemma i husen bröto de bröd och åto med fröjd och i hjärtats enfald och lovade Gud. Och allt folket var dem väl bevåget. Och Herren ökade församlingen dag efter dag med dem som läto sig frälsas."

De stora konfessionerna (kyrkosamfunden) är inte de historiska efterföljarna av den första kyrkan, de är snarare förfalskare av kyrkans innersta väsen. Men Jesu strålande sol lyser också genom de tätaste moln. Evangeliet genomtränger de hinder, som dessa konfessioner har skapat, och frälsar människorna till och med inom ett falskt religiöst system. Men de stora kyrkosamfunden kan inte vara effektiva redskap till Israels frälsning. Israel skall inte komma till Kristus genom dem.

Jag har känt och känner mig hemma i de pietistiska kretsarna. Då jag ännu inte kände till den protestantiska läran om den osynliga kyrkan, kände jag broderskapet med varje Guds barn, som var fött på nytt.

Jag fick sådana bröder och systrar i "Herrens här", en religiös rörelse inom den grekisk-ortodoxa kyrkan; jag har mött sådana syskon i tron bland katolska präster och lekmän, som älskade Kristus av hela sitt hjärta men som gjorde felaktiga handlingar, bara därför att de trodde, att det var Jesus som hade föreskrivit dem. Likaledes har jag träffat många bröder i den lutherska kyrkan.

Och skulle jag kunna glömma den grekisk-ortodoxe arkimandriten

Scriban, som hela tiden under den värsta antisemitiska förföljelsen dag och natt stod till vår disposition och gjorde otaliga interventioner för vår räkning? Han hade varit rektor vid den teologiska fakulteten, vars studenter nu till större delen var präster i Bukarest, och förebrådde dem i deras egenskap av ansvariga i kyrkoministeriet, när de gjorde svårigheter för oss och åberopade sig på att vi var "smutsiga judar". "Är det så jag har undervisat er? Men Kristus, var inte Han en 'smutsig jude'? Och Herrens moder, var inte hon också en 'smutsig judinna'?"

Skulle jag bland lutheranerna kunna glömma biskop Friedrich Müller, de judekristnas outtröttlige vän? Eller den norske lutherske prästen Magne Solheim, Norska Israelsmissionens ledare i Rumänien, som inte kände till något annat liv än att predika Kristus för judarna från morgon till kväll och att använda sina krafter för att hjälpa judarna i den nöd, som hade kommit över dem?

Jag har inte plats till att nämna de många, som har handlat som dessa!

Sådana Guds barn, vilken konfession de än tillhörde, var mig kära, som om de hade varit mina egna bröder.

Men bäst har jag känt mig hemma bland dem, som icke tillhörde de större kyrkosamfunden: baptister, frikyrkofolk och pingstvännen.

Det verkliga tillståndet i de stora kyrkosamfunden förstörde den Kristusbild, som jag bar i mitt hjärta. Jag återfann denna bild i de små kristna församlingarna.

Att dessa var få, var inget problem för mig. Jag visste, att Gud ser till hjärtat, inte till antalet. Gregorius av Nazians säger: "Gud glädes sig inte över majoriteten. Människor räknas i tusental, men Gud räknar dem, som låter sig frälsas. De förstnämnda är stoft — de senare nådens redskap."

De pietistiska kretsarna i de stora kyrkosamfunden, såsom t.ex. "Gemeinschaftsbewegung" i den lutherska kyrkan, och de som tillhör nyprotestantismen, vilka vi kallar baptister, pingstvännen o.s.v., är de enda kristna grupper i Rumänien, som inte har besudlat sina händer med judiskt blod utan under förföljelsen har hjälpt, härbärgerat och räddat judar. Genom dem går det därför lättast och bäst att idka mission bland judar.

Men inte heller bland dessa var allt som det skulle. Människor, som var djupt troende, var sinsemellan oeniga om uttydningen av oväsentligheter i Bibeln. Ibland, när jag hörde på deras oändliga och giftiga diskussioner, mindes jag en berättelse.

Det var en gång två bönder, som var goda vänner. En kväll satt de framför den enes hus och såg på den stjärnbestrodda himlen. Den ene säger: "Jag skulle vilja önska mig en äng så stor som himlavalvet!" Den andre sade: "Jag önskar mig något annat — att äga lika många får, som det finns stjärnor på himlen." Den förste frågade: "Om du har så många får, var skall de beta?" Svaret var: "På din äng!" Den förste blev förargad och sade: "Vad har du med dina får att göra på min äng?" Och så blev det gräl och slagsmål.

De troende kivas och bråkar om det, de inte förstår och inte äger. Jag har hört, att det under medeltiden fanns två troende, som av inkvationen hade dömts att brännas på bål och då bad om att få bli bundna med ryggarna mot varandra, så att de inte kunde se varandra i ansiktet — ty den ene betraktade den andre som en kättare.

Då jag hörde denna historia, trodde jag, att det var en överdriven legend. Senare såg jag i fängelset människor, som gav sitt liv för en och samme milde Jesus, men som inte ens sade goddag till varandra, därför att de tillhörde olika kyrkosamfund eller två skilda grupper inom samma konfession.

Vi låter alla sådant ske utan att besinna, hur svårt det skall bli för oss att avlägga räkenskap för vår synd: att stå hindrande i vägen för dem, som söker sanningen.

Jag själv och andra judekristna blev nästan förtvivlade, då vi sökte att finna oss tillrätta i det kaos, som de olika konfessionerna utgjorde.

Intill nu har jag inte funnit en enda kristen organisation, som är kvalificerad att ta på sig bördan att förvandla världen till Guds rike och göra lärjungar av alla folkslag. Inte en enda tar denna uppgift helt på allvar och arbetar inte på detta efter en plan. Allt går bara i sina gamla vanliga gängor. En sådan organisation borde först grundas — ofördröjligen!

Guds nåd hjälpte oss att komma över dessa vanskligheter, så att vi inte gick vilse på vägen på grund av obetydliga ting utan förstod det viktigaste i Nya Testamentet, vilket är så tydligt och klart, och vilket är det enda, som kan undervisa oss och lära oss att praktisera undervisningen, och det enda, som kan föra judar till Kristus:

"Kärleken är lagens uppfyllelse" (Rom. 13:10).

"Hela lagens uppfyllelse ligger i ett enda budord, nämligen detta: 'Du skall älska din nästa såsom dig själv'" (Gal. 5:14).

"Alltid, allt, och så mycket, som ni önskar, att andra människor skall göra mot eder, skall ni också göra mot dem. Ty detta är lagen och

profeterna" (Matt. 7: 12 efter det grekiska originalet).

"Du skall älska Herren, din Gud, av allt ditt hjärta och av all din själ och av allt ditt förstånd. Detta är det yppersta och förnämsta budet. Därefter kommer ett, som är detta likt: Du skall älska din nästa såsom dig själv. På dessa två bud hänger hela lagen och profeterna." (Matt. 22: 37—40).

Trots att det i Bibeln finns hela sidor, som berättar, att Gud gav omskärelsens bud, ser vi, att Paulus stryker ett streck över alla dessa heliga ord, annullerar detta bud, och skriver: "Ty det kommer icke an på om någon är omskuren eller oomskuren; allt beror på huruvida han är en ny skapelse." (Gal. 6: 15.)

Skulle inte vi också kunna säga om de olika doktriner, som skiljer oss åt (fastän de stöder sig på viktiga bibelord), att de inte är av någon betydelse? Det enda viktiga för oss är att bli nya skapelser, människor, som bygger upp ett nytt liv efter kärlekens princip, denna princip, som Jesus har givit oss till förebild.

Om Luther redan för 400 år sedan kunde skriva: "Jesus bjöd inte, att man skulle gå till skriftermål men gav frihet åt alla, som önskar göra det, att låta sig uppbyggas därav . . . Du blir inte dömd av Gud, om du inte går till skriftermålet . . . Alla sakrament bör vara fria; den, som inte vill döpa sig, skall inte döpa sig. Den, som inte önskar att gå till nattvarden, har tillåtelse därtill av Gud", hur mycket mer borde inte vi i det tjugonde århundradet kunna skilja det viktigaste i Bibelns lära — kärleken — från det, som inte är så viktigt!

Det andliga tillståndet hos de flesta judar, särskilt bland ungdomen, kan karaktäriseras som religiös likgiltighet. De förblir kalla inför våra teologiska diskussioner. Våra predikningar, som tränger igenom hos andra, lämnar dem likgiltiga. Dogmerna rör inte vid deras hjärtan. Men kristendomen utgöres heller inte av bara dogmer.

Den gudomlige Läraren sade, att igenkänningstecknet på Hans lärjungar var kärleken. Kärleken lämnar inte någon normal människa likgiltig. Judarna, mer än några andra folk, törstar efter kärlek. Om kärleken vore vår religion, skulle den gamle Ahasverus' likgiltighet smälta bort.

Jag för min del — efter att sökt länge till höger och vänster — har funnit fram: min konfession är kärleken. Mina bröder och systrar är alla de, som älskar varandra, vilken konfession de än tillhör. Min Herre är Jesus, ty Han är den förkroppsligade kärleken. "Gud är kärleken, och var och en som älskar, är född av Gud."

Kristi kors visar oss vilka katastrofala följder överträdelsen av kärlekens lag har. Hatet korsfäste Sanningen och Gudomen. Men samtidigt är Kristi kors ett uttryck för Guds kärlek. Eftersom Han älskar, tar Kristus sina egna mördares synder på sig och ger dem möjlighet att börja ett nytt liv.

Denna sanning, som jag blev delaktig av, har givit mig en frihet, som sträcker sig ovanför alla kristna konfessioner. Jag kan eller kan låta bli att sluta mig till den ena eller den andra. Detta är den grund, på vilken jag kan öva mig i Kristi religion, kärlekens religion. Egentligen har jag kommit dithän, att jag predikar i kyrkor och församlingshus tillhörande alla konfessioner. På en och samma dag har jag predikat för grekisk-ortodoxa bekännare, lutheraner och pingstvännen.

Du blir delaktig av sanningen genom att ge avkall på synpunkter, ty varje synpunkt är samtidigt en förblindelse, som gör dig fullkomligt inkompetent att se andra synpunkter än dina egna. Verkligheten igenkänner sig själv, ty det är Ande i den. Kristus är sanningen, Han är verkligheten, så som den *är* — utan att vara deformerad av vinklar eller prismor, igenom vilka du ser på den.

De flesta av de judekristna, som senare bildade vår församling, har intagit samma interkonfessionella ställning, trots att vår kyrka formellt var luthersk.

Min hustru blir vunnin för Herren. Hennes dop.

I min hustru har jag verkligen funnit en medhjälperska enligt Bibelns ord: "... en hjälp, en sådan som honom höves." Hur har man kunnat finna på den absurda föreställningen, att en kvinna är ett hinder för en man på hans frälsningsväg och att han bör gå i kloster? Det förstår jag inte. Var jag än såg en duktig arbetare i Guds vingård — en Feinstein, en Solheim, och andra — har jag erfarit, att deras skicklighet till stor del berodde på att de hade funnit en god hjälp i sina hustrur. Johannes Kryostomos kände inte våra hustrur! Endast därför har denne "helige fader" kunnat skriva något så ohyggligt som att "kvinnan är ett nödvändigt ont och har en livsfarlig dragningskraft".

Det är naturligt, att kvinnan är en värdefull hjälp — bara mannen inte terroriserar henne. Vi kunde alla ta Adam som exempel på en god man. För Evas skull förlorade han ett paradys, men han säger henne inte ett enda förebråelsens ord — under det att vi förebrår våra hustrur för ingenting!

I början var det mycket besvärligt för min hustru. Då jag gick hemifrån för att bli döpt, ville hon begå självmord. Min mor svimmade, då hon hörde om mitt beslut. Jag sårade alltså två älskade anhöriga, då jag gick för att mottaga dopet.

Så gjorde jag då. Nu skulle jag inte vilja råda någon att handla så.

Vad judarna beträffar, hyser somliga av dem inte så stora fördomar mot Jesus själv som mot dopet. De har alltför många och smärtfyllda minnen av hur inkquisitionen under dödshot drog judar i skägget till

dopet. De minns alltför väl, att deras förfäder skar av halsen på sina egna barn, sedan de hade över barnen uttalat den välsignelse, som användes vid boskapens rituella slaktning, för att de på detta vis skulle rädda dem från tvångsdop. Och alltför många hade de judar varit, som hade låtit döpa sig för att därigenom förneka sitt eget ursprung. Allt detta har skapat ett känslokomplex av antipati, som är lättförståeligt. Jag har känt en gammal judinna, djupt troende på Jesus, som till och med hade motvilja mot att uttala ordet "dop". Hon sade i stället: "Jag må nu fullfölja denna sak."

Sådana komplex bör man ta hänsyn till. Plikten att älska är större än den att låta sig döpas. Man bör inte vara för hastig med dopet utan låta familjen göra sig förtrolig med denna handling och lära sig förstå, vad den betyder. Man bör inte ge den onödiga publicitet. Vi skall inte vittna om dopets sakrament utan om Honom, som har givit oss det.

Det är inte heller rätt att göra som somliga missionärer gör: att det blir en orsak till berömmelse för dem själva, att de döper största möjliga antal judar.

Men på den tiden tänkte jag annorlunda. Jag gick till dopet från en gråtande hustru och en sörjande mor.

Till vilken konfession jag lät mig döpas, kan jag inte säga. Dopet ägde rum i kapellet till den norska lutherska Israelsmissionen, vars ledare var en frikyrklig kristen, Feinstein. Själva dopakten utfördes av broder Ellison, som hade varit en anglikansk präst men avskurit sig själv från sin kyrka genom att låta döpa sig som vuxen. Han fortsatte detta till trots att förrätta gudstjänster i den anglikanska missionen. Det har blivit normalt med kaos i kristenheten. Man aktar inte på Jesu sista bön: "Jag ber, att de må vara ett."

För mig var det nog att veta, att Ellison var en mycket renhjärtad Jesu lärjunge — likadant förhöll det sig med de andra, som deltog vid min dopförrättning.

Samtidigt med mig blev också två andra judar döpta.

En av dessa, Blitzstein, hade liksom jag tidigare varit ateist.

Den andre var en mycket plågad man. Han var liten till växten och hade en hustru, som var dubbelt så stor som han själv och som slog honom var söndag, när han kom hem från gudstjänsten. Den stackaren kom dock varje gång till kyrkan, fastän han fick hugg och slag efteråt. Efter dopakten såg jag till att han blev ordentligt torkad i håret vid en kamin, så att hans hustru inte skulle misstänka, att han hade blivit döpt. Detta skulle ju betyda, att hon komme att slå ihjäl honom.

En söndag, sent på kvällen efter det att Feinsteins hade gått till sängs, knackar det på hans dörr och in kommer denne broder likblek. Feinstein frågar, vad som hänt. Hjärtängsligt svarar han: "Jag har förlorat min frälsning! Idag slog mig min hustru mer än någonsin. Jag härdade inte ut längre utan gav henne en örfil." Feinstein svarade honom med en skälm i ögonvrån: "När du nu i alla fall har förlorat din frälsning, varför har du då inte åtminstone givit henne några ordentliga slag, så att hon får respekt för dig?"

Senare blev även denna Xantippa döpt, men hon blev inte ståndaktig i tron.

Vårt dop skedde i en mycket innerlig atmosfär. Ellison, med heligt allvar, varnade oss: "Ni har nu mottagit en vit klädnad. Ni är skyldiga att bevara den ren." Feinstein, mera jordnära, predikade också: "Ni är människor och kommer ännu att synda som alla människor. Men vänd strax tillbaka till Jesus, så att Han kan ta bort syndens fläckar."

Sedan högtidligheten var över, sent på kvällen, då alla hade lagt sig, kunde jag inte somna. Den natten läste jag "Korsets mysterier" av Toyohiko Kagawa, den japanske kristne, som offrade all sin förmåga och hela sitt liv och all sin kunskap för Japans fattiga.

Huset, där dopet ägde rum, är inte längre ett bönehus. Staten använder det till något annat. Jag sörjer över att jag inte har fått se det på många år. Ludvig den Fromme, Frankrikes kung, gjorde varje år en pilgrimsresa till byn Poitiers, där han hade blivit döpt. Han brukade säga: "Här har jag fått livets krona, medan jag i Reims fick kungakronan — som jag bara har haft mycket elände och besvär av."

Då jag kom hem efter dopet, fann jag en förändrad hustru. I min frånvaro hade hon tänkt över sitt liv. Hon hade tagit ett stort steg framåt. Jag tog henne sedan med till världsliga tillställningar, då hon så önskade, men hon kände sig mer och mer främmande där. En kväll, då vi mycket sent kom hem från ett dylikt sällskap, sade hon till mig: "Jag har lust att väcka prästen, så att han kan döpa mig och rena mig från all orenhet."

Inte så lång tid därefter döpte Ellison också henne. Hon har genomgått mycket lidande sedan dess. Flera år var hon i fängelse. Hon blev skild från sin man lika många år som Jakob måste tjäna för Rakel. Alla de kristnas smärtor och lidanden var också hennes, men efteråt tycktes det henne, att all hennes möda bara hade varat några få dagar, ty hon älskade.

På den tid, då jag blev omvänd, fanns det små judekristna grupper i Bukarest, Galatz, Jassy o.s.v. Bland dessa fanns det själar, som hade en mycket hög andlig standard.

I Bukarest verkade den anglikanska kyrkan med sin mission, ledd av pastor J. Adeney, en präst med stor tro och stort offersinne.

Inte så långt därefter började de judekristnas antal att öka.

Den första själ, som jag vann för Herren, var Clarutza, en ung flicka på cirka 16 år. Hennes farfar hade varit grekisk-ortodox präst och gått över till judendomen under en judisk väckelse, som började i Ukraina i början av förra århundradet. (En liknande väckelse finns det också idag i Rumänien bland bönder, som har utgått från en gren av adventismen. Rumänskfödda bönder låter sig omskäras och ber i synagogorna, med större iver än judarna själva, vilka inte visar någon särskild iver, när det gäller att utöva sina religiösa förpliktelser.)

Denna flicka hade kallats att utföra en gärning, som skulle försona det fel, som hennes farfar hade begått, ty *hon* blev en kristen.

Så snart hon började att besöka våra möten, satte hennes föräldrar igång med att förfölja henne. De förbjöd henne att gå till mötena. Hon gick då i svältstrejk. Hon ville inte äta något, förrän hon fick lov att gå och besöka sina syskon i tron. Hon fastade i tre dagar. På den fjärde dagen, då hennes föräldrar såg, hur svag hon hade blivit, sade de till henne: "Du är fri till att gå." — "Nej, visst inte!", sade hon. "Jag fortsätter svältstrejken och går inte, förrän ni också kommer med." Efter

ännu en fastedag av flickan gick föräldrarna med även på detta, och från den stunden kom de regelbundet med henne på våra möten.

Hon var ung i tron, Clarutza. Men jag, hennes andlige far, var också ung i tron. Jag, som själv ännu inte var helt botad, började att försöka hela andra. Detta måste få sina konsekvenser.

En dag, då hon satt hemma hos oss och åt, frågade hon plötsligt: "Broder, spelar du i penninglotteriet?" Jag hade en lott i fickan, men under en längre tid hade jag haft en andlig kamp, eftersom en inre röst hade sagt mig, att hasardspel inte är tillåtet för Guds barn — fastän utsikten att vinna ett större belopp storligen frestade mig. Mitt samvete var alltså inte rent på grund av detta. (I dag tänker jag, att hela vårt liv är ett lotteri, där vi alla spelar, utan att veta, vad det blir för resultat: förlust eller vinst. Det är inte synd att spela i penninglotteriet. Var och en må avgöra detta i sitt eget samvete. Men då hade jag inte någon klar uppfattning om saken.)

Utän att betänka mig, kom svaret ur min mun: "Nej", när det egentligen skulle ha varit "Ja". Detta var inte den enda lögn, jag sade på den tiden. Under mitt tidigare liv hade lögnen kommit mig i blodet. I min ungdom arbetade jag med valutahandel, vilket i dåtidens Rumänien var en oärlig handel, baserad på lögn. Lögnen blev på detta sätt min andra natur, och till och med efter min omvändelse spelade den mig många spratt.

Vad jag önskade att kunna kalla tillbaka det lögnaktiga ord, som hade slunkit ur min mun! Men detta var inte längre möjligt. Aldrig i mitt liv har jag sört över ett ord, som jag inte har sagt, men ofta över ord, som jag har sagt. Det är gott för människan att hålla munnen slutet och inte låta alltför många ord komma ut. Den, som reducerar ordets debetsedel till bara hälften, är inte omvänd.

Min stolthet och kanske också rädslan att svika det förtroende, som denna unga själ hade till mig, hindrade mig att strax rätta till mitt fel.

Under en hel vecka därefter kunde jag inte bedja. När jag knäböjde och sade: "Fader vår", var det, som om jag hörde någon svara: "Lögnare!"

Det berättas, att då den romerska krigshärens general Titus, som senare blev kejsare, år 71 e.Kr. belägrade Jerusalem och det bröt ut hunger och pest i städerna, rabbinen Johanan ben Zackai, en av judarnas förnämste, begav sig ända fram till Titus' tält, knäböjde inför honom och sade: "Herre, skona denna stad, där det bor så många kvinnor och oskyldiga barn!" Titus svarade honom: "Du ljuger, gamle

rabbin!" — "Men på vad sätt då?", frågade rabbinen förundrad. "Lögnen", svarade Titus honom, "är det första ord, du har uttalat. Du kallar mig herre. Om jag är herre, varför öppnar du då inte stadens portar för mig, varför tar ni då inte emot mig med triumfbågar och blommor? Om jag är herre, varför lyder ni mig inte?"

På samma sätt kan det första ordet i våra böner bli en lögn. Vi säger "Fader" till Honom, vars bud vi inte lyder. Vi ljuger, trots att Fadern bjuder oss att vara sanna.

I min själanöd gick jag till Tudor Popescu, som på den tiden var "äldste" bland de troende i Rumänien. Han var en tidigare grekisk-ortodox präst, som i likhet med Luther hade haft mod att bryta med den grekisk-ortodoxa hierarkien och predika i en kyrka, som hade invigts åt det rena evangeliet. Av denna orsak blev han utstött ur sin tidigare kyrka. Men tusentals troende följde honom, och han var nu en ledande gestalt i Rumäniens kristna liv. Han var en uppriktig vän till de judekristna och predikade för judarna till stor välsignelse.

Jag berättar för denne gamle broder, vad det är, som tynger mig, och frågar honom, vad jag skall göra. Jag förklarar för honom min rädsla, att om jag bekänner för flickan, att jag har ljugit för henne — jag, som hade sått kärleken till Kristus i henne —, så skulle hon kanske förlora sin tro.

Tudor Popescu svarar mig: "Du gör rätt i att frukta. Den minsta synd, en människa begår, kan vara en stötesten för en själ och föra denna själ till förtappelsen. Var därför mera uppmärksam en annan gång. Men jag råder dig i alla fall till att helt enkelt bekänna för henne, att du har ljugit. Om — till följd av din bekännelse — flickan mister sin tro, skall det bara bevisa, att hon inte var en av Herrens utvalda. Du där- emot kommer att gå på Herrens väg och uppfylla Hans bud."

Denna upplevelse visade mig, att det är nyttigt för de troende att bekänna sina synder inte bara för Gud utan också för en klok broder, som kan ge råd. Det bibliska ordet för "bekännelse" är "exomologo", vilket betyder "att bekänna utöver". Vi gör inte klokt i att hela tiden rota i vår egen synd och låta den stanna kvar inom oss, till dess att den kväver vårt andliga liv.

Jag kallade Clarutza till mig. Jag placerade henne i en god stol framför mig, omtalade vad som hade hänt och bad henne ödmjukt om förlåtelse. Hon hörde allvarligt på mig och sade: "Denna gång förlåter jag dig, men du bör inte göra något liknande en gång till."

Av glädje över att bördan hade fallit av berättade jag detta för alla

på mötet följande söndag. Då inträffade plötsligt, att den ene efter den andre av de judekristna stod upp och bekände för varandra alla möjliga lögner, oärligheter och tjuverier, och denna bekännelse resulterade i en stor välsignelse för alla.

Om en troende från något annat land skulle ha åhört alla dessa bekännelser, skulle han ha fått ett dåligt intryck av de judekristnas andliga standard hos oss — och han skulle då haft rätt. Men den moraliska ställningen hos de judekristna måste bedömas efter omständigheterna.

De stora kristna kyrkosamfundet med sina otaliga brister har dock en god sida, som är helt obestridlig, nämligen att de uppfostrar människan att tro, att Kristus är Frälsaren. Vanligtvis, när törsten efter Gud väcks hos en rumän, fransman eller tysk, behöver inte dessa göra sig problem angående hur de skall finna vägen till Gud. Det tycks dem helt naturligt att vända sig till Kristus såsom Frälsaren. Det skulle inte falla dem in, att de kunde ha flera vägar att välja mellan.

De, som inte har haft fördelen av att vara födda av kristna föräldrar, befinner sig i en helt annan situation. När törsten efter Gud väckes hos dem, erbjudes de den mosaiska, mohammedanska, buddistiska eller hinduiska religionen som vägledare.

Finge de höra evangeliet, skulle emellertid en stor del av deras andliga energi behöva användas för att övervinna de gamla fördomarna mot kristendomen samt bundenheten vid den religion, de hade kommit till världen i. De måste övervinna stora intellektuella svårigheter för att kunna ta emot det, som ju förblir en dårskap för det mänskliga sinnet och dess logik — nämligen att våra synder är sonade genom en timmermans död på korset för 2000 år sedan, därför att denne timmerman, som tillagade lim och snickrade dörrar och sålde sina varor som alla timmermän gör, i verkligheten var Gud, förkroppsligad i en människa. Och vidare, att den som omvänder sig blir av Gud inte räknad såsom en, som har fått vissa synder förlåtna, utan som en, som aldrig har syndat — ja, till och med som en, som i Guds åsyn alltid har haft samma lydnad som Jesus Kristus hade. (Heidelbergkatekesen.)

Ännu mer andlig energi går till spillo, när en jude blir protestant, ty ingen protestant talar med tillräcklig auktoritet, och därför blir denne jude inte i stånd att efterfölja honom. Från predikstolen och i sina skrifter bekämpar protestanterna andra protestanter. Vad den ene säger, motsäges av den andre. Alltså — när allt kommer till allt —

måste en jude slösa en stor del av sin andliga energi, innan han finner sanningen.

Ett sådant besvär fritages huvudparten av de namnkristna ifrån, när de upptäcker sin situation och tar emot Kristus som sin personlige Frälsare.

En människas tillgodohavande av andlig energi är inte outtömligt. Ju mera energi man förbrukar av detta "kapital", desto mindre har man över för ett annat. Förbrukandet av andlig energi för att lösgöra sig från de invanda känslereaktioner, som man besitter till följd av ens religiösa omgivning, och för att lösa de intellektuella svårigheter, man måste brottas med, kan bli så stort, att det endast återstår föga andlig energi för kampen på den moraliska fronten.

Den, som med uppmärksamhet läser Pauli brev, finner, att det var denna situation som rådde bland de omvända i de första kristna församlingarna. Till och med Paulus själv, den verkligt troende, klagade över pålen i sitt kött.

Den låga moraliska standarden hos judekristna och andra, som tidigare tillhört icke-kristna religioner, men vilka sedermera blivit kristna, måste förstås och accepteras som en oundviklig realitet. De starka i tron, de som har nått en hög moralisk nivå — därför att de har hundratals år av kristet inflytande bakom sig — måste med kärlek och tålamod ta emot de svaga i tron, dem som tar sina första steg på kärlekens nya väg och som kommer från ett folk, som i tvåtusen år har varit skilt från sin Herre. De får inte låta sig förskräckas av de många och svåra fall, som de judekristna råkar ut för — och inte heller av att somliga av dem avfaller från tron.

Vi hade stor glädje av Clarutza.

En gång kom hon med oss till Sinaia, en sommarrekreationsort. Jag gick till klostrets abbot och bad om tillåtelse att sälja evangeliedelar och annan kristen litteratur utanför kyrkan en söndagsmorgon. Han var alltför oföretagsam för att undersöka, huruvida vår litteratur var grekisk-ortodox eller anti-grekisk-ortodox. Den grekisk-ortodoxa kyrkan i Rumänien var till skillnad mot den romersk-katolska kyrkan en by utan hundar. Dess prästerskap hade somnat in. Detta gav stora möjligheter för evangeliskt arbete innanför dess murar — ibland till och med under beskydd av deras stora ledare, vilka inte intresserade sig för vad som gjordes under deras eget tak.

Vi satte alltså upp ett stånd med protestantisk litteratur precis framför kyrkans port, där de, som kom för att tillbedja vid denna tid på

året, bestod av landets elit, ty här var konungens sommarresidens.

Vårt stånd omringades av alla. De var förvånade. De hade aldrig sett ett Nya Testamente, ty den grekisk-ortodoxa kyrkan ger inte denna bok i de troendes händer. Jag hade bl.a. Johannes' evangelium till salu, vackert inbundet. Kyrkobesökarna, ja, själva munkarna, frågade om evangeliet var skrivet av Johannes Döparen, som de hade hört talas om. Litteraturen gick åt som smör i solen. Clarutza stod vid min sida. Vi kunde knappast tillfredsställa alla köpare.

En polis gick runt oss flera gånger. Vi såg misstänkta ut. Det är ett mycket diskuterat ämne, om det finns typiska kännetecken på förbrytare, men ansikten, som såg typiskt judiska ut, gav på den tiden i Rumänien rätt till antagandet, att de tillhörde förbrytare. Och vi såg alltför judiska ut.

Polismannen närmar sig mig och frågar mig artigt, vad jag heter. Jag svarar honom avmätt: "Richard Wurmbrand." Och detta gör honom spak. Namnet låter tyskt. Jag kunde ha haft detta namn och varit en av Hitlers anhängare. Han avlägsnar sig alltså med en hälsning.

Från något avstånd betraktar han åter våra ansikten. De liknade inte sådana, som han skulle ha karaktäriserat som typiskt ariska. Han närmar sig igen och ber oss om legitimation. Då var allt förlorat! Ty på den tiden stod arten av vår börd antecknad i våra legitimationspapper. Och vi befanns skyldiga till att ha samma ursprung som Jesus, Han, som även denne polisman tillbad.

Ni kan inte tänka er vilken skandal, som uppstod, när han märkte, att vi var judar! Han började att skrika högt: "Dessa smutsiga judar har vanhelgat vår kyrka och evangeliet!" Folk började att strömma samman. Då de, som var inne i kyrkan, hörde oväsendet, kom också de ut, och då de hörde, att evangeliedelarna hade smutsats ner av judars beröring, bad de att få pengarna tillbaka, ty de ville inte läsa något, som var skrivet av judar. Oväsendet blev allt starkare. En enda grekisk-ortodox kvinna, som kände oss, vågade att uppträda offentligt och ropade med hög röst till dem, som stod på kyrktrappan: "Ni borde skämmas! I stället för att glädja er över, att de är judar, människor, som tillhör Jesu eget folk, och över att de älskar oss och ger oss evangeliet — vilket våra egna präster inte har givit oss —, så vill ni antasta dessa oskyldiga!" Men de andra ville inte höra på henne. Abboten, som vi tidigare hade kontaktat, drog sig tillbaka och gjorde sig osynlig.

Slutet på detta blev, att vi blev arresterade under den allvarliga be-

skyllningen, att vi såsom judar hade vågat att sälja kristen litteratur.

Vi fördes till polisstationen. Då det var söndag förmiddag, var det bara en polis i tjänst, och till honom överlämnades vi av den polisman, som hade arresterat oss och som återvände till sin post. Den tjänstgörande polisen anförtrorde oss åt en tredje och sade till polisinspektören att komma för att avgöra vårt öde. Telefonen ringer, och polismannen kallas ut för att hjälpa till vid en trafikolycka, som just då hade inträffat. På polisstationen står nu bara Clarutza och jag samt en polis av låg rang. Jag frågade Clarutza: "Är du rädd?" — "Tvärtom", svarar hon, "jag tycker om detta. Det är underbart att ha sådana upplevelser med Jesus." Lugn med hänsyn till henne väntar jag på polisinspektören.

Denne kommer, och utan att be den vaktande polisen om tillåtelse går jag emot honom och presenterar mig, dock utan att säga, att jag är jude eller att jag är arresterad men med orden: "Jag har kommit för att sälja religiös litteratur i Er by och hade tänkt att först be om Ert tillstånd." — "Har Ni tillstånd av kultministeriet?", frågar han. "Nej", svarade jag. — "Då kan Ni inte sälja litteraturen", svarade inspektören bestämt. Jag sade: "Då tar jag tillbaka litteraturen och går." — "Ja", sade han, i det han lämnade besked till polismannen, "han skall ta med sig litteraturen och gå."

Vi väntade inte på att han skulle säga något mera utan försvann. Vi stannade första taxibil och reste från Sinaia. Clarutza och jag har senare ofta lett vid tanken på vilken uppsyn inspektören gjorde, då han fick höra, att vi redan hade sålt av litteraturen och hade blivit arresterade.

Clarutza döptes. Strax därefter emigrerade hon med sina föräldrar till Sovjet för att rädda sig från fascismen, som på den tiden hade stor spridning.

Hon skrev till oss därifrån.

Men det dröjde inte länge, förrän fascisterna trängde djupt in på ryskt territorium. De rumänska icke-judiska bröder, som var ett hjärta och en själ med oss, letade efter henne i de ghetton, vilka hade upprättats av Hitlers anhängare. På vår begäran gick den dåvarande grekisk-ortodoxe biskopen Antim Nica och andra munkar igenom ghettona för att hjälpa judarna där. Detta kunde ha kostat dem livet. Clarutza kunde inte återfinnas.

Efter 25 år har vi nu fått den glada nyheten, att hon räddades till livet och är bosatt i Israel.

*Utvalda själar
formar en
judekristen predikant.*

En känd skådespelerska vid Bukarests nationalteater hade från och till hört mig predika.

En dag ringer hon upp mig. "Jag vill gärna invitera Er till mig i morgon kväll, men var så snäll och kom ensam, utan Er hustru."

Jag åtlöd hennes begäran. Hon tog emot mig i sin vackra lägenhet. Hon var klädd som en skådespelerska. Bordet var dukat med alla slags godsaker. Det var bara vi två. Jag var mycket nyfiken på att få veta, varför jag hade kallats dit.

Under måltiden talade vi bara om vardagliga ting. Efter det att vi hade ätit, sade hon: "När en ung skådespelerska ber Er att komma till sig en kväll utan Er hustru, kan det hända, att Ni inbillar Er vissa saker. Ni tar fel. Jag har bett Er komma för att säga Er något, som det kunde vara viktigt för Er att veta, något från reformationstiden.

En av de stora predikanterna på den tiden hette Böhme. Tiotusentals människor kom för att höra honom och grät på hans befallning. Han blev tillbedd av alla. En dag i kyrkan lade han märke till en ung man, som precis liknade en Kristus-bild, han själv ägde. På den unge mannens ansikte avspeglades hans misshag med predikan. Detsamma inträffade också nästa söndag. Detta gjorde Böhme så orolig, att han efter gudstjänsten hejdade den unge mannen och frågade honom: 'Tycker Ni om min predikan?' Den unge mannen svarade utan omsvep: 'Nej! Ni predikar alltför vackert, och därför predikar Ni inte sanningen. Att två och två är fyra, är en ren sanning, men det är inte

vackert. Kristus är Sanningen. När Ni svingar Er i höjderna under predikan för ordens skönhets skull, talar Ni inte om för oss tingen sådana de verkligen är. Hos Er är två och två både fyra och en halv, och fem, och sex. En predikant må hellre dö än bara tala vackert.'

Dessa ord hade en sådan inverkan på Böhme, att han från den stunden inte längre kunde predika vackert. Varje gång, som han ville svinga sig i höjderna, när han stod på predikstolen, var det, som om någon drog honom i mässhakens kant och frågade honom: 'Är det verkligen så? Kanske du överdriver?' Då började han att stamma. Ryktet spreds, att Böhme hade blivit underlig och inte kunde predika längre. Färre och färre kom för att höra honom. Så en söndag fanns där bara några få gamla kvinnor och den förut nämnde unge mannen.

Efter gudstjänsten sade den unge mannen strålade av glädje till Böhme: 'Ni har predikat en oförfalskad sanning! Nu skall Ni kläda sanningen i skönhet, och Ni kommer att vara en värdig Kristi tjänare.'

Och Böhme började åter att predika vackert, och åter samlade sig många människor för att lyssna. Men nu predikade han den rena sanningen — vackert.

Jag har bett Er att komma hit för att säga Er detta, ty Ni är en ung man, som predikar vackert. Jag tänkte, att denna berättelse kunde vara Er till hjälp. Och jag bad Er att komma utan Er hustru, ty jag ville inte, att Ni skulle skämmas inför henne, för den händelse Ni skulle ha tagit illa upp av denna berättelse."

Jag kysste respektfullt skådespelerskans hand och gick hem. Jag hade fått en värdefull lärdom.

Hon var teosof. Teosofi, antroposofi, ockultism, spiritism och astrologi är främmande för mig, trots att det kan finnas reella världen i dessa läror. Vi har inte fått befallning att sysselsätta oss med ting, som är oss för höga, utan vår skyldighet är att älska ödmjukt. Kristus är nog för oss. Det erfordras inte någon synkretism mellan kristendomen och andra religioner. Men Gud hade använt en utvald själ från teosofien för att lära mig en värdefull sak.

En söndag säger en syster i vår församling, att hon önskar tala med mig. Då jag tar henne med in på kontoret, börjar hon att gråta: "Broder, jag har en längre tid tänkt på att övergå till en annan församling. Jag ser, att Ni är mycket värdesatt som predikant — i synnerhet därför att folk är intresserade av att höra en jude predika Kristus — och Ni har blivit högmodig. Men under det att jag har gått i dessa tankar, har jag läst i Skriften, att Gud ger oss herdar efter våra egna hjärtan.

Och jag har förstått, att Gud har givit mig en stolt pastor, därför att jag själv är stolt. Så jag har fastat och bedit, att jag måtte bli kvitt stoltheten. Jag ber Er att göra detsamma. Men jag lämnar inte denna församling!"

Lycklig den herde, som möter själar, som kan tillrättavisa honom på sådant sätt!

En dag ropar jag på min hustru. Jag läser för henne en vers från Jesaja och säger: "Av detta kunde man få en vacker predikan." Hon får tårar i ögonen och säger: "Men, kära du, läser du Bibelns ord bara för att få vackra predikningar av dem?"

Det fanns somliga, som då de såg ett fel hos mig, utbasunerade det över hela världen, och deras hat vältrade sig över mig. Men jag har också mött människor, som haft förmåga att tillrättavisa mig med mildhet. Till dem står jag i tacksamhetsskuld för hela mitt liv.

Livet hade fört henne ned i syndens elände. Men Kristus räddade henne från eländet, medan hon ännu var ung — kanske 20 år.

Sällan har jag mött en sådan ivrig själavinnare, som denna Israels dotter.

En dag kommer hon till mig och säger: "Du kan inte gissa, broder, var jag har varit!"

Jag visste, att hon gjorde ovanliga ting och väntade att höra, att hon hade uträttat — vem vet vad?

"Broder, jag kommer från överrabbinen."

"Men vad ville du honom?"

"Jag sade honom, att jag var en stor synderska och frågade, vad jag skulle göra för att bli frälst. Rabbinen var inte van vid sådana frågor. Han såg förvånat på mig över sina glasögon och sade: 'Om du intill nu har gjort många onda ting, så skall du från och med nu göra många goda ting.' Jag sade: 'Av den enkla orsaken, att Gud har givit mig denna dag, är jag skyldig att göra honom så många goda gärningar som möjligt. Men det goda jag gör idag, hur kan detta sona det onda, jag gjorde igår? Mitt samvete blir inte lugnt genom detta. Vad kan jag göra, Ers Eminens?' Rabbinen svarade: 'Jag kan inte råda dig till något annat än att göra det goda.' Jag ställde honom då följande fråga: 'Är det inte så, att blodet, som Jesus utgjöt på korset renar mig från min tidigare synd?' Rabbinen, som hade blivit misstänksam, svarade med en annan fråga: 'Är det inte så, att du kommer från Wurmbrand?'

— 'Jovisst!', svarade jag. 'Jag kommer från honom. Han predikar om det offer, som Jesus bringade på korset, att det renar från all synd, och jag kommer för att fråga Er, judafolkets överherde, huruvida det, som han predikar, är sant?' Rabbinen skakade på huvudet och svarade: 'Det finns olika slags tro. Somliga tror på Moses, andra på Jesus, andra åter på Buddha eller Mohammed. Var och en, som han vill.' — 'Nej', svarade jag, 'Jesus kan inte liknas vid någon annan religionsstiftare. Om Jesus står det skrivet i Salomos Höga visa: 'Min vän är strålande vit och röd, härlig framför tio tusen.' (H.V. 5: 10.) Jag ger all ära åt de stora religionsstiftarna. Men de är inte Jesu konkurrenter. Jesus kan inte utkonkurreras. Skriften kallar dem Frälsarens vänner (H.V. 1: 7). Men Jesus allena är Frälsaren.'"

Sådan var Alba.

Hon var alltid på plats vid de gatumöten, som vi på den tid höll och som i Rumänien var ett helt nytt och oanvänt fenomen. Hon var outtröttlig i att dela ut skriftdelar till de ryska soldaterna och framför synagogorna.

En av de broschyrer, vi delade ut på den tiden, gjorde stort väsen av sig. Den hette: "Påskritualets betydelse."

På den judiska påskaftonen utföres i varje hem av husets herre ett ritual, som kallas *afikomonen*. En aftonmåltid förberedes, och alla i familjen samt husets gäster deltar i denna måltid. Måltiden kallas *seder*. Under *sedern* tar husets herre en kaka *matza* — osyrat bröd — som dittills legat övertäckt av en servett. Man ber en särskild bön. Det första stycket *matza* lägges åt sidan. Det andra stycket brytes. (I Polen var det brukligt att genomborra det.) Barnen sändes ut ur rummet. Så blir det brutna stycket undangömt. Barnen kommer tillbaka. Alla vuxna, som deltar i måltiden, skall nu dricka tre bågare vin. Men innan den tredje vinbägaren drickes, blir barnen ombedda att leta reda på det undangömda brödstycket. När de finner det, får de presenter och man höjer glädjerop.

Den broschyr, som hade utgivits av oss, kommenterade denna sedvänja och gav den den förklaring, som vi känner:

De tre brödstyckena föreställer Fadern, Sonen och den helige Ande — det andra brödstycket är den andra Personen i Gudomen. Sönderbrytandet av brödet betyder Frälsarens sönderbrutna lekamen på korset. Att gömma brödet betyder begravningen. De tre bågarna är de tre dagar, som Han måste tillbringa i graven. Och återfinnandet av brödet samt fröjderopen är uppståndelsens glädje.

Jag förklarade så, att Israel hade profetior om Messias, i skrifter och symboliska handlingar. *Afikomonen* är en symbolisk handling, som har stannat kvar sedan den första kristna tiden. På grund av den religiösa konservatismen fortsätter judarna att praktisera den, men innehållet har då tagits ut ur sitt sammanhang. Judarna förrättar denna handling utan att veta, att den är en symbol för Frälsarens lidande och uppståndelse.

Broschyren slutade med en uppmaning till envar, som hade en bättre förklaring, att ge oss denna.

Våra broschyrer hade ett mycket tilltalande utseende. Utanpå stod det: "Judiskt religiöst bibliotek." Om vi hade skrivit "Kristet bibliotek", skulle ingen jude ha läst dem. Pärmerna var i de judiska nationalfärgerna, vitt och blått, med Davids stjärna.

Alba och de andra bröderna och systrarna sålde denna broschyr på självaste påskaftonen framför synagogorna. Judarna köpte dem med stor åtgång.

Den judiska församlingens sionisttidning, som vanligen skällde ut mig i varje nummer, skummade av raseri fastän på ett sätt, som var mycket behagligt för oss, nämligen i det att de under titeln: "En ny lögn från pastor Wurmbrands sida" återgav det väsentligaste av våra argument — och på så sätt fick också de judar, som inte hade läst vår broschyr, kunskap om detta. Sedan texten hade återgivits, kom skällsorden: förrädare, usling etc. — smädeord, som även tjänade till andlig självprövning och till en allvarlig varning från Gud, att vi inte skall ge oss ut på den väg, där sådana smädeord tillräknas oss.

Alba kunde inte tåla, att hennes äldre trosbroder blev smädad. Utan att säga oss ett ord, gick hon till tidningens redaktion och bad att få tala med den, som hade skrivit artikeln mot mig.

Hon sade till honom: "Jag har läst Er artikel, och jag vill gärna veta, vad den verkliga betydelsen av ritualen med *afikomonen* är."

"Det är i alla fall inte den, som förrädaren Wurmbrand har givit."

"Detta har jag förstått av Er artikel. Nu ber jag Er respektfullt att ge mig den riktiga förklaringen."

"Den är en helt annan än den, som den avskyvade Wurmbrand ger."

"Var så god och ge mig den då!"

"Herr Wurmbrand är en människa, som har sålt sig."

"Det är kanske sant, men vad är den rätta förklaringen av ritualen?"

Varken han eller andra kunde rucka på våra påståenden — varken i detta hänseende eller i andra. Vad som kvarstod var endast smädeorden.

Om nätterna klistrade Alba och de andra på husväggar och staket affischer, som kallade judarna till omvändelse.

Under de kalla vinternätterna klistrades affischer med titeln: "Julen — judarnas nationella helgdag." På dessa affischer stod det, att på julen föddes åt det judiska folket den största av människor, Han, som firas och tillbedes av alla folkslag. Alla ärar den störste Juden, endast judarna förblir likgiltiga inför Honom, som i Bibeln kallas "sitt folk Israels härlighet". Jag rådde judarna åter att överge denna sin ställning och att glädja sig tillsammans med de andra folkslagen över julens högtid.

Vi angreps på nytt — på ett rasande sätt.

En sionisttidning skrev: "Herr Wurmbrand önskar att införa julen och andra kristna sedvänjor bland judarna. Då han är mycket påträngande, kunde det hända, att han till sist överbevisade oss. Vi skall anta de olika sedvänjorna, bl.a. också 'coliva' (en kaka, som delas ut vid begravingar i den grekisk-ortodoxa kyrkan). Och den första 'coliva' vi skall äta, kommer att vara vid herr Wurmbrands begraving."

Detta var ett dödshot, som strax efteråt höll på att bli verklighet.

Alba levde vid vår sida. Alla strider, alla faror delade hon med oss, i alla strider var hon den första.

En stackars alkoholist, en djupt troende man, ber mig att göra honom helbrädda från hans lidande. På den tiden kände jag inte till tillvägagångssättet för att uppnå helbräddagörelse av tro för alkoholist, vilket är något mycket enkelt. Så jag hade ingen framgång.

Men Alba gav inte upp! Hon gick till honom på värdshuset, där han satt berusad, och där samtalade hon med honom, till dess att han omvände sig och blev helbrädda.

Denne frälste alkoholist har fört andra själar till tron, och dessa i sin tur andra.

Men den intressantaste frukt, som hon plockade, skall vi läsa om i nästa kapitel. Innan vi övergår till detta, vill jag göra några allmänna påpekanden.

Människor med en brinnande iver att få missionera, har lätt att såra de judiska känslorna och förorsakar ibland våldsamma reaktioner. Man har frågat sig, om denna form av missionerande är riktig. Jesus själv motarbetar proselytism med orden: "Ve eder, I skriftlärde och fariséer, I skrymtare, som faren omkring över vatten och land för att göra en proselyt, och när någon har blivit det, gören I honom till ett Gehennas barn dubbelt värre, än I själva ären!" (Matt. 23: 15.)

Alla dessa hänsyn, för och emot, kan inte bli avgörande för sådana

människor som Alba, ty det gäller att handla i enlighet med det utvecklingsstadium, som man befinner sig i.

Lamartin har skrivit en dikt:

*”Je chantais, mes amis,
comme l’homme respire,
comme l’oiseau gémit,
comme le vent soupire,
comme l’eau murmure en coulant.”*

(”Jag sjöng, mina vänner, såsom människan andas, såsom fågeln piper, såsom vinden viskar, såsom vattnet sorlar, när det rinner.”)

De många Alborna förkunnar Jesus, därför att det är deras natur att göra det! Inget argument förmår hindra mig att andas. Inget argument kan få dem, som älskar Jesus, att upphöra att förkunna Honom.

Det finns bland människorna olika psykologiska typer. Den utåtriktade — när han blir omvänd — missionerar, den inåtvänd kontemplerar.

Guds lag är *en*: Alltid, allt och så mycket ni önskar att människorna skall göra mot er, gör också dem detsamma. (Matt. 7: 12.)

Av hela mitt hjärta önskar jag, att vem som helst, som är överbevisad att han äger en sanning, som kan göra mig salig här och i evigheten, måtte bruka varje medel för att göra den känd för mig. Vi betraktar följande som något normalt: obligatorisk skolgång, vaccinering, att våra barn äter det för dem nyttigaste, även om de inte tycker om det. Varför skulle vi då betrakta missionsaktiviteten som moraliskt orättfärdig? Jag är den gamle snickaren Wölfkes tack skyldig för att han visade mig vägen, och jag är av den meningen, att Guds barn har rätt att utveckla en missionsaktivitet.

Också vi säger till Jesus de ord, som härföraren Abner en gång sade till David: ”Jag vill stå upp och gå åstad och församla hela Israel till min herre konungen, för att de må sluta förbund med dig, så att du bliver konung på vad villkor dig lyster.” (2 Sam. 3: 21.)

Erinringen av Alba får mig också att tänka på något annat. Man måste ha tålmod med själar. Alba växte dag från dag i nåd.

I Bibeln, 3 Mos. 11: 25, står det, att den, som har rört vid ett orent djur, skall tvätta sina kläder och anse sig själv som oren intill aftonen. Sedan du har tvättat dina kläder, är du ännu en stund oren. Med Jesu frälsning förhåller det sig så, som när man tar in medicin. Man måste vänta på medicinens inre verkningar. Hos somliga får man vänta längre än hos andra.

Den säd, som faller i god jord, ger god frukt. Men du sår om våren och skördar om hösten. Hur god jorden än är, kan man inte skörda strax, sedan man har sått. Vissa träd behöver flera år för att ge frukt.

Under växten får vi vara tacksamma för det lilla, som dessa själar kan ge av frukt, eller över tanken på den kommande frukten. Hela meningen med 3 Mos. 5 är att lära oss, att om vi inte kan offra åt Herren, så mycket som vi skulle önska, skall vi offra det vi kan under vart skede i vår utveckling. Alla kategorier av troende har samma möjlighet att vara Gud välbehagliga.

Då mitt barn var litet, läste jag för honom löftena ur Skriften — att de troende skall få vandra med Jesus, klädda i vita kläder.

Min pojke började att gråta: "Far, vad skall vi göra, om Herren Jesus inte har vita kläder i små storlekar?"

Jag försäkrade då, att Frälsaren har vita kläder i alla storlekar — för de små och stora till växten, men också för de små och stora i tron. Aposteln Petrus skriver till några troende, "dem, som hava fått sig beskärd en lika dyrbar tro som vi".

En liten pekingeser är en liten hund, men inte kan bulldoggen därför säga, att pekingesern är en katt. Den minsta hund är dock en hund, och den svagaste i tron är dock en troende.

I allmänhet är ett nyfött barn fult. En nyfödd själ, som är vacker, låter sig gärna beundras!

Alba segrade inte bara över stora synder, utan med tiden iklädde hon sig även stora dygder.

De som är som hon, lär sig förstå en legend om Jesus, som jag ofta använde i mina predikningar.

Det säges, att Jesus sände bud till en av sina lärjungar, att Han ville besöka honom tillsammans med sina apostlar. Den som fick detta bud, blev mycket glad och sade till sin son, som älskade Frälsaren: "Jag gör i ordning huset och du får göra i ordning trädgården, så att Herren måtte finna den välrensad och fin."

Pojken rensade och vattnade trädgården med stor flit. Då allt var färdigt, kom fadern för att se, hur sonen hade utfört befallningen. Han sade då till sonen: "Bra gjort, käre son, jag kan se, att du har arbetat med flit. Du har gjort rent och snyggt. Men du har ändå inte gjort tillräckligt fint för Herren. Arbeta litet till!"

Pojken, som kände sig förorättad, rensade trädgården ännu en gång. Denna gång tog han bort vartenda visset blad, rätade till varje blomma, som slokade, gjorde allt han kunde för att avlägsna den minsta orenhet.

Fadern undersökte åter sin sons arbete och sade till honom: "Mycket bra! Nu är det verkligen mycket rent, men ännu är det inte tillräckligt rent för Herren."

Pojken, som inte visste vad han skulle göra mera, frågade: "Men hur gör man då rent nog för Herren?"

Svaret var: "Om du arbetar för Hans skull, är det inte nog att du avlägsnar all orenhet från trädgården — du måste också pynta den med allt som är vackert och som den hitintills har varit i avsaknad av. Se efter hos våra grannar, om du kan finna nya plantor, som du kan sätta i jorden — häng upp vackra mattor — tänd lyktor! På detta sätt gör man rent för Herren."

Så gjorde Alba.

Hon fick privilegiet att upptäcka mig i fängelset, där jag satt i stor hemlighet under ett annat namn, och fick vara den första, som omtalade för min familj, att jag ännu var i livet.

Jag har inte sett henne på många år. Jag var i fängelse. Medan jag ännu satt i fängelset, reste hon till Israel. Men sedan jag kommit till den västliga världen, har jag åter fått kontakt med henne, samma troende och kärleksfulla kvinna.

Mircea Petrescu.

En dag sitter Alba på spårvagnen. Framför henne sitter en man, som ser ut att vara jude — en av de ortodoxa med långt skägg.

Hon längtar efter att få tala med honom om Jesus. Förresten, på den tiden försummade vi aldrig ett tillfälle att tala med människor om Jesus — på spårvagnen, på tåget, på gatan, allt efter som det lämpade sig.

Tanken på att alla människor kan bli som Jesus, att de är ovetande om detta och dör i sina synder, tanken på att människan är nummer två i rang efter Gud själv (änglarna är människornas tjänsteandar) och att hon trots detta lever utan att känna sanningen, fick oss att gråta. Bönestunderna var skakande och många tårar fälldes. Plötsligt kunde jag känna en outhärdlig smärta. När jag gick på gatan kände jag ett styng i hjärtat var gång jag mötte en människa, och jag frågade mig själv: "Jag undrar, om hon är frälst?" En av våra systrar i tron, som nu är död, hade alltid tårar i ögonen vid tanken på den evighet, de människor hon mötte på gatan, gick till mötes.

Jag bad Gud att ta bort denna smärta från mig, annars skulle jag inte ha kunnat uthärda att leva längre, och Herren hörde min bön.

Alba grät inte, hon log alltid ett vinnande leende. Detta leende hade samma källa som min smärta. Alba frågade sig själv: "Eftersom dåliga flickor drar män till sig med ett leende, varför skulle jag inte kunna bruka mitt leende till att föra människor in i det godas tjänst?"

Men hur skulle hon kunna påbörja ett samtal med denne ortodoxe jude? Dessa judar med skägg är synnerligen allvarliga och samtalar

aldrig med en kvinna. Det står ju skrivet i "Pirke Abot" ("Fädernas språk") i den babyloniska Talmud: "Tala inte med en kvinna!" Rabbimännen säger: "Detta hänför sig till mannens förhållande till sin egen kvinna — hur mycket mera då till nästans kvinna. Därför sade de vise: 'Så ofta en man talar med en kvinna, är det till hans egen olycka.'"

Alba bestämde sig därför för att sjunga en sång i den fulla spårvagnen. Sångens budskap skulle gå direkt till judens hjärta.

Till hennes förvåning frågade juden henne: "Vad för slags sång är detta?" Hon svarade honom med att berätta om hur Frälsaren gav sitt liv på korset. Juden hörde på henne med största uppmärksamhet. Till slut uttalade han en önskan om att få veta mera om vår tro. Hon bad honom då att gå av spårvagnen tillsammans med henne och komma med till mitt hem.

På det sättet kom båda två innanför min dörr.

Då juden presenterade sig, väntade jag att få höra ett judiskt namn, men i stället får jag höra ett namn på klingande rumänska. Och han berättar för mig en märklig historia.

Juden var trots sitt utpräglat judiska utseende inte en jude utan en rumän, som hade gått över till judendomen och lagt sig till med judisk klädedräkt och alla de judiska sedvänjorna.

Mannen, som var en skicklig målare, berättade för mig hur han hade kommit att göra detta. Redan när han var en liten pojke, hade han blivit upprörd över att se "kristna" barn slå judiska barn. Han försvarade judarna, och som "tack" för detta fick han utstå förföljelse tillsammans med dem.

Då kriget bröt ut och han såg, att det här inte var tal om att försvara fäderneslandet utan att begå förbrytelser och helgerån mot oskyldiga judar, vilka dräptes i hundratalsental tillsammans med sina kvinnor och barn, deserterade han från fronten med fara för sitt liv. Han föredrog att själv dö framför att vara en mördare.

Han älskade offren för den orättfärdiga förföljelsen och frågade sig själv: "Om Jesus vore i Rumänien nu, på vems sida skulle Han stå — på judarnas eller de kristnas, som föreger sig att vara Hans?" Svaret kunde inte bli mer än ett: på judarnas sida!

Av följande fantastiska och otäcka men mycket betydelsefulla berättelse i Talmud, den fariseiska religionens heliga bok, kan man se, hur fariséerna — som föraktade Jesus djupt — ändå i levande minne bevarat den brinnande kärlek Jesus kände för Israel, Jesus som en gång hade sagt, att "frälsningen kommer från judarna".

I boken "Gittim" berättas det om Onkelos bar Kalinikos, ett barnbarn till den romerske kejsaren Titus, som förstörde Jerusalem. Detta barnbarn önskade att konvertera till judendomen. Men innan han gjorde detta, kallade han på Titus' ande och frågade denne: "Vilka har det bästa anseendet i den andra världen?" — "Israel", svarade Titus. — "Skall jag ansluta mig till dem?" — Titus svarade, att de har för många bud och förbud; dessa kan inte uppfyllas. "Det är bättre att du förföljer dem, ty då kan du bli en hövding, eftersom det är skrivet i Jeremias Klagovisor, kapitel 1: 5: 'Israels motståndare har blivit deras härskare.' " Så tillfrågades Titus, vari hans straff bestod. Titus svarade, att hans straff var det, som han själv hade låtit komma över sitt huvud. Dagligen samlas hans aska ihop, han blir levandegjord igen, han blir dömd, han blir åter bränd och hans aska sprides över sju hav. — Därefter framkallade Onkelos Bileam, den falske profeten, och frågade denne: "Vilka har det bästa anseendet i den andra världen?" — "Israel", svarade Bileam. — "Skall jag ansluta mig till dem?" Bileam svarade: "Du skall i alla dina dagar evinnerligen undvika söka deras lycka eller deras välfärd." Då frågade Onkelos honom, vilket straff han hade fått, och Bileam svarade, att han fick kokande manlig säd hällt över sig. Då det inte lyckades Bileam att utföra Balaks, moabiternas konungs, befallning att förbanna judarna, rådde han midjaniterna, som var moabiternas grannar, att sända sina döttrar till det judiska lägret för att locka judarna att synda och på det viset nedkalla Herrens vrede över judarna. Därför lider nu Bileam detta straff. — Så framkallade Onkelos Jesu ande (detta namn förekommer bara i Talmuds först utgåva, vilken blev censurerad av inkquisitionen; de, som blev censurerade, har i stället för namnet Jesus satt in uttrycket "Posche Israel", Israels syndare) och frågade Honom: "Vilka har det bästa anseendet i den andra världen?" Han svarade: "Israel." — "Skall jag ansluta mig till dem?" Jesus svarade: "Du skall söka Israels bästa och inte dess fördärv. Att röra vid dem är som att röra vid Guds ögons ljus."

Talmud berättar, att Jesu straff i den andra världen är att stå i kokande exkrementer, men att Han också i detta lidande ber för Israel.

Låt oss bortse från det, som är hädelse i dessa historier! Vad som är viktigt är, att till och med Jesus värsta fiender har bevarat det oomtvistliga intrycket, att Jesus älskade Israel.

Petrescu älskade Jesus. Det var därför helt normalt för honom att stå på judarnas sida — emot de kristna antisemiterna.

Men den människosjäl, som inte blir hjälpt av Guds nåd, kan inte

förbli på den gyllene medelvägen. Den låter sig förvillas av ytterligheter. Tillsammans med badvattnet kastar man även ut barnet.

Att han förnekade den falska kristendomen var riktigt. Men när vi förnekar den, måste vi också förstå, vari hemligheten till kyrkans stora förfall ligger — denna kyrka, som Jesus hade lovat att vara med alla dagar.

I Matt. 8:17, efter berättelsen om hur Jesus hade helbrägdagjort många besatta och sjuka, står det tillfogat, att Han på detta sätt uppfyllde profeten Jesaja ord: "*Tasastheneias hymon elaben*", som ordagrant översatt lyder: "Han fick våra svagheter."

Då Kristus blev människa, underordnade Han sig alla livets omständigheter. Han kunde göra sitt inflytande gällande genom ordet, men Han kunde också låta sig bevekas av andra. Han renade tusenden från synden och omintetgjorde det hat, som åter andra tusenden var besatta av. Med synden och hatet, som togs bort från de andra, föll på Honom. Alla svagheter, som människorna tar med sig in i kyrkan, alla de synder, som de kristna har begått i årtusenden, har blivit Hans svagheter, Hans kraftlöshet. Att vägra ta emot de svaga skulle betyda att förgå sig i kärlekslöshet. Att ta emot dem betyder att låta Honom ta på sig skammen av deras svagheter och synder — ja, till och med att låta de kristnas förbrytelser falla på Hans huvud.

I 3 Mos. 18:27 står det "alla dessa vederstyggligheter". Det hebreiska ordet för "dessa" är "de". Men i texten står det något, som ingen översättare har vågat att översätta: "toevot ha-El", vilket inte kan betyda annat än — *horribile dictu* — "Guds vederstyggligheter".

Det fruktansvärda med varje vederstygglighet, som begås av en gudstillsbedjare, är just detta, att den faller på det heliga Namnet och gäller i människors ögon för att vara en Guds vederstygglighet. Är det inte så, att människor med orätt dömer Gud för de orättfärdigheter, som sådana, som gäller för att vara Hans tillsbedjare, begår?

Men ett latinskt ordspråk säger: "*Qui bene distinguet, bene docet.*" (Den som har god urskiljning, undervisar väl.)

Synderna endast reflekteras på Jesus — de har blivit bundna till Hans namn, Han bär dem — men Han är oskyldig.

I detta avseende skapade judarna förvirring i konstnärens sentimentala hjärta. En kabbalistisk rabbin gjorde avkall på sitt eget arbete för att fånga honom i sitt nät och få honom att besluta sig för att överge den kristna tron och gå över till den mosaiska.

Vi för vår del försöker att göra judar till kristna. Men denne blev

jude från att ha varit kristen.

Vår kamp blev svår, eftersom vi hade att göra med en idealist och en människa av hög moralisk standard. Det är mycket svårt att försöka få sådana, som betraktar sig som anständiga människor, att omvända sig.

Litet i taget visade jag honom på synagogans böner och frågade honom, om han var överens med dessa, då han ju — godtrogen som han hade varit — hade lurats till att ta detta steg, samtidigt som han inte hade förstått, att hans inträde i synagogan betydde, att han helt och hållet hade brutit med Jesus, som hade lärt honom att vara god och att älska.

Juden säger varje morgon: "Välsignad vare Du, Jehova, världens Konung, för att Du inte har skapat mig till icke-jude (goj), slav eller kvinna."

Jag frågade honom: "Accepterar Ni, att Ni är ett mindervärdigt väsen, som står under envar jude, bara därför att Ni föddes som rumän? Vad är detta annat än rasfördom? Vid påskaftonens måltid står judarna och ber: 'Sjfocha chamatcha äl-hagojim ascher lå jedaoucha!' — det vill säga: "Gjut ut din vrede över folken, som inte känner Dig!" — Är Ni överens med en sådan bön? Är inte Jesu råd till sina apostlar om att gå ut till alla folkslag för att predika evangelium bättre — för att på det sättet lära dem, hur de skall undfly Guds vrede och börja ett nytt liv i kärlek?"

Jag visade honom också på den judiska bönbokens inkonsekvenser. Där fanns böner, vilka judar, som i hemlighet trodde på Jesus, hade sprängt in med ord, som användes i ritualen på den Stora försoningsdagen. Där ber man Gud, att bönerna måtte mottagas "al-iad Jeschu Metatron" (tillsammans med Jesus, som står framför Tronen; "Metatron" är ett kabbalistiskt namn på Messias — "den, som står inför Tronen").

Samma dag ber man ännu en bön, som hitintills är oöversatt i alla utgåvor av hebreiska bönböcker, som tryckes med översättningar till olika språk. Denna bön börjar med orden *Az milifnei bereschit*. Rabbinerna hade goda grunder att låta denna bön förbli oöversatt, ty i den står det: "Messias, vår rättfärdighet, har övergivit oss. Vi har blivit slagna, och det är ingen som kan ge oss vår rättfärdighet. Han har plågats och genomstungits för våra synder. Vi har blivit helbrädda genom Hans sår. Tiden för den nya skapelsens seger har kommit. Han far upp på hjul. Han strålar från Seir för att nästa gång höra oss från Libanons fjäll."

Det är klart, att Den för våra synder Genomstungne — för att vi skulle få förlåtelse — inte kan vara någon annan än Jesus. Synagogan sjunger tillbedjande hymner om Honom, trots att den stöter Honom ifrån sig — på samma sätt som den grekisk-ortodoxe prästen i varje liturgi sjunger om omvändelse men blir rasande, när man talar om omvändelsen med honom.

Litet i sänder kom det ljus i Petrescus hjärta. Han förstod, att den mosaiska religionen måste vara en falsk religion, eftersom den är en auto-soterisk religion, med andra ord en religion, där ens frälsning avhänger av våra egna ansträngningar. Auto-soterism är brist på ödmjukhet. Varken synden eller frälsningen kommer från oss. Människornas öde har bestämts för länge sedan, från evigheten, och det eviga livet är en Guds gåva.

En julafton, då ljusen tändes, sade han lugnt: "Idag har Jesus fötts också i mig."

Petrescu är ett unikum. Han, en äkta rumän, är en jude-kristen, då han ju över judendomen fördes till kristendomen! Senare blev han primkurator i vår kyrka. Han är fortfarande en ståndaktig broder och en trofast vän. Han är nu gift med en jude-kristen kvinna.

En dag satt jag och förberedde min predikan i en park. Jag läste Bibeln — en ung dam vid sidan av mig läste en roman. Jag försökte se vad hon läste. Det var en roman av en rumänsk författare. Jag säger till henne: "Fröken, jag har läst Er bok, men känner Ni till min bok?" På så vis började vårt samtal, som slutade med den unga damens omvändelse — och senare hennes mors. Denna unga syster döpte jag mitt under ett förfärligt bombanfall. Nu är hon gift med konstnären. De lever lyckligt tillsammans.

Spurgeon säger, att då Gud stängde paradiset, stängde Han det inte helt. Han lämnade en liten vrå öppen — ett sant kristet äktenskap. En sådan liten vrå av paradiset är dessa makars hem.

Äktenskapliga problem hos judekristna.

Då jag nu har talat om ett lyckligt äktenskap, låt oss även tala litet om våra många bröder och systrar, som lider i olyckliga äktenskap.

Min hustru är en kvinna, som — om jag vore ung igen och skulle välja mig en hustru — jag skulle välja igen till hustru. Hon har lidit tillsammans med mig. Hon väntade trofast på mig under alla de år, vi var skilda åt. Vi, som har fått en sådan nåd, har svårt att sätta oss in i det väldiga lidande, som ett förstört äktenskap innebär.

Och liksom det som händer i fångelser, inte kan förstås eller bedömas av dem, som inte varit i fångelse, så borde inte heller vi döma olyckliga äkta makars gärningar.

Skilsmässa är en allvarlig synd. Skilsmässobrevet, som den judiske mannen i forna tider gav sin hustru, när han skilde sig från henne, kallas i Bibeln med ett ord, som kan förskräcka vem som helst: "apostasias", nämligen den största tänkbara missgärning: att överge tron på Gud.

Trohetsförpliktelserna gentemot hustrun jämföras således med förpliktelserna gentemot Skaparen.

Den, som i sina armar tar en främmande kvinna, är såsom en, som omfamnar en giftig orm.

1500 år efter det att David hade gift sig med Batseba — en annan mans hustru, med vilken han syndat —, kallas hon av evangelisten Matteus i släktregistret för "Urias hustru" efter hennes förste man. Matteus godkänner inte det andra äktenskapet såsom lagligt.

Skilsmässa tillåtes av Jesus av en enda orsak, men det måste vara en mycket allvarlig sådan. Äktenskapsbrott är inte denna orsak. Den grekiska texten i Bibeln har inte översatts korrekt.

Det motsvarande ordet på grekiska i Bibeln är "porneia", från verbet "pornemi", som betyder "att sälja sig". Det är därför inte tal om sådan otukt, som har begåtts på grund av blind förälskelse i en annan efter ett giftermål med en människa, som man aldrig har älskat — sådant bör förbigås med förlåtelse — utan om prostitution, som en kvinna utövar i perversitet för att få leva ett liv i lyx.

Dessa är principerna, sanningen. Men livet har också andra aspekter än de, som är baserade på principer. Kristus är Vägen, Sanningen och Livet. Vi måste därför inte endast akta på moralprinciper utan också på livets tvingande krav.

Det knakar i fogarna av den äktenskapliga institutionen i alla nationer, det knakar också i dem bland judarna — kanske ännu mer bland dessa än bland andra människor — därför att det judiska folket i stor utsträckning är så att säga uteslutande stadsbor. Men det knakar också i den äktenskapliga institutionen hos en del judekristna.

Vi behöver inte bli indignerade, såvida vi inte mäter vår medbroders gärningar efter moraliskt mönster utan förstår dem som en produkt av omständigheterna och av den mänskliga karaktären. Vi blir ju inte indignerade, när en sak faller! De moraliska lagarna har formulerats av Jesus och av människor med höga andliga intressen — men din medbroder har inte kommit från en sådan miljö utan är född och uppväxt i synd. Jag kan be min medbroder att göra sig moralisk möda, men jag kan inte fordra resultaten av denna möda; tvärtom måste jag förstå även sådana trossyskon, som av olika skäl inte kan göra sig denna möda. Till och med detta faktum, att jag inte kan förstå min medbroder, är en synd.

Jag tror inte, att det är bara prostitution som bör anses vara orsak till skilsmässa. Jesus nämnde denna mycket allvarliga orsak för att visa, att endast så allvarliga grunder ger en man rätt till att skilja sig från sin hustru. Men det finns ännu allvarligare grunder än prostitution.

En gång måste vår kyrka fatta ett allvarligt beslut rörande följande:

Under kriget måste judarna dagligen utföra "faraoniska" arbeten, obetalda. De fick inte en gång maten. De måste själva hålla sig med kosten, men de hade inte den ringaste möjlighet att förtjäna denna. Straffet för att undandra sig detta arbete var döden.

En viss jude Schwartz hade undandragit sig detta arbete. Han levde och arbetade nu under ett täcknamn och fruktade för sitt liv dag och natt.

Han var älskad av en ung kvinna, som ägde en bordell. Han ville inte veta av henne. Hon mutade en polis — mutning var på den tiden högt på modet i Rumänien — att arresteras honom, och då mannen var fängslad, ställde hon ett alternativ för honom: antingen äktenskap eller att bli utsatt för krigsrätt med döden som följd. Den stackars mannen valde äktenskapet och blev lösläppt. Han kände inte Predikarens ord: "Något som är bittrare än döden . . . kvinnan." Det är lätt att föreställa sig, vilket liv dessa två levde tillsammans. Hon ägde hela sin miljös vulgaritet.

Efter det att han gift sig, omvände han sig till kristendomen. Den fascistiska regimen faller. Judarna blir åter fria. Han önskar bli fri från detta fängelse, som det påtvingade äktenskapet var för honom. Bröderna citerar för honom bibelordet "Vad Gud har sammanfogat, må människan icke åtskilja". — Har vi verkligen rätt till det?

Ett annat exempel:

En mycket rik jude, som arbetar på börserna, övertalar genom sin rikedom ett fattigt judiskt äkta par att ge honom deras dotter till maka. Hon älskade honom inte, men hon blev så misshandlad av sina föräldrar, att hon till slut gav efter. Hon levde som i ett helvete vid sin mans sida. Mannen hade många gods och affärer och blev så absorberad i sitt jagande efter rikedomar, att han behandlade henne som ett ting, som han kunde roa sig med en gång i veckan men som eljest inte rönt den minsta uppmärksamhet av honom.

Hon blev en kristen.

Plötsligt en dag blir hon förälskad i en skräddare, en mycket fattig man, som är snäll mot henne både i ord och gärning, något hon längtat efter ända från sin tidigaste ungdom.

Jag har lagt märke till hos henne och många andra judekristna, att de efter sin pånyttfödelse inte längre känner sig bundna till de förpliktelser, de påtagit sig under onaturliga omständigheter, innan de blev kristna — ja, inte ens de förpliktelser, de hade tagit på sig i början av sitt kristna liv, då de ännu inte fullt förstod, vad det nya livet innebar.

Hon hörde inte på det, som kyrkan sade, utan övergav sin man och gifte sig med denne skräddare. Hon kunde inte tro, att detta var otukt. Hon betraktade sitt första äktenskap som prostitution, eftersom hon som ung hade påtvingats det, emedan mannen hade pengar — och det nya

äktenskapet betraktade hon såsom varande enligt Guds vilja, eftersom det ingåtts med en man, som hon älskade.

Bröderna dömde henne hårt.

Hon kom till mig en morgon. Jag var ensam hemma. Min hustru var ute i staden. Systemen klagade för mig sin stora nöd. Jag tröstade henne och försäkrade henne, att Gud var en mildare och mera förstående domare än bröderna. Jag berättade för henne, hur Jesus hade förlåtit kvinnan, som på bar gärning blivit gripen i äktenskapsbrott. Jag rådde henne att stadigt vandra på Guds väg i den nya ställning, vari hon nu befann sig. Jag sade henne, att jag var helt överens med ett av Talmuds djupaste uttalanden: "Allt det Gud har sagt, att du inte skall göra och som du likväl har gjort, har sin betydelse." Skilsmässan och det nya äktenskapet — vare sig det var rätt eller orätt — nu var det gjort. Hon skulle betrakta det nya äktenskapet som giltigt och i fortsättningen uppfylla sina äktenskapliga förpliktelser.

Friden återvände till hennes hjärta och i sin stora lycka sprang hon fram till mig, omfamnade mig och kysste mig. I samma ögonblick kom min hustru hem men drog sig tillbaka med ordet "ursäkta!". Hon frågade mig inte, vad som hade hänt, och inte heller jag gav henne någon förklaring. Den, som har gott samvete, behöver inte be om ursäkt. Min hustru kommer nu, efter 25 år, då hon läser denna bok, att få förklaringen.

Jesus sade, att Moses hade tillåtit skilsmässa på grund av judarnas hårda hjärtan. Men också många kristnas hjärtan är inte mindre hårda än judarnas på Mose tid. Få är de, som har tålmod och älskar ända till livets slut.

Ibland är det också omöjligt att ha tålmod. Vid ett tillfälle måste jag råda till skilsmässa. Hustrun var en kristen, mannen en jude. Som mor måste hon alltid vara hemma för att beskydda sin 14-åriga dotter emot faderns våldtäktsförsök. Hustrun tvang han till andra perversiteter. Ibland förekom allvarlig och upprepad misshandel eller att endera parten vägrade att uppfylla sina äktenskapliga förpliktelser.

Vi skall inte överge huvudprincipen att förhindra den våg av skilsmässor, som nu råder — men heller inte tvinga samveten, när äkta makar inte har någon ömsesidig grund för ett samliv. Att vara rigorös är inte detsamma som att vara kristen.

Även om några bröder har syndat på detta område, låt oss uppfylla det ord, som martyren Ignatius skrev till Polykarpus: "Endast genom att älska de goda lärjungarna får du ingen lön. För hellre genom

din mildhet sådana åter till tron, som har syndat.”

Och låt oss komma ihåg ett ord av Meister Eckehardt: ”Gud förlåter snarare de stora synderna än de små, ty Hans namn har sin berömmelse av att Han ger stora gåvor.”

Vi ser människornas synder. Gud ser det, som är fördolt för oss: hjärtat — där det kanske råder stor ånger . . .

Ett annat problem, man stöter på, när man skall vara herde för judekristna, är följande:

En del judar har före sin omvändelse blivit rika genom oärliga affärer eller annan synd. Hur de löser sina samvetsproblem, skall jag berätta om senare. Men ibland är det lämpligast att lugna deras oroliga samveten genom att låta dem tänka på hur de har fått dessa rikedomens förmåner.

Detta problem är inte nytt. Redan Irenaeus skrev om det under det fjärde århundradet:

”Om Gud inte hade tillåtit judarna vid deras uttåg ur Egypten att från egypterna ta dyrbara fat och smycken, skulle ingen av oss bli frälst i vår tids exodus. Ty vi alla har väl ett eller annat av större eller mindre värde, som har inbringats genom den orättfärdige Mammon. På vad sätt äger vi våra kläder, våra hus, annat än genom förmåner, som vi förvärvade medan vi ännu var hedningar, i det grå hedenhös, eller genom arv från våra föräldrar? . . . Allt det, som vi som hedningar förvärvade med orätt, skall vi förädla som troende, i det att vi använder det till nytta för Gud, och på så vis blir vi rättfärdiggjorda.”

Jesus begärde inte av Sackeus, att denne skulle ge tillbaka det han hade förtjänat genom sin tullhandel. Av eget initiativ lovar Sackeus att göra detta. Och evangeliet berättar endast detta för oss: att han har lovat. Den entusiasm, han visade genom att lova detta, bevisar, att han genomgick en stor själslig förändring, och Jesus berömmar honom för detta. Men på goda grunder berättas det inte för oss, i vilken mån Sackeus höll sitt löfte. —

Den, som har varit pastor i många år, kan begripa, att den unge Toyohiko Kagawa kunde ge bort allt han ägde, men för en människa, som i många år levtt orättfärdigt, är det en psykologisk omöjlighet att handla som Kagawa. Låt dig nöja med de vackra löftena, som oftast bara är ett muntligt uttryck! Detta är trots allt inte att förakta hos en människa, som förr i tiden pratade bara för att bedraga — eller värre än så.

Låt oss göra omvändelsen lätt för människorna — utan att lägga

bördor på dem, som de inte kan bära! Då människorna kommit in i Jesu nya skola, skall de litet i sänder lära sig att leva ett rättfärdigt liv.

Det bör förhålla sig så, att man på grund av verklig ånger vill gottgöra det onda man gjort — inte på grund av principer, ”därför att man blivit omvänd”. Den omvända är dessutom en ny människa och är lika litet ansvarig för det, som den gamla människan har gjort, som om vilken som helst annan människa hade gjort det.

Den helige Moishe.

Låt andra berömma sig av sina stora intellektuella medmänniskor — jag vill berömma mig av en dåre, som Gud hade utvalt för att låta de kloka komma på skam!

Vår broder Moishe var skomakare till yrket. Han var sinnessjuk men led av en sinnessjukdom, som inte var farlig för omgivningen. På våra möten grät och stönade han mycket, då det predikades om Frälsarens lidanden. Han skrattade högt, när det talades om Hans seger.

De troende, som deltog i våra möten, tog anstöt av honom. En broder lovade Moishe, som var mycket fattig, att om han kunde hålla sig lugn under mötet, skulle Moishe få äta hos honom var söndag — han skulle få stek, kakor, frukt.

En söndag höll sig Moishe någorlunda stilla. Men nästa söndag, då det predikades om uppståndelsen, stod han upp mitt under predikan och ropade: "Stek eller inte stek, *halleluja!*"

År 1939 sköt en antisemit på överrabbinen Niemerover. Han blev inte sårad — rocken fick bara ett hål. Men han fick en chock och blev sängliggande. Många judar kom för att lyckönska honom, att han hade undslupit med livet. Bland dem var också Moishe. Han säger till rabbinen: "Ser Ni, Ers Högvördighet, att Gud inte vill att syndarna skall dö, utan att de skall omvända sig och bli frälsta."

En dag träffar jag honom hemma hos oss, då vi skall äta middag. Hans plats var dukad med bestick. Han säger till min hustru: "Syster, jag ber dig att ta bort kniven. Då jag vet, att jag är sinnessjuk, har jag

lovat Gud att aldrig lägga hand på en kniv, för att jag inte i ett förvirrat ögonblick skall kunna skada någon med den. Också Adam och Eva åt utan kniv.”

Jag tänkte då, att många vise hade något att lära av denne sennesjuke man.

I januari 1940 ägde i Bukarest rum ett uppror lett av ”Ärkeängeln Mikaels legion”, en fascistisk organisation. Ett stort antal judar döddes. Några flåddes och hängdes upp på krokarna i slakthuset tillsammans med påskriften ”koscher-kött”, vilket betyder rituellt slaktat kött.

Moishe satt i en billig terestaurang, då en grupp ”grönskjortor” stordmade in. Deras ledare ropade: ”De smutsiga judarna skall ut härifrån!” Judarna gick ut. Där ute stuvades de samman i en lastbil för att köras till skogen och skjutas. Moishe, som på stort avstånd kunde igenkännas såsom varande jude, drack sitt te utan att röra sig. Ledaren för ”grönskjortorna” ropade till honom: ”Du smutsige jude, har du inte hört, vad jag har befallt? Varför har du inte gått ut?” Moishe svarade honom lugnt: ”Käre broder, de smutsiga judarna gör som Judas gjorde — de säljer Jesus. Jag är en jude som älskar vår Frälsare.” — ”Tig och var tyst! Gå ut!” Moishe gick ut. Han befalldes: ”Gå in i lastbilen, du smutsige jude!” Moishe började åter: ”De smutsiga judarna är de, som gör, som Judas gjorde — de säljer Jesus. Jag är en israelit, som älskar Honom.” En av dem, som ledde aktionen, sade då: ”Låt honom vara i fred! Ni ser ju, att han är en predikant.” Och de lämnade honom i fred.

Men Moishe gick inte bort utan sade till denne man: ”Jag ser, att du är en god och barmhärtig människa. Gud skall löna dig för detta. Men utöka din barmhärtighet till fullkomlighet: låt också de andra judarna, som är i lastbilen, få gå hem!”

Man kan säga, att tokiga människor i allmänhet har stor suggestiv kraft. Jag tror, att hos Moishe hade denna kraft en annan källa. I varje fall befallde ”grönskjortorna” de andra judarna att komma ut ur bilen, och så lät de dem gå hem.

Först nu blev Moishe rädd. Han gick hem och höll sig gömd hela den tid, upproret varade.

De, som blev räddade genom honom, berättade för alla, de träffade, om det som hade hänt, och eftersom han hade försvunnit för omvärlden och räknades som död, kom han att kallas ”den helige Moishe”.

Han fick ett tragiskt slut, i det att han dog i ett koncentrationsläger i gulshot.

Berta.

Det har ofta påståtts, att kyrkliga missioner hjälper fattiga judar materiellt för att på detta sätt köpa själar.

Detta är ett vanskligt problem.

Bland judarna var det den svartaste nöd. Vi hade vår aktivitet speciellt koncentrerad till dessa behövande. Hur skulle vi kunna låta bli att hjälpa dem materiellt? Hur skulle vi ha kunnat låta bli att hjälpa de judiska flyktingarna från Hitler-Tyskland? Om Jesus står det skrivet, att Han ömkade sig över massorna. Detta medlidande är karakteristiskt även för Hans efterföljare. Jesus hade medlidande med människorna, därför att de svalt — inte bara därför, att de inte var frälsta. Han var angelägen om att de mättades. Genom att hjälpa en människa och samtidigt förkunna evangeliet, förkunna Jesus, förbindes dessa två ting i en och samma anda. Även Jesus stötte på detta problem. Han förkunnade den nya läran, men samtidigt gav han de fattiga och svultna mat. Följden av detta var, att många kom till Honom för att få bröd och fisk, vilket Han också gav dem.

Judarna har en mycket gammal legend om Abraham. En gång träffade han en gammal tiggare i sitt tält. Han ville visa tiggaren gästfrihet, men då han började att bedja bordsbönen, började tiggaren att förbanna Gud och sade, att han inte tålde att höra detta namn. Den fromme Abraham jagade bort tiggaren. Han kunde inte tåla, att någon förbannade hans Himmelske Vän i hans eget tält. Men Gud visade sig då för Abraham och sade till honom: ”Denne man har nu förbannat mig

i 50 år, och jag ger honom var dag att äta — men du kunde inte visa honom gästfrihet en enda dag? Du kunde i varje fall ha kört ut honom från tältet, *efter* det att han hade ätit!”

Vi bör mätta också dem, som förbannar Gud — hur mycket mer då dem som menar, att de tillber Honom! Det är dessutom omöjligt att varje gång vara säker på huruvida det är någon som simulerar eller som är verkligt troende.

Den förlorade sonen i Jesu välkända liknelse kommer tillbaka till fadern, därför att han har materiella behov — och likväl mottages han med den största kärlek.

Sanningen är ett svagt barn. Sanningen skulle aldrig kunna triumfera, om den inte samtidigt kunnat bygga på materiella fördelar i sin triumf, om den inte hade klätt sig i vackra kläder och om den inte kunnat appellera till känslorna.

Den gamle Simeon säger om Jesus: ”Denne är satt till fall och upprättelse i Israel”, alltså inte bara till upprättelse utan också till fall.

Den kristna kärlek, som visades några judar genom att vi gav dem materiell hjälp, lyfte dem till oanade höjder i deras tro. Detta kom till synes i Bertas fall.

Om Berta kan sägas det, som Disraeli sade en gång, när han anklagades för att ha gift sig av materiella intressen: ”Ja, då jag gifte mig, kände jag inte min hustru så väl, att jag skulle ha gift mig med henne, om hon varit fattig. Men nu, då jag känner henne väl, vet jag, att jag skulle velat gifta mig med henne, även om hon varit fattig.”

Andra judar, däremot, har denna hjälp förorsakat ett katastrofalt fall och har skapat en förvändhet i deras själ, som de aldrig kunnat frigöra sig ifrån.

En bildhuggare, som var djupt rörd över de första kristnas martyrier, hade föresatt sig att skapa ett konstverk, som skulle odödliggöra de kristna, som hade kastats framför vilddjuren. Han högg ut en ung man och en ung kvinna — bägge med ett kors i handen —, och nu började han att arbeta fram ett lejon, som var fastkedjat men berett att angripa de två unga. Det blivande lejonet var tills vidare endast en oformlig massa.

En dag samlade han sina vänner i sin ateljé för att visa dem sitt arbete.

En av dem sade till honom: ”Du är fattig. Hur skall du kunna sälja detta? Det finns många konstnärer, som gör något liknande konstverk, och en jude skulle aldrig vilja köpa ett konstverk med ett kors på. Tag

bort korset och sätt i stället dit en nyckel. Nyckeln är en helig symbol för många religiösa rörelser. Du kan tänka på Sankte Pers nycklar, men nyckeln är också ett heligt tecken för spiritister och andra utövare av okultism. Gör det, så kommer du lättare att finna köpare.”

Strax gjorde bildhuggaren om korsen till nycklar.

Då kom en mycket rik amerikan in i ateljén och utropade: ”Vilket underbart konstverk! Sparsamheten! Den där lilla klumpen kan föreställa ett penningskrin, och det unga paret med nycklarna vill lära människorna att vara försiktiga, när de skall använda pengar. Jag vill ge dig \$ 1.000 för detta arbete.”

På detta sätt blev konstverket, som skulle lovprisa martyriet, omskatat till ett konstverk till penningens ära.

Det är många själar, som börjar med kärleken till Jesus, men då de är fattiga och blir hjälpta, börjar de att släta ut Mästarens bild. Vad som upptar deras sinnen är, hur mycket hjälp de kan få och varifrån, och mest av allt tanken på huruvida någon annan har fått mera, än de fått själva.

Berta bekände offentligt, att hon i början kom till oss, därför att hon lockades av nyheten, att hos oss blev de fattiga judarna hjälpta.

Men så snart hon trodde på Jesus av hela sitt hjärta, bad hon aldrig mera om vår hjälp, trots att hon var mycket fattig.

Hon var gift med en halvjud, en tysk medborgare. Han blev inte omvänd. Tillsammans hade de tre söner.

1943 utsände den tyska legationen hos oss en order om att alla tyska medborgare skulle repatrieras. Berta stannade kvar i Rumänien. Maken och deras tre barn, som enligt den tidens rasfördomar hade den stora skulden att vara trekvartsjudar, reste till Tyskland.

I Tyskland angavs mannen av någon, och det sades, att han inte endast var halvjud utan till och med var gift med en judinna, så att barnen alltså var judar.

Gestapo fängslade dem. Hotet om att hamna i ett förintelsläger hängde över deras huvuden. För att rädda sitt liv, försvarade sig mannen med en osanning: att hans hustru var icke-judisk rumänska. Den tyska polisen gav honom då en möjlighet att skriva hem och be dem sända papper, som bevisade att hans hustru var av ariskt ursprung. Om detta kunde bevisas, var hans barn $\frac{3}{4}$ arier och var räddade.

På den tiden kunde man i Rumänien ordna allt med pengar.

Hennes familj skaffade henne papper, som bevisade, att hon var av rent ariskt blod — mer arisk än Hitler, om vilken det ryktades, att

hans ursprung varit litet blandat.

Jag var i hennes hem, då hennes släktingar överlämnade de falska papperen till henne, vilka betydde räddningen av hennes man och hennes tre barn från gaskammaren i Auschwitz.

Och jag upplevde en scen, som jag kommer att minnas i hela mitt liv. Hon rev sönder de falska papperen och sade: "Abraham offrade till Gud *ett* barn; jag offerar till Honom tre barn och en man, men jag vill inte ljuga."

Vi hörde inte mer från hennes man och barn. Nazisterna dräpte dem.

Meister Eckehardt säger: "Den, som överger tingen i deras nuvarande gestalt — tomma, förgängliga — kommer att få igen dem i deras rena gestalt, den eviga. Den som har lämnat tingen i deras lägsta form, den dödliga, kommer att få igen dem av Gud i deras sanna form." Berta kommer att få tillbaka sin familj i härligheten hos Gud.

Hon anar inte ens, hur enastående storslagen denna hennes handling var. Hon är en ödmjuk syster. Bröderna vet inte något om hennes offer, ty hon har inte berättat det för dem. Och vad som är ännu mera värt — när man mellan bröderna diskuterar vissa fall, där man skaffade sig falska papper för att undandra sig följderna av den anti-semitiska förföljelsen, säger hon: "Låt oss inte döma dem! Var och en må handla efter sitt eget samvete."

Handlade Berta rätt eller ej? Hon dömer ingen, och därigenom står hon själv över människors dom.

Bör man alltid säga sanningen?

Det finns en bok som heter "Pateric", och som behandlar kristen tradition. Boken stammar från det fjärde århundradet och beskriver de tankar, som de första generationernas munkar hade. Dessa munkar bodde i Thebais-öknen, och de hade flytt från det fördärv, som hade kommit in i kyrkan genom att dess tro hade legaliserats såsom en allmän religion. Vi läser:

"Abba Agathon frågade en gång Abba Alonie: 'Hur skall jag kunna hindra min tunga från att tala lögn?' Abba Alonie svarade: 'Om du inte ljuger, kommer du att begå många synder.' Den andre frågade då: 'Hur kan detta komma sig?' Den gamle svarade honom: 'Hör här! Två män har begått ett dråp inför dina ögon — den ene flyr in i din cell. Så kommer domaren, letar efter mannen och frågar dig: Begicks ett dråp inför dina ögon? — Om du inte ljuger, överlämnar du en människa åt döden. Det är bättre att du låter mannen dömas av Gud, ty Han vet allt.'"

Luther säger, att en nödlögn, en lögn, som man säger för att försvara andra eller som man säger i livsfara, inte är någon verklig lögn.

Vad mig angår, så tror jag, att man sammanblandar begreppen "osanning" och "lögn". Skådespelen Faust, Othello och Parsifal är inte sanning men heller inte lögn, utan konst. Inte heller de berättelser, som vi berättar för våra barn, eller de roliga historier, som vi berättar för vuxna vänner för att roa dem, är sanning — men de är heller inte lögn. De hör hemma på ett annat område: fantasiens och lekens område. Inte heller osanningar, som vi säger för att rädda liv, ära eller egendom åt en oskyldig människa, som är förföljd av en bödel, som förföljer sanningen, oskulden och renheten, bör betraktas som lögn. Varför skall vi ge ett så fult namn åt en handling, som har sitt ursprung i kärleken?

Lögn är bara den osanning, som jag säger för att skada min nästa. "Älska och gör vad du vill", säger Augustinus. Jag för min del skulle inte i ovannämnda fall haft några betänkligheter för att bruka falska papper.

Det goda är bättre än sanningen. En osanning, som räddar liv, är bättre än en sanning, som förstör liv. I diktatoriska, antikristna länder är detta ett dagligt och akut problem för de troende.

Vad skall vi tänka om Abrahams offer av Isak? — Det finns en "helighetssfär", där våra praktiska bedömningssätt förlorar sin giltighet.

Skulle väl sanningen ha bevarats i livets många labrynter, om det inte här och där hade funnits okända hjältar av Bertas kaliber, vilka offerat allt de hade kärast för sanningens skull?

Jag har ofta hört ytliga predikningar, där det sagts: "Vad skulle du förlora på att bli en kristen? Brännvinsflaskan, dina dåliga kläder, kappen du slår din hustru med, ditt namn och rykte, ditt dåliga samvete eller helvetet du har i ditt hem?" — Nej, det finns människor, som för sin kristna övertygelses skull förlorar sin förmögenhet, sin frihet, sin hälsa, och några förlorar till och med de käraste människor de äger på jorden!

Ett vittne i familjen.

Min hustru stammar från en mycket ortodox judisk familj. Efter det att hon blivit omvänd, kunde hon inte sova om nätterna vid tanken på sina föräldrar, som var så bundna av judendomen.

Vi reste till Czernowitz för att tala med dem och ankom dit på en fredagskväll, sabbatsaftonen.

Bordet var högtidligt dukat. Där brann de välsignade sabbatsljusen. Mina tre svägerskor, som var yngre än min hustru, samt min lille svåger, som var bara 8 år, såg på oss med respekt. Mina svärföräldrars glädje var utesäglig. Jag var, när allt kom omkring, deras äldsta dotters man.

Min svärfar stod upp för att läsa "Kidusch", välsignelsen över vinet. Han blev mycket förvånad, då han såg mig — som han trodde vara ateist — deltaga i sången av den gamla bönen:

"Så blev himmelen och jorden och hela deras skara fullbordade. Och Gud fullbordade på den sjunde dagen sin skapelse, som Han hade gjort, och Han vilade på den sjunde dagen från all sin skapelse, som Han hade gjort. Och Gud välsignade den sjunde dagen och helgade den; ty på den vilade Han från hela sin skapelse, som Han hade skapat och gjort. Välsignad vare Du, Jehova, världens Konung, som har skapat vinets frukt."

Efter detta välsignades brödet, och måltiden intogs.

Då måltiden var äten och endast ljusen kastade sina skuggor på väggarna, började jag med att säga: "Det är skrivet, att Gud blev färdig med sin skapelse på den sjunde dagen. Och det är åter skrivet, att på den sjunde dagen vilade Gud sig. Vad var det, som inte var fullkommat av skapelsen efter de sex dagarna? Vad var det, som Gud blev färdig

med på den sjunde? Hur kunde Han bli färdig med något, om Han vilade?

Det, som Han skapade i sex dagar, var inte fullkomnat. Människan hade ännu behov av en sak: vila. Detta skapade Gud på den sjunde dagen, och på det sättet fyllde Han världen med sin egen vila.

Mose lag kan liknas vid skapelsen under de första sex dagarna. Lagen innehåller 613 bud, som inte ger oss vila, utan som plågar vårt samvete. Vi överträder ständigt Lagen. Vem kan väl hävda, att han har hållit ens dessa två bud: att älska Gud av hela sitt hjärta och av hela sin själ och av all sin kraft, samt att älska sin nästa som sig själv? Lagen kan inte hållas. Den är bara en spegel, i vilken du ser din egen syndighet samt hur omöjligt det är för dig såsom människa att leva skild från den Gud, vars bud är rättfärdiga och heliga och vilka för oss, syndare, har blivit en börda, som vi inte förmår bära.

I forna dagar kunde inte judarna bli frälsta genom att hålla lagen — alla Bibelns stora män omtalar, hur de själva många gånger har överträtt lagen — utan genom försoningsoffret, som offrades i Templet. Det gavs ingen syndaförlåtelse utan blodsutgjutelse. Synden överfördes genom handpåläggning på ett oskyldigt djur, som symboliskt föreställde det offer, som den kommande Messias skulle ge genom sin död för mänsklighetens synder. Slaktningen av djuret gav judarna ett lugnt samvete: ett offer bragtes för deras lagöverträdelser. Men nu har vi varken tempel eller offer. Hur kan vi då bli frälsta?"

Min svärfar svarade: "Rabbinerna har lärt oss, att om vi var dag reciterar ett kapitel av Mose lag, som handlar om offer, kommer Gud att anse detta såsom om vi hade gjort själva offret."

Jag svarade honom: "Jag vet det. En kristen kom en gång in i en mycket ortodox judes affär och samtalande med honom om det, som vi har samtalat om nu, och han fick samma svar, som jag fick av dig. Denne man diskuterade inte saken vidare utan sade: 'Envar har sin övertygelse. Jag har inte kommit till Er för att diskutera religion utan för att köpa varor.' Och han bad om tre skjortor, sex par strumpor, ett dussin näsdukar och andra saker. Till slut bad han köpmannen om en faktura på allt han hade köpt. Köpmannen, som var mycket glad över att ha gjort en så god affär, skrev ut fakturan och slog in de köpta varorna. Den kristne mannen läste fakturan med hög röst, tog paketet i handen och gick sin väg. Köpmannen ropade efter honom: 'Ni har glömt att betala!' På detta svarade köparen: 'Har jag inte läst fakturan för Er?' — 'Jo, men Ni har inte betalat.' Då tillfrågades köp-

mannen: 'Att jag har läst fakturan, är inte det detsamma, som om jag hade betalat?' —

När det skulle tillämpas i praktiken, var köpmannen inte överens med det framställningssätt, som brukades i hans religion.

Offret måste bringas. Det är inte nog med att vi läser om det."

Jag talade med min svärfar om de messianska profetior, som hade gått i uppfyllelse i och med Jesus.

Men det, som talar ett klarare språk än bibelverserna, är gärningarna. Det judiska folket är Guds utvalda folk för att föra gudomligt ljus in i världen. Millioner människor, som i fordom tid tillbad Zeus, Jupiter, Satan och andra avgudar, tillber idag den sanne Guden och betraktar som sin heliga bok den bok, som skrevs av våra stora profeter. Vem är det, som har räddat människorna från polyteismen och har vunnit dem för den gode och rättfärdige Guden, Israels Gud, som kräver ett moraliskt liv? Jesus! Genom Hans blod blev det messianska uppdrag, som vårt folk hade fått, uppfyllt. Genom att Jesus led, blev korsfäst och uppstod på den tredje dagen, genom att Han levde och dog som Guds tjänare, genom att vara Smärtornas Man, som Jesaja hade förutsagt, fick han de människor, som trodde på en frälsare (som dör och uppstår) med namnet Adonis, Osiris, Dionysos eller Herkules, att se sina gamla myter förverkligade i historien.

Jesus är judarnas Konung, Israels Messias.

Jag talade också på liknande sätt med barnen. De lyssnade till mig med stor andäktighet. Min svärfar blev tankfull. Min svärmor knäböjde tillsammans med oss till bön den kvällen.

Barnen började att regelbundet gå på kristna gudstjänster. Inte långt därefter blev de troende. Den gamle skämdes över att bli sedd i en kyrka, men när tiden närmade sig att gå dit, ropade han, så att det genljöd i hela huset: "Fortare, fortare! Alla kommer i tid — det är bara mina döttrar, som kommer för sent!"

Min lille svåger, som endast 9 år gammal gick på religionsundervisning hos en stor rabbin, försvarade inför denne ståndaktigt sin tro på Kristus.

Jag har ofta förundrats över hur stor oavhängighet judebarn visat i tankar och gärningar, när de varit små. De är levande exempel till Blaise Pascals ord: "Människan födes som ett original och dör som en kopia."

Å andra sidan såg jag denna oavhängighet också hos mitt eget barn. Då han var ungefär 5 år gammal, tog jag honom med mig till syna-

gogan. Från det han var mycket liten hade jag omtalat för honom, att han var jude, och att vi, hans föräldrar, inte hade den religion, som våra föräldrar hade haft, samt att han inte heller skulle anse sig tvingad att ha vår religion. Jag försökte att på hans barnaspråk förklara de olika religionerna samt ateismen, och jag sade honom, att när han blev vuxen, måste han välja. Vid mycket tidig ålder fick han följa med mig till gudstjänster i olika slags kyrkor. Nu skulle jag också ta honom med till synagogan. Jag förklarade ritualen för honom, men jag sade inte, hur han skulle uppföra sig där.

Medan vi var i synagogan, tog kantorn ur det heliga skåpet ut rullen med Mose lag, vilken var rikt utstyrd med silke och silver, och tog rullen med sig i processionen i synagogan — såsom ceremonielet föreskriver. Alla trängde sig fram för att kyssa rullen. Där kantorn såg ett litet barn, böjde han sig fram för att också barnet skulle kunna kyssa rullen. Han blev stående på samma sätt framför mitt barn, för att det skulle göra som de andra barnen. Men Mihai kysste inte rullen. Då sade kantorn till honom: "Kyss den! Varför kysser du den inte?" Processionen blev stående. Hundratals ögon riktades mot mitt barn, men han vägrade mycket bestämt att utföra den rituella kyssen. Kantorn fortsatte och var mycket förargad. Man hörde skymfande viskningar: "Vilket ouppfostrat barn han är!" Då vi gick ut, frågade synagogföreståndaren, som var en vän till mig, barnet: "Mihai, varför gjorde du oss denna skam? Varför kysste du inte torahrullen?" Mannen bleknade, då han fick barnets svar på den fråga, som han framställt kanske mera på skämt: "Herr föreståndare, Gud har inte givit oss Bibeln för att kyssa den. Till att kyssa har Han givit oss mor. Bibeln har Han givit oss för att läsa och för att fullgöra dess bud."

Av barns och spenabarns mun har Gud berett sig lov.

En judemördare omvänder sig.

Min hustrus familj, som jag har berättat om i föregående kapitel, deporterades i början av kriget till Transnistrien. Kort tid efter deportationen fick vi höra, att de hade mördats vid Golta. På den tiden bodde vi i ett hus med bara rumänska, icke-judiska, hyresgäster. Då vi flyttade in där, var alla hyresgästerna fascister och antisemiter. På väggarna hängde bilder av Corneliu Codreanu, som var ledaren för den rumänska fascistiska organisation, som hette "Ärkeängeln Mikaelns legion". Men kort därefter blev husets ägare och även hyresgästerna omvända, och vi levde tillsammans i god gemenskap.

En kväll sade ägaren till mig: "Jag skälver vid blotta tanken på det jag har hört idag. En bekant till mig, som har kommit från fronten, har besökt mig och har skrytande omtalat, hur han frivilligt erbjöd sig att delta i exekutionsplutonen av de soldater, som skulle dräpa judarna i Transnistrien. Han riktigt gladde sig, då han berättade mig, hur han hade dräpt kvinnor med sina barn på armen. Jag förebrådde honom, men utan resultat. För honom var endast de hundraden, som han hade dödat, något att skryta av."

Nästa kväll bestämde jag mig för att tillbringa natten i bön, men jag lät min hustru gå till sängs utan att berätta för henne, vad jag ämnade göra, ty hon var mycket klen, och jag ville inte, att hon skulle vägra sig den vila, som hon så väl behövde.

För att ge henne litet tid till att somna, gick jag in en stund till husägaren. Just då hade mördaren åter kommit på besök. Jag förstod vem

han var, utan att någon omtalade det för mig — men han för sin del igenkände också i mig en jude och började att skrika om judarna: "Alla judar kommer att mördas!"

Jag sade honom, att den första gång som Israel nämnes utanför Bibeln är på en inskription av farao Menefta cirka år 1224 f.Kr.: "Israel är öde; dess säd är icke mer." Efter det att Titus hade förstört Jerusalem år 71 e.Kr., uppreste denne i Rom en triumfbåge med inskriptionen: "Finis Judaei", men den dag som idag är spatserar judar leende under denna båge. Judarna har överlevt alla sina förföljare, därför att de har en helig utväljelse, en kallelse och ett löfte: "Detta släkte skall icke förgås, förrän allt detta sker." Vad mig anginge, kunde jag eventuellt komma att bli mördad. Detta skulle för mig dock endast betyda, att jag ginge till Herren. Men vad skulle hända med min mördare? —

Judemördaren befann sig i ett främmande hem som gäst. Han måste därför uppföra sig hyfsat. Husvärdens lade sig emellan. Diskussionen övergick till andra ämnen, som inte var farliga. Vid ett tillfälle började vi att tala om musik. Mördaren omtalade, att han i Ukraina hade hört några religiösa sånger, som hade gjort ett starkt intryck på honom. Slumpen gav vid handen, att jag hade noterna till just dessa sånger. Därmed föll han i mitt nät.

Jag sade honom, att jag ägde dessa noter, och bad honom att komma med till min lägenhet strax intill, så att jag skulle kunna spela dem på pianot. Jag kunde endast få fram vissa toner ur detta bristfälliga instrument, men jag inbillade mig heller inte, att han skulle vara så pretentiös.

Vi gick hem till mig. Värdinnan och hennes dotter kom också med. Jag satte mig vid pianot. Genom ett litet fönster, som var täckt av en gardin, kunde man se in i det andra rummet, där min hustru sov. Hon var så trött, att hon sov mycket djupt.

Jag spelade, under det att jag bad. Jag spelade mycket länge. Klockan var nästan tolv, timmen då världens larm avtar — timmen som passar bra för Andens gärningar.

Plötsligt vänder jag mig till mördaren och säger: "Jag vill säga Er något mycket viktigt. Jag ber Er bara att höra på mig mycket uppmärksam i några få ögonblick. Därefter kan Ni göra vad Ni vill. — Kan Ni se in i det andra rummet, där min hustru sover? Båda hennes föräldrar, tre systrar och liten bror blev mördade i Transnistrien. Ni skröt av att Ni har dräpt hundratals judar just i de trakter, där hennes familj befann sig. Ni själv vet inte heller exakt vilka Ni har dödat. Det kan gott vara så, att Ni har dödat just hennes familj. Och

nu föreslår jag Er ett experiment: Låt oss gå in i det andra rummet, väcka min hustru och omtala för henne, vem Ni är. Jag kan i förväg säga Er, vad som kommer att hända. Hon kommer att omfamna Er som en bror, hon kommer att klä på sig, hon kommer att betjäna Er, hon kommer inte att säga ett enda ont ord — men hon kommer att visa Er sin kärlek, därför att hon är en av Jesu efterföljare. Men också min hustru är en kvinna, som har syndat. Och om hon kan älska på detta sätt, hur mycket mera älskar då inte Jesus Er! Gud själv längtar efter Er för att få omfamna Er såsom den förlorade sonen, som har kommit hem.”

Grigore — detta var hans namn — reste sig, började riva sönder sina kläder och ropade högt: ”Arma mig! Vad skall jag göra?! Jag har utgjutit oskyldigt blod!”

Jag sade till honom: ”I Jesu Kristi namn befäller jag hat-djävulen att gå ut ur dig!” Han föll på knä och började bedja, i det att han bönföll Gud om förlåtelse, och — detta är intressant att lägga märke till — han uttalade dessutom sin fasta förtröstan till att han kunde bli förlåten.

De andra, som var närvarande, bad — jag bad också.

Då vi reste oss upp, omfamnade vi alla varandra. I Rumänien är det vanligt, att bröder och systrar i tron omfamnar varandra.

Min hustru sov djupt. Hon hade inte hört någonting.

Jag sade till min nye broder: ”Jag är dig ännu skyldig det experiment, som jag lovade dig. Vi skall nu väcka min hustru.”

Jag väckte henne och berättade för henne, vem hennes nye broder var och vad som hade hänt. Häftigt omfamnade dessa varandra gråtande, om och om igen. Min hustru klädde på sig och gick för att betjäna sin nye vän — hennes familjs tidigare mördare.

Jag tänkte, att denne man hade för mycket på sitt samvete sedan tidigare. Han behövde lära sig ännu en läxa.

Jag väckte min son, som på den tiden var bara 2 år gammal. Först blev han rädd, men då han såg, att det var jag, somnade han genast igen. I mina armar tog jag honom med mig in i det rum, där Grigore uppehöll sig. Denne började att skälva, då han mindes, att han hade dräpt judiska barn i deras föräldrars armar. Han väntade sig att få höra en tillrättavisning från min sida. Men jag sade i stället till honom: ”Ser du, hur tryggt detta barn sover? Han vet, att han är i sin fars armar. På samma sätt är du också ett nyfött barn i Guds armar. Sov tryggt trons sömn! Allt det gamla är förbi. Du är en ny skapelse.”

Nästa dag anförtrodde mig Grigore, att han för första gången efter massakrerna hade sovit lugnt en hel natt.

Han reste åter till sitt regemente. Efter två veckor kom han tillbaka till Bukarest med en delegation och sade till mig: "Antingen är jag galen — eller också är hela världen det! Då jag dödade människor, då jag drack och förbannade, räknades jag som en god man. Nu, då jag inte dricker längre, inte förbannar mera utan ångrar det onda, jag har gjort, samt läser i boken, som du har givit mig, säger man i mitt regemente, att jag har blivit tokig! Vad skall jag göra, broder? Min truppavdelning reser strax åter till fronten."

Jag sade till honom: "Du har dödat flera människor, än en soldat någonsin bör döda. Under inga omständigheter skall du döda flera. Det är bättre, att du låter andra döda dig!"

Jag brevväxlade med honom, medan han var vid fronten. Då han kom åter, visade han mig ett tackbrev från sin löjtnant. Den tidigare mördaren — en väldig kämpe — hade erbjudit sig att nu som frivillig rädda de sårade i själva frontlinjen. Bland andra hade han också räddat denne löjtnant. Den tidigare ödeläggaren av liv var nu en räddare av liv.

Framstegen i hans trosliv förhindrades av och till av ett spritbegär, vilket han hade fått under sin svåra tid. Men en diamant med fel är mera värdefull än ett sandkorn, som är fullkomligt. Grigore var nu en diamant, och vi måste överse med hans fel. I denna människa uppfylldes Meister Eckehardts ord: "Om en människa på nytt skulle falla utan att i sin intighet försöka att skylla ifrån sig, utan tvärtom åter inse sitt stora fel — skulle felet med en gång smälta bort inför Guds åsyn, såsom snö smälter i den heta solen, och allt skulle vara försonat — och Vedersakaren skulle få vända om tomhant."

Jag har här bara berättat ett av de många tillfällen då stora krigsförbrytare blivit omvända genom judekristna.

I stort sett har det judekristna samfundet varit ett ställe, där många antisemiter har funnit Kristus, och detta just under den period, då fascismen härskade.

En antisemit deltog i misshandel av några judar på väg till vår kyrka. Den som hade inbjudit honom till kyrkan, hade inte sagt honom, att det var en jude, som skulle predika. Han omvände sig denna söndag. Från den stunden har han aldrig mer slagit en jude.

En gång, då en rumänsk syster hade tagit med sig en annan antisemit

till vår sammankomst, predikade jag över Jesu ord: "Jag har bara kommit till de förlorade fåren av Israels hus." Det var en predikan, som skulle kalla judarna till omvändelse. På detta sätt följde jag bibliska texter, som skulle visa att evangeliet är ett budskap först och främst adresserat till judarna: "Ställen icke eder färd till hedningarna, och gå icke in i någon samaritisk stad, utan *gå hellre till de förlorade fåren av Israels hus.*" — "...och att bättring till syndernas förlåtelse i hans namn skulle predikas bland alla folk, och *först i Jerusalem.*" — "Evangelium är en Guds kraft till frälsning för var och en som tror, *först och främst för juden, så ock för greken.*"

Då mötet var slut, tillrättavisade mig den rumänska systemen mycket skarpt: "Du vet ju så väl, att vi till församlingen också tar många, som inte är judar och som vanligtvis hatar judar. Varför predikar du då på detta sätt?! De icke-judiska rumänerna kommer att ta anstöt av dina predikningar, vilka har en alltför projudisk karaktär."

Vår ovannämnde antisemit gick hem efter mötets slut och resonerade som så med sig själv: "Hör nu, vad Bibeln skriver: först kommer juden, så kommer folken. Men när kommer antisemiten? Aldrig!" Han övergav antisemitismen och andra synder och omvände sig. Han blev en ivrig människofiskare och en trofast vän till judar och jude-kristna.

Judarna tog ofta anstöt av den varma kärlek, med vilken vi mötte antisemiterna. De kände sig skandaliserade och lämnade ofta våra möten, när de hörde, att vi offentligt bad för de antisemitiska myndigheterna — de blev förargade på oss, därför att vi upprätthöll en kärleksfull inställning gentemot antisemitiska präster och lekmän.

Påven Gregorius VII har sagt: "Liksom att ett andligt ting ej kan förstås utom genom sina jordiska verkningar, och liksom att själen inte kan verka utom genom kroppen — så kan inte heller religionen verka utom genom kyrkan. Men alldenstund kyrkan har en kropp, har den ock dennas synder och svagheter."

Antisemitismen är en av de många svagheter, som kyrkans lemmar har. Den är heller inte isolerad. Även dess motsats finns: den judiska chauvinismen — föraktet gentemot de kristna bland andra folk och ett upphöjande av de judekristna.

Vi måste ha fördrag med de svagas svagheter och försöka bringa läkedom genom vår kärlek. I vissa fall har detta lyckats oss.

Vi tror, att kärleken kan segra över hatet.

Konfucius säger: "Jag har sett en man, som försökte släcka en stor eldsvårda med en kopp vatten. Det lyckades honom inte, och han drog

därför den slutsatsen, att vatten ej släcker eld. Vilken dåre! En *kopp* vatten kan inte släcka en eld, men *mycket* vatten kan det.”

Den droppe kärlek, som vi har, kan inte släcka världens ondska. Men *mycken* kärlek kommer att utsläcka den.

I varje fall tror vi, att det inte är någon mening i att bli irriterad på käppen — den, som ger dig slagen, du får —, utan din indignation bör gå ut över den, som håller i käppen. Din fiende drives av hat. Hatet bör hatas — inte människan.

Det finns orsaker till att en människa blir antisemit. Några av dessa orsaker är judarnas många synder. Säkert finns det också många andra orsaker. Orsakerna hopar sig och drar med sig följderna. Vad som behövs är förståelse samt så långt som möjligt ett avlägsnande av orsakerna. Antisemiterna personligen får vi inte hata.

Jag har vid många tillfällen sett, att det är tillräckligt för somliga antisemiter, att de på sin väg möter judar, som är uppriktiga kristna, för att antisemitismen skall försvinna — som om den aldrig hade existerat!

Hur många av oss skulle personligen vilja skriva under på det gamla visa ordet, att en fiende är en skatt, som har fallit ner från himmelen? Vi bör akta på en sådan såsom ett hjälpmedel i vår andliga utveckling. Utan antisemitismen skulle den israeliska staten ej ha blivit till. Detta visste redan Theodor Herzl, sionismens grundare. Utan antisemitismen skulle de judekristna inte ha haft någon anledning till att öva sig i den värdefulla dygd, som heter tålamod och kärlek gentemot fienden.

Våra fiender är våra välgörare. De är sannerligen bara sina egna fiender, ty de förbereder sitt eget helvete.

Vad de torterade och dräpta av vårt folk angår, är vi lika olyckliga över att ha förlorat dem, som andra judar är det — det är bara den skillnaden, att vår bedrövelse mildras av det hopp, som icke kommer på skam — uppståndelsens hopp — och hoppet om att i Guds rike alla orättfärdigheter kommer att gottgöras.

*Har Jesus
verkligen uppstått
från de döda?
Ett minnesvärt möte
på tåget.*

Det var år 1939. Jag reste med tåget från Czernowitz till Bukarest. Framför mig satt överrabbinen i staden Czernowitz.

Då han såg mig läsa i Bibeln, frågade han mig, vem jag var. "En judekristen", svarade jag honom. Han blev mycket förundrad: "Om du är jude, varför har du då blivit en kristen?" — "Därför att jag tror, att Jesus är Frälsaren." — "Men, unge man, hur kan du påstå något dylikt? Vad får dig att tro, att Jesus skulle vara Messias?" — "I Bibeln finns det många bevis för det, och jag kan inte räkna upp dem på ett ögonblick här i tåget. Men det finns ett bevis större än alla andra: Jesu uppståndelse från de döda. Om Jesus hade varit en bedragare eller en, som bara inbillade sig saker och ting, skulle Gud inte ha gjort det stora undret att uppväcka honom från de döda." — "Jag ser, att du är en vuxen man. Hur kan du tro på denna absurditet, att Jesus har uppstått från de döda?" — "Herr rabbin, bevisen på Jesu uppståndelse är så påtagliga, att om Ni lovar att höra på mig i 10 minuter, så lovar jag Er också, att Ni kommer att tro på Jesu uppståndelse från de döda." — "Det skulle jag gärna vilja vara med om — att en ung man skulle kunna överbevisa en överrabbin om att Jesus har uppstått från de döda! Var så god, unge man! Jag ger dig 20 minuter!"

Här nedan återger jag de argument, som jag framförde inför överrabbinen.

"Varifrån känner vi antikens historiska händelser? Från historikerna på den tiden, t.ex. Homeros, Herodotos, Diodoros, Julius Caesar o.s.v.

Varifrån känner vi till Jesu gärningar? Från Hans samtids historiker. De kallar sig Matteus, Markus, Lukas, Johannes, Paulus o.s.v. De förstnämnda är historieskrivare — de sistnämnda är det också. Varför skulle vi tro på de förra, men ej på de senare?

Vårt förstånd borde vara som en opartisk domstol, som med stor urskillning överväger det, som vittnet säger. Därvid gäller inte bara hans ord utan också hans värde som människa och hans trovärdighet. Men trovärdigheten hos de historieskrivare, som beskriver Jesu liv, är säkert mycket större än de andra historieskrivarnas. Ty vad var dessa senare? Ofta var de betalade av en konung, och deras kriterium var inte sanningens, utan de önskade smickra sin uppdragsgivare, sitt folk eller den sociala klass, som de tillhörde. Men de historieskrivare, som har skrivit evangelierna, är av ett helt annat slag än dessa. De vågade sin frihet, sitt liv, för att skriva om Honom, vars liv de berättar om. Matteus dör martyrdöden i Abessinien, Johannes lider mycket under sin landsförvisning till ön Patmos, Paulus blir halshuggen i Rom. Petrus korsfästes med huvudet nedåt. Inte någon fördomsfri domstol skulle med lätthet kunna bortse från sådana vittnens vittnesbörd. Men alla påstår enstämmigt, att de har blivit överbevisade genom synen och hörseln, att de upplevt verkligheten av Jesu uppståndelse från de döda.”

Rabbinen försökte att avbryta mig. Jag påminde honom om att han hade lovat mig att ej göra detta.

”Jag vet, att man kan motsäga detta argument. Det, som de andra historieskrivarna förtäljer, är ju ting, som man med lätthet kan förstå och tro. De skriver om krig, hovintriger, konungars älskarinnor, sammansvärjningar, mord, saker, som händer också den dag, som idag är — under det att evangeliernas historieskrivare berättar om ting, som motsäger våra mänskliga erfarenheter. Bl.a. skriver de om en jungfrufödsel, om helbrägdagörelse av spetälska genom handpåläggning, om vandring på vattnet, om bespisning av en stor hop människor med bara några få bröd, om dödas uppståndelse och slutligen om Jesu egen uppståndelse från de döda och därefter om himmelsfärden. Allt detta tillhör undrens värld. Och vi är moderna människor, som inte längre tror på under.

Vi bör därför — innan vi går vidare i tankegången — pröva, om dessa under är möjliga eller ej.

Det finns två slags under.

Traditionen förtäljer, att såväl Jesus som Buddha talade ända ifrån födelsen. Rationalister anser detta vara ett påhitt. Men för några år

sedan berättade tidningar över hela världen, att det i Jugoslavien hade fötts ett barn, som talade och svarade på frågor ifrån första dagen efter födelsen. Evangelisterna var försiktiga och önskade inte göra evangeliet svårbegripligt, så de omtalar inte, att Jesus talade ända från sin födelse. Hur föraktade skulle inte evangelisterna ha blivit, om de hade meddelat detta! Men idag har en sådan ovanlig händelse inträffat inför våra ögon.”

(År 1963 skrev tidningarna, att då en fransk 15-årig pojke vid en operation öppnades i magen, fann man, att han 'var gravid' . . . Vad som skulle ha blivit hans tvilling, hade utvecklat sig i hans mage! Hur mycket skulle inte rationalisterna ha lett, om det hade stått skrivet i evangelierna, att en man hade blivit gravid och inte en kvinna! — Miljarder människor ser bara med ögonen. En enda människa är ett undantag. För kort tid sedan påträffades en blind kvinna i Sovjetryssland, som läser vanlig trycksrift och till och med kan skilja på färger med blotta fingrarna. Hade man berättat något liknande om Herrens moder, skulle man ha vägrat att tro det och sagt, att det vore en omöjlighet. De under, som Jesus gjorde, kan räknas till detta exceptionella, vars existens ej kan förnekas. Ty i vardagen händer inte bara alldagliga ting. Den som inte tror på under, är inte realistisk!)

”Dessutom kallar vi sådana ting för under, som en människa med större intelligens eller muskelkraft än genomsnittsmänniskan gör, men som en enkel människa med vanlig intelligens eller kraft ej kan göra. De missionärer, som har arbetat bland primitiva stammar, kan berätta, att de har blivit betraktade som undergörare. Och detta är inte något att förvånas över; primitiva människor måste i timmar gnida på ett stycke trä för att en gnista skall uppstå, under det att missionären vet, hur han skall få eld av en tändsticka! Ja, han kan till och med få stinkande vatten till att brinna. Hur skulle den primitive kunna veta, att detta stinkande vatten är bensin? Pearl Buck berättar för oss i sina romaner, att då hon i Kina för en generation sedan sade till bondkvinnorna, att husen i England var byggda på varandra och att vagnar rullade på gatan utan att vara förspända av hästar, den ena viskade till den andra: 'Vilken lögn! Något sådant vore ju omöjligt!' — Med endast 60 spanjorer erövrade Cortez det mäktiga aztekiska riket, därför att han införde besegrade bevisade sig som en undergörare. För det första var spanjorernas blotta utseende ett under. Aztekerna hade aldrig förut sett vita människor. För det andra ägde de vita vidunderliga ting, som man aldrig förut hade sett: hästar och eldvapen. Och på detta sätt gav sig

ett mäktigt rike utan någon kamp — åt några äventyrare!

Jesus ägde en andlig kraft, som man aldrig förut hade mött hos någon människa. Det är heller inte ett under, att Han kunde utföra mirakulösa ting. Då Hans natur var exceptionell, kunde Han göra sådant, som skulle ha varit omöjligt för svagare människor.

Det är inte förnuftigt att vara fördomsfull och säga, att evangelier-nas under är omöjliga samt att visa dem ifrån sig utan att noggrant undersöka dem, då de ju är vittnesmål, framlagda av människor med apostlarnas trovärdighet.

Ni kan förresten, herr Rabbin, inte undgå att tro på mirakel. Antingen måste Ni tro på Jesu mirakulösa uppståndelse från de döda eller på ett annat mirakel, som är mycket större — nämligen att det existerar en verkan utan orsak, ty om Jesus inte är uppstånden, är den universella kristna kyrkans existens en verkan utan orsak.

Låt oss alltså se, hur det förhåller sig! Jesus har inte skrivit någon bok — inte heller har Han, under det att Han levde på jorden, grundlagt något annat än en mycket obetydlig sekt inom judendomen, en sekt, som bestod av några få olärda människor, vilka dessutom hade dåligt rykte: syndare, tulljänstemän och dåliga kvinnor. Det hela slutade med att en av Hans närmaste förrådde Honom, en annan förnekade Honom, medan de övriga flydde från Honom hals över huvud. Han dog på ett kors, övergiven — och efter allt att döma förtvivlad, ty Han ropade, där Han hängde på korset: 'Min Gud, min Gud, varför har Du övergivit mig?' Då Han var död, blev Han begravnen, en stor sten vältrades framför Hans grav, och vakter utsattes för att vakta graven. Hans tidigare lärjungar höll sig hela tiden dolda bakom låsta dörrar och tänkte inte på annat än att klara sig ur sitt trångmål, som de själva var skuld till. — På detta sätt slutade Jesus sitt liv på jorden. Om Jesus inte är uppstånden, varav har då den kristna kyrkan uppstått? Vi har en förklaring till detta. På den tredje dagen stod Jesus upp igen ifrån de döda, och Han visade sig upprepade gånger för sina apostlar och försäkrade dem, att det verkligen var Honom, de såg. De kom åter tillsammans. Den uppståndne Jesus samarbetade med dem genom vägledning, tecken och under. Densamme fege Petrus, som tidigare hade förnekat sin tro med förbannelse och eder, står nu på Jerusalems öppna platser och vittnar med stort mod, att han har sett den uppståndne Jesus. Detsamma gör även de andra apostlarna. De riskerar sina liv genom att färdas från land till land, och med martyrdöden beseglar de sin övertygelse, att Jesus är uppstånden. På detta sätt har den univer-

sella kyrkan fötts, vuxit, bevarats — trots all förföljelse och trots dess medlemmars ovärdighet.

Om Ni inte vill tillstå, att Jesus är uppstånden, är den mäktiga före-teelse, som den kristna kyrkan representerar — denna kyrka, som har existerat i 2000 år och haft hundratals miljoner medlemmar — en verkan utan orsak. Men det fordras en större naivitet för att kunna tro på existensen av en verkan utan orsak än för att tillstå, att Kristus verkligen är uppstånden.

När en människa går in i ett högt hyreshus, skulle det kanske inte vara oklokt att först gå ner i källaren för att undersöka, om grunden till huset är solid. Men varför skulle det egentligen vara nödvändigt att göra så? Beviset för att grunden är solid är helt enkelt, att huset står där! Den grundsten, som den kristna kyrkan byggts på, är Jesu uppståndelse. Den stora byggnad, som vilar på denna grundsten, har stått i tusentals år och har motstått stora jordskalv. Liksom vi på andra områden drar slutsatser, när vi ser verkningarna av en viss orsak, likaväl måste vi dra den slutsatsen, att kyrkan existerar, därför att Kristus är uppstånden.”

(Men det finns också ett helt påtagligt bevis för att Kristus är uppstånden, nämligen linneduken i Turin. Jesus blev begravnen efter judisk sed. Hans lik sveptes i ett stort kläde, som täckte honom från halsen till fotbjället. Då det hastade med hans begravning, blev kroppen ej tvagen. Fotografier, som har gjorts med infraröda strålar, och som registrerar till och med de svagaste märken, har frammanat bilden av Jesu kropp på detta kläde. Man ser märkena efter törnekransen, efter slagen, efter spikarna samt efter spjutet, där hans kropp genomstungits. Bilderna har offentliggjorts, och det finns undersökningar av kompetenta vetenskapsmän rörande detta linnekläde. Den historiska sanningen rörande korsfästelsen samt klädets identitet har garanterats.

Men det är meningslöst att gå närmare in på detta. Det skulle avlägsna oss från vårt ämne. Vad som har betydelse för oss är följande: vetenskapsmännen säger, att om Jesus hade förblivit i detta linnekläde längre än 36 timmar, skulle avtrycket av hans kropp helt ha förstörts. När ett barn blir fotograferat och det rör sig under fotograferingen, blir bilden otydlig. På samma sätt förhåller det sig här. Jesus var en död kropp, som skulle ha gått i förruttelse. Den kemiska förändringen av hans ruttnande kropp skulle ha orsakat, att konturerna av kroppen sud-dats ut. Men det faktum att konturerna av hans kropp kan ses svagt men tydligt, är beviset på att hans kropp inte förblev i linneklädet

längre än det antal timmar, som vi har nämnt här ovan, då förruttelseprocessen skulle ha börjat i den kyliga luften i gravkammaren. Jesu linnekläde är det historiska beviset på Hans död men också på att Jesus inte *förblev* död.)

”Låt oss övergå till ett annat argument angående Jesu uppståndelse. Det framkommer ingenstans, att urkyrkans fiender någon gång skulle ha nekat till att Jesu grav befanns tom på påskdagens morgon. Det skulle ha varit förstaeligt, om en undersökning hade igångsatts för att finna ut om liket hade stulits eller vanhelgats. De judiska prästernas beteende vittnar om att graven var tom; de ber ju endast soldaterna, som hade vaktat graven, att säga: ’Hans lärjungar kom om natten, medan vi sov, och stal hoonn.’

Om de sov, hur skulle de då ha kunnat identifiera tjuvarna? Augustinus frågar sig med all rätt: ’Synagogan visar på några vittnen, som sov, under det att gärningen utfördes. Om de judiska prästerna trodde, att Jesu lärjungar hade stulit Hans kropp, varför arresterade de inte lärjungarna, utfrågade och bestraffade dem för denna ogärning.’*

En stark rörelse måste anses buren av en stark impuls. Den starka rörelse, som nu pågått i 2000 år och som har universella verkningar, på grund av tron på Jesu uppståndelse, kan inte vara buren av hallucinationer, vilket ingen av Jesu lärjungar hade tendenser till, varken den tvivlande Tomas eller den praktiske köpmannen Matteus eller sjöfolk som Andreas och Natanael, nej, inte ens Petrus med sin svaga karaktär. Endast en sådan stark impuls som en faktisk uppståndelse kunde utlösa en dylik rörelse. Vi bör inte heller glömma, att under de första 30 åren efter denna händelse led de flesta av Jesu lärjungar en våldsamt död och dömdes till döden just därför, att de hade påstått, att Jesus var uppstånden från de döda. Något dylikt kan ej vara uppdyktat.

Mitt under de judiska prästernas näsa börjar Jesu lärjungar på pingsten att starkt agitera inför det judiska folket, och de kommer i konflikt med myndigheterna genom att påstå, att Jesus är Messias och att beviset för detta är Hans uppståndelse. Varje människa med förstånd måste fråga sig: var det möjligt, att en sådan stor rörelse skulle

*I Italien stals Mussolinis lik av hans partikamrater, vilka önskade balsamera det och bevara det för framtiden. Under loppet av 24 timmar fann man gärningsmännen tillika med den döda kroppen. Men vad gjorde de dåvarande palestinska myndigheterna för att finna liket och gärningsmännen? *Ingenting!* — Berättelsen om att liket blev stulet är en berättelse som är alltför genomskinlig.

kunnat uppstå och att tusentals anhängare vunnits på en enda dag, om Jesu döda kropp verkligen hade funnits någonstans? Petrus håller sin första pingstpredikan bara några hundratals meter från Jesu grav. Om Jesu fiender hade kunnat bevisa, att Hans kropp ännu var gömd någonstans, skulle predikan ha varit resultatlös och skulle inte ha åstadkommit, att tusentals människor lät döpa sig. Men fienderna hade ingen makt. Jesus var uppstånden.

Apostlarna uppsökte inte Jesu grav, eftersom den inte hade någon betydelse för dem, och eftersom de inte intresserade sig för den. (Saulus av Tarsus blir omvänd, kommer till Jerusalem, träffar apostlarna men bryr sig inte om att besöka graven av pietetshänsyn.) Inte heller Jesu fiender undersöker graven för att överbevisa sig själva och andra om att Jesus ännu vore där. Även detta är ett bevis på att Jesus verkligen är uppstånden från de döda. Många företar pilgrimsresor till små helgons gravar. Trots att de första apostlarna kände till sådana gravbesök (Matt. 23: 29), är de inte intresserade av att besöka Jesu grav, ty de visste, att den var tom.

Vi vet också, att lärjungarna börjar sin verksamhet som predikanter — inte i en liten stad på landsbygden, där deras påstående svårigen skulle ha kunnat kontrolleras, utan i själva Jerusalem, samt att deras predikan väckte entusiasm hos tusentals människor och — något som var ännu märkligare — till och med lamslog deras fiender, eftersom ju dessa inte kunde förneka att graven var tom — bara försöka bortförklara faktum. Då prästerna hävdade, att Jesu kropp stulits av lärjungarna, skulle vem som helst ha kunnat svara dem: 'Varför arresterar Ni inte och dömer dessa, som har begått stölden?' — Antagandet, att Jesus inte skulle ha dött på korset utan endast varit avsvimmad och kommit till sig i den kalla graven, är ännu mera löjligt. Hur skulle Han ha kunnat vältra bort stenen och övervinna vakterna, efter så mycket lidande? Skulle Han ha kunnat gå någonstans, naken som Han var? Han skulle endast ha kunnat gå till någon av sina lärjungar. Men då skulle de andra lärjungarna ha fått reda på att Han inte hade uppstått. Skulle de ha givit sitt liv för en lögn, som de själva hade funnit på? —

Dessutom måste vi tro på vad evangelisterna säger, eftersom de är så renhjärtat öppna, när de berättar obehagliga saker om sig själva. Vad fick lärjungarna att offentligt och i skrift omtala, att deras ledare, Petrus, var en man, till vilken Jesus hade sagt 'Satan', samt att denne Petrus hade förnekat Jesus den natt, då Han hade förrått? Jag kan

inte finna något annat motiv än att de visar en kompromisslös trohet gentemot sanningen. Apostlarna är en grupp människor, hos vilka sanningen råder. Vi kan ha tilltro till deras vittnesbörd.

Det förunderliga är att då även apostlarna bekräftar Jesu uppståndelse inför skeptiska åhörare (inte heller på den tiden trodde man lätt på historier om änglar, uppståndna etc.; Matt. 22: 23, Apg. 17: 32), de nöjer sig med att bekräfta — utan att komma med ett enda bevis. Att bevis var onödiga berodde på att det de påstod var ett känt och obesträtt faktum bland Jerusalemets innevånare. Den uppståndne Jesus hade ju visat sig för 500 personer på en gång, och dessa hade 20.000 släktingar och bekanta, som fick höra om det.

Om domkyrkan i Bukarest i denna natt skulle brinna ner, skulle det kanske vara en intressant detalj, att den som hade upptäckt branden, var en vakthavande polis i den delen av staden. Men om man om två månader berättade om denna brand, skulle ingen finna det nödvändigt att nämna något om den vakthavande polisen, som varit vittne till att branden verkligen hade ägt rum. Om man i pressen ständigt påminner om hans och andras vittnesbörd, kommer läsarna om hundra år säkerligen att tänka, att historien om domkyrkans brand bara varit ett påhitt. Ty varför skulle man behöva vittnen, om det hela var en känd sak i Bukarest? — Så förhöll det sig också med Jesu uppståndelse. Apostlarna hävdar bara detta, och tusentals människor blir genast deras efterföljare. De behövde inte bevisa det, som var ett faktum.

Jesu uppståndelse kan även bevisas genom två mycket berömda händelser, vilka inte kan förklaras på något annat än följande sätt.

1. *Jakobs, Jesu broder, omvändelse till tron på Jesus såsom Kristus.* Under det att Jesus levde på jorden, trodde inte Jakob på Honom; tvärtom — han betraktade Honom som en galning. Josefus Flavius beskriver Jakob som en mycket rättfärdig man. Hur kan det komma sig, att Jakob efter Jesu död blir en apostel och en martyr? Den som läser Jakobs brev ("halmepisteln", såsom den kallas av Luther), lägger märke till att detta är ett judiskt brev utan något speciellt kristet kännetecken. Därav kan vi förstå, att det inte är Jesu lära som har gjort intryck på Jakob och gjort honom till en kristen. Men vad då, i så fall? Förklaringen kan bara vara den, som man finner i Nya Testamentet, att Jesus efter uppståndelsen visade sig för sin broder, och att denne insåg sitt fel och av ånger skrev det kapitel, vari han fördömer lättsinnigt tal.

2. *Rabbinen Saulus' av Tarsus omvändelse.* Denne hade en syn på väg till Damaskus. Jesus visar sig för honom, säger några ord till

honom och Saulus omvänder sig strax. Kan detta vara möjligt ur psykologisk synpunkt? Om Mohammed visade sig för mig ända till 10 gånger, skulle jag bara säga till mig själv, att jag haft hallucinationer och skulle inte därför bli mohammedan. Hur kan det då komma sig, att det går annorlunda för den blivande aposteln Paulus? Han vet, att Jesu grav är tom utan att kunna lämna en godtagbar förklaring därtill, med mindre han inser, att Jesus måste vara uppstånden. Det var detta, som var 'udden' i hans hjärta. Då han fick se Jesus, försvann alla hans tvivel. Han omvände sig. Han reser sedermera till Jerusalem, men han ägnar inte en tanke åt att gå till graven för att där gråta ångerns tårar. Han visste, att graven var tom. Han samtalar i stället med apostlarna om hur de bäst skall förkunna uppståndelsen.

Det är en psykologisk omöjlighet, att människor av apostlarnas kaliber medvetet skulle ha beslutat sig för att förkunna en lögn.

Och ännu ett argument. Millioner av syndabetungande människor har under tidernas lopp fått sina liv förvandlade och blivit helgade. Detta under händer dagligen i kyrkan. När man frågar dessa pånyttfödda människor, hur detta under har kunnat ske, svarar de alltid, att Jesus har gjort det. Det är därför säkert, att det är en levande Jesus, inte en död, som har gjort det. Jag själv är en av dem, som mött Jesus till förvandling.

Den samlade kraften i denna bevisföring styrker mig ytterligare i min tro på Jesu uppståndelse.

Jag slutar här med ännu ett argument från auktorativt håll. Professor Theodor Mommsen, känd som historieskrivare av det romerska imperiets historia, säger: 'Jesu uppståndelse är den händelse i antikens historia, som har blivit bäst bevisad av alla dess händelser.'

Detta är allt jag ville säga Er. Nej, något mera! Om en gift man har försvunnit i kriget och räknas som död men det kommer en, två, tre, fyra personer, ja, massor av människor, och berättar för hustrun, att de har sett honom som fånge, kommer kvinnan att sätta tilltro till deras påståenden. Vi själva befinner oss i en liknande situation. De som trodde, att Jesus var död, hörde vittnesbörden av kvinnorna, av apostlarna, av lärjungarna på väg till Emmaus o.s.v., och det var helt naturligt för dem, att de trodde, att Jesus inte var död längre utan levde."

Då jag hade slutat att tala, teg rabbinen några minuter. Sedan reste han sig, öppnade kupédörren och ropade till mig utifrån korridoren: "Och om han är uppstånden, vad har det för betydelse för mig?" Och så gick han sin väg. — Då han kom tillbaka till kupén, sade varken

han eller jag något mera till varandra på resten av sträckan fram till Bukarest.

Under krigets tragiska händelser mördades denne rabbin av fascister.

Många år gick. En kväll under en evangelisationsvecka var kyrkan överfylld. I stället för att hålla en predikan berättade jag om det, som hänt mig på tåget. Då min berättelse var slut, kom en ung judisk studentska fram till mig och sade: "Mig har du iallafall överbevisat om att Jesus är uppstånden, och för mig har detta stor betydelse."

En händelse — men två skilda ståndpunktstaganden.

Generellt har jag funnit, att rabbiner var mycket litet förberedda på att besvara våra argument.

Jag har talat med en av Berlins rabbiner, som hade flytt till Rumänien. Jag visade honom texten i profeten Jesajas 9:e kapitel, där han förutsäger Messias' kommande till världen med dessa ord: "Ty ett barn varder oss fött, en son bliver oss given, och på hans skuldror skall herradömet vila; och hans namn skall vara: Underbar i råd, Väldig Gud, Evig fader, Fridsfurste. Så skall herradömet varda stort och friden utan ände..." o.s.v. I denna text finns det en ortografisk kuriositet. Bokstaven M skrives på hebreiska i vanliga fall i begynnelsen och mitten av ett ord som en öppen trekant och i slutet av ett ord som en sluten fyrkant. Denna ortografi respekteras strängt i hela Gamla Testamentet med det citerade bibelstället som enda undantag. Och man kopierar detta ortografiska fel den dag som idag är: ett M, som ser ut som ett slut-M, skrives mot all kutym i *mitten* av ordet "lemarbe" (= tillväxt).

Jag frågade rabbinen, om han hade någon förklaring till detta. Han kunde inte svara på det.

Jag berättade då för honom om den kabbalistiska traditionen, enligt vilken Jesaja här har satt ett M såsom en sluten fyrkant, trots att det står i mitten av ett ord, för att på detta sätt visa för den, som var kallad till att förstå det, att det gudomliga barn, varom här profeteras, skulle födas ur en jungfrus slutna liv.

Många andra argument, som jag personligen anser vara ännu mera avgörande, skulle inte ha gjort ett sådant djupt intryck på rabbinen, som detta argument. Han hade inget att motsäga mig med, då jag sade, att Messias är Han, som föddes av Jungfru Maria, samt att Hans bärande av våra synder (enligt profeten Jesaja) orsakar att Han får lida, och att var och en, som erkänner att Messias lidit för våra synder, får förlåtelse för sin egen synd.

Hos andra rabbiner har jag till och med mött sympati för Jesus. Då

jag sade till en gammal rabbin, att Jesus är den Messias, om vilken Jesaja hade profeterat, skakade han på huvudet och sade: "Nej! Jesus behöver inte ackrediteras av Jesaja. Jesaja är alltför liten i förhållande till honom. Inte på grund av Jesaja tror världen på Jesus utan tvärtom: på grund av Jesus är det millioner människor, som värdesätter Jesaja. Jesus är solen!"

Det finns å andra sidan rabbiner, som bara har sin tjänst som ett yrke, liksom fallet är med många präster och pastorer.

Jag samtalade en gång med en rabbin, som var neolog, för att bevisa för honom, att Jesus är Guds Son. Han svarade mig, efter det att han artigast hade åhört mig: "Ni önskar, att jag skall tro på Sonen, men jag tror inte ens på Fadern! Om det finns en Gud, skulle Han inte ha tillåtit, att min familj hade mördats i Auschwitz."

Möte med modern teologi.

Den gamle pastor Adeney lämnade den engelska Israelsmissionen, då han var 70 år gammal, efter 40 års gediget arbete.

Han hade grundat två stora skolor, där judiska flickor uppfostrades av missionslärarinnor i Nya Testamentets anda.

Jag beundrade Miss Boyd, som var skolans rektor, samt fröknarna Schlegel, Thirstein med flera, vilka hade givit avkall på äktenskapet och många av livets glädjeämnen för att helt ägna sig åt att uppfostra Israels döttrar i kristen anda.

Inte många av flickorna blev omvända, men många fördomar upphörde. Man fick respekt för Jesus-människor. Alla möjliga legender förlorade sin verkan. Den säd, som skall bära frukt en gång, såddes.

Den uppfostran, som gives i missionsskolor, är mycket viktig. Det är beklagligt, att dessa skolor är så få.

Det är mycket svårt att rätta till ett träd, som har växt upp förvidret. Jesus sade: "Låt de små barnen komma till mig." Vi beklagar oss över den religiösa likgiltigheten. Denna existerar dock inte hos barn. Judarna är ibland så likgiltiga inför sin egen religion, att de utan vidare skulle låta oss uppfostra deras barn, varhelst goda missionsskolor upprättas. Genom dessa skolor skulle Jesus-namnet bli känt mer och mer bland judarna. Jag har hos gamla judinnor funnit ett djupt intryck efter den kristna fostran, som de fått i ungdomen.

Om vi arbetade på detta sätt, tror jag, att vi även skulle kunna uppnå, att barnen föddes på nytt, ty då Jesus kallade de små barnen till

sig, kallade Han dem just av det skälet och inte endast för att de skulle erhålla en vag kristen uppfostran.

Det begäres av missionärerna, att de skall vara fattiga och att de skall leva enkelt. Adeney levde på detta sätt.

Fattigdomen är en betingelse för att man skall kunna bevara sig moraliskt intakt och lära känna Gud.

Det skulle vara rättvist, om alla de, som samarbetar i ett så heligt verk, hade samma materiella betingelser. En engelsk pastor, som hade fem gånger så hög lön som sina judekristna medarbetare, vilka bar arbetets bördor, kände sig skandaliserad, då man sade honom, att detta vore en orättvisa och att lönen borde vara lika stor. "Skulle en engelsman leva på samma materiella nivå som en rumänsk medborgare?!" Frälsningsarméns styrka är, att den tillämpar detta överallt. Förresten är detta en biblisk princip. Det står skrivet i 3 Mos. 7: 10: "Men ett spisoffer som är begjutet med olja, eller som frambäres torrt, skall alltid tillfalla Arons söner gemensamt, *den ene likaväl som den andre*" ("*isch keacher*").

I somliga restauranger arbetar kyparna i gemenskap. Borde inte också de, som arbetar tillsammans för Gud, de som arbetar tillsammans i missionen, ha allt gemensamt?

Då den gamle pastor Adeney rest, kom en ung man i hans ställe, och både denne och hans hustru var kristna, som förde ett mycket rent liv samt önskade sprida ljus omkring sig. Deras sedvänjor vittnade om den korrekta kristendom, som var vanlig i England men som var okänd i vår del av världen, där till och med de omvända tillät sig ett och annat, som i den västliga världen skulle ha ansetts såsom ovärdigt en kristen. Deras rättskaffenshet och uppriktighet gav oss mycket att tänka på. Men ända ifrån början var det något hos dem som slog oss: de tänkte annorlunda än vi! Då jag i deras bokhyllor fann böcker av pastor Weatherhead, en engelsk Bultmann, samt den kristna tidningen "The Modern Churchman", förstod jag, att de hade tillägnat sig den liberala teologien och den populära bibelkritiken. De trodde inte obetingat på Guds ord i Bibeln. De var med andra ord "modernister".

Vi för vår del visste inte ens, att något sådant existerade. Bibeln var oss kär, därför att den innehöll budskapet om Jesus. Vi hade gjort den till vår och betraktade den som Guds ord. Vi dissekerade den inte, vi kritiserade den inte, utan lät den kritisera oss.

Nu hörde vi och läste för första gången om de olika litterära människopåfund, vilka till och med motsade Bibelns ord. Här förnekades

det, att Jesus hade gjort under, eller också tolkades Hans under på ett sådant sätt, att det till slut inte blev något kvar av dem.

Jag var djupt chockerad. Jag känner en före detta predikant, som — då han läste en av de kristna modernisternas böcker (Weatherhead) — fullständigt förlorade tron och till och med gick så långt, att han skrev en antikristen och ateistisk bok. Denne man var borta från Gud i åravis. Jag själv och andra med mig kunde sedermera, efter det att vi hade kommit ut från fängelset, hjälpa honom tillbaka till tron.

Det är sant, att det står i Bibeln: "Sjung en ny sång för Herren!" Vart århundrade må bruka sin egen stil för att komponera en sång till Guds ära. Det står skrivet i 3 Mos. 9: 3, att det djur, som skulle offras i Templet, skulle vara en "benshana", en årets son. Vår samtids idéer måste underkastas lydnad för Kristus. Jag lever inte under medeltiden, och det kan inte begäras, att jag skall ha de religiösa föreställningar, som tillhörde medeltiden. Det måste finnas ett framåtskridande även i vår tankevärld i förhållande till Gud.

Modernismen är inte modern! Den är urgammal.

Den syriska skriften Codex Sinaiticus, ett nytestamentligt manuskript från andra århundradet, kallar Jesus helt enkelt för "Josefs son" och utelämnar berättelsen om jungfrufödelsen, vilken nedskrivaren antagligen inte trodde på.

Augustinus anser det som hädelse att tro på de tre första kapitlen i Bibeln såsom sanna i ordets egentliga bemärkelse. Origines säger, att skapelseberättelsen är absurd och motsägande.

Luther sade, att han inte trodde, att Gud hade skapat människan "in einem Hui" ("i ett huj"). Man skulle nästan kunna säga, att han är upphovsman till utvecklingsläran . . .

Det finns naturligtvis i Bibeln avsnitt, som är mycket primitiva. Vem vill skriva under på de metoder, som användes för att utfinna diagnosen samt bota spetälska enligt beskrivningen i 3 Mos. 13?

Också fundamentalisterna tillåter sig sin modernism.

Modernismens fel är, att den går för långt. Plötsligt kan den ta sig friheter, som kvantitativt sett inte skiljer sig från våra, men dock kvalitativt.

Den motsäger undrens existens. I det 20:e århundradet, under vilket ordet "omöjligt" har strukits i åtskilliga lexikon, förklarar den dem som omöjliga!

Jungfrufödelsen, de fantastiska helbrägdagörelserna, det mirakulösa

mångfaldigandet av brödet, den fysiska uppståndelsen från döden — är detta så omöjligt? I naturen existerar som sagt inte bara det vanliga.

Mozart var komponist redan vid 4 års ålder.

Den amerikanske biologen Löb har befruktat sjöborrar med kemiska medel och frambragt levande exemplar utan medverkan av naturligt sperma. Skulle Gud av en människa inte kunna göra det, som biologerna kan göra med lågstående varelser?

I Ukraina levde det i början av detta århundrade en känd rabbin vid namn Hofetz Haim. Då det första världskriget bröt ut, blev en av hans lärjungar arresterad av antisemitiska skäl men under den falska beskyllningen, att han spionerade för Tysklands räkning. Rabbinen inkallades som försvarsvittne. Det begärdes av honom, att han skulle avlägga eden. Han vägrade göra detta och sade: "Jag kan inte minnas, att jag någon gång i mitt liv har sagt en lögn, men jag vill inte avlägga en ed och därigenom blanda in Guds heliga namn i ett vittnesmål, där något osant skulle kunna smyga sig in utan min vilja." Åklagaren var glad över att bli kvitt ett obekvämt vittne.

Men försvarssidans behövde honom absolut som vittne. Därför bad advokaten, en ryss, att rabbinen skulle åhöras som en rådgivare i fallet, och tillale: "Ers Excellens, tillåt mig att för Er berätta en episod ur denne rabbins liv för att Ni skall förstå, att han är en enastående människa, som kan bli betrodd utan edsavläggelse." Domaren tillät honom detta, och advokaten fortsatte: "Denne rabbin gick en kväll från den ena judiska instansen till den andra för att samla in penninggåvor till de fattiga judarna. En tjuv stod emellertid och lurpassade på honom. Mot kvällen, då hans väska var full, närmade sig tjuven honom och sade till honom: 'Kanske Ni kan växla tio rubel åt mig?' Rabbinen, som var glad över att bli av med så mycket småpengar, öppnade väskan, men med en snabb rörelse grep tjuven väskan och sprang sin väg med den.

Rabbinen var förfärad, inte därför att han hade förlorat pengarna — ty han beslöt sig genast för att ersätta dem med sina egna — utan över tjuvens allvarliga synd: att stjäla de fattigas pengar. Han sprang efter tjuven så fort hans gamla ben kunde bära honom och ropade: "Du har inte stulit dessa pengar! De är dina! Jag har givit dem åt dig som gåva! De fattigas pengar är hemma hos mig!" —

Den förvånade domaren avbröt honom och sade: "Herr advokat, tror Ni verkligen på denna historia?"

Advokaten svarade: "Inte jag." Domaren avbröt honom förargad:

”Varför berättar Ni oss sådant, som Ni inte själv tror på? Sådant är opassande!”

Advokaten svarade: ”Ers Excellens! Var så snäll och var inte förargad. Skulle väl någon någonsin ha berättat sådana saker om Er, om åklagaren eller om mig själv? Om oss cirkulerar det berättelser, men dessa är i överensstämmelse med vår karaktär och våra vanor. Om mig säger man, att jag har sprungit efter flera kvinnor, att jag har druckit och att jag har bedragit i kortspel, mera än jag i verkligheten har gjort. Vilken helgad och rättskaffens människa måste inte denne rabbin vara, när dessa helt annorlunda ting kan berättas om honom?”

Vad ovanstående händelse lär oss är klart: Ingen medicinsk kommission har någonsin fastslagit Marias jungfrudom, det finns inga skriftliga bevis av vetenskapsmän, som bekräftar de under, Jesus gjorde. Men detta ger oss ingen grund för att förkasta evangelisternas berättelser.

En gång, då mitt barn var så litet, att han inte kunde veta något om könsskillnader eller vad jungfrudom kunde vara, frågade han mig: ”Pappa, hur föddes Jesus?” Jag svarade honom: ”Men jag har ju så många gånger talat om för dig, att han föddes i ett stall och lades i en krubba!” — ”Det är inte det, jag frågar om”, svarade barnet mig. ”Du säger alltid: ’Frukten faller inte långt från trädet.’ Om Jesus hade fötts liksom vi, skulle han vara dålig som vi. Han måste ha fötts på ett helt annat sätt.”

Samma känsla, som mitt barn gav uttryck för, hade också de, som kände Jesus. De, som trodde på Honom, blev övertygade om Hans jungfrufödsel. Då Han var så god, oskyldig och ren, varför skulle Han inte också ha blivit född på ett enastående sätt? Och varför skulle Han inte ha uppstått från de döda?

En gång kom till mig i ett administrativt ärende en högt uppsatt personlighet i den lutherska kyrkan. Då vi hade löst penningproblemen, frågade jag honom, om han trodde på Jesus. Mannen blev upprörd över att jag hade vågat ställa en sådan fråga till honom, som var en av kyrkans ledande lekmän i landet. Jag bad honom lugna sina upprörda känslor och i stället svara mig på frågan. Till slut svarade han: ”Det finns inget giltigt juridiskt bevis för Jesu uppståndelse.” Jag framställde då för honom de bevis, som jag hade framställt för rabbinen från Czernowitz. Jag bad honom betrakta sig själv som domare och bedöma den juridiska kvaliteten av de argument, som jag hade framlagt. Han bekände senare, att han trodde på uppståndelsen, omvände sig och förde också sin hustru till tron.

Om du analyserar dem, skall du också förstå trovärdigheten i evangeliets berättelser. Bibeln innehåller i sig själv bevisen för att den talar sant.

Modernismen syndar genom att reducera Jesus till en mänsklig personlighet, som inte var mer än den store läraren, sanningens martyr, som vi i verkligheten inte vet så mycket om, ty "evangelierne är inget att grunda sig på".

Modernismen är negativ. Den tar ifrån människorna deras tro och ger dem inget annat i gengäld.

Man kan bevisa sanningen på ett enkelt sätt. Den bästa katten fångar de flesta råttorna. Låt dem, som har arbetat i judemission och som varit överbevisade modernister fråga sig själva, hur många judar de har vunnit för Kristus! Inte hur många, de har döpt, men hur många, de har gjort till lärjungar. Om de är nöjda, låt dem fortsätta! Om inte — och jag har hos dem funnit en stor sanningskärlek — låt dem byta bevisföring!

Kritiken av Bibelns texter är nödvändig, men inte i den mening, som den liberala teologiskolan har antagit.

Man menar, att judarna skulle ha förgripit sig på Gamla Testamentets texter.

Martyren Justinus, den kristne filosofen under det andra århundradet, påstår, att den ursprungliga texten i Psalm 96:10 skulle vara: "Herren har blivit konung på trädet", och att denna text senare skulle ha modifierats av judarna. Och efter Esra 6:22 skulle det ha funnits ett avsnitt, så lydande: "Och Esra sade till folket: Denna påsk är eder frälsare och tillflykt. Och om ni tänker därpå och det aldrig kommer en tanke i edra hjärtan, att ni skall förringa honom för de tecken, han har gjort, och om ni fortsätter att tro på honom, kommer denna plats aldrig att läggas öde, säger Herren, härskarornas Gud. Men om ni icke tror och icke hör på denna predikan om honom, kommer ni att bli till hån bland hedningarna."

Det är svårt att tro, att martyren Justinus skulle ha uppdyktat detta avsnitt.

Talmud säger också, att de 72 rabbiner, som skrev den grekiska bibelöversättning, som kallas Septuaginta, blev av den Helige Ande inspirerade till att förfälska några texter, alla på samma sätt, för att på det viset undvika anledning till att texterna väckte anstöt bland andra folk — och detta skulle ha hänt, trots att de arbetade helt avskilda från varandra. I denna legend finns det säkert en droppe av sanning liksom i de flesta andra legender. Gamla Testamentets texter har undergått vissa

modifikationer för att på detta sätt hemlighålla vissa ting.

Märkligt nog utövar fortfarande Septuaginta starkt inflytande på praktiskt taget alla bibelöversättningar, och på så vis översattes texterna fel, alldeles i överensstämmelse med rabbinernas avsikt i förgången tid.

Den, som jämför Nya Testamentets manuskript från skilda århundraden, skall lägga märke till att man även har mer och mer förkortat beskrivningen av urkyrkans olika revolutionära och sociala karaktéristika.

Fynden från Waad-el-Qumran har kastat en del ljus över detta problem.

Men de viktigaste texterna om Frälsarens liv, underverk, lidande och uppståndelse, texterna om frälsningsvägen, har vi bevarade. Det är inte rätt att göra, som somliga gör: att försöka rubba millioner människors trogrund.

Den ovannämnde modernistiske prästen, som vi har i kär erinran, trots att vi inte var överens med honom, reste kort därefter på ferier och kunde inte komma tillbaka, eftersom kriget bröt ut under tiden. Först när han läser denna bok, skall han få veta, hur mycket gott han gjorde oss. Den ärliga tanken är nyttig, även när den inte mottages väl. Den stimulerar andra till att söka sanningen annorstädes.

Vi sökte den i den kristna mystiken.

Bibeln är till stor del bara en handfull nedteckningar av samtal, som Gud hade med Abraham, Moses, profeterna, Jesus; av samtal, som Jesus hade, under det att Han vandrade på jorden och som Han efter förhållandet hade med apostlarna, samt av de tankar, som den Helige Ande hade inspirerat dessa med.

Men har Gud blivit stum? Skulle vi inte också idag kunna höra Hans röst? Måne vi kunde bli så renhjärtade, att vi skulle kunna se Honom? —

Jag hade läst många andra teologiska böcker tidigare. Nu hade jag också läst de modernistiska. Jag hade intryck av att nästan alla rörde sig på tingens yta. Också i teologiska böcker förekommer mycken fåfänglighet, liksom i profana böcker. Teologerna citerar varandra i stället för att rena sina hjärtan från det, som icke är väsentligt i historiens händelseförlopp men som har anhopat sig under århundraden, och låta Andens kraft gör sig känd.

Dessutom hade jag det intrycket, att den kristna teologien i bästa fall stannar hos Jesus. Men Han har sagt: "Ingen kommer till Fadern utom genom mig." Han säger inte, att *Han* är det yttersta målet, utan *Fadern*.

Om vi hade kommit till Fadern, som de mosaiskt troende judarna söker, skulle vi kunna räcka dem en hjälpande hand. Vi skulle kunna bevisa för dem, att Jesus är vägen till det önskade målet. Om vi stannar kvar vid Jesus, som ju motsäges av dem, förlorar vårt vittnesbörd sitt intresse för dem.

Skrifterna var för oss hitintills de fönster, varigenom vi kunde se Guds verklighet. Nu hade vi öppnat fönstren, så att vi kunde se verklighetens Gud.

Somliga av oss kallade den nya erfarenhet, som vi hade gjort, den Helige Andes dop. Andra gav den ett annat namn.

Plötsligt öppnades ögonen på en del av oss, så att vi såg tingens natur, och vi bytte ut vårt naturliga förstånds logik och intelligens mot denna nya syn på tingen. Vi lät oss nu inte längre styras av synliga ting, och från att ha varit klokt beräknande människor — vilket vi hade varit ditintills — blev vi för första gången detsamma, som Guds änglar är: "Vinden blåser vart den vill, och du hör dess sus, men du vet icke varifrån den kommer, eller vart den far." Därför blev vi inte förstådda längre.

Vi förstod inte längre det gudomliga i bildlig bemärkelse, som vi hade gjort förut, utan det blev en realitet för oss, liksom det är hos Gud, vars tankar är skapelse. På hebreiska betyder "davar" både *ord* och *sak*. Bibelns ord blev mer och mer — utifrån de texter, som var underlagda vårt förstånd — en realitet, vari vi levde.

Vi kom ut ur kretsgången: "synd — förlåtelse — ny synd", i vilken många troende går runt, runt i hela sitt liv. Vi glömde i likhet med Paulus det, som låg bakom oss. Vi tänkte inte på det förflutna med dess stora synder och nåderika förlåtelse. Då Jesus tvådde sina lärjungars fötter, torkade Han dem också med ett handkläde, ty åsynen av våta fötter låter envar förstå, att de varit smutsiga och behövde tvättas. Men då de har blivit väl torkade, är fötterna rena. Det är skrivet, att Jesus i Kana förvandlade vatten till det bästa vin. Men det bästa vinet är det gamla vinet. Jesus förvandlade vattnet, inte till nytt vin — men till gammalt vin. Vi blev inte rättfärdiggjorda genom att vi omvände oss, men genom omvändelsen öppnades våra ögon för faktum, att vi alltid hade varit rena i Hans ögon. Våra tankar fick en annan vändning: vi förstod, att vi hade fått del i det eviga livet, inte genom att tro på Jesus bara, utan genom att inse, att vi faktiskt alltid, ifrån evigheten, hade varit bestämda till att vara Guds barn. Då täckelset togs bort från våra ögon, igenkände vi plötsligt vår äldre broder Jesus, som

om vi hade känt Honom för länge sedan. "Att känna är att igenkänna", säger Platon. Detta blev en verklighet för oss.

Från vårt förflutna bevarade vi inte minnet av vår synd och dess förlåtelse, utan vårt sinne upptogs av Jesu lära och vår egen tacksamhet. Människorna lever utan att minnas något från sin första barndom, men för oss hade Gud uttraderat till och med minnet av *allt* ont i det förflutna.

Liksom att Jesus aldrig nämner något om sitt liv, intill dess att Han var 30 år gammal, så vill inte heller vi minnas det, som har varit, utan dagligen jublande gå in i det allra heligaste.

En banal händelse var orsaken till att detta nya liv utlöstes inom mig. (Detta är första gången jag berättar det för någon.) Jag satt och skrev på mitt kontor. I rummet var allt det, som jag hade kärast på jorden: min hustru, mitt barn, mina böcker. Plötsligt slocknade ljuset. Det hade sannolikt blivit någon kortslutning. Jag såg ingenting längre. En stor ångest kom över mig. Det finns en annan gång också, då det kommer att bli mörkt. Jag kommer att dö. Mina ögon kommer att slutas. Jag kommer att förlora allt det, som jag haft kärt. — Det är svårt att intellektuellt förklara den ångest, som kom över mig i detta ögonblick. Men på en gång förstod jag, vilken rikedom jag hade, som jag kunde glädja mig över i både ljus och mörker; jagmedvetandet, tanken. Jag reviderade hela min tankevärld. Gud, Kristus, änglarna, hoppet om det eviga livet, tron — de förblir, även när det blir mörkt. De förblir hos mig också i det ögonblick, när mina ögon slutes av döden.

Så snabbt som en blixtn slog det mig, att allting i detta liv är att likna vid en dröm. Det kommer att försvinna. Jag förstod, att tingens väsen är att icke vara.

Kung Lysimachos gav sig fången, då han var kringränd av skyttar och plågad av hunger och törst. Efter att ha ätit, utbrast han: "Så kort tid varade alltså det nöje, för vilket jag offrade mitt liv och min frihet!"

Under bråkdelen av en sekund förstod jag, att när en människa är i nöd, utövar kroppen alltför stort inflytande över själen och glömmar sin väldige ledsagare, Gud, som älskar henne med evig kärlek.

I det ögonblicket övergick jag till att *leva* i sanningen om tingens relativa värde, i stället för att bara känna till denna sanning. Det, som håller mig fången i mitt mänskliga väsen, är av övergående natur, och en gång måste jag lämna det ifrån mig. Men det gudomliga väsen, som jag har fått del i genom Jesus, är evigt. Jag kände detta som en verklighet i mig, och på detta sätt kunde jag övervinna ångesten över att ljuset

hade slocknat.

För mig blev Skriftens ord "I ären gudar" en realitet.

Ljuset motsvarar en viss substans. När ljuset faller på en plats, verkar det med en viss styrka. Solstrålarna för med sig solsubstans. Ljuset är inte en solens okroppsliga budbärare, utan det är självaste solen, en del av den, som kommer till oss som ebb och flod. På samma sätt är även vi inte bara budbärare om Ljusets Gud, utan vi är en del av Honom själv, i ringa gestalt gudomliga gnistor, som sprides i världen för att ge den ljus.

Vissheten om Guds barns majestät har sedan dess aldrig lämnat mig. Jag tänkte som de första kristna, från vilka vi har detta ord: "Den, som ser en broder, ser Gud."

När jag tänkte på Jesus, tänkte jag inte längre på Honom som tidigare, när jag bara *läste* om Honom. Jag kom in i en realitet, där det konungsliga hos Honom var synligt; inte en konunglighet, som vi förbinder med detta ords mänskliga betydelse, ty kungariket är en konstitution, som håller på att försvinna i våra dagar — utan i den bemärkelse, enligt vilken bidrottningen är binas drottning. Så länge som det finns bin, är bidrottningen deras drottning. Och så länge som det finns judar, är Jesus deras Konung, vare sig de erkänner Honom eller ej.

Denna erfarenhet hade olika utgångspunkter hos andra bröder och systrar. Men många lyftes av Anden till ny kunskap.

En ortodox präst, som var med på ett av våra möten, sade: "Jag har tillbringat en kväll bland de första kristna."

Samtalen i vår församling ändrade karaktär.

Judarna har en sägen: I Enghedi-dalen växte på konung Sauls tid ett högt träd, som var skogens konung. Toppen nådde ända upp till stjärnorna, och trädets rötter sträckte sig ner i jordens djup.

Trädet höggs ner, och en stor konstnär skapade av dess krona en underbar harpa, men han sade på förhand, att endast den skulle kunna spela på harpan, som var en verkligt stor musiker.

Denna harpa var en del av Sauls, Israels konungs, skatter. Under årens lopp kallade han till sig många musiker för att spela på den. Men det var ingen, som lyckades framkalla några vackra toner ur harpan. De försökte med all makt, men av harpan kom bara en sträv och intetsägande klang, som inte alls harmonierade med de sånger, man önskade sjunga. Harpan vägrade att erkänna dessa musiker som sin herre.

Slutligen kom David till hovet, och sångens prins tog harpan i sin

hand. Han strök över den med ömma fingrar, såsom man brukar göra, då man stiftar bekantskap med en orolig häst, och berörde strängarna lätt. Då började liksom hela naturen och årstiderna, de höga fjällen och forsarna att sjunga. Det var, som om trädet, varav harpan hade tillverkats, vaknade till liv och mindes. Det kände åter vårens lätta bris leka i sitt grenverk. De vårliga fjällbäckarna dansade och log mot blomknopparna. Det hörde åter sommarens sövande brus av myriader insekter, regnet och gökens glada rop.

Hör! Där är en schakals tjut, och ekot från dalen svarar. Så kommer hösten, månen lyser över täcket av nedfallna löv. Och så härskar vintern. Snön ryker i luften. Frostén faller på träden i vild glädje.

Nu förändrar David melodien och sjunger om kärleken. Trädet hade nu en lidelsefullt förälskad mans känslor; det var, som om det flöge en sky över himlen med den älskades drag — men där skyn flög fram, föll svarta och beklämmande skuggor över jorden.

Återigen förändrar David melodien. Han sjunger om kriget, om svärdens rasslande, hästarnas vrenskande. I harpans sång hörde man plötsligt hur en storm rasade i Enghedi-dalen. Det var, som om man kunde se blixten, höra stormen rasa över bergen och tordönen mullra.

Fylld av hänförelse frågade konung Saul den lille David, vari den hemlighet bestod, som hade gjort, att han hade kunnat besegra harpan.

Ödmjukt svarade David: "Herre, det har inte lyckats någon att spela på harpan tidigare, ty alla försökte att spela sina egna sånger. Jag lät harpan välja *sin* sång. Jag vet inte längre, om det är David som håller harpan eller harpan som håller David. Och du må veta, konung, att när Messias kommer, han, som vi längtar efter, skall det vara likadant.

För att röna hans välbehag måste vi sjunga hans egen sång och påminna om hans himmelska härlighet, varifrån han kommer, om Fadern och om hans änglar, om hans lidande, det förakt, den skam och bespottelse, som han måste utstå, samt om den smärftulla död, som han skall lida på jorden, och om hans seger över döden. Då kommer människornas hjärtan att fyllas av en melodi av tidigare ohörd skönhet."

Vi bemödade oss om att sjunga på detta sätt. Hos oss talade man inte längre *om* Gud, men *från* Gud.

Jesus visade sig för oss i ett nytt ljus. Offren i det judiska templet förtärdes av eld. Också Jesu offer förtärdes av kärlekens eld, som gjorde, att vi blev ett med Honom, och på så sätt upphörde offerkulden som ett offer bringat av en människa för en annan. Allt illusoriskt i kropps-

ligt hänseende försvann. Jag förstod nu det, som aposteln Paulus säger: "Vi känner inte längre Kristus *kata sarka* — enligt köttet." En väl-luktande doft av djuroffren steg upp inför Gud. På samma sätt blev Jesu offer nu för oss det, som Paulus uttrycker bäst i följande ord: "Kristus Jesus, som för oss har blivit till visdom från Gud, till rättfärdighet och helgelse och till förlösning" (1 Kor. 1: 30). Bibelns bildspråk tog gestalt.

När vi betraktade Hans kors, tänkte vi inte längre på vilken nytta vi i evigheten kunde dra av Hans lidande, ty då skulle vi ha varit lika soldaterna, som delade Hans kläder mellan sig. Med en sådan god Frälsare var frälsningen självklar. Vi frågade oss något annat: "Månne inte skälet till att Han lät sig korsfästas även innebär, att vi skall kunna offra oss för andra och i vårt kött uppfylla det mått av Kristus-bedrövelser, som ännu fattas (Kol. 1:24) — med andra ord: skänka Honom en stor skara kärleksfulla efterföljare, som är redo till att lida i Hans tjänst?"

Från den tiden brinner en eld i oss, liksom det brann i lärjungarnas hjärtan på vägen till Emmaus. "På en varm ugn kan snöflingor inte falla", säger ett indiskt ordspråk. Denna världens kyla kunde inte längre bemäktiga sig oss, trots att vi måste genomlida en svår tid.

Vi försökte nu inte att urvattna kärleken genom sentimentalitet utan ville, att den skulle manifesteras i det, som S:t Frans av Sales så vackert kallade "gärningarnas extas".

Den religiösa meditationen fick nu en ännu större betydelse. Vi visste, att den tid, vi brukade till meditation, inte var förlorad. Det är ju bättre att tänka en hel dag än att arbeta planlöst i en hel vecka.

I salighetens största ögonblick blev meditationsobjektet, meditationen och den, som mediterade, *ett* på ett sådant sätt, att meditationen förlorade sin medvetna karaktär. Gud arbetade i själens orörbara djup, vilka inte kommer upp till medvetandets yta.

De, som har haft en sådan erfarenhet, tillfrågas ofta: "Men syndar Ni då inte längre?"

I vår församling begicks sedermera stora synder. Också jag själv begick stora synder, efter det att jag hade haft åtskilliga mystiska upplevelser.

Jag kan inte förklara detta, ty därtill är jag alltför begränsad. Jag låter Meister Eckehardt tala: "En synd, som har begåtts, är inte synd, om vi ångrar den . . . Den, som verkligen har underkastat sig Guds vilja, behöver inte ens önska, att han aldrig mött den synd, han föll i; natur-

ligtvis inte så menat, att han *inte* skulle sörja över att synden hade riktat sig mot Gud, men *så*, att han genom den har bundits till en ännu större kärlek och har blivit förnedrad och ödmjukad . . . Tro Gud därom, att Han inte skulle ha förutbestämt detta att ske, om Han inte hade önskat att få ut det bästa av det! Och om människan står upp och överger sin synd, kommer den trofaste Guden att låta det bli, som om denna människa aldrig hade fallit i synd, och Gud kommer inte ett ögonblick att straffa henne för hennes synd. Även om synderna varit så många, att en hel mänsklighet kunde ha begått dem, kommer Gud aldrig att straffa henne, och hon kan få fortsätta att leva i ett så innerligt förbund med Gud, som Gud någonsin har skänkt en människa. Om människan är beredd att ställa sig i ett sådant förhållande till Gud, skall Gud inte se på det som har varit. Gud är nuets Gud, Han tar emot dig sådan, som du är. Om du vill tro på detta, räknar Gud inte med dig sådan som du varit, utan sådan som du nu är."

Det ligger ingen fara i denna lära, bara vi inte drar Luthers slutledning av den: "Pecca fortiter!", "Synda bara!"

Guds helige Ande påminde mig däremot om att jag — på den tid, då jag var en ledande funktionär i ett aktiebolag — hade begått en del felaktiga gärningar. Djävulen tillät mig ej att göra bot för detta. Då jag gick till min tidigare chef för att erkänna, fann jag, att han blev mycket ledsen. Han mötte mig med dessa ord: "Ni var den ende ärlige funktionär, jag hade. I dag har jag fått höra, att en av mina prokurister har stulit en stor summa av mig." Denne man blev sårad. Det var inte det lämpliga ögonblicket att tala med honom om mina stölder i det förgångna. Men jag ville inte heller ha dem som en samvetsbörd. Efter några dagar bekände jag det skriftligen och erbjöd mig att litet i taget ge honom tillbaka det, som jag hade tillägnat mig på orättfärdig väg.

Inte bara det inträffade, att han vägrade ta tillbaka det stulna — han berättade även för kända judiska miljonärer, som han var vän med, om min omvändelse. Han blev också en kristen tillika med sin hustru och son.

Och under hela kriget kunde jag ägna mig uteslutande åt arbetet för evangelium, därför att han, bland andra, hade bestämt en liten månatlig pension åt mig.

Jag deltog i hjälparbetet bland de judiska flyktingarna från Hitler-Tyskland. Alla blev hjälpta oberoende av religionstillhörighet, men jag förlorade aldrig ett tillfälle att tala med dem om Jesus.

Då de såg, att jag delade ut pengar, sade de alla "ja, ja" till allt vad jag sade till dem om Frälsaren. De skulle ha sagt "ja, ja" till och med om jag hade talat med dem om Mohammed eller Buddha.

Det var bara en, Knall, som — då han hörde Jesus-namnet — tog ur sin ficka pengarna, som jag hade givit honom, och sade: "Om Jesus vill jag inte veta någonting. Jag tar inte emot pengarna!" Jag förklarade för honom, att hjälpen inte var förbunden med några religiösa krav. Med den mannen blev jag god vän.

En dag kom han till mig och sade: "Jag har blivit arresterad. Man hotar att sända mig tillbaka till Hitler-Tyskland. Döden väntar mig. Jag har lovat polismannen 5.000 lei om han vill frigiva mig. Han väntar på mig nere på gatan. Om Ni inte ger mig dessa pengar, är jag förlorad."

Naturligtvis gav jag honom pengarna.

Efter någon tid blev jag kallad till ett sanatorium. Knall var allvarligt sjuk. Han vågade ej dö, ty han hade något, som tyngde på sitt samvete. Han säger till mig: "Jag ljög för Er, då jag bad om pengarna. Jag var en lidelsefull drinkare och behövde pengarna till sprit."

Han dog förlåten och försonad med Gud. —

Jag var i Sibiu och skulle predika i baptisternas kyrka i denna stad.

På eftermiddagen gick jag till en frisör. Under det att han tvålade in mig, sade jag till honom: "Jag tror världen är upp-och-ned-vänd. Hos Er här i Sibiu händer ännu aldrig hörda saker. En jude skall predika evangeliet!" Frisören kunde inte tro, att något sådant kunde hända. Jag försäkrade honom: "Jag vet om detta från pålitligt håll. Juden skall predika i baptisternas kyrka. Även jag kommer att gå dit i kväll." Frisören och hans hustru, som också var närvarande, säger, att de kommer med.

De kom in i lokalen, just som jag skulle börja att predika. Båda blev omvända. Han var jude, hon var rumänska.

En söndag predikade jag i den lutherska domkyrkan i Sighishoara. Dagen därefter reste jag från staden. En broder går till ägaren av ett skomakeri, Nicolai, och säger: "I går hörde jag en jude, som predikade evangelium." Skomakaren trodde, att det var ett skämt. "Något dylikt kan inte vara möjligt!", utbrast han. "Om jag träffade på en sådan jude, skulle jag ge honom som gåva ett par becksömsstövlar!" Han lovade detta, ty han var övertygad om att man skämtade med honom.

Men jag kom tillbaka till Sighishoara. Han hörde mig predika, och detta stod honom dyrt: han gav mig becksömsstövlarna, han gav min son ett par skor, han gav Jesus sitt hjärta, och även hans dotter omvände sig.

Becksömsstövlarna var mig till stor nytta under ett långvarigt fängelsestraff.

I fem månader härskade i Rumänien några fanatiska antisemiter, vilkas händer var nersölade med många judars blod. De kallade sig legionärer.

Ledaren för den anglikanska judemissionen var på den tiden en ung pastor, Roger Allison, en man som efterlämnade hos oss alla minnet av stor ödmjukhet. Men den ödmjuka är mäktig inför Gud. Genom att den ödmjuka människan reducerar sig till ett intet, blir hon *ett* med Gud.

Under den korta tid han var vår herde, växte vår lilla menighet starkt. Men vi var också i stor fara. Om vi gick in i staden, visste vi aldrig, om vi skulle komma levande hem igen. Legionärerna jagade judarna på gatorna och arresterade dem under alla möjliga förevändningar. Flera gånger var jag bara ett steg från döden.

Jag skall berätta om två sådana episoder.

En söndag eftermiddag satt jag i min bostad. I kyrkan pågick ett ungdomsmöte. Plötsligt störtade en andfådd ung man in i mitt rum och ropade till mig. "Kom genast med till kyrkan! Det är ett väldigt bråk där!"

Då jag kom in i kyrkan, såg jag två unga män. Den ene, som man genast kunde se vara jude, ropade med hög röst: "Judiska bröder! Låt oss resa till Ryssland! Där är det lycka och frihet! Med den segrande sovjetiska armén kommer vi sedan tillbaka och störtar fascisterna."

Bessarabien, en provins, som dittills hade varit en del av rumänskt

territorium, hade besatts av ryssarna, och judarna hade i massor flytt därifrån på grund av den antisemitiska förföljelsen.

Men vårt lands regering var på den tiden fascistisk. Sådan propaganda i vår kyrka kunde medföra arrestering, ja, till och med att många dödades.

Jag försökte hejda ungdomarna. Det var omöjligt. De angrep mig, i det att de skrek: "Du är en judarnas förrädare! Du är på fascisternas sida!"

Att kalla på polis för att bringa ordning kunde jag inte, ty då skulle jag ha varit tvungen att ange de två ungdomarna och sänt dem till en säker död.

Jag upplöste mötet och bad alla bröder och systrar att lämna lokalen och gå hem till sig samt inte tala med någon på vägen hem. Jag blev åtlydd.

Nästa söndag upprepades denna scen. Jag visste inte, vad jag skulle göra. Jag trodde, att det skulle bli nödvändigt att stänga kyrkan.

I dessa dagar mördades en legionär i huvudstaden. Man visste inte, vem som hade mördat honom, men judarna var rädda för att de skulle bli beskyllda samt att legionärerna skulle utöva repressalier.

En kväll kom de ovannämnda två ungdomarna hem till mig: "Vi har något på hjärtat och vill gärna lätta våra samveten inför er." — "Var så god!"

Så berättade de för mig, att det var de, som hade dödat legionären. Spontant utbrast jag: "Hur kunde Ni begå en sådan förbrytelse? Tänkte Ni inte på att mannen kunde ha en mor eller en hustru?" De svarade mig: "Han förtjänade det, ty han var en fascist." Jag sade till dem: "Jag förstår Er, om Ni vill komma och rådgöra med mig på grund av att Ni känner Era samveten tyngda av en ogärning, som Ni har begått. Men om Ni stoltserar med denna ogärning, har Ni inte att göra hos mig. Och eftersom Ni har berättat för mig, vad Ni har gjort, så vill jag för min del säga Er: Ni har begått en förbrytelse. Också en fascist är en människa och bör respekteras såsom sådan. Om han är vår fiende, bör vi besvara hans hat med kärlek och inte döda honom!"

Med detta gick de.

Efter det att legionärerna hade störtats av general Antonescu, kom den unge mannen med det judiska utseendet till mig och berättade följande:

"Låt mig berätta för Er, hur Ni undgick en säker död. Jag är en ung kommunist, som blev gripen av legionärpolisen under det att jag

delade ut otillåten litteratur. Jag blev torterad, och för att slippa vidare tortyr gick jag med på att bli en av legionärernas provokationsagenter. Den man, Ni såg mig samman med, var en av deras kommissarier. Mitt uppdrag var att följa med honom, som också utgav sig för att vara jude, och gå in i synagogor, sionistiska organisationer o.s.v. — varhelst judar församlade sig — samt där påbörja prokommunistiska diskussioner, allt under det att jag smädade legionärerna så mycket jag kunde. Den, som föll i mitt nät och var ense med mig i det jag sade, häktades sedan av legionärpolisen och dödades genom tortyr. Såsom sådan provokatör kom jag också till Er församling samt hem till Er för att bekänna ett mord, som vi inte hade begått. Då jag gick från Ert hem, utbrast legionärkommissarien: 'Jag trodde aldrig, att jag skulle få höra en jude säga, att legionärerna måste älskas!' ”

Ett svar, som var i överensstämmelse med Jesu lära att älska fienden, räddade mig från dödsfara. Detta var inte den enda gången.

Hos oss yppade sig nu det problemet att få vår församling erkänd av de legionära myndigheterna, som ju inte erkände den tidigare statsmakten. Men hur skulle vi kunna få vår församling auktoriserad? Det var farligt för en jude till och med att försöka komma in i en offentlig byggnad för att bedja om detta.

Till sist bestämde vi oss för att gå hem till legionärprästen Palaghita, som hade utnämnts till inspektor i kultministeriet.

Vi fann honom inte hemma. Hans hustru bad oss vänta på honom. Legionärerna gick ut och in i huset med sin hälsning: ”Leve legionen och dess ledare!” Hade de vetat, att vi var judar, skulle de ha slitit oss i stycken.

Äntligen kommer då den ortodoxe prästen. Då han hörde mitt namn, som har tysk klang, var han vänlig och frågade oss med stor välvilja, vad vi önskade. Hans överraskning var stor, då jag sade till honom: ”Vi är judar, som tror på Jesus och representerar en församling av sådana judar. Vi kommer till Er med begäran om två saker. Det första är, att det inte skall göras några undantag för oss, då antisemitiska förhållningsregler vidtages, det må vara konfiskation av egendom, deportation eller mord. Jag vill inte, att vår kristna tro skall vara upphovet till en jordisk fördel. Det andra, vi begär, är: så länge synagogorna fungerar fritt, önskar vi också att ha rätt att ostörda utöva vår gudstjänst.”

Prästen, som var känd för sin våldsamhet — i spetsen för en fanatisk grupp hade han en gång i vårt kvarter rivit ned en baptistkyrka

med en yxa — bröt ut i ett skratt, som skakade hela hans kropp: "Det finns inga judekristna! Metropolitens Pimes döpte en gång på vintern en jude i floden Bahlui. Man hade gjort hål i isen speciellt för detta ändamål. Då metropolitens dopade juden för tredje gången (ty så döptes de grekisk-ortodoxa) förlorade den gamle metropolitens greppet om juden, som gled ner under isen och omkom. Metropoliten utbrast då: 'Detta är den ende jude, som döpts och som har dött som en kristen. De andra judarna döper bara sitt skinn men för ett okristligt liv.' Inte heller Ni är kristna!"

Jag svarade honom: "Ni har rätt i att tillvita oss detta. Det är vågat av en människa att påstå, att hon är en kristen, när det står skrivet: 'Den som säger sig förbliva i Kristus Jesus, han är ock pliktig att själv så vandra, som Han vandrade.' Vi har bemödat oss om detta men har ännu inte kommit så långt. Därför blir vi inte förargade, när andra, verkligt kristna, som är Jesus i miniatyr, tillvitar oss felen i våra liv. Men vi ber Er att ge oss en möjlighet att bli sådana som de, och vi skall göra vårt yttersta."

Han fortsatte en lång stund med att håna oss och förnärma oss, men vi svarade med att erkänna vår skuld på ett ödmjukt sätt och inte försvara oss. Vårt svar var alltid detsamma: "Ja, vi är dåliga, avskyvärda hycklare, precis som Ni säger om oss. Men vi har en tro, som frälsar oss från synden. Vi är lögnare och hycklare, men vår tro är den rätta tron. Ge oss en möjlighet att bevisa detta!"

Jag kom ihåg en av de sköna berättelserna i det gamla kristna verket "Pateric": Det berättas om Abba Agathon, att många människor kom till honom, eftersom det ryktades, att han hade gott omdöme. Och då de önskade försöka få honom att bli förargad, sade de till honom: "Är du Abba Agathon? Vi har hört om dig, att du är en horkarl och att du är högmödig." Han svarade: "Det är sant, det förhåller sig så." Och de sade till honom: "Är du den Agathon, som talar illa om andra?" Han svarade: "Det är jag." De sade åter: "Är du Agathon, irrläraren?" Men han svarade: "Jag är inte irrlärare." Då bad de honom: "Berätta för oss, varför du erkänner allt vi sade till dig men ej kunde tåla detta sistnämnda tilltal!" Han svarade dem: "Det första tog jag på mig, därför att det var nyttigt för min själ. Men ordet irrlärare betyder att vara skild ifrån Gud, och från Honom vill jag inte skiljas." Då de hörde detta, blev de förundrade över hans rättskaffenhet och lämnade honom uppbyggda.

Att försvara sig, när man utsättes för beskyllningar, är inte värdigt en

kristen. Varken Josef i Gamla Testamentet eller Jungfru Maria försvarade sig, då de beskylldes för sådant, som de inte hade gjort. Du skall tiga, och Gud skall försvara dig. Sakernas framtida utveckling kommer att försvara dig.

Över oss regnade det anklagelser. Vi besvarade dessa beskyllningar mot oss judekristna med att erkänna, att de var sanna — men vi försvarade å andra sidan vår tro.

Detta var orsaken till att prästen plötsligt förändrade sin hotande stämma: "Jag har velat pröva Er, och jag har funnit, att Ni är mer värdiga att bära det kristna namnet än vi. Jag väntar Er tidigt i morgon på ministeriet för att där ge Er tillåtelsen att arbeta vidare."

Nästa dag mottogs jag i audiens hos honom som av en broder, och jag fick tillståndet, vilket jag aldrig hade drömt om.

Men det är ju så, att glädjen aldrig varar länge. Strax därefter avsattes legionärerna av en annan grupp fascister, som leddes av general Antonescu, så tillståndet som vi hade fått av legionärerna var inte giltigt längre. Men dessförinnan upplevde vi de blodiga dagarna av legionärernas revolt.

Somliga frågar, om djävulen verkligen existerar. De fasansfulla kapitlen i mänsklighetens historia är det bästa beviset för hans existens.

Så snart en läkare konstaterar tuberkulos: en temperatur under den normala, hosta, spottningar, ett svagt rosslande i lungorna, tvivlar han inte längre. Människans sjukdom har framkallats av en osynlig faktor: Koch-mikroben. Då jag ser de olyckor, som har utbredd sig över jorden, denna jord, som välsignats av Gud med alla goda gåvor, förutsätter jag en osynlig faktor: djävulen.

Det judiska blodet hade inte något värde. Varhelst judar påträffades, föstes de ihop och fördes till skogen eller slakthuset för att mördas.

Det var en söndag eftermiddag. Medlemmarna i vår församling, vilka jag hade lärt att vara punktliga, var alla på plats. Vi hade slutat läsa ingångsbönen. Jag hade predikat i fem minuter. Allas ögon var fästade på mig. Att någon skulle vända på huvudet under en gudstjänst var en sak, som aldrig förekom hos oss.

Plötsligt öppnades dörren. Sex beväpnade legionärer kommer in och ställer sig så, att de spärrar utgången. Endast jag, som hade min blick riktad mot dörren, förstod, vad som försiggick. De troende fortsatte att lyssna uppmärksam. Oväsendet hade inte distraherat dem.

I förväg hade jag utarbetat en predikan, som handlade om Guds händer. Jag visste inte, under det att jag förberedde denna predikan,

att jag skulle hålla den för några mördare.

Nu, då jag hade dem framför mig och det var troligt, att detta skulle bli min sista predikan, var det ingen mening med att ändra något i den. Det var tvärtom just den predikan, som behövdes. Guds Ande hade förberett allt. Jag bevarar ännu idag denna predikan i utkast.

Texten var från Esra 7: 6: "Och konungen gav honom allt vad han begärde, eftersom Herrens, hans Guds, hand var över honom."

Mina predikningar var vanligtvis späckade med bibelcitater. Jag följde Luthers vägledning: "Må Gud giva, att alla mina uttydningar och alla lärosättningar går förlorade men att alla kristna måtte låta sig ledas allenast av Skrifterna och Guds rena ord! Ni kan ju själva se hur stor skillnaden är mellan Guds ord och alla människoord samt hur inte en enda människa förmår förklara ett enda Guds ord med sina egna ord. Eftersom det är det eviga Ordet, måste det mottagas och begrundas i stillhet, såsom det säges i Psalm 85: 9: 'Jag vill höra vad Gud, Herren, talar.'" "

Jag läste det ena bibelordet efter det andra:

Esra 8: 31: "... och vår Guds hand var över oss och räddade oss undan fiender och försåt på vägen."

1 Krön 29: 12: "... i din hand är kraft och makt; det står i din hand att göra vad som helst stort och starkt."

Jes. 45: 9: "Skall väl leret säga till krukmakaren: 'Vad kan du göra?' Och skall ditt verk säga om dig: 'Han har inga händer?'"

Jer. 18: 6: "Jo, såsom leret är i krukmakarens hand, så ären också I i min hand, I av Israels hus."

Habakuk 3:4: "... strålar går ut ifrån honom (från hans hand), och han höljer i dem sin makt."

Ords. 21: 1: "Konungars hjärtan äro i Herrens hand såsom vattenbäckar: han leder dem varthelst han vill."

Ps. 37: 23—24: "Genom Herren bliva en mans steg fasta, när han har behag till hans väg. Om han faller, störtar han dock icke till marken, ty Herren håller honom vid handen." Och så vidare . . .

Jag talade därefter om Jesus, som på plats efter plats bara gjorde goda gärningar, i det att Hans händer helade, mättade hungriga, välsignade barn — och till sist naglades fast vid korset, för att vi skulle bli frälsta.

Också legionärerna hörde uppmärksamt på predikan utan att störa församlingen. De väntade på det ögonblick, då predikan skulle vara över.

Ditintills hade jag talat lugnt. Nu upptändes jag i min ande och sade:

”Vi har nu hela tiden begrundat vår himmelske Faders och Jesu händer. Låt oss nu se på våra egna händer, tillhöriga människor som skapades till likhet med Gud! Men våra händer — gör de Guds gärningar?” Upprörd frågade jag: ”Vad bär Ni i Era händer?” De troende, som i sina händer hade Bibeln och psalmboken, förstod inte det upprörda i min röst. De visste inte, vilka som stod längst ner i kyrkan med mordlust i sina tankar.

”Hur kan Ni kalla Er kristna, Ni, som med Era händer torterar och mördar? Rena Era händer, Ni syndare! Mot himmelen kan bara rena händer lyftas. Annars säger Gud: 'När ni upplyfter era händer, vill jag vända mina ögon bort från er, och hur mycket ni än ber till mig, kommer jag inte att höra på er.' ”

Jag avslutade min predikan med att tala om Jesu blod, som också kan rena våra av synd besudlade händer.

Man kunde se på legionärernas ansikten, att de skummade av raseri och andades mordlust.

Efter predikan sjöng vi och bad. Mötet avslutades. Legionärerna trädde åt sidan, till höger och vänster om dörren. De lät folket gå, under det att de väntade på mig, som inte kunde gå ut, förrän alla de andra hade gått.

Femtio år tidigare, då vår missionsskola byggdes, hade man i aulan, som nu omgjorts till församlingssal åt oss, alldeles intill den plats, där predikstolen nu stod, gjort en dörr, som nu täcktes av ett draperi. Genom denna dörr kom man in i flera gångar, vilka ledde ut till en annan gata än huvudingångens.

Inom ett ögonblick var jag ute genom den dörren. Jag skyndade mig genom alla de gångar, som en främmande människa kunde gå vilse i, kom ut på gatan, fick tag i en bil — och borta var jag!

Då legionärerna äntligen uppmärksammade min sorti, var det för sent. De drog sina revolverar, började svärja och skrika, att de ville skjuta mig. Men det är svårt att skjuta en människa, som inte är närvarande. —

De uppförde sig synnerligen ondskefullt. Pastor Allison, som de hade arresterat tillsammans med en grupp judekristna, slog de. Efter en timme eller två i arresten frigavs alla, bara därför att pastor Allison var engelsk medborgare och legionärerna var rädda för diplomatiska förvecklingar.

Gud räddade mig också denna gång från en säker död.

Efter några dagar föll den legionära regimen, och dessa själva blev

nu arresterade och mördade. Vår lilla judekristna församling fick då anledning till att hjälpa de arresterade antisemiternas familjer. En familj i stor nöd stod just beredd att begå självmord, då vår hjälp anlände.

Judarna har ofta anklagat oss för att vår kärlek sträckte sig också till judarnas fiender. Vi skall svara dem på detta med en annan historia ur judarnas liv.

Då rabbinen Susia från Anipole ännu var okänd, brukade en jude från landet komma till honom och ge honom gåvor. Denne judes välstånd växte från år till år.

En gång, då han åter kom till Anipole, fann juden inte rabbinen hemma. Han frågade: "Var är rabbinen?"

Man svarade honom: "Han har rest till Meserici, till sin store lärare."

Juden tänkte: "Jag skulle kunna få en välsignelse från en högre instans. Det är bäst att jag reser till den berömda läraren."

Han reste till Meserici, lämnade en gåva till läraren, rabbin Dow Bar, och fick hans välsignelse. Men ifrån denna dag lämnade lyckan hans hus, hans skicklighet blev mindre och mindre, hans affärer gick sämre och sämre, och till slut var han utfattig.

I sin nöd kom han till rabbinen Susia och berättade honom allt: att så länge han hade lämnat gåvor till Susia, hans framgångar ökat dag från dag, men att han — efter att bara en enda gång ha varit hos den store läraren — mist sin lycka och sin framgång.

Rabbin Susia svarade honom: "Våra visa män har sagt: Gud svarar oss efter våra gärningar. Du måste veta, att så länge du inte hade anseende till personen utan hjälpte den stackars Susia, gjorde Gud på samma sätt med dig, och Han gav dig rikedom. Men då du började att hysa anseende till personen och gav en gåva till den store mannen, handlade Gud på samma sätt med dig och gav sin hjälp till en, som är den mera värd."

När du gör en välgärning, skall du inte välja dess objekt. Den besegrade fienden måste vi också ge vår hjälp. Men den hjälp, som du ger åt fienden, då han är i sin fulla makt, är falsk, ty den betyder, att du sammansvurit dig med honom.

Förresten är vi skyldiga kristlig kärlek åt alla. Vi judekristna lärde oss att tala till antisemiter om medmänsklighet genom gärningar och inte genom tomt tal.

Vad skall jag göra för att bli frälst?

En ny grupp fascister kom till makten. Det tillstånd, som vi hade fått av de legionära myndigheterna, var inte längre giltigt.

Efter det att England hade brutit sin diplomatiska förbindelse med Rumänien, måste den engelske pastorn och lärarinnorna lämna oss. Den engelska kyrkans mission upplöstes. De hus, som hade tillhört missionen, övertogs av en tysk. Han stängde församlingslokalen och kastade ut oss ur vår bostad.

Vår lilla församling, som nu bestod av cirka 100 vuxna medlemmar, hade blivit utan herde. Pastor Allison reste en av de sista dagarna till Belgrad för att där sammanträffa med den anglikanske biskopen av Gibraltar och be honom att komma och viga mig till präst. Men denne fick inte tillåtelse att komma in i landet.

Det var ingen av lutheranerna, som kunde viga mig till präst. På den tiden var en nationalsocialist biskop, och han hade gjort sig berömd genom sina predikningar om att mänskligheten hade tre stora förebilder: Jesus, Bethoven och Hitler, men att Jesus var större än Hitler. Denne man var inkonsekvent gentemot sin egen dåraktiga predikan. Han hälsade inte med det urgamla "Lovad vare Jesus!" utan med "Heil Hitler!".

Baptisterna, pingstvännerna, adventisterna var också förföljda. De grekisk-ortodoxa prästerna hade övertalat general Antonescu att ogiltigförklara dessa konfessioner och att konfiskera deras församlingshus, av vilka många senare byggdes om till danslokaler och biografier. Hundra-

tals trossyskon, tillhörande dessa konfessioner, dömdes till upp emot 20 års fängelse — och detta under en tid, då det hette, att landet förde ett korsets heliga krig. Huvudbeskyllningen mot alla dessa religiösa grupper var, att de hade blivit ”jiden” (judaiserade). Den dåvarande ledaren av baptistförsamlingen bad oss: ”Var så snälla och kom inte till oss! Om vi mottar en större grupp judar, kommer förföljelsen mot oss att förvärras.”

Bland de grekisk-ortodoxa prästerna och kyrkofurstarna hade jag trofasta vänner. Prästen C. offentliggjorde mina artiklar, under det att antisemitismen stod på sin höjdpunkt. Självaste patriark Nicodim inter-
venerade för oss. Den gamle arkimandriten Scriban var outtröttlig i att försvara oss. På samma sätt förhöll det sig med andra. Men den största delen av det grekisk-ortodoxa prästerskapet var antisemitisk. I kyrkorna hölls det predikningar, som hade för avsikt att röra upp folk-
mängden emot judarna.

Den vandrande juden har inte någon viloplats i världen. Inte heller de judekristna har något ställe, där de kan vila sitt huvud inom de kristna kyrkorna.

Alltefter som tiden gick, måste vi också vänja oss vid denna situation och acceptera antisemitismen såsom ett kors, som vi måste bära tåligt, med glädje och utan att knota.

Ingenting förhärslig Gud mera än att bära korset. Dessutom lär dig korset mera än Bibeln. Thomas Münzer säger, att genom korset lär du också att känna den för köttet bitte Kristus, inte bara den för köttet behaglige.

Jag kunde inte välja, vilken konfession jag ville tillhöra. Jag var tvungen att mottaga den gästfrihet, som tillbjöds mig. Dessutom brydde vi oss inte om de konfessionella stridigheterna. Till slut blev jag i stor hemlighet vigd till diakon av några tyska präster. Ingen skulle få veta något om detta — inte de tyska myndigheterna, som på den tiden hade makten i Rumänien, inte heller våra egna myndigheter; inte heller judarna, som skulle ha tolkat detta som vänskap med tyskarna. De förstod ju inte, att över alla raskonflikter, nationella och konfessionella konflikter, har Gud i alla tider haft några barn, som inte låtit sig fångas i näten utan behållit förbindelsen med Kristi kärlek.

Och nu kom problemet med att få tillstånd att hålla gudstjänster i vår kyrka.

Jag sände mitt visitkort till herr Sandu, statsråd och ledare av kyrko-
ministeriet.

Mitt tyskt klingande namn öppnade dörren för mig.

Jag börjar med att säga honom samma saker, som jag hade sagt några månader tidigare till legionärprästen Palaghila — att vi ber, att det inte skall göras några undantag för oss, när antisemitiska förhållningsregler vidtages, men att vi önskar få tillåtelse att utöva vår religion lika väl som att de mosaiska judarna får göra det.

Statsrådet försöker att bli kvitt mig och säger: "Tala med direktören för minoritetsgrupperna, prästen Zenovie!" Jag svarade: "Jag kommer just från honom, men jag har inte talat med honom. Jag väntade i hans väntrum på att han skulle motta mig men hörde, att han svor över sin vaktmästare, eftersom denne hade köpt ett annat cigarettmärke än det, som han hade begärt. Han tycks önska människor till helvetet — jag önskar att föra dem till Gud. Vi två kan inte förstå varandra. Jag vill inte ha audiens hos honom!"

Statsrådet svarade: "Tyskarna är i landet. Vi kan inte ge ett dylikt papper till judar."

Jag säger till honom: "Herr statsråd, då ger jag avkall på min ansökan. Men vi kommer i alla fall tillsammans på vår egen risk. Men innan jag går, vill jag säga Er något. Till Er kommer präster, som tillhör alla konfessioner, för att lösa sina administrativa problem hos Er. Jag vet inte, om någon enda av dem har talat med Er om Er själ? Det kommer en dag, då vi varken kommer att vara statsråd, pastorer eller något annat — vi kommer alla att stå nakna och skälvande inför Guds dom. Vi skall stå till svars för våra gärningar. Betänk då, att Ni skall kunna svara, därför att Ni en gång inte hjälpte några kristna att lugnt kunna samlas för att tillbedja Jesus!"

Gud hade i detta ögonblick så att säga tagit förståndet ifrån mig, för att jag fullständigt skulle glömma, att jag var jude, en jude utan några rättigheter, i en antisemitisk miljö, på ett statsråds kontor. En tryckning på ringklockan skulle ha varit tillräckligt för att jag skulle ha arresterats och spårlöst försvunnit.

Men Herren gav myndighet åt mina svaga ord. Statsrådet blev inte rasande. Tvärt om — jag fick uppleva en scen, som kunde liknas vid en biblisk scen. Statsrådet ställde sig upp, ansikte mot ansikte med två judar, och frågade: "Vad skall jag göra för att bli frälst?"

Jag kunde tala med honom om Jesus.

Från den stunden var han vår vän och beskyddare.

Judar, som trodde på Jesus, drog ut den antisemitismens törntag, som stack i ett statsråd i en antisemitisk regering.

Den berömde judekristne skalden Franz Werfel berättar, att år 1938 i en österrikisk by alla judar uppsamlades för deportation av de tyska trupperna. Med dem reste också en kristen kaplan, som inte ville överge dem. På vägen fick en officer i SA (Brunskjortorna) en djävulsk idé. Han stal ett kors från en kyrkogård och gjorde ett hakkors av det. Detta hakkors lade han i handen på en gammal rabbin och befallde honom att kyssa den för rabbinen vanhelgande symbolen. Rabbinen tog bort tvärribborna från korset och gav det åt kaplanen. Ett skott träffade denne jude, som hade återgivit korset dess rätta gestalt.

Gud använde många gånger judar på detta sätt.

Nu hade vi återfått vårt tillstånd att hålla gudstjänst. Men inte heller denna gång varade det länge. Kort tid därefter blev jag tillsammans med min hustru och en grupp judekristna arresterade. En rumänska inställde sig hos den vakthavande konstapeln och sade, att hon önskade att bli fängslad tillsammans med sina bröder av Israel. Hennes begäran villfors.

Då vi sattes på fri fot, hade detta statsråd ersatts med ett annat. Tillståndet hade annullerats.

År av olovlig religiös verksamhet.

I varje människa, som har blivit född på nytt, lever en önskan efter att få dra sig bort från de yttre tingens mångfald, att stilla även tankarnas storm, att sätta sig till ro, att glömma sitt eget jag och ostört kunna vila ut vid den gode Frälsarens bröst. Hon önskar att förbli fattig och att varken känna eller önska annat än gemenskap med sin fördolde Gud.

Men ett sådant kontemplativt liv unnades oss inte den gången. Dess glädje fick jag uppleva först senare, då jag tillbringade många år i fängelse.

Nu kastades vi ut i ett stormfyllt yttre liv utan att ha mycken tid till övers för att styrka vårt inre.

Våra möten hade förbjudits. Vi samlades olovligt i olika hem och riskerade därvid att straffas med upp till 20 års fängelse. Några gånger kunde vi vara ända till ethundra människor församlade. Vi hade utvecklat en konspirativ teknik.

Endast en gång överraskades vi under ett möte. Konstaplarna hade gjort det felet att inte omringa huset, utan de kom bara in på gården och bankade på dörren. Vi lät dem vänta en stund, innan vi öppnade. Efter det att vi hade öppnat dörren, höll vi dem länge kvar i dörröppningen, frågade vilka de var, vad de önskade, samt bad dem att legitimera sig. Då de äntligen kom in i huset, såg de, att anmälan om att vi skulle ha haft ett olovligt möte i huset, var falsk. I huset fanns endast familjen. Lägenheten var på första våningen. Alla deltagarna hade under tiden hoppat ut genom fönstret.

Polisen var rasande. De antog, att vi samlades, men de hade inga bevis. Men till slut lyckades de få det bevis, de önskade.

Mot slutet hade i våra möten — som hade väckt intresse också hos många rumäner — deltagit en grekisk-ortodox man, som levde av att handla med höns, vilka han skaffade från ockuperat sovjetiskt territorium.

Hans ständiga resor till detta territorium väckte polisens misstankar, och han inkallades en dag för att redogöra för orsaken till resorna.

Han svarade: "Antagligen misstänker Ni mig för spionage. Men Ni glömmer det tillstånd jag har för att bedriva handel. Jag reser uteslutande för detta ändamål. Och dessutom bör Ni veta, att de omvända inte nedlåter sig till att bedriva spionage. Och jag är omvänd. Ni behöver bara fråga Pastor Wurmbrand, så kan han bekräfta, att jag deltar i de möten, som han håller i olika hus."

Misstanken på spionage föll. I stället behöll polisen honom ännu en stund för att utfråga honom om våra religiösa möten. Vår broder hade försagt sig, och så hade vår hemlighet uppdagats — och nu var han i nätet! Konstaplarna förstod att dölja sina avsikter och låtsades, som om man önskade flera namn på dem, som deltog i mötena, bara för att man skulle kunna vara helt säker på att han var omvänd och framför allt på att man inte behövde misstänka honom för spionage. På detta sätt fick polisen uppgift på många namn.

Klockan var ungefär 11 på kvällen. Jag hade lagt mig och förberedde i sängen en predikan mot kriget, som då rasade på sin höjdpunkt och i vilket Rumänien stod på nazisternas sida. Plötsligt kommer min hustru in i rummet med sitt ständiga leende på läpparna och säger till mig: "Polisen har omringat huset!" Jag hade bara tid till att kasta predikningarna på högen av papper, som låg på bordet. En grupp poliser trängde sig in i huset och förklarade att jag åter var arresterad.

Jag skyndade mig att klä på mig för att snabbt komma ut ur huset, ty ett av de tre rum, vi hade, var ända upp till taket fyllt med lådor av livsmedel, som dagen därefter skulle delas ut i kvinnofängelset, där omkring 200 troende kvinnor, tillhörande baptisterna, adventisterna och pingstvännerna, satt. (Vi hade börjat hjälpa våra fängslade trossyskon, eftersom några av ledarna i respektive konfessioner inte hade mod och andra inte hade det erforderliga initiativet till detta arbete. Då vi hade vänt oss till dem för att föreslå, att en dylik hjälpaktion skulle organiseras, drog de sig för att vara med.) Hade polisen funnit de där lådorna, hur skulle vi då ha kunnat försvara oss? Att hjälpa de fängslade var

förbundet med straff. Vi skulle också ha varit tvungna att uppge, varifrån vi hade fått pengarna. Om vi hemlighöll, vart matvarorna skulle gå, kunde vi beskyllas för ekonomiskt sabotage genom lagring av livsmedel. I bägge fallen skulle vi ha blivit straffade. Men Gud hade tillslutit polisernas ögon, och ingen gick in i rummet, där livsmedlen förvarades. De nöjde sig med att samla ihop papperen på bordet och göra ett paket därav. Och jag följde dem. Samma kväll arresterades också omkring 10 andra troende, bland dem en ung flicka, som bara var 16 år gammal och som ännu inte var omvänd men som deltog i våra möten.

Då vi kom till polisstationen, mötte vi den broder, som var skyldig till vår arrestering. Han var förtvivlad vid tanken på att vi nu för hans skull kanske måste sitta i fängelse i många år.

Det första vi gjorde var att trösta och uppmuntra honom igen, vilket vi även lyckades med. Han är vår broder intill denna dag. Vi har inte berättat för någon om hans skuld. Längre fram förrättade jag hans vigsel.

Den 16-åriga flickan blev slagen av en kommissarie, därför att hon — då hon tillfrågades om vilken religion hon tillhörde — svarade: "Jag älskar Herren Jesus, men vad denna religion heter, vet jag inte." Hon kunde inte ha givit ett bättre svar.

Troligtvis skulle det hela ha fått ett sorgligt slut, om inte Gud hade sänt en man att intervensera för oss: Sveriges ambassadör i Rumänien, Patrik von Reuterswärd.

Då denne var en varm kristen, var han alltid i färd med att göra gott. Hans dörr var öppen för envar, som var i nöd eller förföljd, utan hänsyn till nation, ras, samhällsklass eller konfession. Han hjälpte de orättfärdigt behandlade judarna på samma sätt som han hjälpte de tyskar, som blev orättfärdigt behandlade, då situationen förändrades.

Den Svenska Israelsmissionen hade tagit oss under sitt beskydd under kriget. På detta sätt hade vi gjort hans bekantskap.

Så snart han fick höra, att vi var arresterade, intervenerade han för oss, trots att han därigenom överträdde diplomatisk kutym, eftersom vi var rumänska medborgare och han inte hade någon befogenhet att blanda sig i det, som hade hänt med oss.

Men hans intervention lyckades utomordentligt väl, framför allt sedan vi också tillfredsställt polismännens penningbegär. Vi gjorde oss inte samvetsbetänkligheter över att ge pengar till banditer, som var penningutpressare. Vi gjorde inte heller någon skillnad mellan en bandit och en polisman, som förföljde oss för vår tros skull och som ställt

oss inför alternativet "pengarna eller många års fängelse". Av kärlek till pengarna gav polisen mig också tillbaka mina papper, som de hade tagit med sig, utan att ens ha sett på dem!

Vi var den gången bara häktade i cirka 14 dagar.

Under det att kriget rasade som värst och jag var förföljd både som jude och som evangelist, kunde jag under pseudonymen "Radu Valentin" utge flera religiösa böcker. Under detta namn blev jag också känd bland de rumänska kristna.

Under krigsåren hade jag den stora glädjen att få leva under ett tungt kors. Åter och åter igen arresterades vi, slogs, frigavs och arresterades . . .

Pastor Solheims upplevelser.

Pastor Solheim, som ledde den Norske Israelsmisjon i Galatz, var utsatt för ständiga besvärligheter. Myndigheterna kom om natten och genomsökte hans hus. Han var outtröttlig i att besöka judarna i deras affärer, bostäder och läger, samt att predika evangelium, under det att han tröstade och hjälpte dem. Till slut stängde myndigheternas hans kyrka.

Vad hans iver angick, var han en verklig förebild för andra jude-missionärer, ty han förlorade inte modet på grund av den kyla, som han mötte hos judarna, eller den brist på förståelse, som han mötte hos de kristna. Hans hustru Cilgia, en schweizisk lärarinna, stödde honom trofast.

En kapten sade en gång till honom: "Vad kan meningen vara med att Ni går till judarna för att förkunna evangelium? De skrattar ju bara åt Er." Solheim svarade honom: "När Ni får en order, vad gör Ni då? Diskuterar Ni dess utförande eller utför Ni den?" — "Jag utför den." — "Detsamma gör jag också. Den kristna härens anförare, Jesus, har beordrat oss att predika evangelium för hela mänskligheten. Jag utför denna order. För resultatet svarar inte jag utan härföraren."

Hans nitälskan gjorde intryck, där man minst hade väntat det. Här förverkligades ordet av den kristne martyren Ignatius: "Kristendomen är inte en övertalningssak utan en storhetssak." Ur en hängiven Kristi stridsmans lägerkärl strålar en skatt i all sin skönhet, och denna skatt drar blickarna till sig.

Då Feinsteins arresterades (vi visste då ännu inte, att han redan hade dödat), undersökte vi, på vilket sätt vi skulle kunna intervensera för honom. Till slut bestämde vi, att vi skulle göra detta hos den tyska beskickningen.

Kriget rasade. Hitlers anhängare regerade i Rumänien och hetsade ständigt upp folket till att dräpa judarna.

Under denna period kommer alltså en judemissionär till den tyska ambassaden tillsammans med en jude för att hjälpa en annan jude.

Vi mottogs av en viss herr Dietrich. Han talade med Solheim — och nazisten blev överväldigad! Han sade till pastor Solheim: "Det skall till en stor dos idealism för att lämna det sagolika Norge och komma till Rumänien för att predika evangelium för judiska köpmän, som bara springer efter pengar och förnöjelser!" Man kunde se, att Solheims ord hade väckt en uppriktig beundran hos honom. Och undret skedde. Nazisten lovade att göra allt han kunde för att rädda Feinsteins liv. Vi kunde senare få bekräftat, att polisstationen i Jassy gång på gång hade uppringts av den tyska ambassaden i detta avseende. Men det var för sent. Feinstein var död.

Den börda, som lägges på en judemissionär, som inte själv är jude, är tung. Judarna är oftast likgiltiga, ofta även fientligt inställda. Antisemiterna föraktar judemissionären. Prästerna i de olika länderna är likgiltiga. Till allt detta regnar det anklagelser över judemissionären för några judekristnas skull.

Det har funnits judar, som låtit döpa sig i det fåfängliga hoppet, att de på detta sätt skulle undgå förföljelser; de har inte haft en gnuttas tro — men de har kunnat spela perfekt teater. Jag kommer ihåg en gång, då en rumänsk broder bad mig gå med till några omvända judar, som jag inte kände. Vi blev mycket väl mottagna. En hel timme samtalade vi med stor entusiasm. Vi knäböjde alla och bad. Jag var mycket glad! Den rumänske brodern hade emellertid något att uträtta, reste sig upp och gick sin väg. Efter det att han hade lämnat oss, började de övriga att skratta: "Gojen (detta ord brukar judar, då de talar om icke-judar), den dumbommen, är övertygad om att vi är verkliga kristna!" — De var även övertygade om att jag liksom de hade spelat komedi. Därför uppenbarade de sina verkliga känslor.

När man träffar på sådana typer av människor, blir man modlös, även om man har förståelse för människor, som betraktar ett dop som en ren formalitet och som ett medel att försvara sig mot antisemiterna.

Judemissionären möter ständigt människor, som har låtit döpa sig

av fruktan — eller för att kunna gifta sig — eller för att utradera minnet av att han är jude. Vi försökte att motarbeta sådana tendenser, i det att vi ständigt vidhöll vår församlings judiska karaktär och inte tillät våra medlemmar att ändra namn.

Men missionärerna har också svårigheter med de uppriktigt omvända av det judiska folket. Bibeln säger, att vårt folk är ett "egendomligt (eng. *peculiar*) folk". Juden har något visst i sig, som strax kommer till synes, och han har mycket svårt för att assimilera sig. Han för detta "egna" med sig in i kyrkan.

Jesu budskap är universellt och evigt gällande. Aposteln Paulus säger, att han — för att vinna människor — vill göra sig till jude för judar och till grek för greker, men detta är bara ett talesätt hos honom. I själva verket har han gått över till den rena sanningssfär, där det varken finns jude eller grek. Liksom matematiken är densamma för hela världen, så förhåller det sig också med den sanna religionen. Det finns bara olikheter i språk och metod, ty man skall inte inbilla sig, att man kan undervisa buskmänniskans barn och skandinaviska barn på samma sätt.

Men utifrån det faktum, att Jesus föddes som jude, drar somliga judekristna den slutsatsen, att de står Honom närmare på grund av sin födsel. De har lätt för att se ner på andra kristna och svårt för att vara dubroder med dem. Tron på juden Jesus blir för dem till ett slags judisk chauvinism, lika olidlig som alla andra slag av chauvinism. Detta för ofta till konflikter, dolda eller öppna, mellan den missionär, som inte tillhör judafolket, och vissa judekristna.

Är en snickare idag närmare Jesus än en skräddare, därför att Jesus var snickare? Är en kristen man närmare Jesus än en kristen kvinna. därför att Jesus var man? Uppenbarligen inte! Därför har inte heller en kristen av judisk börd någonting att berömma sig av inför kristna av icke-judisk härstamning — men detta tror han sig ofta berättigad till.

Missionsarbetet bland judarna gav kanske föga andlig tillfredsställelse och tröttade snart ut de däri engagerade pastorerna. Men trots allt har Solheim hittills utträttat ett sådant arbete i mer än 30 år. År 1948 nödgades han lämna Rumänien. Nu leder han ett missionsarbete i Israel.

Ett stilla men tungt arbete utfördes i Jassy under kriget av en norsk diakonissa, Olga Olausson. Hennes far, som hade varit fiskare, kastades en gång under en storm ur båten. Han kämpade i flera timmar i vågorna. I sin nöd lovade han Gud, att om han blev räddad, skulle han viga ett av sina barn åt missionen, och detta gjorde han även.

"Schwester Olga" gav hela sitt liv åt judarna, i det att hon osjäl-

viskt vårdade de sjuka och uppfostrade föräldralösa barn. Efter mordet på Feinstein blev hon ensam ansvarig för en grupp judekristna flickor, då alla män i församlingen hade mördats. Hon uppfostrade dessa flickor i trons anda.

En enda gång under hela kriget fick jag lov att en söndag resa till Jassy. Jag fann där en liten grupp, som törstade efter Guds ord. Då jag visste, att jag bara hade en dag på mig där, predikade jag i 11 timmar, från klockan 8 på morgonen till klockan 8 på kvällen, med en timmas avbrott för middagen. Jag kan vittna om att det under dessa 11 timmar inte fanns någon, som tog blicken från predikanten. Uppmärksamheten var hela tiden skärpt till det yttersta.

Då jag ovan berättat om Pastor Solheim och "Schwester Olga" kan det vara intressant för läsarna att veta, hur den Norske Israelsmisjon kom till stånd.

Under första hälften av förra århundradet var den norska lutherska kyrkan starkt upptagen av att predika evangelium bland hedningarna. En troende kvinna kom en dag till sin pastor och frågade honom: "Tror Ni inte, att detta skulle vara den riktiga tidpunkten för att påbörja ett särskilt arbete för att sprida evangelium bland judarna?" Pastorn svarade: "Nej! Enligt Bibeln är det nu hedningarnas tidsålder. Israel är förkastat."

Kvinnan höll på att falla i gråt, då hon fick detta svar. Men hon teg stilla.

Hon lät tiden gå. Efter några månader kom hon igen till samme pastor och låtsades, som om hon kom i ett annat ärende. Hon säger till honom: "Jag skulle vilja ha Ert råd. En släkting till mig hade en ende son. Men han uppförde sig så illa, att hans föräldrar till slut inte såg sig någon annan råd än att sända honom hemifrån. För att de skulle ha någon tröst på sin ålderdom, adopterade de en främmande pojke, gav honom allt det, som deras eget barn hade fått, och i testamentet förklarade de honom såsom arvinge. Men blodet är sannerligen tjockare än vatten. De bevarade troget minnet av det barn, som de själva hade fött, ty de kunde aldrig glömma honom och brukade om nätterna gråta av längtan efter honom. Den adopterade sonen började också att bli fräck, och alltefter som tiden gick, började han att skymfa sina fosterföräldrar: 'Jag vill inte se bilden av den andre på väggen! Akta Er för att mera nämna hans namn! Jag står inte ut med att höra Er sucka efter honom!'"

Här avbröt den indignerade prästen kvinnan i hennes berättelse:

”Denne pojke är fräck och förtjänar inte att få vara kvar i huset! Låt dem köra iväg honom!”

Då sade kvinnan: ”Är inte Israel den äkte sonen till den himmelske Fadern? Han jagades hemifrån, därför att han hade varit olydig, och vi, de andra folkslagen, adopterades i hans ställe. Men Guds hjärta är ännu fäst vid Israel. Till och med i himmelen längtar man efter honom. Kan det vara riktigt, att vi, grenarna, skall berömma oss framom stammen och därigenom stänga frälsningens port för judarna?”

Prästen insåg nu sin synd och blev grundaren av den Norske Israelmisjon.

Denna mission har under åtskilliga årtionden utvecklat ett välsignelse-rikt arbete i Galatz och Jassy samt efter kriget i Bukarest.

Våra vanskligheter under kriget.

Vår ställning under krigstiden var mycket vanskelig.

Judarna fick lida mycket. Om vi hade följt våra egna känslor, skulle vi inte ha gjort annat än omfamnat och tröstat dem. Herren hjälpte oss att kunna uträtta något för att hjälpa de mosaiskt troende judar, som hade deporterats till Transnistrien. Tack vare våra rumänska bröder lyckades det oss ett par gånger att stjäla deporterade judiska barn ifrån ghetton och lämna dem tillbaka till deras föräldrar.

Men detta var inte tillräckligt för oss. Profeten Jeremia levde under babyloniernas våldsamma angrepp, vilka var början till ödeläggelsen av den dåvarande judiska nationen. På den tiden förmanade han judarna för deras synders skull. Jesus, som av somliga kallades en ny Jeremia, gjorde detsamma, då judarna plågades under den orättrådiga romerska ockupationsmakten. Bägge blev av sina samtida betraktade såsom överlöpare och förrädare av sitt folk.

Den babyloniska Talmud beskyller i skriften "Baba Metzia" profeterna för att ha syndat, då de klandrade Israel. I en midrasch, "Schir Raba", står det, att Moses, Jesaja och Elias har straffats av Gud, därför att de anklagade Israel inför Gud. De kristna däremot inser, att profeterna talade sant.

Vi kom i samma situation som profeterna i fordom tid.

Hopplösheten, det hårda slaveriet och den stora smärtan i lidandet förstenade judarnas hjärtan. Man hörde ständigt: "Låt Gud åt sig utvälja ett annat folk: vi har tröttnat på att vara Hans folk!"

Å andra sidan var den lilla gruppen av judekristna övertygade om sanningen av Jesu ord, att frälsningen kommer från judarna, att judarna har ett uppdrag att fullfölja, och att de försummat detta sitt uppdrag. Judarna kunde inte förstå, att vi gjorde dem, fascisternas offer, ansvariga för allt det onda, som hände i världen, och att vi på detta sätt ögonskenligen gick hand i hand med deras anklagare och förföljare.

Vårt resonemang var enkelt. Redan för 4000 år sedan ägde judarna de Tio Budorden, all morals grund. De hade fått uppenbarelsen om att Gud är En och att Gud krävde, att mänskligheten skulle vara ett broderskap av fria människor, där kärleken och sanningen satt i högsätet. Judarna var det folk, som Gud hade utvalt till att kungöra denna sanning för all världens folk. Gud hade givit judarna medlen till att fullgöra sin kallelse.

Nästan 2.000 år efter det att mänskligheten ägt en sådan man som Moses, skriver Julius Caesar i "De bello gallico", att gallerna, det nuvarande franska folkets stamfäder, dricker vin ur sina övervunna fienders huvudskallar. Också teutonerna och slaverna var vilda. Endast 0,33 % av världens befolkning idag är judar, men 60 % av alla Nobelpristagare utgöres av judar. De har nyckelställningar i det ekonomiska, politiska och kulturella livet i många länder. Judarnas ställning på dessa områden är rent oproportionerlig i förhållande till deras antal.

Detta är ett stort ansvar för judarna.

Om läraren inte sköter sina plikter utan eleverna förblir ouppfostrade och till och med misshandlar sin egen lärare, vems är felet — elevens eller lärarens?

Otaliga gånger har jag sett hur öppna rumäners och tyskars hjärtan varit, när judekristna talat med dem om Jesu kärlek. Ofta har de judekristna avvärjat antisemitismen. När en jude tar på sig den ansvarsfulla uppgift, som Gud har givit honom: att vara ljus, att lysa för folkslagen — så gör det oftast ett djupt intryck på antisemiterna.

Men judarna påtar sig ej denna uppgift. Tvärt om — av egen erfarenhet vet jag, hur ofta till och med judekristna har bidragit till att svika sin kristna övertygelse. När då någon annan, som också har mist sin tro på Kristus och på Hans lära att vi skall älska varandra, slår till juden, beklagar vi handlingen men kan inte frikänna juden från hans meddelaktighet i skulden.

Vi hade fört en "grönskjorta", en antisemit, till tron. Han var chaufför till yrket. I sin lycka över att funnit den stora Skatten i Jesus, går

han till en framstående judisk industriman, Goldenberg, i vars tjänst han arbetade, omtalar för honom sin upplevelse och vittnar om Frälsaren samt ber Goldenberg att mottaga Frälsaren. Goldenberg smädar honom tillbaka: "Så dum du är, Augustin! Allt detta är dumheter! Tag tillfället i akt och lev väl, skaffa dig pengar, drick och festa med kvinnor, ty på andra sidan graven finns det ändå ingenting!"

Goldenberg är en klok man, som har lyckats i livet. Augustin är en enkel pojke från landet. Det hela slutade med att Goldenbergs ord plockade bort trons späda planta ur Augustins själ. På detta sätt har många Goldenbergare arbetat genom tidningar, tidskrifter, böcker, föreläsningar — genom sitt inflytande i det politiska och ekonomiska livet. Vi bör därför inte förvåna oss över att "Augustinerna" går tillbaka till krogarna och efter Goldenbergs exempel försöker att skaffa sig pengar. Varifrån skall de ta dessa, om inte genom att slå Goldenberg i huvudet?

När Goldenberg led, liksom många andra, som fått lida mycket, var han inte upplagd för att höra på vackra predikningar, men vi var tvungna att visa honom på hans meddelaktighet i skulden.

Men det var ett Guds under, att det bland dem, som plågades under det antisemitiska slaveriet och var i djup nöd, dock fanns några, som kom till tro på Jesus. Man kunde se på dem, att de var eländiga, deklasserade, reducerade till det yttersta till fattiga proletärer — men de var människor, som hade förstått den stora mission, som juden har, människor, vilkas livsprogram det är att sprida Guds ljus i världen, och som hade erkänt Jesus som Judarnas Konung, Konungen över de människor, som ångrar de år, då de har försummat att göra sin plikt, men som nu lyckliga vittnar om sin nya tro tillsammans med sina trosyskon — rumäner, ungrare och tyskar — vilka för sin del blivit ett andligt Israel i tron.

Det judiska folket är inte det enda "utvalda" folket. Gud har givit ett speciellt kall till många folk. Det indiska folket har givit världen det högsta slag av metafysik, vars inflytande även erkännes av Bibeln. Det romerska folket har Gud utvalt till att ge rättsvetenskapen åt hela världen. Även i våra dagar är stora rättsvetenskapliga tänkare italienare, såsom Enrico Ferri, Lombroso, Pende. Överallt i världen, där det existerat rättsliga förhållanden, är det den romerska rättsvetenskapen som härskar. Där romersk rätt ej råder, råder godtyckligheten. Det grekiska folket utvaldes av Gud till att ge världen filosofien. Det säges, att sedan de stora grekerna dog, det inte har sagts något nytt inom filosofien, utan det är dessas tankar som idisslas på nytt. Det är det tyska och det ita-

lienska folket som har givit världen den verkligt stora musiken. Tyskar och anglosaxare har givit oss den moderna tekniken. Schweizarna har varit Guds utvalda folk till att ge världen ett lysande exempel på hur skilda nationer — vilka till och med är fiender i andra delar av världen — kan leva tillsammans i harmoni.

Det är varje folks stora personligheters plikt att upptäcka dess speciella mission.

Också judarna har sitt speciella kall. Visserligen nämner vi kallet ”att vara budbärare av Gudsuppenbarelsen”, men de har inte varit trofasta mot detta kall. De har ej accepterat och accepterar inte heller idag sin Messias, som historien har bevisat vara den, som fullkomnat judarnas kall: att vara folkens ljus.

Judarna är ett folk, som har svikit sin mission och sin andliga höghet. Den uppgift de hade fått, har överlämnats till andra folk. Enligt Jesu profetia har vingården överlämnats åt andra. I varje folkslag finns det nu sådana, som går i Abrahams, Isaks, Jakobs, Moses', alla profeternas och Jesu fotspår. De är det andliga Israel. De har övertagit vårt vanryktade arv, och det är nu de, som sprider ljus i hela världen. Men inom denna utvalda skara, detta konungsliga prästadöme av en alla nationer omfattande kärlek, finns det också några Kristusefterföljare från det judiska folket.

Vi förmådde inte vinna många under den svåra krigstiden. Vi kunde inte heller förundra oss över att judar, som var förtryckta, hunsade, utsvultna och vaktade av döden för varje steg de tog, inte hade öppna hjärtan för evangelium — liksom att vi inte förundrades över att de halta inte kunde dansa och de döda inte röra sig. Vi blev stilla i tillbedjan inför Gud, när Han här och där gjorde ett under och en jude — som hade övervunnit alla yttre och inre hinder — kom till tro.

Och vi var inte fordrande mot de nyomvända. Vi fordrade inte av dem, att de skulle gå på en fullkomligt ny väg och förneka allt det, som de hade trott på ditintills. Den judiska religionen äger ju värden, som inte behöver förkastas. Inte heller begärde vi av dem, att de skulle bli mönstergilla kristna från en dag till en annan. Vissa fiskar i insjöar har behövt tusentals år för att förändra sig från saltvattensfiskar till sötvattensfiskar. Inte heller en människa kan förändra sig på några veckor, ja, inte ens på några år. Vi måste lära oss att ha tålamod med de nyomvända.

Vi förskräcktes inte över att se den ringa tro, många hade, om bara denna ringa tro riktade sig mot den store Frälsaren, ty vi visste, att

Han, som hade begynt det goda verket i dem, skulle fullfölja det intill Hans tillkommelse.

De omvända kom inte från de berömda kretsarna inom judendomen. Inte heller Jesus hade hämtat sina apostlar från furstarna. Maria Magdalena hade varit en sköka. Även vi hade sådana kvinnor ibland oss. Matteus och Sackeus var bedragare och landsförrädare. Saulus av Tarsus hade varit delaktig i dråp. De flesta av apostlarna hade varit hantverkare utan lärdom.

Inte heller menade vi, att en människas förflutna hade någon betydelse, hur ohyggligt det än hade varit. Gud dömer människan sådan hon är i varje särskilt ögonblick. Det enda, som betydde något för oss, var, huruvida en människa trodde på Jesu blod och lidande, huruvida hon älskade Honom och önskade att bli frälst genom Honom samt allt framgent efterfölja Honom.

Inte bara Jesu högra hand, den, som var utsträckt till de relativt goda och renhjärtade människorna, genomborrades, utan också den vänstra handen, som utsträcktes till dem, som tillhörde de förkastade, de utstötta.

Vi kommer ihåg ett av Meister Eckehardts ord: "Var och en önskar helst avlägsna från sig det, som han mest avskyr. Ju flera och större synderna är, desto snabbare och med desto större kärlek förlåter Gud dem, eftersom Han vämjес starkt vid dem." Många människor, som var tyngda av stora förbrytelser, tröstades genom sådana tankar, och vi kunde leda dem in på den goda vägen.

Vi brukade inte ha långa samtal med människorna. Vi talade om sanningen för dem, vi diskuterade inte. Vi avslöjade en sanning, som vi i grund och botten alla bär i vårt inre utan att veta det — att människosjälen egentligen är kristen till sitt väsen. Vi talade till samvetet, inte till förståndet.

De, som från begynnelsen var utvalda till frälsning, kom. Något, som alla kunde märka hos dem var, att de hade blivit smorda med glädjens olja framför alla de andra judarna.

Jag minns den dag, då bestämmelsen om konfiskationen av de judiska husen kom. I de judiska familjer, som drabbats av denna bestämmelse, var det sorg. Våra bröder och systrar i tron sjöng däremot och gladde sig, ty de visste, att de i himmelen hade en bättre skatt, som ingen kunde ta ifrån dem.

Jag var närvarande, då mannen i ett hus berättade för sin hustru — han hade hemlighållit det någon tid — att hennes föräldrar och syskon

mördats i Transnistrien. Hon låg och vilade sig på en soffa. En och annan tår syntes i hennes ögon. Men hon torkade dem fort och sade: "Jag vill vara en glad hustru för min man, för mina barn en glad mor och för mina trossyskon en förebild i mod. Jag vill inte gråta." Vad hon gjorde, då hon var ensam, vet jag dock inte. Men vi har aldrig sett henne annat än modig, leende, alltid uppmuntrande andra.

Till och med våra barn var annorlunda än andras barn.

Min son, som då var omkring 4 år gammal, hörde, att vi ständigt talade om judemord. En kväll, då jag knäböjde tillsammans med honom i bön, frågade han mig: "Pappa, kommer de att döda oss också?" Jag svarade honom: "Det är möjligt, att de kommer att göra det." Han frågade åter: "Hur dödar man människor?" Jag svarade honom: "Polisen kommer i sin bil och tar oss med." Han gladde sig, ty då skulle han få åka bil! — "Sedan ställer de upp en kulspruta, som säger 'pang, pang, pang', och så är det slut med oss." Han var ledsen bara en liten stund. Därefter sade han: "Vi dör *litet*. Därefter uppstår vi *mycket* och går till himmelen. Dit kan polisen inte komma, ty de känner inte till var trappan är."

Många av våra trossyskon visste, vad verklig tro är, i de svåra förhållanden, de levde i. Det var detta, som betydde något — inte att de inte kunde nå helgelsens höjder, såsom de önskade. Det är inte lätt att övervinna det instinktiva motstånd, som varje kristen måste övervinna, samt dessutom 2.000 års uppfostran i en helt annan ande än den, som Jesus hade.

Tre gamlingar.

Under medeltiden var kristna tänkare mestadels upptagna av striden mellan "realister" och "nominalister".

Några av de lärde hyllade platonismen och hävdade, att tankar och realiteter var skilda från sina individuella objekt och att de existerar utanför dessa och utanför det förstånd, varigenom de synes existera. Andra hävdade, att tankar och idéer bara är intellektuella produkter och således bara existerar i det mänskliga förnuftet. Utanför förnuftet existerar, som konkret realitet, endast det individuella objektet.

Existerar det en judisk inställning gentemot Jesus? Kan man i detta hänseende generalisera på en verklighetsgrund, eller skall man bara räkna med inställningen hos enskilda individer, oavhängiga av folket som helhet?

Följande berättelse om tre gamla judar, vilka under exakt samma omständigheter väljer var sin väg, kan belysa denna fråga.

En gång gick min hustru och jag en promenad. Vi hade bara gått en liten bit, då min hustru lade märke till en gammal jude på andra sidan gatan. Efter utseendet att döma var han en av de fromma judarna. Han drog fötterna efter sig och hade svårt för att gå. Hon säger till mig: "Denne man har inte långt kvar att leva. Gå och tala med honom om Frälsaren! Jag går hem igen. Vi kan ta en promenad en annan dag."

Jag gjorde, som hon hade bett mig. Jag gick över på andra sidan gatan och närmade mig den gamle med frågan: "Var så snäll och säg

mig, vilken del av Mose lag som skall föreläsas i synagogan nästa lördag?" Han sade mig detta och frågade mig sedan: "Tror Ni på Jesus?" Jag svarade: "Ja, men varför ställer Ni denna fråga till mig?" — "Jag förstår, att detta är orsaken till att Ni ville tala med mig. Unga judar hejdar annars inte folk på gatan för att fråga dem om vad som föreläses i synagogan. Hur gammal är Ni?" — "Omkring 30 år." — "Ni är ung, käre vän! Jag har trott på Jesus i 40 år, och lika länge har jag varit i Satans band."

Jag blev mållös över detta svar. Den gamle fick min adress, och jag fick hans. Och vad fick jag veta därefter?

Omkring 40 år tidigare hade denne man varit plåtslagare. Han hade hört evangelium i den anglikanska missionen, vilken med stor nitälskan leddes av pastor Adency, och han hade kommit till tro på Jesus. Hela tiden hade han fördjupat sig i Bibeln, som han kände bättre än jag själv, och han hade fört ett regelbundet böneliv. Men han hade inte för någon bekänt sin tro, och han hade inte låtit döpa sig — av fruktan för att mista sina kunder, som till största delen var judar.

Ären gick, och han slog dövörat till, när det gällde uppmaningarna att öppet gå över på Jesu sida och bekänna Honom, som han hemligen trodde på.

Djävulen belönade honom så, som bara han kan belöna, och mannen lät inte döpa sig bara därför att han ville säkra sitt levebröd. På sin ålderdom blev han en tiggare och tiggde framför synagogan. Inte heller nu kunde han vittna om sin tro, för att det inte skulle förbjudas honom att be om allmosor framför synagogan.

Det var i denna situation, som jag fann honom. I många månader kämpade jag med denna människa, som ju trodde, att Bibeln är Guds inspirerade ord, och bad honom lägga på hjärtat ordet från Romarbrevet: "Om du med din mun bekänner Jesus vara Herre, skall du bli frälst." Mannen knäböjde tillsammans med mig, han bad tillsammans med mig, men han hade alltid samma svar: "Vad skall jag äta, om judarna får reda på att jag tror på Jesus?" Omkring sig hade han oss judekristna, som hade vittnat offentligt om vår tro, och såg, att vi alla förtjänade tillräckligt till vårt uppehälle — men han var såsom blind. Demonerna hade intalat honom att detta att låta döpa sig skulle vara detsamma som att svälta ihjäl.

Jag upphörde inte med att ständigt bedja honom att låta döpa sig.

Till slut kom den gamle till mig och sade: "Jag har beslutat mig. Nästa vecka begynner höstens stora helgdagar, nyåret och försonings-

dagen. Då kommer mycket rikt folk till synagogan, vilka annars aldrig går dit. Jag kommer då att få mycket pengar. Därefter skall jag låta döpa mig."

Jag frågade honom. "Hur mycket pengar hoppas du att få under de där dagarna?" Han svarade: "Omkring 500 lei", vilket var mycket pengar för en tiggare.

Jag fortsatte att fråga honom: "Tror du, att Gud har skapat himmelen och jorden?" — "Ja", sade han. — "Tror du, att Gud i öknen har givit judafolket manna från himmelen och vatten ur klippan?" — "Ja", sade han. — "Tror du, att Jesus mättade tusenden med några få bröd och fiskar?" — "Det tror jag." — "Tror du, att Jesus kan skaffa dig 500 lei, så att du inte längre behöver dröja med att fullfölja Guds bud?" — "Hur kan Jesus skaffa mig dessa pengar?! Jag måste vänta med att låta döpa mig till efter helgdagarna!"

Utan att tänka mig för sade jag något, som jag själv blev förundrad över: "Gud kommer inte längre att ta emot dig efter höstens helgdagar. I 40 år har du prutat med Honom, och nu låter du Honom vänta för 500 lei! Gud är en stor Herre och låter sig inte bespottas. Du kommer att bli mottagen av Honom idag — eller aldrig!"

Den gamle var förargad, då han gick, ty han tyckte, att jag hade talat hårda ord till honom.

Dagen efter Försoningsdagen kom den gamle mannens dotter till mig för att be mig genast komma till honom. Tiggaren hade stått utanför synagogan — det hade varit kallt höstregn — och han hade fått dubbelsidig lunginflammation. Jag sprang så fort jag kunde till honom, men det var för sent: då jag kom fram, hade dödskampen redan börjat. Jag gick till en läkare och bad denne hjälpa den gamle att återfå medvetandet, om så bara för några ögonblick, så att han skulle kunna uttala sin önskan om att bli döpt. Men detta var inte längre möjligt.

Jag kände också en gång en jude, som i sin ungdom hade hört Ordet i Jerusalem och som hade tagit emot tron på Kristus. Han kom till Rumänien. Så ofta man talade med honom om dopet, ställde han det på framtiden och sade, att han bara ville bli döpt i Jordanfloden. Ären gick, utan att han kunde resa dit. På sin ålderdom gav han sig äntligen iväg på en pilgrimsresa till det Heliga landet, i tanke på att låta döpa sig där. Han dog på vägen, i Istanbul, utan att hans önskan blev uppfylld. Hans dotter, som också är troende, berättade detta gråtande för mig men handlade på samma sätt som sin far. Hon blev omvänd för

30 år sedan men är inte döpt. De unga lär ingenting av de gamla.

Raka motsatsen till den plåtslagare, som jag ovan berättade om, var synagogtjänaren Horshani.

Han hade tjänat i synagogan i hela sitt liv. Nu var han 91 år gammal och pensionerad. En gång i månaden brukade han gå omkring till medlemmarna i sin tidigare församling och fick små gåvor av dem alla. En dag kom han också till en man, som hade en ung dotter, som var mycket ivrig i tron. Mannen gav honom ett exemplar av Nya Testamentet.

Horshanis glädje var obeskrivlig. Trots sin höga ålder var hans förstånd fullt klart. Han erkände Jesus, som boken talade om, såsom den Messias, vars kommande han hade bedit om i hela sitt liv.

Jag besökte honom men hade inte mycket att säga honom. Han trodde av hela sitt hjärta bara av att läsa boken.

Inte långt därefter började han att få drömmar, där han natt efter natt såg två människor, klädda i vitt, vilka förmanade honom att skynda sig, ty han skulle inte ha långt kvar att leva. En dag under den hårda vintern 1941 kom han med stor svårighet till mig. Jag var förvånad över att träffa honom så tidigt på dagen.

”Vad för Er till mig, gamlefar?” — ”Jag har kommit för att bli döpt.”

Varken den unga trossystemen eller jag hade en enda gång talat med honom om detta. Initiativet var helt hans eget. Det kunde inte bli tal om dopundervisning vid hans ålder. Men likväl önskade jag att veta, vad som försiggick i hans hjärta, och jag frågade honom: ”Varför önskar Ni att bli döpt?” — ”Därför att Jesus har påbjudit det”, var hans prompta svar. För att pröva honom, frågade jag honom igen: ”Och varför känner Ni Er förpliktad att uppfylla de bud, som Jesus har givit?” Han blev mycket ond: ”Snick-snack! Jesus är Guds Son, och vi måste alla åttlyda Honom!”

Jag fortsatte att fråga ut honom: ”Har Ni berättat i Er familj, att Ni skall döpas?” (Hans barn var döda, och det var ett barnbarn, som hade tagit sig an honom.) ”Ja.” — ”Och vad säger Er dotterdotter?” — ”Hon sade, att hon skulle kasta ut mig ur huset.” — ”Men vad skall Ni då göra i Er ålder? Ni är helt hjälplös, om hon verkligen kastar ut Er ur huset?” — ”Jag kommer att stå ute på gatan i snön *med Jesus*, ty jag vill till varje pris fullfölja Hans vilja.”

Den gamle mannen hade bestått sitt prov med glans. Jag förberedde strax allt, som var nödvändigt för dopet. En ung troende judinna, som

intill nu hade väntat på att ingå dopförbundet och som tillfälligtvis var i vårt hem, bestämde sig också för att bli döpt, då hon hörde Horshanis svar. Jag döpte dessa två.

Då grannarna lade sig emellan, drev inte barnbarnet ut sin gamle morfar denna samma kväll, men dagen därpå kastades han ut ur huset.

Han sov inte en enda natt på gatan. Gud, som hade givit judarna i öknen manna, hade också omsorg om honom.

Jag skaffade honom en Bibel med stora bokstäver, så att han kunde fortsätta att läsa. Så ofta jag kom till honom, fann jag honom antingen med Bibeln eller med sångboken i handen. Han kunde inte komma till våra möten, ty han förmådde inte gå så långt, och därför kände han inte till sångmelodierna. Men detta störde honom inte det minsta. Han sjöng våra sånger med synagogans melodier. Horshani var mycket ivrig att vittna om sin Herre och berättade för andra om sin tro.

Han fick leva i ännu två år. Till slut tog hans barnbarn honom tillbaka till sitt hus, då hon skämdes för grannarna, men hon uppförde sig inte snällt mot honom.

En kväll kom hans granne till oss för att meddela, att Horshani var döende.

Syster Olga och jag gick strax till hans barnbarns hem. I ett hörn av den döendes rum stod en judisk kantor, som hade hyrts av familjen; i Horshanis namn reciterade denne "Vidui", en bön speciellt formulerad för judar, som "svikit" och övergått till kristendomen. Men Horshanis sista ord var: "Vad Herren Jesus är god! Jag går till Herren Jesus!"

Antonescus fascistiska regering hade stiftat en lag om att judar, även om de tillhörde den kristna religionen, skulle begravas på de mosaiska kyrkogårdarna, för att de döda inte skulle besmittas av blandning. Och på de mosaiska kyrkogårdarna tillät inte administrationen att kristna begravningsakter hölls, eftersom de å sin sida ville "skona" de döda, som hade begravts i mosaisk tro. Vi judekristna fick varken begrava Horshani eller andra troende, vilka dog under denna period. Kantorn sjöng vid deras grav, men deras själ var redan hos den Frälsare, som kantorn inte kände.

”Sökande efter det förlorade . . .”

Oscar Wilde skrev i fängelset, att om Jesus bara hade sagt orden ”Hennes många synder äro henne förlåtna; hon har ju ock visat mycken kärlek” och ”Den som är utan synd, han kaste den första stenen”, skulle detta ha varit nog, för att vi skulle tro på Honom som Gud, ty dessa tankar är så höga, att inte någon människoande skulle kunna tänka ut dem.

Ibland Jesu särpräglade ord är också följande: ”Människosonen har kommit för att uppsöka och frälsa det som var förlorat.”

När vi såg någon avskyvärd synd, satte vi oss inte upp som domare. Vi betraktade den som en sjukdom, som behövde botas. En god skrädare kastar aldrig bort en tyglapp. Församlingen har inte lov att förkasta människor, därför att de har fallit. Sådant är tvärtom ett tecken på församlingens egen ofullkomlighet.

En ung troende flicka kommer gråtande till mig för att berätta, att hennes far, en lidelsefull kortspelare, har stulit hennes mors pengar, som hon hade förtjänat såsom sömmerska, och att han säkert ämnade spela bort dem i ett eller annat värdshus, men hon visste inte vilket. Vi besökte alla värdshus i vår del av staden i tur och ordning. Vid midnattstid fann vi honom i ett värdshus, där man också bedrev smuggling. Han var fördjupad i kortspel. Efter det att han hade förlorat spelet, slog jag honom på axeln och sade till honom, att jag önskade tala med honom. Jag tog honom med till ett annat rum, och vi satte oss vid ett bord, vi tre — kortspelaren, flickan och jag. Jag talade vänligt med

honom, jag talade hårt till honom — allt var resultatöst. Jag talade till honom om medmänsklighet, jag talade till honom om religion. Han tänkte bara på ett: han ville fortsätta att spela för att vinna tillbaka de förlorade pengarna. Förgäves argumenterade jag med honom om att det vid kortspel inte var någon annan än värdshusvärd, som vann. Jag sade honom, att jag hade beslutat mig för att inte lämna värdshuset, förrän han gick med mig. Då blev han fräck och började att skrika: "Vilka rättigheter har Ni över mig? Jag är mosaiskt troende. Låt överrabbinen komma och hämta mig från värdshuset! Jag är inte Ert sockenbarn, och jag ber Er, att inte blanda Er i mitt liv!" Han skrek så, att alla de andra kortspelarna hörde det, och de började att bete sig hotfullt mot mig.

Jag svarade honom: "Vill Ni, att överrabbinen skall komma? Jag skall gå och hämta honom!"

Hans dotter och jag tog den första hyrbil vi fann och körde till överrabbinens hus, men han var inte i Bukarest. Vi gick till en annan ledande rabbin. Vi ringde på hans dörr. Till slut öppnade en sömndrucken tjänare dörren. Jag sade till honom: "Var så snäll och väck rabbinen, ty det har kommit en stor olycka över Israel."

På den tiden härjade antisemitismen som värst. Tjänaren trodde, att jag kom för att tala om för rabbinen, att någon ny lag trätt i kraft emot judarna. Han bad mig att inte sätta honom i en besvärlig situation genom att väcka rabbinen för en bagatell. Efter det att jag hade försäkrat honom om att det rörde sig om en mycket allvarlig sak, gick han.

Efter några ögonblick fördes vi in i rabbinens sovrum. Han låg i sin säng och väntade skrämmd på att höra, vad som hade hänt. Jag berättade för honom om den stora olyckan, att ett får av Israels utvalda flock förlorade pengar men dessutom även folkets heliga prestige i värdshuset, samt att den förtappade hade begärt, att rabbinen skulle komma och hämta honom. — "Bilen väntar utanför. Var så snäll och kom med mig!"

Rabbinen ser på mig, som om jag hade varit en galning. "Väckte Ni mig för detta?! Säg till kortspelaren, att han skall komma till mig i morgon, så att jag kan tala med honom!" Jag svarade: "Det är inte de förlorade fåren, som skall komma till herden. Herden skall leta efter de förlorade fåren. Bordellerna, värdshuset och spelhusen är fulla av judar. Jag går till dessa för att leta efter förtappade själar, men aldrig har jag träffat på någon rabbin i dem. Inte heller kristna präster eller pastorer träffar man där. Gör Er plikt som herde! Kom med mig!"

Förargad vände han sig om för att sova.

Flickan och jag gick tillbaka till värdshuset, som var i den judiska stadsdelen, och talade om för kortspelarna, vilka nästan alla var judar, vad som hade inträffat. Detta gav mig anledning att tala med dem om Frälsaren, som lämnade de 99 rättfärdiga fåren för att leta efter det förlorade fåret. Jag bad dem att ta sig över den avgrund, som ett vårdslöst prästerskap hade grävt mellan judendomen och Jesus.

Kortspelaren gick tillbaka till sin familj. Och nyheten om vad som hade hänt om natten spred sig i alla värdshusen.

Under min vandring i den undre världen träffade jag Farcash. Han var en ungersk jude. Hans namn betyder "ulv" på ungerska, och denne man var en varg till yrket. Han var en professionell angivare. Han gick omkring bland judarna och listade ut, om de hade gömt främmande valuta, guld eller andra värdesaker. Med dessa upplysningar gick han så till en poliskommissarie, vars medarbetare han var. Denne arresterade den skyldige, tog ifrån honom guldet genom tortyr och hotelser och frigav honom därefter. De erhållna värdesakerna delades mellan Farcash och kommissarien.

Denne man hade emellertid en troende hustru, som förfärades över sin mans ogärningar. På hennes begäran talade flera av de troende med Farcash, som dock bara hörde på utan att svara.

Men säden hade inte såtts förgäves.

En dag säger Farcash till sin hustru: "Gör iordning ett bad åt mig! Jag vill två mig ren utvändigt och bli en ny människa."

Han badade. Efteråt gick han till sin utpressarekamrat kommissarien och sade till honom: "Jag har blivit född på nytt. Jag ångrar det onda, som jag har gjort tillsammans med dig, och har beslutat mig för att aldrig göra det igen." Till följd därav internerade kommissarien honom i koncentrationslägret i Tirgul-Jiu, för att han själv inte skulle bli avslöjad.

Var tredje månad kom det till lägret en kommission för att sortera ut de arresterade.

Farcash blev också kallad att höras av kommissionen. Han visade sig med Bibeln i hand, berättade om sitt tidigare liv och bekände sin nya tro. En av polisinspektörerna, medlem av kommissionen, slet Bibeln ur hans hand och slängde den på marken. Farcash sade till honom: "Herr inspektör. Ni har nedkallat olycka över Er genom att bespotta denna bok. Nu kommer alla de förbannelser, som omtalas i denna bok, att

falla över Er.”

Farcash öde tycktes beseglat. Han måste förbli i lägret.

Samma kväll gick kommandanten en tur genom lägret, och då han tittade in i Farcashs cell, såg han honom knäböjande i bön. Nyfiken öppnade han dörren och frågade honom, vem han var. Farcash berättade honom sin trista historia utan omsvep. Detta gjorde ett sådant intryck på kommandanten, att han lovade att intervensera för honom. Kort därefter blev Farcash frigiven.

Den inspektör, som hade slitit Bibeln ur hans hand, fick senare under kommunismen lida många år i fängelse.

Jag döpte Farcash. Så reste han till Ungern. Troligtvis mördades han av nazisterna.

Fru S. hade beslutat sig för att bli kristen, men hennes man var mycket emot detta. Till slut tvang han henne att gå med till rabbin H., för att denne skulle visa henne, hur mycket hon hade farit vilse.

Hon talade om för mig, när hon skulle sammanträffa med rabbinen.

Jag patrullerade framför synagogan och bad. Jag var rädd för att rabbinens och mannens gemensamma ansträngningar skulle få henne att vackla i sitt avgörande.

Jag höll ut en stund. Till slut kunde jag inte stå emot längre utan gick in på rabbinens kontor. Jag sade honom vem jag var och begärde, att han skulle samtala med frun i min närvaro.

Jag är stor och atletisk till växten. Rabbinen var liten och mager. Han hade ett mindervärdeskomplex. Han var rädd.

Han erbjöd alltså även mig en stol och fortsatte att säga till vår trossyster: "Kristendomen är det motsatta till det centrala budskapet i uppenbarelsen 'Hör, Israel, Herren, vår Gud, Herren är *en*'. Om Gud är *en*, Fadern, varifrån har vi fått de andra gudarna, Kristus och den Helige Ande?"

Jag blandade mig också i diskussionen. "Herr rabbin, påståendet att Gud är *en* är en del av talmystiken. Detta påstående polemiserar med dualisternas påstående, att Gud är två, och med polyteisternas påstående, att gudsuppenbarelsen är mångfaldig.

Om Gud är identisk med talet *ett*, måste Hans egenskaper vara i överensstämmelse med detta tal. Att likna Gud vid en siffra är det-

samma som att erkänna, vilken stor hjälp matematiken är för förståelsen av de gudomliga sanningarna. Alla filosofer, från Pythagoras och Platon till Augustinus och Boëthius, har hävdad, att ingen kan mäta eller förstå de gudomliga tingen, om han är helt främmande för matematiken.

Ni förklarar hela tiden, att Gud är *en* utan att ha fördjupat Er i vad begreppet 'en' innebär. 'Ett' såsom en absolut storhet existerar inte någonstans. 'Ett' existerar bara som en syntes av skilda företeelser. Människan är en syntes mellan kropp, själ och ande. Alla dessa är i sin tur synteser av andra företeelser. En atom är en syntes mellan olikartade elementarpartiklar.

Ni talar om Guds enhet. Men den mosaiska religionen har frambragts genom en misstolkning av Bibelns förklaring av detta uttryck. Det hebreiska språket har två uttryck för ordet 'ett': 'jachid', som betyder 'absolut enhet', och 'echad', som betyder 'sammansatt enhet', vilket sistnämnda uttryck återfinnes i 1 Mosebok 1:5: 'vajehi erev vajehi boker, iom echad' (och det blev afton, och det blev morgon den första dagen; egentligen: *en dag*).

I Bibeln kallas Gud 'Echad', en sammansatt enhet. Maimonides gör i sina 13 trosartiklar språnget från 'Echad' till 'Jachid' utan något stöd från Bibeln. Först hos honom blir Gud en absolut enhet, något som är absurd utifrån matematisk och filosofisk synpunkt.

Man kan snarare säga, att den trosbekännelse, som tusentals judiska martyrer haft på sina läppar i dödsögonblicket, i korrekt översättning skulle lyda så: 'Hör, Israel, Jehova, *våra gudar*' (*Eloheinu* är ett flertalsord, såsom om Gud hade kallat sig *Jag är Jehova, av en sammansatt enhet*).

Kan Ni bestrida detta, herr rabbin?"

Rabbinen var rätt och slätt handfallen. Även om han var en mycket kultiverad man, var den kristna apologetiken i förhållande till den mosaiska trosläran helt främmande för honom. I detta ögonblick segrade hans nyfikenhet: "Det, som Ni säger, är nytt och intressant för mig. Var så snäll och fortsätt!"

Vår syster såg triumferande på sin förvirrade och skamsne man.

Jag fortsatte: "Om jag hävdar, att Gud är *en*, hävdar jag, att Han är delbar, ty siffran 1 är delbar. Han kan vara Fadern, Sonen och den Helige Ande. Till och med Jesu ord, som han använde gentemot fari-seerna ('I ären gudar'), är fullt riktiga. Alla Guds barn är delaktiga i det gudomliga väsendet. Siffran 1 kan också multipliceras. Men siff-

ran 1 är olik alla andra siffror i så måtto, att hur mycket man än multiplicerar den med sig själv, förblir den alltid 1. Även om vi människor göres till gudar, förblir Gud *en*. Siffran 1 är den enda siffra, som har sig själv till rot. Därför har Jesus kunnat säga: 'Den som ser mig, ser Fadern.' Därför bevarar vi det ordstäv, som de urkristna använde: 'Var gång du ser en broder, ser du Gud.'

Gud har kallats 'En', ty vilket tal som helst står i förhållande till 1. På detta sätt står hela skapelsen i förhållande till Gud.

I varje fall kan inte påståendet att Gud är *en* brukas i en anti-kristen polemik."

På rabbinens kontor hängde det en enda bild, "Nattvarden" av Lionardo da Vinci. Varför just detta konstverk? Jag frågade rabbinen om detta rakt på sak.

Generad svarade han mig: "Jag beundrar Jesus, därför att han var en stor jude, liksom jag beundrar Platon, den store greken. De var betydelsefulla tänkare och goda människor. Jag är även av den mening, att Jesus borde återbringas till det judiska fädernearvet. Om Jesus hade tillfrågats, vilken religion han hade, skulle han ha svarat: 'Den mosaiska.' Jesus var jude, inte kristen. Jag har inte något emot att denna fru älskar Jesus, men denna hennes kärlek bör vara en extra stimulans för att med hela sitt hjärta förbli det, som också Jesus var, nämligen mosaiskt troende."

Jag svarade: "Eftersom Ni har nämnt Platon, tror jag det är bäst, att vi förblir i filosofiens rena sfärer. I gudsdyrkan kan gudomen inte tillbedjas på annat sätt än i samklang med de begrepp, som människan gör sig om dess natur. Men såväl den kristna som den mosaiska gudsdyrkan är i fara att bli avgudadyrkan, om vi tillerkänner gudomen en verklighet, som har skapats av vårt eget förstånd. Låt oss därför förflytta oss från gudsdyrkan till filosofi, från bilder till verkligheter.

Vanligtvis bryr vi oss inte om att räkna med det vi själva påstår. Ni säger, att Ni beundrar Platon. Ni ville säkert säga, att Ni beundrar hans lära. Ni beundrar den, och det är detsamma som att Ni håller den för riktig. Det är uteslutet, att Ni skulle beundra något, som Ni betraktar som ett falsarium. Men om Ni håller denna lära för sann, varför antar Ni den då inte?

För Kristus är platonismen kristendom. Platon påvisade filosofiskt nödvändigheten av att ha en 'Logos', som förmedlar mellan Gud och människa. Han kallade det 'Nus'. Ingen annan orsak kan framkalla en verkan, än den, som står i direkt förhållande till verkan. Den osynlige

Guden kunde inte utan vidare skapa den synliga världen. Först måste hos Honom födas den osynliga Idén, och eftersom denna i sig själv, såsom idé, innehöll allt det, som existerar såsom skapat, och eftersom den till sitt väsen var aktiv och skapande, har den skapat universum.”

Rabbinen svarade mig: ”Tanken på ’Logos’ är för oss acceptabel. Det är inte en speciellt kristen tanke. Vi har den också hos Philon av Alexandria, dock med den skillnaden, att ’Logos’ inte är Gud. Ni säger, att den föddes av Fadern. Då den måste födas, betyder detta, att den inte existerade före födelsen. Den är inte evig och således inte Gud. Gud är bara *en*. Kanske Jesus kommer att bli värdesatt och erkänd såsom en av de stora profeterna i Israel. Kanske kommer man att revidera sina tankar om honom. Men det är också allt. Den treenige Guden kommer vi aldrig att acceptera!”

Jag förklarade vidare vår syn på saken: ”Ordet föddes *logiskt*, inte *kronologiskt* av Fadern. Han är evig. Ordet ’treenighet’ borde inte skrämma Er. När vi talar om gudomligheten, famlar vi och använder ej de adekvata orden. Det mänskliga språket har uppstått av nödvändigheten att förstå varandra i arbetslivet, könslivet och sällskapslivet. Varifrån skulle vi ta ord rörande den osynliga världen? Också de kristna använder ordet ’treenighet’ med reservation. Såsom Augustinus säger: ’Dum incipis numerare trinitatem, exis veritatem’ (’När du börjar att räkna upp treenigheten, lämnar du sanningen’). Och Luther, som ständigt använder uttrycket ’Den heliga treenigheten’, har skrivit: ’Namnet ”Den heliga treenigheten” finnes inte någonstans i Skriften, utan människorna har uppfunnit det. Därför har det en kall klang, och det skulle ha varit bättre att använda uttrycket ”Gud, en Treenighet” . . . Det existerar ett väsen av gudomlig natur; den starkast förenade enhet mellan kropp och själ är inte så förenad, som Gud är förenad . . . Vi inte bara tror på och undervisar om en enda Gud, utan en Gud av den enklaste enfald och den mest förenade enhet.’

Å andra sidan har inte heller Gamla Testamentet kunnat undgå talet 3, som är alltings mått. Även i Gamla Testamentet talas det om Sonen, t. ex. i Psalm 2: ’Hyllen sonen, så att han icke vredgas och I förgåns på eder väg’, eller i Jesajas 9:e kapitel, där det talas om ett barn, som skulle födas på jorden och vars namn skulle vara ’Väldig Gud’. Och på ett stort antal ställen talas det om Guds Ande. Virgilius har sagt: ’Det parlösa gläder gudomen’. I Gud må vi se *upphovet* till allt, *medlet*, varigenom Han återtar det Han skapat, samt *målet* — helgandet, för-

härligandet. För att kunna tala om Gud med mänskliga begrepp behöver vi ordet 'treenighet'."

Rabbinen avbröt mig bestämt: "Helighet betyder trohet mot det förgångna, mot en skatt, som betrodde Israel för flera tusen år sedan. Gud har uppenbarat sig för Moses såsom *En*. Allt det andra är mänskliga spekulationer. — Min fru", sade han och vände sig till kvinnan, "jag kan inte rekommendera Er att vika av på den äventyrliga kristna vägen. Stanna kvar på den mosaiska trons urgamla klippa!"

Fru S. och hennes man, som var intelligenta människor, hade uppmärksammat följt diskussionen utan att säga något. Nu, då hon hade fått ordet, gav hustrun hela samtalet en annan vändning, i det att hon sade till rabbinen:

"Ni talar emot den kristna tron. Ni råder mig, att inte omfatta den. Herr rabbin, önskar Ni, att kristendomen skall försvinna? Är Ni på det klara med vilken katastrof som skulle komma över världen, om där bara funnes nazism, stalinism och svåra synder? Vad skulle det bli av världen, ja, vad skulle det bli av judendomen utan en kardinal Faulhaber, utan en pastor Bonnhoefer och utan de tusentals omvända människor, som — av kärlek till Kristus — sprider godhet runt omkring sig och dessutom det, som judarna försummar att sprida: judarnas Bibel, uppenbarelsen, som vi fått oss betrodd av Gud för att ge vidare till de andra folken? Det finns ingenting som går upp emot kristendomen, ty den mosaiska läran är nationellt isolerad — ja, till och med passiv i judarnas egna led! Den mosaiska religionen kan inte ge ljus. Moses blev känd även i världen på grund av Kristus. Jag frågar Er ännu en gång, herr rabbin: önskar Ni att kristendomen skall försvinna?"

Rabbinen gjorde en avvärjande gest och sade: "Nej, Gud bevara oss!"

"Nåväl", fortsatte så frun, "om Ni önskar, att den skall stadfästas, och om Ni önskar, att den skall erkännas som den fullkomliga kärlekens religion, då måste Ni också önska, att judarna går över till den. Ty Kristi församling fordrar judiska bekännare lika mycket som lungorna fordrar luft, för att man skall kunna andas. Och vi, judar, har ett absolut behov av Jesus, vår Konung. Såsom en bisvärm, skild från sin drottning, har kommit vilse och desorienterar sig, så är också vi desorienterade utan Honom. Jag önskar att bli en kristen!"

Rabbinen vänder sig till hennes man: "Lämna henne fri! Jag kan inte göra något!"

Då vi skulle gå, sade jag till rabbinen: "Det vi sade om Gud kan verka motsägande, men varje utlåtande om Gud är riskabelt, ty vi till-

lägger det våra mänskliga föreställningar. Vi finner Gud på negerandets väg, 'Via negationis', i det att vi negerar allt, som den mänskliga fantasien har broderat ut om Gud.

Vi står i opposition mot varandra, men låt oss, bägge parter, erkänna Gud som den, i vilken alla motstridande meningar får sin upplösning! I Honom, den Ende, som är Evig, försvinner begrepp såsom rät linje, triangel eller cirkel — och alla geometriska figurer blir lika — även alla religiösa differenser försvinner. Endast kärleken förenar den älskande med den älskade. En människa undfår mer och mer av det gudomligas väsende, ju mer hon älskar och förstår en annan människa. När man har nått det gudomligas höjdpunkt, där, varest Kärleken själv bor, finner man, att det inte är någon hemlighet, att Konungen i Kärlekens Rike, Han, som på det mest sublimes sätt måste lära oss denna väg och som lät sitt hjärta brista av kärlek till sina skapade varelser, är Jesus.”

Rabbinen var vänlig, då han tryckte vår hand till farväl. Vi gick vår väg. Han blev ensam kvar på kontoret för att vidare beskåda bilden av Nattvarden.

Fru S. lät döpa sig kort härefter.

De föräldralösa barnen.

Vi närmade oss krigets slut. Tyskarna drog sig tillbaka. Vår diktator, Antonescu, försökte att förhandla med de allierade. För att inte försvåra möjligheterna till förhandlingar, önskade han att undvika nya judeförföljelser. Men han var rädd för att den flyende tyska armén skulle döda de judar, som fortfarande fanns kvar i Transnistrien. Antonescu beslöt därför, att alla judiska föräldralösa barn, som fanns i Transnistrien, skulle repatrieras.

Den judiska församlingen i Bukarest tog även till sig några hundra barn och sände ut besked till judarna om att alla som önskade kunde få ett barn med sig hem.

Vi visste, att Ansgar hade infört kristendomen i Sverige genom att uppfostra föräldralösa barn i Jesu anda. Också Den Norske Israelsmisjon i Rumänien hade uppfostrat föräldralösa flickor med mycket gott resultat. Alla är troende. En av dem blev gift med en pastor, som ståndaktigt led för sin tro många år i fängelse. En annan av dem bor i Norge, varifrån hon har lett ett välsignelserikt hjälparbete.

I förtrostan på dessa goda erfarenheter bestämde vi oss för att ta till oss några föräldralösa barn. I Talmud frågas det, hur man kan göra gott både dag och natt. Svaret är: genom att uppfostra föräldralösa barn. Därigenom att de söker skydd under ditt tak, också medan du sover, gör du en god gärning om natten. Min hustru gick till den judiska församlingens myndighet i ärendet och kom tillbaka hem med 3 pojkar och 3 flickor. Det var en fredagskväll.

På lördag morgon frågade jag dem, om de önskade att gå till synagogan. De svarade jakande, och jag gick själv med dem dit.

På söndagen såg de oss gå till vårt möte, som ägde rum i samma hus, där vi bodde. Under krigets sista skede hade vi fått tillstånd att samlas, och detta tack vare Sveriges ambassadör. Men vi hade inte någon möteslokal. Därför hade i all hast två av rummen i vår lägenhet gjorts om till ett kapell, så att endast ett rum återstod för oss själva. Åt barnen hade vi hyrt två andra rum. Av nyfikenhet följde de med på mötet. Det var intelligenta barn. De hörde uppmärksamt på. Efteråt överhopade de oss med frågor. Många långa samtal följde.

Snart därefter blev alla barnen troende, utan att vi hade övertalat dem eller på minsta vis utövat någon press på dem. De hade helt enkelt absorberat hemmets atmosfär.

Stor glädje rådde nu hos oss! I vårt hem hade det ju varit stor sorg på grund av att större delen av min hustrus familj hade deporterats. Men nu var det annorlunda! Hela dagen hörde man sång i vårt hem. Min son, som då var 5 år gammal och bättre ansåg sig känna till Skrifterna, förklarade dunkla spörsmål för de andra barnen.

Den mosaiska församlingen fick reda på att vi hade dessa barn hos oss och beslöt sig för att rädda barnen från kristendomen.

En dag kallades barnen till överrabbinen. De var mellan 8 och 16 år gamla. Överrabbinen säger till dem, att de inte skall ta herr Wurmbrand på allvar utan komma tillbaka till den mosaiska församlingen, vilken skall placera dem i bättre hem. En av pojarna frågade: "Men vad är det för fel i det, som herr Wurmbrand säger, och varför får vi inte stanna kvar i hans hem, där vi har det så bra?" Rabbinen svarar: "De judekristna är inte uppriktiga, och de har sålt sig samt gör allt för att få pengar." Till detta påstående svarade pojken: "Under två månader har jag varit tillsammans med bara judekristna och vet, hur mycket gott de gör. När de är så kloka, att de kan göra så mycket gott och samtidigt tjäna på det, gratulerar jag dem. Jag önskar att bli, som de är!"

Överrabbinen, som förresten också hade fått en stor penningssumma genom oss för att hjälpa mosaiskt troende judar, sade ingenting mer till barnen.

Han ringde upp mig och talade till mig i en helt annan ton. Han appellerade till mig, såsom varande en son av Israel, att lämna tillbaka barnen. Jag sade honom, att jag önskade behålla dem just därför, att jag är en israelit.

De stal en av flickorna från mig, under det att hon lekte framför huset. Barnet flydde från det nya hem, där hon hade blivit placerad, och kom tillbaka till oss.

En dag kommer en av den judiska församlingens representanter tillsammans med en poliskommissarie för att hämta barnen. De hade ingen laglig rätt till detta. Poliskommissarien hade låtit muta sig. Jag vägrade att lämna barnen ifrån mig. Nästa dag kom polisen för att hämta både barnen och mig till polisstationen.

Där förhördes alla barnen i tur och ordning. Skrämda och utan att veta, vad de gjorde, undertecknade de en förklaring, som hade skrivits av en polisinspektör, mutad av den judiska församlingen. Barnen tillfrågades: "Sade herr Wurmbrand, att ni skulle tro på Jesus?" — "Ja." — "Lovade han er, att han skulle köpa er kläder och ta er med på konditori?" — "Ja, vi var där idag." I förklaringen hade det protokollförts, att jag hade lovat barnen kläder och kakor som betingelse för att de låte döpa sig.

Då det blev min tur att höras, visade polisinspektören mig barnens redogörelser. På hans kontor befann sig två av den mosaiska församlingens representanter. De hade inte rätt till detta — men de betalade för det. Polisinspektören sade till mig: "Ni har överträtt den lag, som förbjuder, att minderåriga barn lockas att gå över till en annan religion. Straffet är 3 års fängelse. Men jag önskar Er inte något ont. Giv tillbaka barnen, så kommer vi att förstöra dessa papper! Annars anser jag mig tvungen att göra sak emot Er."

Jag svarade: "Jag lämnar inte barnen ifrån mig. Ni berömmar Er av att föra ett Korsets heliga krig. Jag skulle önska att nu, medan detta krig ännu pågår, få stå till svars för faktum, att jag fick barnen att bestämma sig för att tro på Kristus." — "Ni kan få lov att gå hem och tänka över saken i 24 timmar. Därefter skall Ni komma till mig och avlämna Ert svar." — "Jag tackar Er för att jag får lov att gå hem. Men mitt svar kommer att vara detsamma som idag: jag lämnar inte barnen ifrån mig!"

Att polisinspektören handlade lagstridigt och kände sig osäker, kan man förstå, ty han lät mig gå tillsammans med barnen.

Följande dag gick den svenske ambassadören, som under tiden hade underrättats, med mig till prefekten. Denne beordrade, att jag skulle lämnas ifred. Barnen stannade hos mig, men inte länge . . .

Kort därefter störtades fascisterna. Ryssarna kom till landet och gav order om att alla barn från sovjetiskt territorium skulle repatrieras. De

föräldralösa barn, som hade förts bort från Transnistrien, kom i samma kategori. Däribland befann sig våra barn.

För att skona barnen från att mista sin nationalitet — vilket de i Sovjetunionen skulle tvingas till — beslöt den judiska församlingen sig i all hast för att sända dem till Palestina.

Inte heller vi kunde behålla våra barn. Vi måste välja: antingen låta dem resa till Ryssland eller till det Heliga landet. Vi valde det sistnämnda och meddelade våra trossyskon i Palestina, att de skulle hämta barnen, när de lämnade båten, samt sörja för att de fick bo i kristna familjer.

Våra sex barn reste tillsammans med 300 andra barn på det turkiska fartyget "Bul-Bul". Det sista, som den äldsta av flickorna sade till mig, innan hon reste, var: "Jag tar Jesus med mig i mitt hjärta."

Båten med alla barnen sjönk i Svarta havet. Inte ett enda av barnen räddades till livet. Därmed miste min hustru för andra gången sin familj.

En man uppsöker mig. Han presenterar sig med ett rumänskt namn. Han säger, att han är nära att begå självmord. Jag är den siste, han vill rådföra sig med, innan han tar sitt liv.

Han berättar för mig en tragisk historia. Han är jude. Han hade döpts 20 år tidigare utan att ha den minsta trosövertygelse. Hans enda önskan hade varit att slippa undan judendomens tunga börda. Han orkade inte längre att vara smädad. Han hade gått över till den grekisk-ortodoxa kyrkan. Han hade tagit sig ett rumänskt namn. Han hade gift sig med en rumänska. Han hade haft tur.

Nu hade en antisemitisk regering kommit till makten. Den intresserade sig inte för människornas religion utan för deras etniska ursprung. Då hans ursprung upptäcktes, konfiskerades hans hus, och han uteslöts ur sin advokatförening. Då han blev utan pengar, lämnade också hans hustru och hans rumänska vänner honom. För judarna hade han också blivit en främling. Han var olycklig. Vad kunde jag råda honom till?

Jag svarade honom, att jag har en mycket högtstående vän, som vi genast kunde få tala med. Jag var säker på att denne vän ville hjälpa honom.

Då han trodde, att min vän var ett eller annat statsråd, tackade han mig varmt och försäkrade mig, att han ville belöna mig med pengar. Hans förtrytelse var stor, då jag sade honom, att min vän var Jesus Kristus samt föreslog honom, att vi skulle böja knä tillsammans och tala med Honom.

”Men hur kan någon tala med Jesus? Han har varit död i 2.000 år.”

”Tror Ni inte, att Han har uppstått från de döda?” — ”Nej.” — ”Har Ni inte var påsk hälsat på Era vänner efter den grekisk-ortodoxa seden med orden ’Kristus är uppstånden?’” — ”Jo.” — ”Om Kristus inte är uppstånden, då är Ni en oärlig man, eftersom Ni varje år svarat på denna hälsning och sagt ’Sannerligen är Han uppstånden’. Det har då varit en grov lögn. Ni måste välja här: antingen är Han sannerligen uppstånden — eller också är Ni en inbiten lögnare. Om Ni varken tror på evangelium eller kyrkan, tro då i varje fall på det, som Ni så många gånger själv har hävdad! Välj! Antingen är Kristus uppstånden, eller också är Ni en gemen lögnare, en man utan all ära.” — ”Kristus är uppstånden!” — ”Dödades Han igen efter uppståndelsen?” — ”Nej!” — ”Då lever Han, och vi kan tala med Honom.” — ”Hur kan Han leva?”

Denna diskussion upprepades tre gånger från början. Åter och åter igen ställde jag honom inför det alternativ, som gäller för alla, som bekänner sig till kristendomen utan att tro: ”Antingen är Kristus uppstånden, eller också har Ni varit en oärlig människa genom att bekänna Er till något, som Ni inte tror på.”

Varken på detta eller på andra sätt fick jag mannen att tro på Kristus som en levande Frälsare och underbar Rådgivare.

Men han begick inte självmord. Han gjorde något mycket värre.

Då han under sin värnplikt hade utbildats till radiotelegrafist, erbjöd han sig som frivillig i kriget, och hans ansökan godkändes på grund av att han hade varit medlem i den grekisk-ortodoxa kyrkan en längre tid. Annars uttogs ej judar för tjänst i armén.

Vid fronten utmärkte han sig för sina grymheter emot judarna, och han våldtog judiska flickor. Efter nazisternas fall dömdes han som krigsförbrytare.

Men vi må inte förundra oss! Också judar har deltagit i national-socialismen och den rumänska antisemitismen. Fru Marin, som dömdes till döden för delaktighet i legionärernas pogrom, då mer än 100 judar mördades, var judinna. Varje nation har sina förrädare. Även judarna har haft sina. Marx var en antisemitisk jude. Illojala är även de antisemitiska kommunistiska judar, som hjälper till att styra Rumänien idag, såsom t. ex. Leonte Rautu och Cornel Manescu.

Men låt mig nu också berätta om ett själavårdande fall, som lyckades!

En gammal judekristen broder hade en Xantippa till hustru. Hon

hatade de judekristna av hela sitt hjärta och beskyllde dem för att vara mycket dåliga människor. När hennes man, en fattig man, ville gå till våra möten, gömde hon hans enda par byxor. Vid andra tillfällen, då han gick hemifrån, ropade hon efter honom genom fönstret: "Jag önskar, att du måtte bryta benen av dig, du som är en överlöpare!" När mannen tog en eller annan judisk vän med sig hem och vittnade för honom om Herren, avbröt hon honom: "Tro inte på min man! Han har sålt sig!" På så sätt plågades denne gamle man i många år. Hans barn hade blivit vuxna. Ett av dem hade kommit långt — han hade en högre ställning i ett oljebolag i London. Han älskade sin far och bjöd honom till sig på en två månaders semester.

Då jag hörde detta, fick jag en idé. Ingen hade någonsin lyckats komma till tals med frun. Flera av bröderna hade försökt att tala med henne, men hon hade kastat det första föremål, hon fick tag i, i huvudet på dem. Nu fick jag en anledning att tala med henne! Jag bad hennes man att betro mig med att hämta hans avlöning den första i följande månad hos hans arbetsgivare samt lämna pengarna till hustrun, som skulle ha fått besked om detta förfaringssätt på förhand. Hon hade ett sådant behov av pengarna, att hon nödvändigtvis måste ta emot mig.

Den första i följande månad kom jag. Frun väntade, att jag skulle ge henne pengarna vid dörren, men jag gjorde mig ingen brådska. Jag sade till henne, att jag var törstig och bad henne om ett glas vatten. På detta sätt kom jag in i huset och satte mig på en stol. Hon väntade på pengarna. Jag hade lust till att prata. Jag började med att beklaga mig över värmen och över bristen på regn. Jag bad henne om ännu ett glas vatten. Därpå sade jag, att jag hade hört om hennes aversion mot de judekristna, och att jag gott kunde förstå henne. "Också jag har varit judekristen i flera år, och det har gått upp för mig, vilken församling av syndare, jag har kommit in i..." Hon blev uppmärksam. Jag höll en lång harang rörande det stora antalet hycklare och "sålda" bland de judekristna, om deras inkonsekvenser och om hur deras ord och gärningar var två helt skilda saker. Frun och jag hade något gemensamt! Jag hade rört vid något i henne, som gav genklang i hennes hjärta.

Även hon lade ut sig vitt och brett om de judekristnas synder, som hon kände till. Jag var helt överens med henne i hennes fördömande av dessa lagöverträdelser.

Vi förstod varandra mycket väl. Jag gav henne pengarna. Nu kunde

jag komma fritt in i hennes hus, eftersom hon i mig såg en människa, som förstod hennes berättigade antipati gentemot de judekristna.

Jag kom tillbaka flera gånger. Första gången talade jag bara om de judekristnas dåliga gärningar. Andra gången likaså. Men på slutet tillfogade jag: "Vi är ju alla syndare. Har inte Ni och jag också synder?" Vid varje nytt besök gav jag henne litet mer att tänka på beträffande våra egna synder — och litet mindre beträffande andras.

Efter ett tag hade det gått så långt, att jag kunde be henne komma med på våra möten. Hon kom, generad, då hon visste, att hon hade ett mycket dåligt rykte bland de judekristna. Men jag hade instruerat tros-syskonen om hur de skulle ta emot henne: en skulle ge henne en sång-bok, en annan skulle erbjuda henne en bra plats vid fönstret, en syster skulle fråga henne om hennes gikt och säga, att platsen invid fönstret kanske inte var så bra, då det drog där. Alla de unga skulle hälsa vörd-nadsfullt på henne.

Hon gick begeistrad hem från mötet. Hon omvände sig.

Hennes man visste ingenting om detta. Då han kom tillbaka, bad hon honom under tårar om förlåtelse. Då han, som i 20 år hade haft ett lamms tålmod, hörde detta och förstod, att det inte längre var fara å färde, talade han om för henne allt det, som han hade gått och burit på under dessa år.

Hon blev inte upprörd. Hon blev en kär troende syster, som i mycket överglänste sin man.

Gud utväljer det, som i världen är föraktat — sådana enkla själar, som har fallit och som av okunnighet blivit ett rov för ondskan.

Vår församling bestod till största delen av enkla människor.

Jesus säger: "Jag prisar dig, Fader, du himmelens och jordens Herre, för att du väl har dolt detta för de visa och kloka, men uppenbarat det för de enfaldiga." Varför? Jag tror, att det är därför att Gud vill, att Hans budskap skall undgå att förvrängas, detta budskap, som skall spela en så stor roll i den yttersta tiden. De intellektuella är sällan i stånd att vidarebefordra ett budskap så, som de har mottagit det — utan att lägga in något av sitt eget i budskapet — under det att de enkla, okunniga människorna är trogna överbringare. Men även om vi inte hade många intellektuella ibland oss, betyder inte detta, att vi inte hade några alls.

Vi levde under sådana omständigheter, att vår mission bland judar måste ha en hel del andra aktiviteter vid sidan av sitt huvuduppdrag: att predika evangeliet för judarna. Då den tyska armén ockuperade Rumänien, ansåg vi det vara vår plikt att av kärlek till fienden låta trycka Johannes' Evangelium separat och dela ut det bland de tyska soldaterna gratis.

De tyska soldaterna, som fick dessa evangeliedelar utdelade åt sig på gatorna, bekände för våra trossyskon, att de hade väntat sig vad som helst i Rumänien utom detta: att judar skulle ge dem Guds ord i present!

Då Bukarest bombades, började jag att systematiskt predika i skyddsrummen, en aktivitet varigenom jag nådde både judar och rumäner med Guds ord.

Då det första ryska bombanfallet ägde rum, var jag och sex andra bröder arresterade. Vi höll just på att förhöras, då flyglarmet började. Alla de arresterade fördes till skyddsrummet under bevakning av beväpnade gendarmer. Till samma skyddsrum kom också domarna, prokuristerna, saksförarna och publiken. Då de första bomberna började att falla, föreslog jag: "Låt oss alla böja knä, så skall jag be en bön!" Alla knäböjde, också officerarna och gendarmerna. De gjorde korstecknet, och jag bad med hög röst. Så höll jag en predikan för dem rörande nödvändigheten av att vara beredd att möta Gud. Alla hörde andäktigt på.

Då bombanfallet var över, grep gendarmerna oss i kragen och föste

upp oss. Jag stod åter rakt upp och ned framför prokuristen, som en kvart tidigare hade knäböjt på min befallning, och svarade på hans frågor.

Då vi hade släppts fria, brukade vi, så snart vi hörde flyglarm gå, skynda oss till ett stort skyddsrum för att predika. En gång sprang vi tillsammans med syster Olga ner i skyddsrummet under ett stort hyreshus. Efter det att larmet hade gått och det var förbjudet att gå ut på gatorna, fick jag en plötslig impuls att lämna detta hus. Vi lyckades ta oss över till ett annat skyddsrum. Det förra huset blev helt raserat av bombardemanget och begrov många människor under sina ruiner.

Under ett annat bombanfall arresterades en judekristen och jag under anklagelsen, att vi spred antikrigs-propaganda, allt under det att vi låtsades, som om vi predikade. Vi frigavs åter efter att ha måst betala en stor lösepenning.

Vår aktivitet var multilateral. Bland annat sysselsatte vi oss mycket med att försvara och hjälpa dem av våra trossyskon, som av den grekisk-ortodoxa kyrkan kallades sekterister. Då de var adventister eller baptister, blev de dömda till fängelse och fruktansvärt torterade. Men vi intervenerade även för dem genom Sveriges ambassadör Patrik von Reuterswärd.

Mycket av vår tid gick åt till att hjälpa de mosaiska och kristna judar, som gjorde tvångsarbete — tunga arbeten utan ett öres lön. Mycket sällan kunde en eller annan förtjäna ett existensminimum under nattens timmar.

Jag måste också befria våra bröder från de samvetsförebråelser, de gjorde sig i detta sammanhang. En av dem hade en olovlig verkstad, där han tillverkade fruktkorgar. Hela dagen arbetade han gratis för staten, som inte ens gav honom mat för att kunna arbeta. Vad skulle han då underhålla sina fem barn med?

Man måste beundra några av bröderna, som under dessa omständigheter höll fast vid sina samhälleliga plikter och inte önskade överträda en fascistisk eller antisemitisk stats förordningar. Jag måste förklara för dem, att enligt Skriften fanns myndigheterna till för att straffa det onda och belöna det goda. Men om myndigheterna gjorde det rakt motsatta, var vi lösta från vår plikt att åtlyda dem.

Förresten var jag själv hela tiden upptagen med att göra saker, som enligt lagen var förbjudna under hot om dödsstraff, ty jag räddade barn ut ur ghetton samt hjälpte några judar från Ungern att olovligt passera gränsen.

Mot slutet av kriget var vår lilla församling i Jassy i stor fara. Vi fruktade, att tyskarna skulle utlösa en ny pogrom, medan de höll på att dra sig tillbaka. Tågen var överfyllda med rumäner, som flydde från den ryska armén, som närmade sig. Judarna hade inte lov att resa. En bekant till mig, en högtstående militär ämbetsman, utfärdade häktningsorder och arresterade alla medlemmarna i den judekristna församlingen. En broder, som var soldat, beväpnad med gevär, beordrades att eskortera "statsförbrytarna" i en för dem speciellt reserverad vagn. På centralstationen i Bukarest revs arresteringsordern i bitar, och de arresterade överlämnades i min hustrus vård! Många rumänska bröder riskerade sitt liv för att hjälpa oss med detta.

Vad deras mod beträffar, står det skrivet i den Babyloniska Talmud: "Orden i Thora (den gudomliga lagen) bevaras åt framtiden endast genom den, som för deras skull låter sig dräpas. Ty det står skrivet i 4 Mos. 19, vers 15: 'Detta är lagen: När en människa dör...'"

Närkamp.

Om Jesus heter det, att "Han undervisade folket i synagogorna". Det samma väntar Han sig av sina lärjungar, och Han förutsäger: "Man skall utstöta eder ur synagogorna", vilket förutsätter, att vi kommer att gå dit och att vi kommer att irritera dess medlemmar med predikningar, som med nödvändighet påvisar deras fördomar och övertro.

Detta gjorde vi också.

Hur något sådant skall lyckas, kan man bara lära av dem, som själva har lyckats med liknande företag. Lenin är en man som har lyckats med sin lära. Han uppmanade sina partimedlemmar att ivrigt arbeta inom motståndarorganisationerna.

Det är fredagskväll. Judarna samlar sig tidigt i synagogorna för att läsa ur någon helig bok eller för att samtala, innan gudstjänsten börjar.

Jag sätter mig vid sidan om rabbinen och frågar honom så högt, att också de, som sitter runt omkring, kan höra mig: "Herr rabbin, jag har hört, att det finns en bok skriven av en judisk profet, som kallas — jag tror — Jesaja? Är detta en god bok, värd att läsa?"

"Vilken fråga!", svarade han. "Du borde läsa den boken! Den innehåller endast guldorn!"

"Herr rabbin, jag har läst många böcker och trodde, att de skulle innehålla värdefulla kunskaper, men sedan upptäckte jag, att så ej var fallet. Kommer det inte att vara på samma sätt med Jesaja-boken?"

"Du syndar, unge man, bara genom att tänka något sådant! Egentligen är det inte Jesaja, som har skrivit något; den, som har skrivit

boken, är Gud själv. Jesaja höll bara i pennan.”

”Herr rabbin, var kan jag finna Jesaja-boken?”

Han tar ut den ur synagogans bokhylla och ger mig den.

Innan jag öppnar boken, får jag honom att åter och åter igen på min förfrågan svara mig, att boken innehåller Guds eget ord.

Jag slår upp det 53:e kapitlet och frågar: ”Herr rabbin, om vem talas det här: ’Föraktad var han och övergiven av människor, en smärtornas man och förtrogen med sjukhet; han var såsom en för vilken man skyler sitt ansikte, så föraktad att vi höllo honom för intet. Men det var våra sjukheter han bar, våra smärtor, dem lade han på sig, medan vi höllo honom för att vara hemsökt, tuktad av Gud och pinad. Ja, han var sargad för våra överträdelsers skull och slagen för våra missgärningars skull; näpsten var lagd på honom, för att vi skulle få frid, och genom hans sår bliva vi helade. Vi gingo alla vilse såsom får, var och en av oss ville vandra sin egen väg, men Herren lät allas vår missgärning drabba honom . . .?’ Denna beskrivning passar väl in på Jesus. Han måste vara Messias!”

Rabbinen säger till mig: ”Läs inte här! Läs hellre kapitel 11!”

Jag vänder mig mot judarna: ”Kära vänner! Ni har hört, hur rabbinen har bekräftat, att varje ord i denna bok är Guds eget ord. Då är också denna beskrivning av Jesu lidande inspirerad av Gud.”

Rabbinen, som blev förargad, går ut ur synagogan och smäller igen dörren efter sig. Han trodde, att jag skulle vara så artig, att även jag skulle gå min väg. Men jag lät honom stanna utanför och blev själv kvar hos judarna och utlade Jesajas profetia för dem.

Flera av våra rumänska bröder går en fredagskväll tillsammans med oss till den synagoga, där den berömde rabbinen från Buhushi skall tala. Då gudstjänsten är över, frågar en rumänsk broder med hög röst: ”Var så snäll och säg mig, vad inskriptionen över Er synagoga betyder! Jag är rumän och förstår den inte.” Rabbinen svarar: ”Det är en vers ur profeterna: ’Mitt hus skall kallas ett bönehus för alla folk.’” Vår broder frågar igen: ”Men om Er synagoga är ämnad att vara ett bönehus för alla folk — alltså även för rumäner — varför har Ni då hela kvällen mumlat på hebreiska, som inte ens judarna själva förstår? Kanske Ni döljer sanningar, som också vi borde få veta?” Rabbinen lämnar synagogan . . .

Då ställer sig en rumän upp på en bänk och förkunnar det glada budskapet om Jesus. Jag sällar mig till de ortodoxa judarna, som inte förstår rumänska så bra, och översätter budskapet till jiddisch. — Vi

blev väl mottagna, och man lyssnade på oss med uppmärksamhet.

I Bibeln står det skrivet, att om vi gör så, kommer vi att bli slagna i synagogorna. Men detta hände inte med oss. Däremot slog sig några av våra fiender bland judarna samman och försökte pryglade oss i vår egen kyrka.

Pastor Solheim flyttade till Bukarest, där Den Norske Israelsmisjon upprättade en missionsstation. Vi övertog och reparerade den gamla byggnad, som tillhört den anglikanska kyrkans israelsmission. Vi skulle just inviga kyrkan. Vi hade inviterat en av de förnämsta pianisterna i Bukarest att spela för oss, och vi hade med stora affischer — uppsatta i hela staden — meddelat om invigningen och även inviterat judarna att delta i den.

På söndag morgon var kyrkan, som i vanliga fall kunde rymma upp till 500 människor, till trängsel fylld av judar. Man kände i luften, att somliga av dem hade kommit i onda avsikter och till och med hade organiserat sig för detta.

Solheim predikade på sitt lugna vis, och man lyssnade på honom i all stillhet. Jag grep tjuren vid hornen och talade om för judarna, vad Gud menar, när Han genom profeten Jesajas mun säger: "Vilka nya straff skall jag lägga på eder?" Våra gamlingar hade gasats ihjäl, våra barn hade bränts upp i ugnarna. Något sådant kunde väl inte hända med ett folk, som var utvalt av Gud och om vilket det står, att envar som rör vid det, rör vid Guds ögonsten, såvida det inte hade uppstått en allvarlig konflikt mellan folket och dess Skapare! I synagogans bönbok upprepar de bedjande oupphörligen, att lidandena har kommit över vårt folk på grund av våra synder. "Omvänd er från den stora synden att förkasta Messias, som har givits oss av Gud, så skall Guds vrede vändas ifrån er! Hör, vad det står skrivet i Mose lag: 'Herren (inte fascisterna!) skall sända över dig förbannelse, förvirring och näpst, vad det än må vara som du företager dig, till dess du förgöres och med hast förgås för ditt onda väsendes skull, då du nu har övergivit mig.' Lagen säger oss alltså, att den olycka, som kommer över oss, beror på *vårt* onda väsende — inte våra förföljares. Männe inte vårt svek mot Jesus, den Allgodes människoblivande, är det bästa tecknet på denna vår ondska?"

Den barmhärtige samariten tvättade såren med vin och olja. Solheims uppgift var nu att tvätta med olja för att stilla smärtan. Min uppgift var att tvätta såren med sprit. Båda delarna behövs. Men det gör ont, när sår tvättas med sprit.

På en bestämd signal hörde man plötsligt skrik, tjut och oväsen, på-

minnande om den bibliska texten: "När de (judarna) hörde detta (Stefanus ord), blevo de mycket förbittrade i sina hjärtan och beto sina tänder samman mot honom." Oväsendet var förskräckligt. En grupp judar sprang fram för att slå mig. Men min hustru, som hade förutsett, vad som kunde hända, hade organiserat ett solitt garde invid predikstolen. De lyckades inte ta sig fram till mig. Pastor Solheim viskade glad till mig: "Det är bra, att det händer något! Det värsta är, när åhörarna är likgiltiga."

I vår missions historia var det inte första gången, som sådana saker inträffade. På pastor Adeneys tid slog unga judar sönder våra fönster under gudstjänsten och dansade *horra* (en judisk-orientalisk ringdans) i kyrkan. Vi kom ihåg detta och tappade inte modet.

Då våra bröder försökte att lugna dem, sprang slagskämparna emot dem. Men våra trossyskon lät sig inte bli slagna. En kraftig syster tog av sig ena skon och bankade med den på slagskämparna! Det var ett slagsmål efter alla konstens regler. Larmet och slagsmålet varade i omkring två timmar.

På eftermiddagen inträffade detsamma. Likadant var det de följande söndagarna, till dess att vi måste vädja till polisen om hjälp att hålla ordning.

Under det att dessa skandaler pågick, förstod jag, varför man var tvungen att passa dråparnas kläder, medan judarna stenade Stefanus. Visst och sant är, att de nitälskade för Mose lag, men de skulle inte dra sig för att stjäla kläder från en kollega, om de bara kunde. Ty på detta sätt försvann åtskilliga plagg från våra angripare under slagsmålen. Efteråt kom man för att söka dessa plagg hos oss, men förgäves — det var deras egna anhängare, som hade tagit dem!

Då vi hade blivit lämnade ifred, förebrådde jag mina trossyskon deras häftighet och påminde dem om Jesu lära, att vi skall vända den andra kinden till, om någon ger oss en örfil. De svarade mig: "När någon slår till mig själv, ja! Men när någon slår min pastor, vill jag ge dem betalt, så att de inte så lätt glömmer det!" Det sätt, på vilket man brukar sin makt, är den provosten, som i sanning visar, om man är rustad för att kämpa för rättfärdigheten.

Jag gav en gång två örfilar åt en, som störde i vår församling. Även S:t Nikolaus gav Arius en örfil, och denne blev inte förargad.

Då och då måste man vara en aning våldsam för sin tros skull.

En söndag grep jag tag i axeln på en jude, som under längre tid hade besökt våra gudstjänster utan att vilja omvända sig, och stötte honom

med all kraft ner på knä (han var liten och jag storväxt) och sade till honom: "Du får inte resa dig upp igen, förrän du har överlämnat dig åt Herren!" Han bad en bön. Tjugo år har gått, sedan detta hände. Han och hela hans familj är troende.

Vad som gav oss kraft till en sådan närkamp var, att vi på den tiden ofta brukade fasta och tillbringa hela nätter i gemensam bön. Under bönen inträffar något, som kan liknas vid eko-fenomenet. När man slår an ett ackord på ett piano, börjar motsvarande ackord i alla andra pianon i samma rum att vibrera. Likadant förhåller det sig, då vi i brinnande böner koncentrerar oss i en och samma längtan: vi mobiliserar runt omkring oss en här av änglar, som är uppfyllda av samma önskemål.

Ovanliga fenomen.

De så kallade parapsykologiska fenomenen, såsom telepati, klärvoyans, visioner, spiritism och så vidare, är idag studieobjekt vid de vetenskapliga fakulteterna vid universiteten. Tidningarna talar om vissa signaler, hittills omöjliga att tolka, från fjärran galaxer. Sanndrömmar har blivit bekräftade.

I våra dagar är man överens om att det existerar ting, som inte kan förnimmas genom våra fem sinnen. Genom vilken förnimmelse fick den lärde ryssen Lomonosov kunskap om att hans far på ett avstånd av tusen kilometer ifrån honom hade drunknat och att liket hade kastats upp på stranden av en ö, där det också senare påträffades?

Detta faktum, att det finns ting, som existerar utanför våra fem sinnen, gör det också begripligt för oss, att själen kan leva, efter det att den blivit skild från kroppen. Om själen endast existerade i relation till de kroppsliga förnimmelserna, borde den skild från kroppen komma i ett slags dvalliknande tillstånd, där den varken kände smärta eller annat, och där den inte vidare kunde utveckla sig. Undersökningar av parapsykologiska fenomen har bevisat, att det inte förhåller sig så, utan att själen har sina egna informationskällor, så att dess glädje- eller sorgemännen inte står i relation till kroppens tillstånd. Själen kan efter döden tänkas leva ett överflödande rikt liv.

De kristna lever i undrens värld.

Jag vill berätta om några förunderliga ting, som vi har upplevt. Jag vet, att för den, som inte lever i samma undrens värld som vi, dessa

upplevelser måste anses tillhöra det omöjligas område, men Hamlet har sagt: "Det är mer mellan himmel och jord, än en människa kan fatta."

En vinternatt var jag på väg hem tillsammans med min hustru. Stjärnorna tindrade ovanligt starkt. Jag sade till min hustru: "Under en sådan här stjärnklar natt var det, som Gud tog Abraham ut ur hans tält och sade till honom: 'Skåda upp till himmelen och räkna stjärnorna! Jag skall göra din säd talrik såsom stjärnorna på himmelen och såsom sanden på havets strand.'" "

Vi blev båda gripna av Guds Ande. Utan att tala med varandra skyndade vi oss hem, så fort vi kunde. Vi kunde liksom inte uthärda härligheten av det löfte, som hade givits till vår stamfader Abraham.

Vi bodde på första våningen med fönstret mot gatan. På natten omkring klockan 2 vaknade vi båda. Vi trodde, att vi hade hört någon knacka på fönstret och ropa till oss. Vi viskade till varandra: "Det låter, som om det vore Anutzä", en av våra trossystrar. Men samtidigt var vi rädda för att det kunde vara polisen. Detta hände under den tid, då den antisemitiska terrorn pågick. Vi lyssnade. Allt var stilla. Vi somnade åter. Men efter en liten stund väcktes vi igen och hade samma känsla. Vi somnade igen. Så väcktes vi för tredje gången, och båda två hörde vi dessa ord: "Jag älskar dig med evig kärlek."

Vid ett tillfälle, då jag undergick ett mycket svårt lidande, frågade jag min skyddsängel, som jag visste att jag hade enligt Skrifterna, men som jag inte kände: "Vad vakar du över? Om du vakar över mig, varför uppfyller du inte din plikt? Varför låter du mig falla i så mycken synd och så många olyckor?" Plötsligt såg jag honom. Det vara bara ett ögonblick. Jag har svårt att beskriva honom. Vad som slog mig var, att han hade många armar, såsom Krishna brukar avbildas. Han svarade mig: "Begär inte för mycket av mig, ty även jag är en omvänd själ!" Mer vet jag inte — jag kan inte heller förklara, varför han svarade så. Jag vet bara, att det i "Pateric", en av de mest auktoritativa kristna böckerna från fjärde århundradet, talas om onda änglar, som har omvänt sig till Gud under inflytande av några helgade eremiter.

En morgon låg jag hemma på min soffa. Jag har lung- och ryggradstuberkulos och måste ligga mycket. Jag hade den förskräckliga känslan av att en ond, osynlig makt var närvarande. Förskräckt ropade jag: "Ut! Ut! Och som tecken på att du, den Onde, har varit här, skall du stänga dörren efter dig!" Dörren öppnades sakt och stängdes åter,

orörd av människohand. — Jag var fri!

Jag gick genom en av de smalaste gatorna i Bukarest vid 11-tiden en morgon, då gatorna är överfyllda av människor. Plötsligt kände jag en oemotståndlig maning att ta fram skrivpapper och reservoirpenna. Jag lutade mig mot en stolpe på gatan och började att skriva, såsom under diktamen. Jag själv förundrade mig över det jag skrev. Efter en halvtimme var jag färdig med utkastet till den av mina böcker, som har fått den bästa kritiken och som har gått ut i flera upplagor, "Den mänskliga själens spegel", en liten bok, som behandlar kristen psykologi, en vetenskapsgren, som inte hade någon aktualitet för mig.

Den, av mina artiklar, som var mest känd, var "Herden på villfarelsens klippa", som jag hade drömt . . . Jag behövde bara skriva ner min dröm.

En natt drömde jag en fullständig predikan över texten: "Kiven icke på vägen!" Denna dröm var en förutsägelse. Kort tid därefter bröt det ut en förödande konflikt i vår församling, varom jag skall berätta senare.

En dag var flera trossyskon ur olika konfessioner samlade. Mitt barn, omkring 3 år gammalt, lekte i rummet. Bröderna började en ivrig diskussion rörande de olika konfessionerna och motsade varandra häftigt. Då striden pågick som värst, sade min pojke mitt under en lek: "Kardia kai psyche mia" (ett avsnitt på gammalgrekiska ur Apostlagärningarna, där de första kristnas liv beskrives; orden betyder "ett hjärta och en själ"). Bröderna stannade upp mitt i diskussionen och frågade, vad dessa ord betydde. Jag förklarade det för dem. De hade uttalats just i det rätta ögonblicket. Striden upphörde.

Jag förklarade detta för mig själv på följande sätt:

Jag hade läst Nya Testamentet på grekiska, och då jag tyckte om detta uttryck, läste jag det för min hustru och förklarade det för henne. Denna förklaring fanns i barnets undermedvetna. Ända sedan han var mycket liten, har han varit religiöst intresserad, och antagligen hade han varit närvarande i rummet och hört orden.

Det förunderliga är, att barnet använde orden just i det passande ögonblicket. Och han var bara 3 år gammal!

En gång hade jag en syn. Jag såg mig själv gå på en gata och fröjda mig i anden. Framför mig gick en gammal man, som med stora ansträngningar släpade på två fulla ämbar. En röst sade till mig: "Tag det ena ämbaret från den gamle!" Jag gjorde detta. Ämbaret var tungt.

Min andliga glädje minskade. Rösten sade till mig: "Tag också det andra ämbaret!" Jag tog det. Nu svettades jag under bördan. Det var nu slut på min glädje i Anden — däremot fröjdade sig den gamle i Anden!

I Bukarest bodde en indisk hypnotiker, som var gift med en halvjudinna. Han hade adopterat en judisk flicka, hans hustrus dotter i hennes första äktenskap.

Flickan hade inte blivit döpt. Då den fascistiska regimen kom till makten, bad han oss att döpa henne, ty han föreställde sig, att detta bara var en enkel formalitet. Då han såg, att vi fordrade omvändelse före dopet, gav han avkall på sin begäran. Han kom inte längre till oss, och inte heller flickan, även om hon nu kände sig dragen till Kristus.

Hon vände sig till en grekisk-ortodox präst och frågade honom: "Vad skall jag göra för att bli frälst?" Prästen svarade henne: "Eftersom du är judinna, är det besvärligt. Men sänd in en ansökan till patriarkatet, så kan det hända, att de beviljar den." Flickan sände ingen ansökan utan öste själv vatten över sitt huvud, i det hon sade: "I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn döper jag mig!"

Med detta fick hon frid.

Ären gick. En söndagsmorgon, innan jag gick till kyrkan, knäböjde jag för att bedja om Guds välsignelse för den predikan, som jag hade förberett. Då hör jag tydligt en röst säga: "Denna predikan passar inte för idag. Du skall predika om kristendom och hypnos." Jag försvarade mig gentemot rösten och sade, att jag inte var förberedd på ett så krävande ämne. Det var bara en kvart kvar, innan gudstjänsten skulle börja. Och när allt kom omkring, till vem skulle jag tala om detta tema? Jag visste ingen i vår kyrka, som skulle intressera sig för det.

Men jag var lydig mot rösten. På väg till kyrkan samlade jag i all hast några tankar.

Efter gudstjänsten kom en ung dam emot mig, som jag inte kände igen. Det var dottern till hypnotikern. Hon hade vuxit. Hon frågar mig: "Hur fick Ni veta, att jag skulle komma hit idag, så att Ni kunde förbereda en predikan med ett ämne speciellt för mig, som har vuxit upp i en miljö, där hypnos tillämpades?"

Hon hade varit sjuk den senaste veckan och hade lovat Gud, att om hon blev frisk, skulle hon gå till vår kyrka.

Jag döpte denna flicka. Hon tog sin mor med sig till mötena, och även hon blev omvänd samt blev en berömd kristen skaldinna. Hon ut-

gav två diktsamlingar till Jesu ära.

Flickan blev en duktig arbetare i Guds vingård.

Plötsligt en dag fick hon tillåtelse att förkunna evangelium i kvinnofängelset i Bukarest. Hon kunde också lämna materiell hjälp till de fångna, som svalt mycket. Hon gick ofta på besök i fängelset.

I straffavdelningen, där jag ofta gick med henne, fick jag ett intressant sammanträffande.

Många år tidigare, då jag en dag tillsammans med en judisk broder gick förbi en gata, såg jag där skylten till en spåkvinna, som skröt av att kunna spå vem som helst om hans förflutna, nutid och framtid. Av namnet kunde man förstå, att hon var judinna.

Vi gick båda in till henne. Hon frågade oss, vad vi önskade, att hon skulle spå oss. Jag svarade henne, att jag också var en spåman och att jag hade kommit till henne inte som kund utan som kollega. Hon blev glad och sade till sin hemhjälp, att denna skulle bjuda oss på kaffe. Hon spådde i kort. Jag sade till henne, att jag spådde ur en bok — Bibeln. Jag läste för henne ur 5 Mos. 18:10: "Hos dig må icke finnas någon som . . . befattar sig med trolldom eller teckentydning eller svartkonst eller häxeri." Jag förklarade för henne vad som behövde förklaras och slutade med orden: "Om Ni inte omvänder Er, kommer Ni att förgås! Nu har också jag spått Er, och det är en spådom, som är stödd på Gud."

Två dagar senare läste jag i tidningen att spåkvinnan och hennes syster hade kvävts av tjänsteflickan — rånmord.

Nu efter många år träffade jag samma tjänsteflicka i fängelset. Hon blev omvänd och blev vår syster i tron.

Men låt oss återgå till att tala om de ovanliga fenomen, som vi talade om tidigare.

En mosaiskt troende judinna, som var blind, gifte sig med en rumän, som också var blind. De hade således gift sig utan att ha sett varandra. Men en annan kvinna kom in i bilden. Den blinde mannen lämnade sin hustru och flyttade till den andra kvinnan. Den blinda kvinnan var fattig och förtvivlad. Hon bestämde sig för att begå självmord. Hon köpte sömntabletter och sparade på hög. En eftermiddag löste hon upp dem i ett vattenglas, men — berättade hon för oss — då hon skulle sätta glaset till munnen, såg hon, den blinda, Jesus i rummet. Han sade till henne: "Det du gör är orätt. Jag skall visa dig en väg, som är mycket bättre." — "Vilken väg?" frågade hon. "Jag har inte längre något att

leva för. Jag har förlorat hoppet." Jesus svarade henne: "Gör som jag säger dig, och du skall bli lycklig! Gå till den andra kvinnan och säg till henne, att hon skall komma och bo med din man i ditt hus och var hennes tjänstekvinna! Tjäna dem med hela din kärlek, utan ett uns av svartsjuka, och jag skall göra dig lycklig!"

Den blinda kvinnan följde detta råd, de två flyttade till henne och hon sörjde för dem på alla möjliga vis.

Efter denna syn började hon att intressera sig för Jesus. Hon omvände sig. Jag döpte henne.

Det kan vara intressant att nämna, att jag förrättade dop på judar, fastän det på den tiden var förbjudet att döpa judar, och detta i ett hus, som ägdes av en före detta antisemit, nu omvänd till Kristus.

Kvinnan skaffade sig en Bibel i blindskrift och fann hela sin tröst hos Frälsaren. All smärta försvann ur hennes själ.

Hennes man blev sedermera ovän med den andra kvinnan, och detta resulterade i att hon kunde uppta samlivet med sin man.

Allt gick väl med henne, intill dess att en läkare, som tillhörde vår församling, började att behandla henne för att om möjligt hjälpa henne att återfå sin syn. Så snart hon började se litet igen, greps hon av kärlek till denna världen. Hon glömde sin vision och den frälsning, som hon tidigare hade ägt.

Syster Karla, en av medlemmarna i den judekristna församlingen i Kishinev, hade dömts för sin tros skull och deporterats till Sibirien, där hon högg träd i skogarna. Sedan hon återvänt hem, berättade hon för oss, att en bandit en dag hade stulit den ved, som hon hade huggit, samt lagt den i sin egen hög. Den dagen skulle hon inte få någon matranson. Hon gick gråtande hemåt och lade inte märke till att hon hade passerat lägerområdet och hade kommit en hel kilometer utanför detta. Hon hade kommit in i den förbjudna zonen, och alla fångar, som blev funna där, sköts ned av vaktposterna utan någon förvarning. Plötsligt hejdar en soldat henne och frågar henne: "Har du en mor i livet?" Hon svarar: "Ja." Då säger soldaten till henne: "Din mor ber för dig i detta ögonblick! Jag har följt dig de senaste 15 minuterna och tänkte skjuta dig. Men se, min högra hand, som hitintills har varit helt frisk, har plötsligt blivit förlamad. Jag kan inte röra den. Spring tillbaka, annars riskerar vi båda livet!" Hon gick tillbaka till lägret. Efter en timmes tid fick hon åter se soldaten. Han visade henne sin hand, som nu var fullkomligt frisk.

Ingenjör S. var en gammal kommunist. Efter det att den kommunistiska regimen installerat sig i Rumänien, fick han en hög ställning, som han emellertid förlorade igen på grund av en falsk angivelse. Förtvivlad stack han en kniv i sin mage och föll ned i en blodpöl. En av våra bröder, som bodde i samma hus i våningen ovanför, satt just då och åt middag. En obegriplig impuls drev honom att lämna sin familj mitt under middagen och skynda sig till ingenjör S:s lägenhet. Han ser vad som inträffat och ropar till ingenjören: "Vill du falla i satans händer?" Han drar ut kniven ur magen och berättar för mannen om Frälsaren. Ingenjörens liv räddades. Men vem var det, som hade underrettat vår trosbroder? Denna fråga samt den varning han fått att ej komma i satans händer utlöste i ingenjör S. en tankeprocess. I dag är han vår broder i tron och avlägger sitt vittnesbörd om Jesus i Israel.

Jag vill avsluta detta kapitel om ovanliga fenomen med att berätta, att både min hustru och min son har sett Jesus i vårt hus. Min son såg Honom, då han var 5—6 år gammal. Han berättade det för oss händelsevis långt senare. Han förvånade sig inte över att se Jesus och hade inte ansett det nödvändigt att berätta för andra om det han hade sett.

Min hustru såg mig i en vision, då hon var i vaket tillstånd, komma in i rummet, böja mig över henne och tilltala henne — under det att jag i verkligheten befann mig långt borta i ett fängelse.

Liksom man — då man kommer från en annan plats — till en älskad varelse medför en gåva eller blomma, har jag med dessa rader till mina läsare velat förmedlat doften av vårt möte med den osynliga världen, utan att jag därmed satt sådana upplevelser i främsta rummet. Gud verkar i människorna på olika sätt och oförmedlat. Gud har liksom utbrett sitt nät över alla skapade varelser och händelser — även de mest alldagliga — och därför kan vi få se Honom i varje tiggare och i varje blomma. Du ser Gud rätt, när du ser Honom överallt. Men att uppleva dessa ovanliga fenomen är inte en absolut nödvändighet för vårt trosliv.

Mirakulösa helbrägdagörelser.

Kristus utövar också idag som i fordom tid sitt helande inflytande, sin läkekraft, där Han går fram på judarnas gata.

Mitt barn var knappt 5 år gammalt, då han blev allvarligt sjuk. Läkarens diagnos var inflammation i mellanörat. Vi beslöt att barnet skulle inläggas på sjukhuset nästa dag för att opereras.

På kvällen sammankallade vi omkring tio bröder och systrar i tron för att tillsammans bedja om en lycklig utgång av operationen.

Barnet hade 41 graders feber, men då detta inte är ovanligt hos barn, var han pigg ändå. Han tålde gott den höga kroppstemperaturen.

Jag satte mig vid honom och sade: "I morgon kommer du att bli opererad. Det kan hända, att du kommer att dö." Barnet gladde sig: "Då går jag till himlen, och där finns det änglar, leksaker och choklad." Jag sade till honom: "Men hur kan du komma till himlen, lille Mihai? Du har syndat. Du har slagits med andra barn, har tagit söt-saker utan att mamma visste om det, samt mycket annat. Jesus har skrivit upp allt detta i sin bok." Barnet gladde sig ändå: "Pappa, tror du, att Jesus bara skriver upp det onda vi gör och inte det goda? Han tar emot mig i himlen!"

Jag kände mig nu lugn i detta hänseende och läste för honom ur Jak. 5: 14: "Är någon bland eder sjuk, må han då kalla till sig församlingens äldste; och dessa må bedja över honom och i Herrens namn smörja honom med olja. Och trons bön skall hjälpa den sjuke, och Herren skall låta honom stå upp igen." Jag frågade barnet: "Tror du

detta? Ty vi vill nu smörja dig med olja för att du skall bli frisk." Barnet, som var uppfostrat i Bibelns anda ifrån det att han var liten, svarade lugnt: "Det tror jag. Bibeln är ju från Gud."

Vi smorde honom med olja. Så knäböjde vi vid hans säng. Jag höll min hand över hans bröst, som var brännande hett.

Egentligen hade vi samlats för att bedja om en lyckad operation. Men till min överraskning börjar en broder att säga: "I Jesu Kristi namn är detta barn löst från sin sjukdom! Halleluja! Vi tackar Dig, Herre, för att Du har helbrägdagjort honom!" De andra bröderna bad på samma sätt. Jag var häpen! Hur kunde jag tacka Gud för barnets helbrägdagörelse, när hela hans kropp brann som av eld?

Efter det att de andra hade bedit, började också barnet att bedja: "Jag ber Dig, Herre Jesus, att göra mig frisk, så att jag kan få vara litet till hos mamma och pappa, så att jag kan göra goda gärningar, och så att jag kan gå med mamma och pappa till affären och köpa leksaker . . ." etc. Under det att han bad, började febern att sjunka. Jag sade till min hustru: "Hämta termometern! Guds under skall mätas på den!"

Barnet hade inte mer än 38,5°. Uppmuntrade av detta resultat smorde vi också min hustru med olja, ty hon hade i många år lidit av blodgång. Vi hade konsulterat flera läkare utan resultat. En professor hade rått till ögonblicklig operation, då han trodde, att hon hade en svulst så stor som en tekopp. Nu använde vi den kollektiva bönen som medicin.

Följande dag lekte barnet på gården. Han behövde inte längre opereras.

Detta är nu mer än 20 år sedan. Min hustru har heller inte sedan dess lidit av blodgång.

Vi smorde också med olja ett annat barn, som led av epilepsi, och även detta barn blev fullkomligt helat.

Det hände dock, att helbrädagörelse uteblev. Antagligen existerade ej trons förutsättningar i dessa fall.

Jag är själv en människa, som lever allenast tack vare Jesu helande. I fängelset smittades fyra av mina ryggkotor av Patts sjukdom. Jag fick tuberkulos över hela ytan på bägge lungorna. Av läkarna uppgiven som ett hopplöst fall fördes jag till dödsrummet, där döende fångar låg kanske några timmar eller några dagar, innan de dog. I detta rum låg jag i 2½ år och svävade mellan liv och död! Jag lades inte i gips, blev heller inte opererad. Jag fick inga antibiotika. Matransonen var knapp. Läkare ser nu röntgenbilderna och tror inte sina ögon. Deras utsago är

enstämmig: "En man, som har haft Era sjukdomar och levt under Era förhållanden utan behandling, skulle ha varit död eller åtminstone förlamad."

Jag dog inte. De, som önskade att ta livet av mig, är döda. Inte heller är jag förlamad. 15 år har gått, sedan jag fick tuberkulos över hela kroppen. Jag är ännu sjuk, men jag kan skriva och predika.

Tiotusenden av troende har bedit för mig, och Gud har bönhört dem.

Jag skulle kunna berätta om många andra fall av mirakulösa helbrägdagörelser, som jag känner till, men detta får räcka.

Gud har flera gånger använt mig till att ge människor ett sista varsel. Jag predikade i många städer och byar på landet. Men en dag frågade jag mig själv: "Jag undrar just, om alla som bor på min egen gata har hört Evangelium?" Så började jag att gå från hus till hus på den gata, där jag bodde.

På detta sätt träffade jag en ung jude, Rosen. Han var en stilig och stark ung man, son till välbärgade föräldrar. Han hörde uppmärksamt på mig och ställde intelligenta frågor. Men till slut sade han till mig: "Jag är ännu ung. Livet ler mot mig. De problem Ni ställer mig inför är mycket allvarliga, men för mig är det ännu för tidigt att tänka på dem."

Jag varnade honom för att tänka på detta sätt och sade, att han inte hade något kontrakt på livet. Döden vaktar också på de unga, och ve den, som dör ofrälst!

Några dagar senare blev han arresterad av fascisterna, därför att han gick barhuvud och med sitt röda hår utövade kommunistisk propaganda! Hans lik återlämnades till familjen. På liket kunde man se, att han hade underkastats svår tortyr. Barfota hade han måst dansa på glaskärvor.

En kväll hade vi en bönetimme för Kina-missionen. Mot slutet av mötet kom en läkare, som var medlem i vår församling, och presenterade för mig en av sina kolleger, som han hade tagit med sig till vårt möte

och som var där för första gången. Jag talar med denne. Han svarar: "Jag förstår, att jag också så småningom måste omvända mig." Jag svarar: "Ni skall inte omvända Er med tiden utan nu, ty Ni äger ingen tid! Livet är inte i människohand."

Mannen gick hem och lade sig men stod aldrig upp igen. Just denna natt var det ett jordskalv i Rumänien. Det tiövåningshus, i vilket han bodde, sjönk samman. Följande dag såg jag hans lik i bårhuset.

Jag presenteras för en annan jude. Jag talar med honom om Jesus. Han skrattar mig rätt upp i ansiktet. "I morgon reser jag till Palestina! Där väntar mig frihet, arbete och ett liv i förnöjelse! Varför skulle jag behöva Jesus?" Jag svarar: "Det kan gott hända, att Ni inte kommer till Palestina, och mina ord är en sista varning till Er. Res inte till det Heliga landet utan att ha helgats genom Er omvändelse!"

Mannen gick ombord på "Stroma", en båt, som förliste. Han kom aldrig till Palestina.

Jag sitter på tåget. Framför mig sitter en general. Jag talar med honom om Jesus. Han lyssnar till mig med god vilja och intresse. Två dagar senare läser jag i tidningen, att generalen vid sin tillbakaresa plötsligt hade dött på tåget.

Under ny politisk regim.

En kväll efter det att vi var färdiga med vår bönetimme, hör vi flyglarm gå. Vi springer till ett skyddsrum. Där hör vi i radion meddelandet om att Rumänien har kapitulerat. Den fascistiska regeringen har arresterats. Ryssarna har kommit till landet.

Snart därefter blev det kommunistiskt styre i landet.

Då man kände i luften, att dessa händelser närmare sig, funderade jag på att resa ur landet, ty jag visste, att jag under kommunisterna skulle bli häktad. Jag fick till och med mitt pass i ordning. Men den kontorist, som hade skrivit ut det åt mig, hade av misstag satt in helt andra personuppgifter än dem, som passade in på mig. Jag gav henne passet tillbaka för att få ett nytt. Om min resa inte hade försenats av detta, skulle jag ha varit i Berlin på väg mot Sverige, just denna dag, den 23 augusti, då Rumänien övergick till den antinazistiska fronten. Som repressalieåtgärd arresterade tyskarna då alla rumänska medborgare, och de av dem, som var av judisk börd, sändes till förintelsläger.

Återigen blev jag på ett underbart sätt räddad från döden.

Det var bra, att jag inte reste. Visserligen är det sant, att jag blev häktad. Men dessförinnan förunnades jag 3½ år av stora möjligheter att missionera.

Runt Bukarest kämpade man ännu. Vi begynte utgivandet av vår tidning, som hade varit förbjuden under den fascistiska perioden. Den utkom nu i ytterligare tre år, intill dess att den åter förbjöds. Då pastor Solheim frågade myndigheterna om orsaken till att tidningen förbjöds,

sade man till honom, att vi hade offentliggjort en predikan, som skrivits av en Hitler-anhängare, nämligen av pastor Niemöller (som Hitler ju hade hållit fängslad i 8 år!).

Men mellan åren 1944 och 1948 hade vi full frihet, och vi glädde oss över det av hela vårt hjärta.

Både Solheim och jag utgav en serie böcker, som fick stor spridning.

Vi höll även flera gatumöten, något som var helt okänt i Rumänien. Min hustru, som är en god predikant, samlade stora skaror omkring sig. Hon ser judisk ut, och folk förundrade sig över att en judinna förkunnade evangelium på offentliga platser.

I Första Korintiebrevets elfte kapitel och i Apostlagärningarnas andra kapitel finner vi, att det är tillåtet för kvinnor att profetera. Vi delade inte den vedertagna åsikten att kvinnan ej skall få predika. Min hustru predikade även i kyrkor.

Den största "händelsen" i det tjugonde århundradet är kvinnan. Hon måste bli använd i stor utsträckning till att predika i kyrkorna.

Vi hade även stor propagandaverksamhet genom affischer. Vanligen läser människorna inte en bok om en annan religion än den, de själva tillhör. Jag har känt katolska och ortodoxa biskopar, som aldrig läst en rad av Luther — samt lutherska präster, som inte ens läst den påvliga bullan, varigenom Luther exkommunicerades. Judarna läser inte Nya Testamentet; de kristna läser inte talmudiska skrifter. Som propaganda-medel är boken av mindre värde. Men affischen, som klistras upp på gator och spårvagnar, måste man läsa, även om man inte själv vill det. Den gör sitt inflytande gällande. Också denna verksamhet var helt ny i vårt land.

Vi utvecklade också mycken hjälpverksamhet.

Redan under den fascistiska regimen hjälpte den Svenska Israelsmissionen oss mycket. Genom den fick vi även hjälpa fängslade baptister. Svenska Israelsmissionen ställde hjälp till förfogande för alla utan åtskillnad och sände så denna hjälp genom oss. Vi hjälpte olika trossamfund, inte bara i Rumänien utan också i Jugoslavien, Ungern, Österrike och Tyskland, och på så sätt lyckades vi att, under det att kriget rasade, knyta olika förbindelser, de flesta naturligtvis olagliga. Vi överträdde också lagarna gällande användningen av främmande valuta. För oss existerade inte heller fiendskap mellan folkslagen. Vi visste, att vi måste hjälpa människor, som svalt. Därför ansåg vi, att Jesus själv hade löst våra samvetsbetänkligheter, och vi gjorde alltså olagliga ting

för att på det sättet kunna ge mat åt dem, som svalt.

Min hustru reste som enda kvinna i ett militärtåg till Budapest en av de första dagarna efter det att staden hade blivit fri. Detta gjorde hon för att organisera en hjälpkaktion.

Hon var borta i nästan två månader, och under hela tiden hade jag inte en enda hälsning från henne. Det var en svår tid för mig. Jag kunde inte koncentrera mig på läsning. På bladen såg jag min hustrus bild, inte de tryckta bokstäverna. Om natten for jag samnan, var gång en gren slog mot fönsterrutan. Jag trodde, det var hon som kom. Jag vandrade uppe i bergen och hörde mig själv ropa hennes namn. Då hon kom tillbaka, berättade hon för mig, att hon också på Budapests gator hade gått och ropat mitt namn!

Vi mottog stora penningssummor från Svenska Israelsmissionen och från Kyrkornas Världsråd i Genève och kunde hjälpa alla kristna trosamfund — från de grekisk-ortodoxas till pingstvännernas.

Jag förstod mig på finanser. Satan hade uppfostrat mig i att bättre kunna tjäna Jesu sak. En av mina svågrar, en duktig aktiemäklare, hade blivit omvänd. (Han hjälpte oss med dessa saker, men för detta fick han lida fängelse och tortyr.) På så sätt blev den valuta, som avsatts för vår disposition till de olika kyrkosamfundens hjälp, växlad i annan valuta två till tre gånger i följd, och således hade vi nytta av de stora kurssvängningarna på den tiden. Kyrkosamfundet fick mer pengar än vad som egentligen från början hade sänts till dem — ja, de hade till och med en reserv för oförutsedda utgifter.

En gång överträffade jag mig själv, då jag i utbyte fick en summa, som var 40 gånger större än den, som jag själv sålde. Hur gick detta till?

I en engelsk militärkommission, som hade kommit till Rumänien, fanns det också en överste, som hade varit ledare av en kristen mission för judar. Han kom från Tyskland, som just hade ockuperats. Då jag frågade honom, hur livet där var, omtalade han för mig bl. a., att de tyska marken från Hitlers tid ännu cirkulerade i Tyskland. Plötsligt blev jag uppmärksam. Sådana mark fanns på alla dynghögar i Rumänien. I Rumänien bodde en stor tysk nationalistisk minoritet. Dessa tyskar hade räknat med Hitlers seger i kriget och hade försett sig med tyska mark, då de trodde, att dessa med tiden skulle få dollarns värde. Nu, efter de allierades seger, hade marken absolut inget värde. Pengarna gavs åt barnen att leka med. Jag frågade översten: "Ni får Er lön i pund sterling, men Ni handlar i tyska affärer. Till vilken kurs räknas betalningen?" Han svarade: "För ett pund sterling får jag 40 DM."

Jag hade mottagit en stor summa för den lutherska kyrkan. Det telegrafiska besked jag hade fått var så knappt, att det ej omtalade, till vilken luthersk kyrka jag skulle ge pengarna. I Rumänien finns det två lutherska kyrkor: en tillhörig den nationella tyska minoriteten och en ungersk. Dessutom gick också hjälpen till den lutherska kyrkan i Ungern genom våra händer.

Jag hade inte tid att be om något tillstånd från utlandet, ty den engelske översten skulle resa tillbaka till Tyskland nästa dag.

Övertygad om att jag handlade enligt givarnas önskan gick jag strax till kända tyskar och bad dem att sälja mig tyska mark. Dessa hade inget värde. De var lyckliga över att vi gav dem motvärdet av ett pund sterling för 1600 tyska mark. Jag kunde även ha bjudit mindre. Jag sände pengarna till den tyska lutherska kyrkan. Den fick alltså 1600 DM för ett pund sterling!

Givarnas pengar hade förmerats till en stor summa i paritet 1:40. Först långt senare tänkte jag på att jag också kunde ha blivit rik själv på samma sätt — genom att så manipulera med mina egna pengar. Men jag var glad över att jag inte hade kommit på den idén tidigare. Jag skulle ha kunna göra en stor investering, men i stället erfor jag, att den gamle Wurmbrand — som hade varit girig efter pengar — var död.

Att manipulera med pengar på detta sätt var inte en onormal företeelse utan normal under de anormala förhållanden, under vilka vi arbetade.

De, som lever under normala förhållanden, kan väl svårligen förstå detta. De har bokföring och sätter upp räkenskaper. Vi, som alltid var underkastade husundersökningar, förföljelse och arrestering, förde inga böcker. Skulle vi ha kunnat göra det? Den som för bok, respekterar lagar och normer. Som lag hade vi vårt samvete. Vi tvingades alltid till nya initiativ. Då vi plötsligt fick en enastående anledning till att hjälpa baptistkyrkan i Ryssland genom en säker kurir, något som vi aldrig hade haft tidigare, handlade vi snabbt. Vi hade inte tid att fråga givarna. Vi sände dit där nöden var mycket större, en del av en hjälp, som annars skulle ha gått till de rumänska baptisterna. Vi hjälpte även rumänska baptister, som var fängslade, då deras egna ledare inte önskade utsätta sig för fara genom att hjälpa.

Vad som gav mitt hjärta frid, då jag arresterades, var, att efter det att jag hade delat ut hjälp för millioner, min familj blev utan hus, utan möbler och utan pengar! Pastor Solheim, ledaren av denna hjälpaktion,

var också fattig, då han lämnade Rumänien.

Patons biografi omtalar, att när denne missionär, som hade fört kannibalerna på Nya Hebriderna till tron på Kristus, kom tillbaka till England på ålderdomen, blev han utesluten från sitt samfund, eftersom han — under det att han bodde bland kannibaler och var i daglig fara att bli uppäten — ej hade regelmässigt bokfört sina räkenskaper!

Gud hade benådat oss med mera förstående överordnade. Svenska Israelsmissionen och Kyrkornas Världsråd, vars dåvarande referent för Rumänien också var svensk och nu är ledare för Svenska Israelsmissionen, förstod vår speciella situation.

Jag har ansett det vara nödvändigt att skriva om detta, då missions-sällskapen ofta inte tar hänsyn till de helt ovanliga situationer, som missionärerna kan befinna sig i, och gör det felet att begära av dem, att de handlar på vedertaget sätt, när det gäller räkenskaperna.

Det hjälparbete, som vi utförde, gjorde inte intrång på vårt evangelisationsarbete. Fru Solheim och — stimulerade av henne — många andra kvinnor arbetade outtröttligt i kantine, som vi hade öppnat för de fattiga, i sjukhusen och överallt, där det var nödvändigt att visa Kristi kärlek.

***Min prästvigning
och mitt
tal i parlamentet.***

Guds Ord är realistiskt: "Den, som har bruden, är brudgummen." Vi kan vända på det och säga: "Han, som har fåraflocken, är herden." Du blir ej pastor genom att avlägga en examen vid en fakultet, ej heller genom en viss ceremoni, utan genom din förmåga att samla människor kring Kristus och genom att undervisa dem. Och präst är du "icke på grund av en lag som stadgar härstamning efter köttet. utan på grund av en kraft som kommer av oförgängligt liv" (Hebr. 7: 16).

Inte heller i det gamla Israel är föreställningen om prästerskapet ensidig. Moses och David kallas "präster" i Psaltaren, även om de formellt ej var präster. Även på den tiden visste man, att präst är var och en, som genom sin lära, sitt exempel eller sina symboliska handlingar gör sitt inflytande gällande över andra människor för att få dem att underkasta sig Guds vilja.

Jag har trott och tror alltjämt, att bara de Genomstungna Händerna kan viga en till präst.

Då Jesus andades på apostlarna, överförde Han till dem den Helige Ande. I den grekisk-ortodoxa kyrkan andas man också i våra dagar över ett barn, som skall döpas, men prästernas utandning består bara av koldioxid. Paulus överförde genom handpåläggning sin egen andliga kraft och brinnande kärlek till Kristus. Den, som inte äger detta, överför alls ingenting vid ordinationen. Jag trodde inte på ceremonier. Det gjorde inte heller vår församling. Jag valdes av församlingen och trodde på Luthers ord: "Den, som har valts av församlingen, blir en lika god

herde, som om han hade blivit prästvigd av alla påvar och biskopar." Men nu måste vi anpassa oss efter förhållandena. I förhållande till staten och de kyrkliga myndigheterna fordrades det titlar och papper.

Eftersom jag ledde en församling, som stod under skyddet av en luthersk mission, hänvände jag mig till den lutherske biskopen Müller för att bli prästvigd.

Denne var, i motsättning till sin föregångare, en trogen Jesu lärjunge och motståndare till nazismen. Han var alltid en god rådgivare och praktisk hjälpare i vårt missionsarbete bland judarna. Och han var en trofast vän i svåra stunder för min familj.

Men vi hade skilda karaktärer och förstod inte alltid varandra, även om vi var mycket goda vänner. Han var nykter, jag entusiastisk. Han intresserade sig mycket för kyrklig organisation, jag för andens frihet. Han var inte positivt inställd gentemot småsamfundet, sekterna. Ett av de ord i Skriften, som jag tyckte bäst om, var Paulus' ord: "Men det bekänner jag för dig att jag, i enlighet med 'den vägen', vilken de kalla en partimening (sekt), så tjänar mina fäders Gud..." (Apg. 24: 14). Enligt min mening var "sekteristerna" de mest konsekventa kristna.

Inte heller när det gällde prästvigningen, var vi överens, eftersom jag vägrade att avlägga den ed, som den kyrka, han förestod, fordrade. Denna ed löd sålunda: "Jag svär trohet mot Hans Majestät Konungen och landets lagar."

Ordet "svär" ville jag rakt inte använda, ty Jesus har förbjudit oss att svärja vid något.

Inte heller kunde jag lova kungen min trohet. Om jag svor honom trohet, skulle jag ha varit tvungen att kämpa för honom, om hans tron hotades. En sådan politisk förpliktelse ville jag ej åtaga mig, även om jag älskade honom såsom medmänniska. Och av alla de tusenden, som hade svurit honom trohet, kände jag inte en, som hade hållit sitt löfte. Dagen efter det att republik hade tillkännagivits, svor de alla trohet mot den också utan en tanke på att hålla även detta löfte.

Jag ville ej svärja trohet mot landets lagar, då jag hade sett alltför många orättfärdiga lagar. Somliga hade till och med varit kriminella. Jag hade då måst undersöka i vart fall, vilket lagbud som band mitt samvete och vilket som ej band det.

I detta hänseende förde jag en omfattande korrespondens med biskopen. Ingen av oss gav vika. Våra goda förbindelser skadades ej av detta, men prästvigningen företogs senare av en annan biskop, som inte

fordrade eder utan endast krävde följande löfte av mig: att jag skulle vara trogen mot evangelium och mot den evangeliska kyrkan. Pastor Solheim, som var norsk-luthersk präst och rotfast i sin kyrkas traditioner, hade till den grad blivit ett med oss, att han hela tiden stod på min sida i denna viktiga divergens med biskop Müller, som han också personligen kände och högt värderade.

De politiska händelserna i landet störtade sig över oss. Den prokommunistiska regimen hade etablerat sig och begärde att bli stödd av alla trossamfundet.

I avsikt att få de religiösa samfundens stöd, sammankallades en "kultkongress" i landets parlament. Omkring 4.000 biskopar, präster, pastorer, rabbiner och muftier inbjöds till denna sammankomst. Dess mål var uppenbart: att proklamera de olika religionernas solidaritet med de politiska förändringar, som siktade mot kommunismen.

Vi sammankallade ett rådsmöte för att bestämma, vad vi skulle göra. Solheim påminde oss om ett av Luthers ord, då han måste resa till Worms för att diskutera med påvedörets representanter, väl vetande, att hans riskerade att bli bränd på bål: "Även om det i Worms funnes lika många djävlar som tegel på hustaken, skulle jag likväl resa dit."

Vi bestämde oss för att gå.

Parlamentssalen var överfylld med präster. Mötet sändes ut per radio.

Stalin valdes under enstämmig applåd till hederspresident av kultkongressen. Varken präster eller pastorer hade något emot att han samtidigt var president för ateisternas världsunion, en man som dräpt tiotusentals präster och som hade ödelagt massor av kyrkor. Patriarken välsignade kongressen.

Talen begynte.

Statsministern lovade prästerskapet i alla de olika trosriktningarna, att deras avlöningar skulle fortsättningsvis utdelas, om de bara ställde sig på den kommunistiska revolutionens sida. Han applåderades.

Så kom turen till de olika trossamfundens representanter. De överträffade varandra i att smickra regeringen. Att kommunism betyder det samma som ateism vid statsstyret, rörde dem inte. De hade fått försäkringar — vilka även respekterades — om att ateisterna skulle betala dem deras avlöningar. Metropoliten Balan sade på skämt: "I kyrkans flod har det under tidernas lopp kommit in många bäckar av skiftande färger. Vi har inget emot att det kommer in en röd bäck."

Alla talare upplåderades. Ingen motsades eller motsade någon. Jag tänkte på orden i Uppenbarelseboken om den fallna kyrkan: "Det stora

Babylon, hon som är moder till skökorna och till styggelserna på jorden." — ". . . konungarna på jorden hava bedrivit otukt med henne . . ." Och liksom skökan är redo att gå till sängs för pengars skull, var nu dessa andliga ledare redo att gå samman med dem, som störtar konungar, ja, än mera, med dem, som störtar deras egen kyrka.

En kort tid dessförinnan hade också de rumänska baptisterna haft en kongress — även de under den röda fanan och med lovtal till Stalin, "den store kännaren av Bibeln".

Min hustru, som satt vid sidan om mig i parlamentet, viskade: "Två denna skam ur Kristi anlete!" Jag svarar henne: "Det kan kosta mig livet." Hon svarade: "Gör din plikt i förtröstan på Gud! Jag vill inte ha en man, som tiger under sådana här omständigheter."

Nu hade just överrabbinen tagit till orda. Han sade, att han representerade en befolkning, som orättfärdigt hade fått lida mycket. "Denna förföljelse måste stoppas!" Däri var jag ense med honom.

Men han fortsatte med ungefär följande ord: "Vad skiljer oss från de kristna? Den olika inställningen till Jesus! Låt oss bortse från denna person, som levde för 2.000 år sedan, och låt oss förbrödras!"

Präster och pastorer applåderade också här.

Jag kunde inte tåla detta längre. Jag bad om att få ordet. Kultministern, en kommunisterna medlöpande präst, hoppades, att han nästa dag i tidningarna skulle kunna få publicera, att också en representant för en utländsk kyrkomission hade lovprisat regeringen. Han gav mig därför ordet efter överrabbinen.

I ett krisögonblick i det rumänska folkets och dess kyrkas historia står en judekristen i parlamentet framför mikrofonen. Ett helt land kan höra honom. Jag hade inte den ringaste aning om vad jag skulle säga. Jag hade endast vissheten om att ett stort ansvar vilade på mig, och jag längtade efter att Jesus skulle förhärligas. Det kändes, som om det kröp i hela min kropp, som om en elektrisk ström gick igenom mig.

Jag började med orden:

"Jag vet, att det är sent (klockan var 13, då jag fick ordet) och att Ni är trötta. Jag skulle emellertid inte ha begärt ordet, om jag bara velat framföra en banal hälsning till kongressen, eller om jag skulle ha sagt ytterligare smickrande ord till regeringsmedlemmarna. Regeringsmedlemmar har aldrig lidit brist på sådant. Men jag tror, att människor, som kallar sig själva Guds tjänare, har något bättre att göra än att adressera hövliga ord till temporära ledare. Vi bör samlas för att samtala om evighetsspörsmål, och vi bör lova och prisa endast Gud, som

har skapat himmelen och jorden, samt vår Frälsare, som blev korsfäst för oss.”

Dessa enkla ord föll ned som en bomb. Det blev en plötslig förändring i kongressen. De troende prästerna och pastorerna vaknade upp. Ditintills hade applåderna varit formella, för konvensans skull — nu var det som att höra ett tordön rulla fram, i våg efter våg, vårt tack och pris och lov till Gud, och på detta sätt visade vi, att vi inte ville dela vårt hjärta mellan Honom och någon annan. Vi måste besluta oss för att — i den historiska kris, som vårt land kommit i — alla förena oss omkring Jesus. Mina ord hade rört vid något av det innersta till och med i korrumperade prästers hjärtan, ty i sitt innersta är människosjälens kristen.

Under det att jag refererade till överrabbinens ord, sade jag: ”Mot judafolket har det sannerligen begåtts fruktansvärda förbrytelser, som inte får upprepas. Hos de kristna måste det ske en hjärteförändring. Men också judarna bör tänka över något.

I 2.000 år har himmelen längtat efter de förlorade fåren av Israels hus. Då Jesus dog på korset för alla våra synder, utgjöt han sina bitt-raste tårar och sina dyrbaraste blodsdroppar för det undertryckta judiska folket.

Jag har det hoppet, att ordet i de judiska profeternas gamla bok skall gå i uppfyllelse, att också de skall se Honom, som de har genomstungit, och ta emot Jesus. Endast genom Hans kors kan det bli fred mellan folken och Israel.”

De kristna prästerna applåderade starkt, men rabbinerna, som satt på de första bänkarna, stod indignerat upp och protesterade. Några av dem sprang emot mig för att slå mig. Andra hotade att lämna kongressen. Kongressmedlemmarna skrek i korus: ”Låt pastorn tala!”

Kultministern befallde, att radioförbindelsen skulle brytas. Men runt om i landet hade man hört hela ståhejet. Alla frågade sedan sig själva och varandra, vad som vidare hade hänt.

Jag kunde inte fortsätta att tala längre, ty sinnena var så upprörda, att rabbinerna skulle ha fått stryk av prästerna.

Jag lämnade talarstolen. I salen hörde man ännu en lång stund orden: ”Låt pastorn tala!”

Kongressen fattade efter detta inget beslut. Dess mål hade omintetgjorts.

(”Myrorna” i min kropp lämnade mig inte på en hel vecka.)

Det, som hade hänt i parlamentet, hade gjort ett gott intryck i den kristna världen. Till följd därav ökade också de judekristnas prestige. Jag inviterades till att predika i grekisk-ortodoxa kyrkor av de präster, som hade hört mig i parlamentet.

I gengäld kom det våldsamma angrepp mot mig från mosaiskt håll. De sionistiska tidningarna i Rumänien, också de i Israel, använde alla slags okvädingsord mot mig.

Den mosaiska församlingen inlämnade en anklagelseskrift till kultministeriet och fordrade att mitt tillstånd att vara pastor skulle indragas.

Ledaren av den kommission, som skulle döma mig, sympatiserade med mig. Han viskade till mig: "Jag skall låta saken dra ut så länge som möjligt på tiden. Men Ni skall veta, att rabbinerna kommer att vinna den emot Er. De har mycket stort inflytande. Den ende, som kan rädda Er från att förlora Er rätt att vara pastor, är metropoliten Justinian."

Det var den nuvarande patriarken i Rumänien. Han hade varit en vanlig präst under den fascistiska perioden men hade härbärgerat de kommunistiska ledare, som hade flytt från ett läger. Då dessa kom till makten, belönade de honom. I ett huj utnämnde de honom till metropolit. Patriarken Nicodim var mycket gammal. Man visste, att Justinian, som var kommunisternas favorit, skulle inta hans plats. I kyrkliga ärenden hade han det bestämmande ordet i landet.

En dag, då jag kom in på kontoret till generalsekreteraren i ecklesias-

tikdepartementet, blev jag av honom föreställd för metropoliten Justinian, som tillfälligtvis var där. Jag stod ansikte mot ansikte med den man, som med ett ord kunde bestämma, om jag skulle få behålla mitt tillstånd att vara pastor. Men jag visste även, att han var den blivande patriarken.

Jag beslöt mig för att inte tala med honom om mig själv utan om honom och hans ansvar. Jag berättade för honom om hur Sankt Ignatius, som senare led martyrdöden, gömde sig, då han visste, att kyrkan i Smyrna önskade att göra honom till biskop. Bröderna fann hans gömställe, tvang honom att följa med dem till kyrkan och gjorde honom till biskop mot hans vilja. De begärde därefter, att han skulle tala till dem. Men han bara grät och sade: "Mina barn, vad har Ni gjort med mig? Det står skrivet, att en biskop skall vara rättfärdig. Men skulle jag kunna vara det?" Jag citerade för honom alla bibelställen, som talar om biskopar, att de bör vaka över sin hjord, inte av hänsyn till förtjänst, inte heller för fåfänglig ära utan av ren kärlek till Kristus. — Bibeln är nästan okänd inom den grekisk-ortokoxa kyrkan. Det skadar aldrig att citera något från Skriften för en, som tillhör det grekisk-ortodoxa prästerskapet. Jag fick det intrycket, att metropoliten Justinian var en mycket ödmjuk man. Han hörde uppmärksamt på mig, som var mycket lägre i rang och yngre till åldern. Jag berättade så om liknelsen om den förlorade sonen och försäkrade honom, att var och en som syndar, till och med om han är en stor hierark, tas emot av Gud, om han omvänder sig.

Vi skildes, utan att jag hade bett honom om något för min egen räkning.

Men då jag hade gått, frågade han generalsekreteraren, vem jag var. Han fick höra om mina bekymmer. På eget initiativ gick han till överrabbinen och lyckades få denne att besluta sig för att ta tillbaka sin anklagelseskrift.

Men fiendskapen från sionisternas sida fortsatte. Denna var förresten inte av nytt datum.

Under kriget hade det internationella Röda Korset organiserat oörliga immigrationer av judar till Palestina. Då det blev tal om att också en grupp judekristna skulle resa, motsatte sig den sionistiska organisationen detta av all makt: "Vi vill inte ha några överlöpare! Vi kommer att kasta dem i havet!"

Överallt stötte vi på deras fiendskap. Det tal, jag hade hållit på kongressen, hade givit dem blodad tand.

Jag hade ofta samtal med sionisternas ledare.

Vi förstod dem. Men även vi hade vår nationella känsla.

Evangelierna kallar Galileen "Jesu fädernesland" och Nasaret "Hans stad". Jesus betraktade inte sig själv som en världsmedborgare, som stoikerna gjorde, utan som en jude, som älskade sitt folk. Det finns ett slags nationalism, som är en integrerande del av kristendomen: att vilja samarbeta till ens eget folks största andliga, ekonomiska, politiska och kulturella goda. Om du inte älskar ditt eget folk, hur kan du då älska andra folk?

De judekristna har, var och en i sitt yrke, uppfyllt sina förpliktelser gentemot sitt folk, och det gör de också i Israel och har på så sätt sin andel i landets uppbyggande.

De judekristna har på ett speciellt sätt kunnat betjäna sitt folk, då det gäller bekämpandet av antisemitismen, på ett sätt, som andra judar inte har möjlighet till.

Under den fascistiska regimen kom jag en gång med tåget från Galatz. I den vagn, där jag satt, var det bara judiska affärsmän. Jag talade med dem om Jesus. De var likgiltiga. I Ploiesti kommer en stöddig fascist in i vår vagn. Det var, som om han hade luktat sig till att vi var judar. De första minuter, han satt tillsammans med oss, använde han alla slags "smeknamn" på oss, bl. a. "omskurna", "lockhuvuden", o. s. v.

Alla judarna teg. Jag gav dem tid att lugna sig litet. Jag öppnade så Bibeln och visade honom de avsnitt, som bevisar, att Jesus var jude. Jag visar honom, att det står skrivet i evangelierna om Jesu omskärelse. De kristna tror om Salomos Höga Visa, att den är en profetisk bok om Jesus. I den står det skrivet: "Mitt huvud är fullt av dagg, mina lockar av natten droppar." Så har då också Kristus haft sidolockar. Om judarna bespottas, blir även Jesus bespottad.

Jag sade till honom: "Som alla andra kristna väntar Ni på Jesu återkomst. Då Han kom första gången, kom Han som en jude med sidolockar. Det var i Palestina. Om Han skulle komma en andra gång som jude med sidolockar till Rumänien, skulle Ni bespotta Honom och slå Honom. Vad för slags kristen är Ni?" Mannen bad om förlåtelse och sade, att ditintills hade ingen talat med honom om dessa ting.

Således tjänar också vi vårt folk.

Men vi var på det klara med att vi även hade en annan förpliktelse. Det är inte nog att berätta för antisemiterna om deras synder. Även judarna har sina nationella synder, som måste uppenbaras för dem.

Vi gillar inte det sätt, på vilket Dubnow och Grätz skriver Judarnas historia. I alla konflikter med alla folk och under alla tider skulle judarna ha haft rätten på sin sida. De har alltid varit de oskyldiga offren. Och de andra hatar oss utan grund.

På ungefär samma sätt skriver andra folks historieskrivare om sitt respektive folk. Och detta är orätt.

Också vi judar har våra synder. Vi hemlighåller dem inte.

Den judiska synden har många aspekter.

Sett ur ekonomisk synpunkt utnyttjar vi de länder, vi bor i, i det att vi tillägnar oss en större del av landets intäkter än vad som tillkommer oss i förhållande till folkmängden i de respektive länderna. Detta betyder inte att alla judar är utpressare, tvärtom; sådana antal är mycket litet. Inte heller varje portugis är en utpressare. Men trots allt spelar Portugal en utpressares roll i förhållande till sina kolonier.

Saken har sin förklaring. Judarna bor för det mesta i städer, och de gläder sig över den höga levnadsstandard, som finns i städerna. Dessutom blev de ju utestängda från att utöva alla slags hantverk under medeltiden, och detta förorsakade att många judar måste ägna sig åt affärs- och bankväsendet, något som fortbestått till våra dagar i många länder. Och här är det ofta fråga om stora intäkter.

En rumänsk, tysk eller fransk penningutpressare utnyttjar andra på samma sätt som en jude. "Antisemitismen är de dummas socialism" har Engels sagt, eftersom den endast riktar sig mot de judiska utpressarna och lämnar de övriga i fred. Detta är sant. Men det finns många dumma människor. När utpressarna tillhör ett annat folk, blir det sociala problemet ett nationellt problem.

Judarna har ännu en "synd". Och detta är vad som mest förorsakar dem andra folks hat: judarna har i förhållande till andra folk en stor intellektuell överlägsenhet. 60% av dem, som har fått Nobelpriset, är judar.

Atomvetenskapen, det tjugonde århundradets vetenskapliga höjdpunkt, är nästan helt och hållet i judarnas händer. Juden Einstein har givit atomenergien till amerikanerna, juden Sternfeld är ledare för kommittén för de ryska astronautprojekten. Judarna innehar nyckelställningar i det politiska, ekonomiska och kulturella livet såväl i väst som i öst.

Om allt detta även kunde sägas i fråga om det, som är judafolkets speciella kall, nämligen att förverkliga Guds rike, ett rike av rättfärdighet, frid och glädje på jorden, skulle den mardröm, som hela mänsklig-

heten lever i, upphöra. Aposteln Paulus skriver: "Ty om redan deras (judarnas) förkastelse hade med sig världens försoning, vad skall då deras upptagande ha med sig, om icke liv från de döda?"

De andra folkslagen känner, att judarna skulle kunna göra mycket mer men inte gör det.

En medlem tillhörande en antisemitisk organisation dömdes till 20 års fängelse. Han var förtvivlad. Vi möttes i en fängelsecell. Han tryckte min hand och sade: "Gör något för världen, Ni judar! Bara *Ni* kan det."

Vilken nytta har vi av en kniv, som inte skär, en penna, som inte går att skriva med, ett ur, som inte visar tiden? Vilken nytta gör ett judiskt folk, som inte samvetsgrant, organiserat och systematiskt spelar sin roll att vara det utvalda folket till att bringa ljus till andra folk och inrikta deras steg emot Gud?

Jesus sade till judarna: "Ni är jordens salt! Men om saltet mister sin sälta, hur skall man då återställa dess sälta? Det duger då bara till att kastas ut och trampas ned av människorna."

Vi har fått nog av detta öde genom antisemitismen. Det är ett tragiskt öde. Mot oss har begåtts förbrytelser, som inte kan försvaras. Men vi är heller inte helt oskyldiga.

Jag talade med en av de viktigaste ledarna för en sionistisk rörelse.

Han hade länge undvikit mig, ty — som han sade — vi är båda envisa, och han såg ingen mening i att vi skulle mötas. Men förklaringen måste ges, så Gud lät oss träffas i en fängelsecell. Han var en personlighet, som gjorde ett djupt intryck på sina medmänniskor. Tortyren och avsaknaden av allt gott på hans ålderdom fick honom inte att tycka synd om sig själv utan att betrakta detta som en anledning till att samla energi och krafter till fortsatt kamp.

Jag hade i cellen hållit en predikan om Jesu korsfästelse, vilket åtföljdes av en diskussion, där han öppet sade sin mening utan att frukta att såra antisemiternas eller de kristnas känslor.

"Er beskrivning av Jesu lidande lämpar sig bara till att egga upp ett slags masochistisk perversitet, liksom även det ständiga förhäriligandet av den rena Jungfrun ger näring åt liderligheter. En normal människa mediterar inte över och talar inte om en flickas jungfrudom. Här gör det undermedvetna sig gällande. Kristendomen är en religion för nevrotiker. Den kan i bästa fall tillfredsställa den religiösa längtan, som en del djupt sjunkna stackare har. Judendomen är livets religion, det normala livet i hela dess fullhet. Den har ingenting att skaffa med en korsfäst Frälsare. Våra synder sonades genom Isaks-offret, som Abraham

var beredd att bringa men som aldrig blev av.”

Jag frågar honom: ”Om kristendomen är en falsk religion och det judiska folket i sin egenskap av Guds utvalda folk befinner sig på den sanna religionens sida — varpå beror då skilsmässan mellan Gud och det judiska folket? Varför har vi blivit straffade av Gud och utspridda ibland de andra folken?”

Han svarar mig: ”Vi är inte straffade av Gud. Förskingringen är en mission. Ghettot förbereder uppfyllelsen av den urgamla övertygelse vi har om att *'atid Eretz Jisrael l'hitpaschet bechol haolam'* ('den dag skall komma, då Israel sprider sig över hela världen'). För att detta skall uppfyllas är vi överallt, men vi står inte under någon förbannelse.”

Jag gör honom uppmärksam på att detta är en motsägelse i förhållande till hans egen religions bönbok, där det otaliga gånger hävdas: ”För våra synders skull har vi jagats från vårt land.” Hans påstående vore också i strid med det som står skrivet i Moseböckerna: ”Eftersom du inte hörde på Herrens, din Guds, röst, . . . skall du ryckas bort från det land dit du nu kommer, för att taga det i besittning. Och Herren skall förströ dig bland alla folk ifrån jordens ena ända till den andra” . . . etc., etc. (5 Mos. 28: 63—64.)

Mannen fasthåller sin inställning. ”I vår diaspora är Gud oss lika nära som Han var vid foten av Sinai. De rabbiner, som har skrivit bönboken, erkänner sig skyldiga, endast därför att de är ödmjuka. Och förbannelserna, som Moses har uttalat, är snarare ett minus i hans mäktiga personlighet.”

Jag frågar: ”Är det Moses som har uttalat förbannelserna? Han påstår, att det är Gud, som har gjort det.”

Hans svar är kategoriskt: ”Dessa ord kommer bara från Moses. Och vi är inte skyldiga. Judarnas 'skuld' består i så fall i att ha 'uppfunnit' antisemitismen. Vi är Jehovas älsklingsbarn, och vi uppfyller den mission, Han har givit oss. Ni har anslutit Er till antisemiterna!”

Jag fann det klokast att lämna dessa ord obeaktade och svarade: ”Antagligen menar Ni att säga, att Israels mission är att sprida Mose lag, vilken Ni bara delvis är eniga om, samt tron på Israels Gud. Det är visst och sant, att en sådan mission existerar. Men Ni måste vara fullkomligt blind, om Ni inte förstår, att denna mission bara kan realiseras genom Jesus. Varhelst i världen en människa, som inte tillhör judafolket, tillber Israels Gud och erkänner den judiska Bibeln som helig samt de judiska profeterna som auktoriteter, har man detta att tacka kyrkan för, kyrkan som grundades av Jesus men på intet sätt av en

mosaiskt troende jude i modern bemärkelse. Om de mosaiskt troende judarna av idag inte hade någon annan skuld — men i så fall skulle de ha överglänst himmelens änglar i renhet —, så har de i alla fall den, att de inte har uppfyllt sin mission utan bara pratar om den, under det att de överlåter själva missionerandet till andra, varigenom de samtidigt ökar dessas bördor.”

Sionisten lämnar plötsligt temat om den gudomliga mission, som judarna borde fullfölja i diasporan, och motsäger sig själv genom att smädelsefullt påstå: ”Ni skall inte länge till ha möjlighet att beklaga Er över oss. Vi sionister har ett syfte. Vi kommer att återvinna hela det land, som vi ägde förr, men som nu till en stor del araberna roffat åt sig. Och vi kommer att lämna alla Er andra i fred. De judekristna kommer att vara tvungna att välja mellan att vara judar eller att vara kristna. Om de väljer det förstnämnda, kan de komma med oss; väljer de det senare, bör de stanna hos sina trosbröder.”

”Vi önskar att kommer med Er”, försäkrar jag honom, ”och jag erkänner, att detta kommer att skapa vanskligheter för Er, ty vi för vår del ämnar behålla vår kristna övertygelse.”

”Vi blandar oss inte in i Era inre angelägenheter”, säger han. ”När allt kommer omkring, får Ni tro eller inte tro vad Ni vill.”

”Just i det avseendet kommer Ni att finna svårigheten”, svarade jag. ”Vår kristna tro stannar inte i vårt inre, och inte heller kommer den att sväva i den ’bortomjordiska’ frälsningens sfärer. Den manifesterar sig genom sitt eget väsen i sant tänkande, opartiskhet, just ägnad för att skapa vanskligheter åt Er. Vi kan ta ett exempel i det arabiska problem, som Ni har nämnt. Araberna har varit i Palestina i många århundraden. Vi kan inte med rätta säga, att de har roffat till sig landet. Araberna av idag bör inte få lida för att deras förfäder sedan århundraden bosatt sig i ett öde område, om vilket de inte ens visste, att det tillhörde någon annan. Detta är detsamma, som att Ni idag skulle begära, att amerikanerna skulle jagas ut ur Förenta Staterna för att landet skulle kunna återges åt indianerna. Om vi skulle komma till Palestina, skulle vi ha andra känslor än dem, Ni har. Även vi anser, att hela Palestina rätteligen bör vara judiskt, men araberna skulle vi betrakta som våra bröder.”

Sionisten ropade till mig: ”Om Ni gör det, kommer Ni att behandlas strängt! De kristna länderna har inte uppfört sig kristet mot oss! Och vi kommer inte att tillåta någon att börja experimentera med den kristna kärlekstanken, vad beträffar våra fiender i Palestina, där våra

nationella intressen står på spel.”

Jag kunde inte vara ense med honom om att fördöma hela kristenheten. ”Många kristna har uppfört sig kristet mot judarna. Alla pietisterna har gjort det. Detsamma har de skandinaviska lutheranerna och många katoliker, präster och lekmän, gjort. Även sådana, som tillhör den grekisk-ortodoxa kyrkan, har gjort det. Ni har ett skarpt öga för att hitta de dåliga sidorna hos de kristna, men Ni sluter ögonen för det goda. Där, varest trons sanna väsen ej funnits, där kristendomen varit en formsak, har den kunnat gå samman med antisemitismen. Men det har också existerat otaliga troende kristna, som älskat Er.”

En känd antisemit, som i tysthet hade åhört oss intill nu, avbröt oss: ”Herr Wurmbrand, Ni som är både jude och kristen, Ni är den bäst lämpade att förklara något för oss rumäner: existerar eller existerar det ej en judisk komplott mot 'gojim', ledd av en hemlig judisk regering, kallad Kahal?”

Jag svarade med en annan fråga: ”Har det existerat en komplott av icke-judar emot judarna, vilken i varje århundrade skulle ha beslutat om de förfärliga pogromer, som kulminerade i nazisternas och deras anhängares massakrer? Uppenbarligen — nej! Millioner människor har undertryckts och dödat utan någon komplott och utan något styrande organ, som skulle ha koordinerat dessa skändligheter. Inte heller existerar det en komplott bland judar. På exakt samma sätt som de icke-judiska folken genom att följa sin karaktär gör det goda eller det onda utan att i förväg ha planerat sina handlingar, så gör även judar både gott och ont utan det uppdiktade Kahal. Bland judarna existerar det enorma klasskillnader inom parti och konfession. De kommunistiska judarna sätter de sionistiska judarna i fängelse, vilket Ni kan se här framför Er. Trots detta är alla judar förenade, inte genom något Kahal men genom sin nationella egenart, såsom det också brukar vara bland andra folk. Denna speciellt judiskt-nationella egenart formar stundom en negativ, ja, ofta fientlig inställning mot Kristus, och stundom en positiv inställning av mycket stort värde. Den negativa inställningen anser vi vara en sann förbannelse för folken, vilka följer den utan att förstå den, emedan den omintetgör den enda lösning, som världens krissituation äger, nämligen upprättandet av Guds rike i rättfärdighet och glädje, där endast Kristus kan vara Herre. Denna förbannelse måste förvandlas till välsignelse genom att judarna föres till Jesus. Också antisemitismen är en förbannelse, eftersom den förhindrar detta.”

Antisemiten svarade mig: ”Fiendskapen mot judarna kan inte ut-

släckas. De kan ju inte assimilera sig. De fortsätter i alla länder att vara en främmande kropp. Men i varje organism finns det en naturlig tendens till att eliminera främmande kroppar.”

Jag inflikade: ”Judarna är helt annorlunda än alla andra folk. Deras enastående historia bevisar detta. De kan inte assimilera sig. Men Kristus lärde oss i liknelsen om den gode samariten, att vi inte skall assimilera människor från ett annat folk utan vara goda och rättfärdiga mot dem just sådana som de är. Antisemitismen kan inte ursäktas.”

Antisemiten, som inte gav mig någon möjlighet att fortsätta min konversation med den sionistiske ledaren, fasthöll sin övertygelse: ”Ett folk måste försvara sig. Det är inte bara så, att judarna vägrar att assimilera sig, utan de försöker dessutom att assimilera oss i överensstämmelse med deras egen mentalitet. Judarna underminerar våra nationella institutioner.”

Jag svarade: ”Om det skulle förhålla sig så, då har Ni redan förlorat slaget. Ni lever redan helt inne i judaismen. Om Ni vill undandraga Er det judiska inflytandet, måste Ni ge avkall på kristendomen, kapitalismen och kommunismen, på Singer symaskin, på antibiotika, på Waxmanns streptomycin, på hela mikrofysiken, på den einsteinska föreställningen om universum, på allt, som utmärker en människa i det tjugonde århundradet — och Ni måste återgå till att bli en nomad. Vi vet ju, att människan härskar över naturen och att den vita rasen har nått längst i utvecklingen. Vi vet alla också, att den judiska mentaliteten är den förhärskande — i ont som i gott. Judarna har en kraft att framtvinga sina idéer, som ingen annan har — på samma sätt som att Joe Louis har en näve, som ingen kan slå — dock utan att detta alltid kan anses vara till deras fördel. Ni försöker att bli kvitt judarna, under det att Ni tillber Jesus, som också har kommit från vårt folk.”

Jag vände mig mot sionistledaren och tillfogade: ”Även vi judekristna har denna segrarens huvuds substans i vårt blod. Och vad mera är: vi förkroppsligar på det mest fullkomliga sätt tron på mänsklighetens förbrödring och på pacifismen, vilka till sitt innehåll har judiskt ursprung. Vi är de sanna bärarna av de judiska värdena.”

Han svarar mig: ”Ni är en kättare i förhållande till den judiska tron. Som protestant är Ni också kättare i förhållande till den sanna kristendomen. Dubbelkättaree! Vi två kan vara vänner, men i princip är ingen försoning möjlig. Bakom Era vackra ord ruvar det egentligen ett hat emot allt det, som är oss kärt, likaväl som att hatet finns gömt bakom den röda fanan. Marx har skrivit en antisemitisk bok, 'Judefrågan'.

Också den kommunistiska internationalen har givit ut sin tes om det judiska problemet i en av Hellers böcker kallad 'Judendomens slut'. Vi är hatade, hatade och åter hatade."

Med blotta ord kan man inte hjälpa de människor, som har lidit mycket och till och med har nått den gräns, där de ser fiender i dem, som inte är det.

Jag föredrog därför att övergå till ett annat ämne och frågade honom: "I en bok, som Ni utgav 1934, har Ni skrivit, att den judiska immigrationen i den del av det historiska Palestinas territorium, som har blivit Er tilldelat, skall komma till en ödesdiger tidpunkt, då Palestina inte kan absorbera flera judar. Om det emellertid fortsätter att absorbera judar härutöver, blir det krig mot araberna. Men en överväldigande majoritet av judarna kommer alltid att vara spridd bland de andra folken, och Ni måste upphöra med att inbilla Er, att Ni är omgiven av bara fiender. En ny anpassning erfordras, men Er antikristliga hållning försvårar denna anpassning. Dessutom sker judarnas avjudaisering snabbare i Israel än i diasporan. Endast en ringa procent av israelerna går till synagogan eller håller på de judiska traditionerna.

Hur ser Ni på allt detta?"

Hans svar var: "Vi vill vara hemma hos oss själva. Äntligen vill vi klä av oss den dyrbara men dödliga klädnad, som tillhör det utvalda folket. Vi vill vara som alla andra folk. Vi kommer att kriga mot araberna och övervinna dem."

"Ni motsäger Er själv", påminde jag honom. "För en liten stund sedan talade Ni om Israels — Jehovas älsklingsbarns — heliga mission."

Han log: "Utifrån Palestina kommer vi att fullfölja vår mission, när vi sänder de andra folken våra epistlar. Men på det materiella planet vill vi leva som de. Vi vill ha vår egen armé, och den skall ge oss segern. Vi vill ha traktorer, och de kommer att vara vår Messias."

Jag sade till honom: "Och en dag kommer vi att dö, och vi kommer att lämna våra offer efter oss, bland araberna och andra folk, ty i de länder, där vi har bott, blev vi inte bara dräpta utan dräpte också (tänk på de millioner, som blev dräpta av Trotskij, Jagoda, Bela Kun, Tibor Samuel, Rakosi, Ana Pauker — ledande judar i kommunistländer). Vi kommer också att få lämna Messias-traktorer och ställa oss fram inför Guds dom. Vi måste komma att svara för allt det vi har gjort, och ännu mera för det, vi inte har gjort — eftersom vi inte har varit lysande fyrorn. Judendomen har utsänt sitt Ljus. Frälsningen kommer från judarna, som Jesus har sagt. Men frälsningen kommer

från en judendom sådan, som den, som var förkroppsligad i Jesus. Den Ande, som inte tar hänsyn till personen utan gör alla människor lika inför Gud, kommer inte från de judar, som stängde ingången till Templet för de andra folken — utan den Anden kommer från Jesus. Det högsta rättfärdighetsbegreppet kommer inte från judarna, vilkas sista uppenbarelse är det Gamla Testamentet, en mycket värdefull bok men innehållande befallningar om att helt tillintetgöra oskyldiga folk. Det högsta rättfärdighetsbegreppet kommer från Jesus. Först genom Jesus framkommer även föreställningen om en rättfärdig och opartisk Gud, som uppenbarar sig i kärlek för varje folk, som söker Honom.”

Sionisten nöjde sig med att svara följande: ”Vi ger kristendomen som gåva åt folken, och vi vill se, hur de förvaltar den. Låt dem ta emot örfilar och vända andra kinden till! Vi själva har alltför länge inkasserat örfilarna. Vi önskar inte längre någon mildhetens religion.”

I fångelser kan inte allvarliga diskussioner vara länge. Antisemiten fann det lämpliga tillfället att komma med ett skämt: ”Vi mottar kristendomen som Er gåva — minus budet om att inte bedriva hor. De är mycket vackra, judinnorna. Vi antisemiter har ingenting emot judinnorna — bara mot judarna.”

I den orena atmosfären efter ett sådant skämt vibrerar inte Anden. Jag teg. Det våra svaga ord inte förmår, det förmår Gud. Han vill fullfölja sina frälsningsplaner även gentemot sionisterna.

Jag talade vid ett annat tillfälle med en annan sionistledare. Jag frågade honom: ”Jag förstår, att Ni måste angripa oss. Men varför gör Ni det på ett så vulgärt sätt?”

Han svarade: ”Vi väljer sättet efter publikens smak. Med en akademisk stil kan vi inte överbevisa.”

Jag säger till honom: ”Låt oss inte tänka på detta! I Paulus' brev till romarna symboliseras gudsfolken av ett olivträd, där judafolket betecknas som de äkta grenarna och de kristna, uttagna bland alla andra folk, såsom inympade. Förstår Ni, vad det betyder? En organism, som omfattar mer än en miljard människor och som spelar en enormt stor roll i historien, förklarar i sin religions heliga bok judarna såsom sin stams sanna grenar. Är vi männe så rika, starka, självsäkra, att vi kan ge avkall på en sådan ställning? En miljard människors heliga bok kallar Jesus 'Israels härlighet'. Vi, som är föraktade, kan vi utan vidare ge avkall på en sådan härlighet?”

Sionistledaren svarar: ”Vi ger avkall! Vi vill inte ha något att göra med Jesus och kristendomen!”

Jag ställer honom spörsmålet: "I vems namn ger Ni avkall? Vem representerar Ni? Talar inte den intellektuella eliten av ett folk på hela folkets vägnar? Det judiska folkets intellektuella elit under det tjugonde århundradet har nästan utan undantag ställt sig på Jesu sida."

Jag citerade från boken "Hur jag ser på världen" av Albert Einstein: "Om man rensar bort de judaiserande dragen i de profetiska skrifterna, och om vi från kristendomen — såsom Kristus lärde den — rensar bort det, som lades till efteråt, speciellt då prästvädlet, så har vi en religion, som kan befria mänskligheten från samhällets ondska. En god människa bör absolut känna det som sin plikt att i sin egen miljö försöka införa denna verkligt humana lära, så långt det står i hennes makt."

Synagogan vägrade att begrava Henry Bergson, eftersom denne öppet hade förklarat sig vara Jesu lärjunge.

Franz Werfel, den store judiske diktaren, skrev boken om den heliga Bernadette i Lourdes. Schalom Asch, den store judiske romanförfattaren, var kristen i sitt hjärta, och bland judekristna kan nämnas Nils Bohr och Piccard och många andra.

Emil Ludwig har skrivit om 'Människosonen', en bok full av beundran för Kristus. Något liknande har Max Brod gjort. För att inte tala om Martin Buber, som kallade Jesus sin 'storebror'.

Dessa tänkare representerar judafolket. Det är första gången i historien, som intellektuella ledare inom judendomen har gått över på Jesu sida. I detta hänseende uppfylles en av Bibelns profetior, liksom också en annan profetia har uppfyllts genom judarnas återvändande till sitt land samt genom det faktum, att judarna har en ledande ställning i många länder."

Sionistledaren skrattar åt mig: "Alla, som Ni här har nämnt, har gått över till kristendomen på sin ålderdom, när människan blir åderförfärdad! Jag bryr mig inte om att grubbla över religionen, men om vi skall ha någon, duger det bra med vår gamla."

Det var omöjligt att komma till en förståelse. Han kände inte till Bibeln och visste inte, att den verkliga, uråldriga religion, som Abraham kände till, var frälsning genom tron, vilket protestanterna bland de kristna förkunnar. Samt att den kristna religionens ursprung är den mosaiska, där frälsningen är frukten av att försöka hålla de bud, som gavs först 400 år efter Abrahams död.

En annan sak, som skilde oss från sionisterna, var, att det nationella spörsmålet var det viktigaste hos dem. Inte heller vi var rena på den punkten, men hos oss var det av sekundär betydelse.

Vi klargjorde vår inställning: De palestinensiska araberna hade levt i Palestina i många århundraden. Då de kom dit, var landet öde. De visste inte ens, att det århundraden tidigare hade bott ett judiskt folk där, och således kunde de inte förstå vårt folks önskan att äga det land, som de hade bebott så lång tid. Det existerar ett obestriddigt samband mellan det Heliga landet och det heliga folket. Men också araberna har obestriddliga rättigheter.

Judarna har intellektuella och materiella möjligheter, som araberna inte har. Av judarna måste man begära förståelse, godhet, överseende och hjälp gentemot den arabiska världen. Låt oss besegra svårigheterna genom att bevisa kärlek!

Hur verkningfullt skulle det inte vara att bombardera de fattiga egyptierna med bröd, medicin och fredsord!

Vi judekristna i Rumänien var inte vad man brukar kalla för pietister. Dessas många tabuföreställningar skilde oss åt. De tror, att den som röker inte skall komma till himlen. Men vad har då hänt med den stackars Spurgeon, Englands störste baptistpredikant? — De förbjuder en att gå på bio. Men om jag har lov till att se på bilder över huvud taget, varför skulle jag inte ha lov till att se på dem, om de rör sig? Inte heller var vi eniga med pietisterna i deras fullständiga likgiltighet inför de sociala problemen och den uteslutande koncentrationen på den individuella frälsningen. De sociala betingelserna är inte likgiltiga. Det finns sociala och politiska betingelser, som sannolikt försvårar frälsningen, men det finns också andra, som underlättar den. Skulle till exempel problemet rörande religionsfriheten vara oss likgiltigt?

Å andra sidan var pietismen den religiösa rörelse, som stod oss närmast. Men pietisterna drar sig bort från världen.

Vi förhöll oss inte likgiltiga, men vi levde trots detta utan engagemang i nationella agitationer. Vi kände oss som främmande och pilgrimer, ty vårt rike är inte av denna världen. Det fosterland, som vi mest älskar, är himmelriket. Talmud betraktar den dag, då Gamla Testamentet för första gången översattes till ett annat språk, som en sorgens dag. För de troende, som tillhör de andra folkslagen, var det en glädjedag. Det folk, som vi kände oss ett med i främsta rummet, var Guds barns folk, samlat från alla jordens folkslag. En zigenare eller en tysk eller en ungrare, som var troende, stod oss närmare än en icke-troende jude. Denna känsla gjorde vi ingen hemlighet av.

Resultatet blev detsamma, som då Jesus i synagogan i Nasaret predikade om att Gud hade föredragit en fenisk änka och en syrisk spetälsk

man framför många judar. Det utlöste åhörarnas vrede.

Men vad som var svårast att acceptera för sionisterna var läran om att älska sina fiender. Skulle väl några sionister ha gjort, vad vi gjorde?

Efter det att Rumänien utgått ur alliansen med Hitlers Tyskland, förklarades dödsstraff gentemot var och en som dolde medlemmar av den tyska armén, då de skulle överlämnas som krigsfångar. En del flickor i den tyska armén, de s. k. "Blitzmädchen", bad oss att dölja dem, så att de inte skulle bli deporterade till Ryssland. Naturligtvis gjorde vi detta.

Någon angav oss. Polisen omringade vårt hus. Poliskommissarien kommer in och frågar mig: "Håller Ni tyska flickor gömda hos Er?" Jag svarar honom: "Vilken nationalitet tror Ni, jag har?" Han säger: "Richard Wurmbrand? Naturligtvis tysk." Jag visar honom min legitimation, som daterar sig ända från fascisternas tid, och där det står "etnisk härkomst: jude", samt frågar honom: "Jag är jude. Hälften av min familj har mördats av Hitlers anhängare. Tror Ni, att jag skulle vilja hålla tyska flickor gömda hos mig?"

Poliskommissarien ursäktade sig: "Det är säkert en falsk angivelse", och gick sin väg. Flickorna var i rummet intill, samman med andra flickor — nazisternas offer, som hade kommit ut med livet i behåll från Auschwitz — och som vi hade tagit hand om. Vi gjorde ingen skillnad, liksom inte heller Gud gör det, då Han låter solen skina och regnet falla över god som ond.

En annan gång hände följande. Det lyckades två tyska soldater, som hade tillfångatagits, att fly under eskort en natt. De hade uniformer på sig och visste inte, vart de skulle ta vägen. De var i dödsfara. Plötsligt ser de en skylt: "Lutherskt evangeliskt kapell". De går in, säkra på att vi var tyskar, som skulle hjälpa dem. Alla kan tänka sig deras fasa, då de förstod, att de genom att rymma från rumäner hade kommit till judar! De hade hamnat hos oss. Våra trossyskon gav dem kläder och pengar.

Det lyckades oss ofta att intervensera för tyskar, som hotades med deportation.

Med tiden blev allt detta känt. Sionisterna kunde inte förlåta oss detta, liksom de inte heller hade förlåtit Jesus för att Han älskade både romare och samaritaner, ja, till och med tulltjänstemännen, den tidens landsförrädare. Det insinuerades till och med, att Han stod på deras sida, ty man förstod inte, att den kärlek, som Han visade emot syndarna, inte betydde, att Han gjorde sig lojal med deras överträdelse utan kom dem till mötes för att frälsa dem från allt ont.

Kamp på två fronter.

Samtidigt var vi också utsatta för förakt från de människors sida, vilka motarbetade sionismen.

År 1947 utmärker sig genom kampen mellan den judiska organisationen "Irgun Zvai Leumi" och de brittiska myndigheterna i Palestina. Det kämpades hårt på båda sidor. Engelsmännen hängde judarna, judarna hängde de engelsmän, som de händelsevis kunde ta tillfånga.

I England utbröt en våg av antisemitism. Även sådana människor, som man trodde vara immuna mot antisemitismen, berördes av denna.

En gång om året var alla protestantiska grupper i världen förenade i en veckas bön, som följdes efter ett program, som kom från London. Varje år var torsdagskvällen reserverad för judarna. Men från 1947 blev denna kollektiva bön i hela världen annullerad av engelsmännen som straff för att judarna hade tagit till vapen mot engelsmännen, vilka rakt inte ägde Palestina.

Den nationalism, som några missionärer från den västliga världen visade under Boxarupproret i Kina, lett av Tai-Pi, vilket hade börjat som en rörelse för kristendomen, var grunden till att denna rörelse degenererade.

De vitas rashat fjärmade Mahatma Gandhi från kristendomen — och med honom Indien.

Vid denna tidpunkt upphörde också den kärlek, som hade bevisats judarna under ett helt århundrade av engelska kristna, bara därför att "Hans Majestät, den brittiska imperialismen" hade angripits av ju-

dar. Men det var aldrig med den vi hade förbrödrat oss utan med Guds barn i England.

Den judekristnes ställning är vansklig.

Vi var alltid ur askan i elden, och då vi försökte att vinna alla och vara allt för alla, var vi lika skådespelare, vilka i olika skådespel måste tolka helt motsatta karaktärer.

Somliga sade om mig — för att få mig att skämmas —, att jag var en stor skådespelare. Jag uppfattade detta ord som en komplimang. Jag kan inte förstå, hur man kan vara en god missionär utan att vara i besittning av en god dos konstnärstalang och skicklighet i att spela olikartade roller.

En dag går jag hemifrån för att uppfylla min plikt som människofiskare.

Den första människan jag talar med, är starkt antisemitiskt inriktad. "Jag vill inte höra om Jesus, ty han är en smutsig jude", säger han till mig. Jag svarar honom: "Hur kan du veta, att Jesus är en smutsig jude? Han är Guds Son och tillhör inte någon nation. Han är den, som har sagt till judarna: 'Ni är djävulens barn.' Då Han jagade månglarna ut ur Templet, visade han sin avsky mot det, som du fördömer hos judarna: jagandet efter pengar. De starkast fördömande orden mot judarna återfinnes i Nya Testamentet: '... judarna — som dödade både Herren Jesus och profeterna och förjagade oss, och som är misshagliga för Gud och fiender till alla människor, i det att de söka hindra oss att tala till hedningarna, så att dessa kunna bliva frälsta. Så uppfylla de alltjämt sina synders mått. Dock, vredesdomen har kommit över dem i all sin stränghet.' Om du är antisemit, är din plats vid sidan av Jesus. Kanske kommer Han att kunna lära dig en hel del."

Jag skildes från honom och mötte en jude, som säger, att han inte tror på Jesus, då Han tillhör "gojim" (icke-judiska folk). Jag svarar honom: "Varifrån har du detta? Jesus är jude. Nya Testamentet börjar med orden 'Jesu Kristi, Davids son, Abrahams sons, släkttavla' och bevisar, att Hans släkt är judisk. Jesus kallas i Skriften 'sitt folk Israels härlighet'. Han älskade lidelsefullt sitt folk och säger till en samaritansk kvinna: 'Frälsningen kommer från judarna.' I grund och botten utgör kristendomen ett intensivt judaiserande av världen, ty det är förutsagt, att människor av alla folkslag skall bli 'judar i sitt hjärta'. Även sedan Jesus hade dödats, kallas Jerusalem av apostlarna den heliga staden, och aposteln Paulus skriver, att judarna allt framgent älskas av Gud för fädernas skull samt att de kommer att spela en stor roll i framtiden.

Himmelens elit kommer att bestå av 144.000 utvalda endast från Israels 12 stammar.”

Efter det att jag hade gått ifrån denne man, möter jag en broder, som har stor tillit till sin egen tro, men som knappast visar det i sina gärningar. Då jag känner till hans liv, säger jag till honom: ”Tro utan gärningar är död, ty ’människorna skall dömas efter sina gärningar’.”

Så går jag till en troende broder, som har nått förtvivlans gräns på grund av en synd han begått. Han kunde inte förlåta sig själv och tvivlade på att han var frälst. För honom förklarade jag, att människan räknas som rättfärdig genom tron, utan gärningar, ty Gud ser till hjärtat, inte på våra döda gärningar — och att den, som älskar mycket, också blir förlåten mycket, med andra ord exakt det motsatta mot det, som jag hade sagt en stund tidigare.

Alla dessa fyra kom senare, på omvägar, att förstå varandra och älska varandra i högre grad än förr.

Efter dessa fyra samtal satte jag mig på en bänk i en park. Det snurade runt i huvudet på mig. Jag frågade mig själv, vilket av de fyra ting, som jag hade sagt, jag trodde på själv. Det svar jag gav mig själv var, att de olika sätten att tala till människor på helt enkelt är agn för att draga dem till Honom, som är hinsides våra fördomar och föreställningar. Att gå över från en kategori människor till en annan kräver skilda argument och olika sorters ”medicin” för själen.

Men detta arbete är mycket tröttsamt.

Anti-Klausner.

Den judiske professorn i modern hebreisk litteratur i Jerusalem, Josef Klausner, har skrivit en bok på hebreiska kallad "Jesus från Nasaret", vilken har blivit översatt till alla de stora världsspråken.

Var gång jag talade med en jude om Frälsaren, slutade han med svaret: "Problemet Jesus har förklarats av Klausner." Men för det mesta hade den lärde juden inte brytt sig om att läsa Klausner. Han hade dock boken öppen i sin bokhylla, och detta var tillräckligt för honom. Han längtade inte efter att bryta sitt huvud mer med Jesus.

Därför ansåg jag det nödvändigt att utge ett svar på Klausners bok under titeln "Judarna och Jesus från Nasaret. Anti-Klausner."

Klausner hade missbrukat sitt stora namn och låtit detta förleda honom till att tro, att hans påståenden skulle accepteras av den judiska världen — okontrollerade påståenden, som han hävdade vara absolut sanna.

Han skriver till exempel: "Hos Paulus finner vi inte påståenden rörande Jesu liv och gärning, vilka skulle vara historiskt bevisade, bortsett från påpekandet, att han var den förstfödde bland många bröder — vilket han också verkligen var, antagligen i andlig betydelse —, att han var korsfäst samt att han natten före sitt fängslande intog den sista måltiden med sina lärjungar, och även upplysningen om Jesu härkomst av Davids hus, vilken dock är tvivelaktig."

Varje student, som studerade Skriften, skulle ha kunnat korrigera sin

professor härvidlag.

Hos Paulus finner vi också många andra detaljer rörande Jesu liv. Till exempel att Han blev förrådd (1 Kor. 11: 23), att Han dödades av judarna, att det ställe, där han korsfästes, var utanför Jerusalem. Paulus ger oss också upplysningar om Jesu tankeliv, i det att han säger: "...rättfärdig led han för orättfärdiga", "...som har älskat mig och utgivit sig själv för mig", Kristus har "en gång blivit offrad för att bära många synden".

Paulus beskriver Jesu ödmjukhet, Hans mildhet och Hans makt.

Och framför allt påminner Paulus oupphörligen om "en biografisk detalj", som Klausner har glömt att ta med, nämligen att Jesus uppstod från de döda.

Utän att kunna hålla sig till något historiskt bevis hävdar Klausner, vad han vill. "Jesus föddes i Nasaret." Varifrån har Klausner fått detta? Ett mysterium! Att tala om Betlehem, som evangelisternas kallar Jesu födelsestad, är brydsamt för honom, ty den är Davids stad och den plats, vilken enligt profeterna Messias skulle komma från.

"Berättelsen om Salome är en legend." Detta har herr Klausner fastställt. Argument har han inga.

"Johannes Döparen ansåg sig själv vara Elias." I evangelierna står det skrivet, att då Johannes tillfrågades: "Är du Elias?", han svarade: "Det är jag inte." Herr Klausner tycks ha en informationskälla, som är otillgänglig för andra dödliga varelser.

Klausner säger vidare: "Det är klart, att Johannes Döparen ingenting visste om Jesus och ej erkände honom vara Messias." I de enda historiska källorna, evangelierna, står det skrivet, att Jesus och Johannes var släktingar och att den sistnämnde proklamerade, att Jesus var Messias. Ingen vet, varifrån herr Klausner har införskaffat andra upplysningar.

Det enda argument, som Klausner använder, varje gång han kommer med ett påstående, som inte blivit bevisat, är att säga: "Det är klart, att det är så."

Klausner kommer med nyheter angående Judas Iskariot. Han anser, att denne var "en lärd jude med klart förstånd". Att Jesus skulle blivit förrådd med en kyss, är "bara en legend".

Eftersom det, som är ohyggligt och fult hos Judas, är legend, är också det, som är vackert hos Jesus, legend. Klausner bestrider, att Jesus på korset skulle ha sagt om dem, som korsfäste Honom: "Fader, förlåt dem, ty de veta icke vad de göra." Argument: "Jesus kunde inte ha

uttalat dessa ord under så förskräckliga omständigheter." Författaren av den bok Ni nu läser, har själv känt människor, Jesu disciplar, som har sagt detsamma som Jesus mitt under fruktansvärd tortyr, ja, ännu mera har de gjort: vid första tillfälle som gavs, gjorde de gott mot dem, som hade torterat dem. Men herr Klausner har helt enkelt beslutat, att en sådan kärlek är omöjlig.

Herr Klausner skyndar sig att sätta punkt vid evangelisternas berättelse om Jesu uppståndelse: "Det är belysande (vilket förunderligt uttryck för att frita sig från nödvändigheten av bevis!), att Josef av Arimatea hämtade kroppen från graven."

Han skriver: "En uppståndelse vore ofattbar." Det existerar många ofattbara ting. Även om det är ofattbart, existerar det en känd universitetsprofessor, som — i stället för att börja med att analysera händelserna och dokumenten — börjar med vissa fördomar rörande vad Gud kan eller inte kan.

Efter att ha skrivit 500 sidor utan att ha bidragit med något väsentligt rörande Jesu biografi, kommer Klausner till motsättningarna mellan judendomen och Jesu lära.

Här säger han: "Ett folk kan inte hålla sig vid liv genom en abstrakt tro och genom en allmänmänsklig etik. Det behöver en praktisk religiositet med former, som kan ge uttryck för de religiösa idéerna och som kan genomtränga vardagslivet med religionens helighet... Jesus har inte visat oss nya vägar för vårt nationella liv." Genom att mottaga Jesu lära "kommer det nationella livet och den nationella staten att helt försvinna". "I hans lära finner man inte de beståndsdelar, som kan upprätthålla staten och som kan reglera samfundet." Jesus skulle således ha kommit för att avskaffa kulturen! —

Vad skall man svara till detta nu, tvåtusen år efter Kristus? Herr Klausner har inte hört om den kristna kulturen, känner inte till de nationer, som inte har försvunnit men som har danats och upprätthållits tack vare kristendomen? Hur kan det komma sig, att det i Europa, Amerika och även på många ställen i Afrika finns självständiga nationer, trots att de har tagit emot kristendomen, vilken enligt Klausner skulle ödelägga stat, nation och kultur?

Och jag skulle vidare kunna fråga: "Varthän bragte Jesu fiender, vilka levde för tvåtusen år sedan — Kaifas, Hannas och de andra — den judiska staten?" Det lyckades dem att avlägsna "den stora fara", som Jesus representerade, under det påståendet, att de måste upprätthålla den judiska nationalstaten, men samtidigt förde de den judiska

staten till förintelse.

Historien har bevisat, att kristendomen danar och upprätthåller en stat; fariseismen däremot ödelägger den. Hur kan man utan vidare hoppa över dessa klara, historiska bevis? Klausner skriver vidare: "Judendomen kan inte acceptera benämningen 'Guds son' eller endast 'Gud' för Messias, även om idén i sig själv är judisk."

Om idén om en Guds son är judisk, står det klart, att bara de, som har avfallit från sitt eget folk, kan vägra att acceptera denna idé. Men enligt herr Klausner, som trotsar varje logiskt påstående, är däremot *de* avfallna, som har *accepterat* denna judiska idé.

Klausner tycker inte om, att Jesus förkunnade en kärleksfull inställning gentemot den, som gjort en illa. "Det människosamfund kan inte fortsätta att existera, där varje förolämpning skulle förbli ostraffad."

Men varför försvann den nationella judiska staten för tvåtusen år sedan? Judarna reste sig emot romarrikets orättfärdighet. Resultatet var, att den judiska staten sopades bort ifrån jordens yta. Man skulle ha kunnat tänka sig, att en professor av denna händelse och tusentals liknande händelser hade dragit följande slutsats: "Det mänskliga samhället *kan* verkligen fortsätta att existera, om vi på så sätt bemöter orättfärdigheten, att vi lönar ont med gott." I tusentals år har stater försvunnit, blodiga krig utkämpats och tusentals millioner människor dödsdömda, därför att den ene inte kunde tåla den andres orättfärdighet och bemöta ondska med kärlek. Detta är ett historiskt faktum.

Vem kan visa oss den stat, som har försvunnit, därför att den har praktiserat kärlek?

Klausner sätter pricken över i, när han säger: "Judendomen är i sin helhet av denna världen." Därför mottog de inte Honom, vars rike inte är av denna världen utan tillhör den rena sanningens rike! "Han kan inte vara det judiska folkets Messias", säger Klausner.

Om du vill veta om någon, huruvida han är Messias eller ej, skulle det vara vetenskapligt grundat, att först definiera klart, vad denna föreställning innebär, vilka förutsättningar man har för att känna igen den sanna Messias, samt att till sist undersöka, om Jesus uppfyller dessa förutsättningar.

Klausner företog inte dessa studier. Jag gjorde det i hans ställe, i det att jag i en bok påpekade alla de bibliska profetiorna om Messias, vilken sonar människornas synder genom sina egna lidanden, och på vad sätt alla profetiorna uppfylldes genom Jesus.

Det finns många sådana profetior, och det finns en hel del litteratur

om dem. Vi skall inte befatta oss med denna litteratur utan bara nämna en bok däribland, vilken inte kan tydas på mer än ett sätt, eftersom vi i den har att göra med matematiken.

Profeten Daniel, som levde ca 600 år före vår tideräkning, förutsade med förunderlig exakthet det år, då Messias skulle dödas. Det var det år, då Jesus dog.

För var och en, som med öppet sinne studerar denna profetia, är det klart, att det vore fåfängt att vänta någon annan Messias. Talmud säger: "Den tid, som bestämts för Messias kommande, har passerat utan att Messias har kommit." Inte heller Talmud hade någon annan lösning på problemet! När den inte erkände Jesus som Messias, måste den göra Gud till en lögnare, eftersom Han antogs inte ha hållit sitt ord utan låtit den tid, som Han hade förutsagt gälla för Messias ankomst, passera utan att infria sitt löfte.

Låt oss ta den bibliska texten i betraktande. "Sjuttio veckor (årsveckor) äro bestämda över ditt folk" — säger ärkeängeln Gabriel till Daniel ca år 600 f. Kr. — "och över din heliga stad, innan en gräns sättes för överträdelsen och synderna få en ände och missgärningen varder försonad och en evig rättfärdighet framhavd, och innan syn och profetia beseglas och en höghelig helgedom bliver smord. Så vet nu och förstå: Från den tid då ordet om att Jerusalem åter skulle byggas upp utgick, till dess en smord (Messias), en furste, kommer, skola sju veckor (årsveckor) förgå; och under sextiotvå veckor (årsveckor) skall det åter byggas upp med sina gator och sina vallgravar, om ock i tider av trångmål. Men efter de sextiotvå veckorna skall en som är smord förgöras, utan att någon efterföljer honom." Daniel 9: 24—26.

Således skulle det i sin helhet vara 69 årsveckor, med andra ord $69 \times 7 = 483$ år, som skulle förlöpa från den tid, då det hade befallts, att Jerusalem skulle återuppbyggas, och intill dödandet av Messias.

Låt oss så kontrollera, vad som hände!

Konung Xerxes av Persien började sin regering år 465 f. Kr. I Nehemjas bok, kapitel 2, vers 1, läser vi, att han i det tjugonde året av sin regering tillät Jerusalems återuppbyggande. Med andra ord: det hade gått 19 fulla år, som vi drar ifrån. Följaktligen gavs ordern om Jerusalems återuppbyggande år 446 f. Kr.

483 år efter denna händelse skulle Messias dödas. För att kunna göra en noggrann uträkning måste vi komma ihåg, att Daniel räknar ut året efter den gamla judiska kalendern, som hade 360 dagar till skillnad mot vårt år, som har 365 och en kvarts dag enligt exaktare uträkning

under historiens gång.

Vi bör därför göra om det hebreiska kalenderåret i överensstämmelse med vårt nuvarande årsbegrepp.

483 år \times 360 dagar (efter den hebreiska kalendern) = 173.880 dagar.

173.880 dagar: 365 och $\frac{1}{4}$ dag (längden på vårt nuvarande år) =
= 476 år.

Alltså måste det gå 476 år
med början från år 446 f. Kr.
intill Messias död.

Följaktligen måste denna händelse ske år 30 e. Kr.
enligt vår tideräkning.

Och det året korsfästes Jesus.

I dag är det en känd sak, att då man under det sjätte århundradet delade upp tiden i perioder före och efter Kristus, ett fel smög sig in. Kristi födelseår fastslogs 4 år för sent. År 30 enligt vår moderna tideräkning är egentligen det trettiofjärde året av Jesu liv. Och i det trettiofjärde året av sitt liv, nämligen år 30 enligt vår tideräkning, korsfästes Jesus, exakt som Daniel hade profeterat.

Guds hämnd uteblev heller inte. Daniel hade förutsagt, att efter detta misddåd utan all like förödaren skulle komma "på styggelsens vinge". "Detta skall fortgå, till dess att förstöring och oryggligt beslutet straffdom utgjuter sig över förödaren." Daniel 9: 27. Vi vet alla, att en kort tid senare blev Palestina ödelagt av Titus' armé, att olyckan vältrade in över landet och att Templet brändes ner och offerkulten upphörde.

Rashi, en av de förnämsta bibelkommentatorerna, menar, att Titus uppfyllde just dessa profetior.

Titus vann sin triumf, men Messias skulle ju vara en person, som dräptes. Jesus måste vara Messias! Det kan inte vara någon annan!

Herr Klausner var en av judarnas många intellektuella ledare, som förför folket.

Man måste förundra sig över att ett folk, som är så intelligent och så kultiverat, kan godkänna en bok, som har en så låg standard som Klausners. Att bara tänka sig, att Klausner i bokens sista kapitel är i stånd att skriva följande "groda": "Jesus blev en kristen." Detta skriver en professor i ett teologiskt ämne! Det är detsamma som att säga, att "Mohammed blev mohammedan".

Är Jesus Gud?

Det finns många judar, som är redo att acceptera den kristna moralen men inte den kristna läran om Jesu gudom.

Jag sitter på ett kontor, tillhörande en intellektuell jude och samtalar med honom om denna uppfattning.

Jag frågar honom: "Lyckas det Er verkligen att i Ert liv förverkliga den kristna moralen, vilken Ni påstår, att Ni accepterat och till och med kallar härlig?"

Han börjar skratta. (Man blir förtvivlad av att se hur sällan man lyckas få en verkligt allvarlig diskussion med en människa.) "Men man kan ju inte begära att förverkliga den!"

Jag säger till honom: "Jag för min del anser inte att det är någonting härligt i att ge mänskligheten en utförbar moral. Lika litet härligt är det, att en skofabrikant gör vackra skor, som man inte kan använda. Den kristna moralen är utförbar, men inte av alla. Det fordras betingelser, för att den skall kunna förverkligas. Varje affärsman vet, att intäkterna måste täcka utgifterna. Den kristna moralen begär av oss utgifter: att älska, tjäna, hjälpa. Men varifrån tar man kraft till detta? Från tron — en skatt med sanningar, som har uppenbarats av Gud."

"Nej, nej!", svarar han. "Dogmerna är absurda. Hur skulle jag kunna tro, att en judisk timmerman, som köpte virke, kokade lim, sålde sina produkter och sysselsatte sig med allt det, som en människa i allmänhet sysselsätter sig med, är Gud? Den enda form av kristendom, som judarna eventuellt kan känna ett närmande till, är unitarismen: Jesus

som en stor lärare, en stor profet — men som Gud, aldrig!"

Jag förklarar för honom: "Den möjligheten existerar inte. Jesus påtager sig gudomliga rättigheter och tar emot tillbedjan, något som endast tillkommer den ende Guden. Om Han inte är Gud, kan Han inte vara en stor lärare utan bara en obalanserad fanatiker eller bedragare. Ni skulle inte våga att betrakta Honom som en sådan. Då återstår endast för Er alternativet att betrakta Honom såsom Gud."

"Vi rör oss bara med ord", avbryter han mig. "Under antiken betraktades många människor som gudar, ja, till och med som himmelska kroppar. Såsom gudar betraktades Herkules, Romulus och kejsarna Julius och Augustus, ja, till och med den galne Caligula upphöjdes till gud. Såsom gud betraktades även filosofen Epikuros. Enligt historikerna är varje god människa en gud. Bland de heliga fäderna finns det några, som säger, att kristna blir gudar. I människors språk är gud inte ett namn reserverat bara för Skaparen. I denna ringare bemärkelse kunde kanske Jesus kallas gudomlig, liksom att man kunde kalla Platon gudomlig eller att man kunde tala om Beethovens gudomliga musik. Men inte något utöver detta!"

En protestants ställning, när han diskuterar med judar, är mycket lättare än en grekisk-ortodox kristens eller en romersk-katoliks. Protestanterna kan glädja sig över tankefrihet och behöver inte ständigt känna ångest över att möjligen uttala en mening, som skulle hållas för kättersk av kyrkan.

Jag kunde alltså svara: "Så snart vi kvalificerar något eller någon som gudomlig, har vi kommit in i en sfär, där orden blir kraftlösa. På vilket sätt är Jesus gudomlig? Och på vilket sätt är den Himmelske Fadern gudomlig? Fransmännen har rätt, när de säger: 'Un Dieu défini est un Dieu fini' ('En gud, som är definierbar, är en gud, som det är slut med'). Lao-Tse har sagt: 'Varje Dao (gud), som är nämnd, är inte en sann Dao.' När jag kallar Jesus Gud, menar jag därmed, att jag inte kan jämställa honom med människor. Jesu karaktär är ett mirakel. Arvs-lagarna, lagarna om miljöpåverkan etc., kan inte förklara Honom. Vi ser i Honom en lycklig kombination av alla de fyra mänskliga typerna: den sangviniska, koleriska, flegmatiska och melankoliska. Jesu liv kan inte förklaras på annat sätt än det, att vi förutsätter, att Han kommer från en högre sfär än den mänskliga.

Uppfostrad i en timmermans verkstad, utan att ha tillgång till den visdom, som tillhörde andra raser och folk, gav Han åt världen i en ålder av 30 år en oförliknelig moralisk lag. Hans död mellan två för-

brytare följes av ett mirakulöst utbredande av Hans religion. Den bästa förklaringen av dessa omständigheter är, att Jesus är gudomlig.

Vi bör inte döma på grund av sympatier eller antipatier utan endast på bevis. Låt Ert förstånd vara som en opartisk domstol, som utsäger sin dom på grund av de bevis, som förelägges Er!

Det finns fem serier av starkt bevisande argument rörande Jesu gudom:

- 1) Han övervann döden, vilken ingen människa har övervunnit.
- 2) Han övervann dessutom andra fysiska lagar, som ingen människa kan övervinna (helbrägdagörelse av spetälska, mångfaldigandet av bröden vid brödundret, etc.).

3) Han övervann de judiska intentionerna, att Han skulle förbli okänd. Falska Messias-gestalter, som godtogs av judarna, såsom t. ex. Bar Kochba och Sabbatai Zvi, är tämligen okända i världen, medan däremot Han, som förkastats av oss judar, tillbedits av hundratals millioner människor.

4) Han har besegrat det romerska riket. Kristendomens förföljare, den avfallne kejsar Julianus, dör med orden: 'Du har segrat, Galilé!' Det är den starkaste, som segrar. Om Jesus har besegrat konungar, är Han Konungarnas Konung.

5) Genom korsets dårskap har Han besegrat den mänskliga klokskapen. Det ena filosofiska systemet efter det andra faller. Vem känner så mycket till den antikristne filosofen Celsus eller den förnuftets tillbedjan, som infördes av den franska revolutionen? Hur många är det, som rättar sitt liv efter Talmud? Men orden av den timmerman, som antingen är galen eller Gud: 'Himmel och jord skall förgås, men mina ord skall inte förgås', gäller ännu alltjämt. Mänskligt talat var det inte någon möjlighet för att dessa Jesu ord skulle uppfyllas; lika liten möjlighet förelåg för att Hans förutsägelse skulle uppfyllas, att Hans evangelium skulle spridas till jordens ändar.

Inte i något hänseende är Jesus endast människa. Därför tror vi, att Han är Gud i mänsklig gestalt.

Det är viktigt att veta detta. De medicinska råd, som en känd läkares assistent ger, har inte särskilt stor betydelse och får kanske inte patienten att lyda dem. Annorlunda förhåller det sig med de råd, som den kände läkaren själv ger.

Ni kan endast föra ett kristet liv, när Ni vet, att dess lagar inte kom-

mer från en människa, som kan fela, utan från Gud. Det är detta som gör, att man kan tro, att det finns en möjlighet att hålla Guds bud.”

Den intellektuelle juden hade inte något mer att svara. Han blev tankfull. Jag hade inte lust att få sista ordet. Det är klokare att låta ens motpart behålla sista ordet. Det är vanskligt att för tron vinna någon, som du har besekrat i en diskussion, ty du har sårat hans stolthet. I detta fall hade jag sista ordet — men jag vann inte mannen för Kristus.

Kyrkornas Världsråds hjälparbete.

Under åren 1946 och 1947 rådde i Rumänien en stor hungersnöd, som kom till annat lidande ett land har, som har förlorat ett krig.

Många av den västliga världens kyrkliga organisationer hjälpte landet mycket, särskilt Röda Korset och Kyrkornas Världsråd i Genève. Hjälpn administrerades av pastor Solheim och mig själv.

Vi får besked om att det kommer ett tåg med livsmedel från Genève genom Internationella Röda Korset. Vi går till denna institution, där en av dess sekreterare, en herr R., jude, tar emot oss.

”Ja”, säger han till oss. ”Vi har också fått besked om att det är ett tåg med livsmedel, som är på väg till Er. Det kommer att vara här om några dagar, men Ni måste räkna med att cirka en fjärdedel av innehållet kommer att fattas. Ni vet, att ryssarna är i landet, och de stjäla av transportererna.”

Vi blev upprörda: ”Men sådant får inte förekomma! Det är livsmedel för de fattiga! Och vi måste avlägga räkenskap för dessa livsmedel. Vi ber Er förhindra, att man stjäla något från vår transport.”

R. skrattade oss rätt upp i ansiktet.

Vi bad till Gud. Dagen innan vår transport skulle ankomma, blev plundringarna uppdagade: herr R. i egen person samt en medsvuren hade gjort dem. De stal från alla transportererna enorma mängder livsmedel och beskyllde ryssarna för att göra detta.

Vår transport ankom intakt.

Av de pengar, vi fick av olika kyrkosamfund, kunde vi också organi-

sera ett sommarläger för präster och pastorer från alla trossamfund. De fick vila, de fick god mat, men de hörde också två gånger dagligen evangeliska predikningar. Verkningarna av denna "sammansvetsning" varade länge. Många år senare kunde präster och pastorer berätta om den avgörande betydelse, denna tid hade haft för dem.

Tillstädes var också en del biskopar och teologiska dekaner, men dessa tog illa upp.

En morgon predikade jag i sommarlägret över texten: "Giv åt kejsaren vad kejsaren tillhör, och åt Gud vad Gud tillhör." Jag sade, att denna vers av oss begär, att vi skall ge. Vi måste ge sanningen åt kejsaren, även om den svider, efter det exempel, som Johannes Döparen har givit oss. Gud måste vi ge den sanna tillbedjan, som tillkommer Honom. Vi har emellertid förändrat något i denna vers, så att den låter: "Ta också från kejsaren, ta också från Gud!" Vi tar avlöningen från staten och intäkter från gudstjänsterna, men vi ger inte något åt Den, som detta tillkommer. Vi lever inte *för* Gud utan *av* Gud. Gud är vår inkomstkälla för pengar. —

De flesta av prästerna och pastorerna accepterade denna predikan. Många av dem förändrade sina liv. Men de högre andliga ledarna blev förargade. De hade också allvarlig orsak därtill. Men vi blev inte förargade på dem för detta. Och även om de närvarande tillhörde olika bekännelser, blev inte harmonien i lägret förstörd — av två orsaker: för det första var Ordet verksamt och för det andra tjänade våra systrar i tron med glädje både i köket och i huset, så att alla var belåtna. Prästerna och pastorerna lärde här att värdesätta våra judekristna kvinnor, som bar hela bördan både genom att administrera och att tjäna.

Detta läger var det första interkonfessionella i vårt land. Initiativet till detta tog de judekristna.

Men senare fick vi "betala" för det. De kommunistiska myndigheterna, som var misstänksamma, trodde med orätt, att detta läger hade haft en politisk, kontrarevolutionär karaktär samt att den hjälperksamhet, som Kyrkornas Världsråd utövade i Rumänien, syftade till spionage.

Den kommunistiska ideologien och vi.

Förändringen i den politiska regimen i Rumänien betydde nya problem för oss.

Marxismen var så att säga okänd hos oss. Nu blev all ungdom upplärd i dess anda. Många marxistiska och ateistiska böcker utkom.

Judarna spelade en betydelsefull roll i spridandet av den kommunistiska ideologien i vårt land. Vid varje steg, vi tog, stötte vi på den och måste ta ny ställning till den.

Vi utgav en serie broschyrer, som behandlade problemet om förhållandet mellan den protestantiska kristendomen och marxismen: "Samtal mellan en ung socialist och en troende", "Jesus och socialismen" (svar på den socialistiske teoretikern Karl Kantskys bok "Kristendomens upphov"), "Dialektik, materialism och biblisk tro" (svar på Engels bok "Anti-Dühring") samt "Karl Marx och tron".

Vi lät inte skrämra oss av den ateistiska offensiven, som fick andra att tro, att det var slut med kristendomen i vårt land. Kristendomen hade flera gånger tidigare förklarats som död.

Ranke beskriver i "Påvarnas historia" vantrons omfattning i Italien under 1400- och 1500-talen. Också då trodde man, att det var slut med kristendomen.

Inte heller skrämdes vi av att vi, den lilla gruppen judekristna, var svaga i förhållande till ateismens Goliat.

Jag för min del fasthöll Bibelns ord om att Guds kraft bara fullkomnas i svaghet. I Tao-Tse-King, taoismens heliga bok, står det med rätta

skrivet: "Alla skapelser och plantor är bräckliga och svaga, när de födes, men när de går till sin förintelse är de starka och kraftiga. Det är det, som är starkt och kraftigt, som går till förintelsen, medan det, som är bräckligt och svagt, är det, som börjar att leva. Därför segrar inte en stark här utan går sin förintelse till mötes liksom ett stort träd. Det, som är starkt och kraftigt, har inte de fördelar, som det har som är bräckligt och svagt".

Det var just vår svaghet, som gav oss en övermåttan stor kraft i vår kamp mot den mäktiga marxismen, vilken även många judar propagerade för.

Kampen mot marxismen är inte heller så svår, som många inbillar sig. Allt beror på från vilken ståndpunkt man bekämpar den.

Vi förkastade inte ateismen som något fundamentalt falskt. Hur förvånade var inte ateisterna, när vi bevisade för dem, att just detta, att vara en "ateist", att leva, som om Gud ej funnits, är kristendomens högsta krav; att de hade kommit försent, ty århundraden före deras "ateism" hade sådan förkunnats av en av de värdigaste lärarna i den kristna kyrkan, Meister Eckehardt. Skillnaden var bara den, att hans "ateism" var en högre och idealistisk "ateism", till vilken vi bad dem att ansluta sig!

Låt oss se vad Eckehardt säger i sin predikan "Hur själen går sin egen väg och finner sig själv": "För att fullkomnas är det mera nödvändigt för själen att mista Gud än att mista sitt skapade väsen. Säkert är, att allt måste mistas — själen står då i ett fullkomligt intet. Det är Guds avsikt, att själen skall mista Gud! Ty så länge själen ännu har en gud, känner en gud, vet om en gud, är den ännu långt från Gud. Därför är det till och med Guds krav att tillintetgöra sig själv i själen... ty Gud måste av det skapade kallas *Gud*. Själen har fått en gud först i och med att den har blivit skapad. När den åter mister sitt skapade väsen, blir Gud det Han är. Och den största ära, som en själ kan bevisa Gud, är att låta Honom vara den Han är och stå avklädd inför Honom."

Vi förvånades inte över ateisternas förundran, då de hörde dessa ord. Av kristna predikanter är det näppeligen en på tusen, som känner till dem.

På hebreiska betyder roten "*kdsh*" såväl prostituerad som helig, ty bägge ger sig åt alla. Det är inte orätt att ge sig själv. Frågan är bara, hur du ger dig. På samma sätt kan det sägas, att det inte är orätt att vara ateist. Även Eckehardt var det, och med honom de stora mysti-

kerna i alla religioner.

I ovannämnda bemärkelse förstår man det heliga ordspråket i Zenbuddismen: "Om du möter Buddha, dröp honom!" Ty en buddha, som jag möter, är mig en främmande buddha, som inte har blivit mitt eget Själv.

Ytterligheterna berör varandra. Den kämpande ateismen berör mysticismens höjder. Endast från dessa höjder kan ateismen besegras med förståelse, kärlek och sublimering — inte utifrån våra nuvarande vulgärt religiösa föreställningar.

Omkring år 1700, då ateismen var en sällsynthet bland judarna, berättar en jude för en känd rabbin, att han är ateist. Rabbinen gratulerar honom i stället för att motsäga honom och säger: "Du har en fördel framför mig. När jag ser en människa lida, förblir jag passiv vid den tanken, att det existerar en god Gud, som vill hjälpa henne. Du tror inte på Gud. Detta måste vara en sporre för dig att göra allt du kan för den lidande. Fortsätt bara på den vägen! Det kunde hända, att du därigenom lättare finner den Gud, på vilken jag tror."

Likadant var det svar, som ateisterna fick av oss, och sådana svar hade de inte väntat sig.

Kommunismen fyller en tom plats i Guds ekonomi.

Kapitalismen gör människan till individualist. Detta, att man lägger tyngdpunkten vid frälsningen och den personliga helgelsen, är en återspeglning av människans samvete i de sociala förhållanden, som skapats av kapitalismen.

Redan den allra första begynnelsen av en socialistisk samhällsordning skapade en djup förändring i många kristnas tänkesätt. Kristna har kunnat stå ansikte mot ansikte med kommunisterna genom att visa dem på att allt, som borde finnas av vackert och tilldragande i kommunismen, har kommit från kristendomen.

I den judekristna församlingen i Jerusalem, organiserad efter anvisningar givna av Jesus själv till apostlarna, ägdes allting gemensamt. Många kristna av idag har bragt denna sanning i ljuset.

Det står i Apostlagärningarna om de första kristna: "Och i hela skaran av dem som trodde var *ett* hjärta och *en* själ. Ingen enda kallade något av det han ägde för sitt, utan de hade allting gemensamt. — Bland dem fanns ingen som led nöd; ty alla som ägde något jordstykke eller något hus, sålde detta och buro fram betalningen för det sålda och lade den för apostlarnas fötter, och man delade ut därav, så att var och en fick efter som han behövde."

En "kommunism" byggd på kärlek!

Vi kunde komma till förståelse med många kommunister och även vinna dem för Kristus, ty vi predikade inte bara själens individuella frälsning genom Jesu blod utan var också intresserade av de sociala problemen.

Vi menar, att det är de kristnas plikt att kämpa för att människorna inte skall nödgas överge sin kristna standard; de skall inte behöva krypa, smickra, stjäla, mörda genom krig eller utnyttja andra för att kunna ha tillräckligt för sitt uppehälle.

Vi betraktar inte helgelsen bara som ett personligt kall utan också som ett kall in i samhället. Inte bara jag själv skall heliggöras. Också samhällsorganismen skall heliggöras genom att Guds rike skapas på jorden, med andra ord ett rike, där rättfärdighet, frid och glädje härskar. Vi måste kämpa för rättfärdiga lagar och instruktioner. Vi judekristna tog åter upp det samfundsmässiga ideal, vilket den första kyrkan, som bestod av judar, hade. En socialism, som är baserad på kärlek och på vår önskan att efterlikna Gud, som sörjer för att alla skall få sol och regn, måste väl vara kristen.

Vi kan ofta som enskilda inte efterfölja de helgon, som har kanoniserats av de ortodoxa och katolska kyrkomyndigheterna. Genom sina legendariska och enastående gärningar bringar dessa helgon oss övriga små i förtvivlan. Då Petrus ville gå ensam på vattnet, sjönk han. Vi vill gå fram emot Jesus i samlad flock.

Jesus uttalar sitt "ve" över hela städer, därför att de ej omvänt sig. Han väntar alltså, att omvändelsen skall vara ett samfundsfenomen, som skall omfatta stora människokollektiv.

"Låt oss äta och vara glada!" Ingen glädje utan mat! Vi skall därför sörja för att alla skall ha mat.

Vi skall inte bara omvända en flicka på gatan eller en alkoholist utan begreppen prostitution, alkoholism, kriminalitet, människans utnyttjande av en annan människa samt krig måste alla i sin helhet avskaffas. Och detta förutsätter, att vi kristna kämpar på det sociala området.

Det onda har gjort framsteg. Från Kain, som dödade en människa med en käpp, har man kommit fram till gaskamrarna i Auschwitz och kommunismens dödsläger. De sataniska krafterna har övergått från att operera på det individuella planet till att operera i en stor social frontoffensiv. På samma sätt måste det vara med det godas krafter.

I fordom tider hade en Paulus en predikstol, hans fiender likaså. Nu har vi visserligen predikstolar, men våra fiender har alla skolor, pressen

och stora bokförlag, biograferna, radion, televisionen etc.

Även vi måste ha allt detta! Och därtill fordras, att vi kämpar för att förverkliga Daniels profetia: "Men rike och välde och storhet, utöver alla riken under himmelen, skall givas åt den Högstes heliga folk."

Aposteln Judas nämner om en kollektiv frälsning. Något sådant existerar verkligen och inte bara en personlig frälsning. Jesaja har förutsagt om Jesus, att "folken skola hoppas i hans namn". Folken — inte bara isolerade individer här och där bland folken!

Förutsättningarna för Guds rike på jorden finns mer till hands nu, än då de materiella betingelserna var dåliga. Den nya tekniken har gjort det möjligt för alla människor att få mat och kläder. Den moderna medicinen, fri från de problem man ännu möter vid dess framställning, kan medverka till att vi får kroppsligen sundare människor. Pedagogiken och psykologien kan medverka till att ge oss själsligen friskare människor. De moderna informationsorganen, såsom tryckerier, radio, television och film, kan göra, att en handfull människor, fyllda av Guds Ande, kan utöva ett bestämmande inflytande över hela mänskligheten — till dess goda. De moderna vetenskapliga tänkesätten kan eliminera all gammal övertro, som med orätt har tillskrivits religionen, så att denna senare framträder i all sin renhet och härlighet. I och med att folken ömsesidigt lär känna varandra, kommer detta att åt mänskligheten ge en stark interkonfessionell och internationell impuls. I den närmaste framtiden kommer det inte att finnas mer än två religioner — "Kärlekens religion" och "Den ceremoniella formalismens religion".

Kommunismens maktövertagande har hjälpt oss att inse mycket. Kommunisterna tänker på globalplanet och för framtida generationer. Guds barn har — och det är onaturligt — en reducerad horisont. Deras tankegång är trångsynt, och de ser bara ett steg framöver. Är det utan betydelse, att kyrkans ledare i Nya Testamentet kallas för *presbyterer*, människor "som ser långt framöver"?

De judekristna har också lärt att tänka på ett universellt plan och att arbeta för att uppnå ett avlägset mål.

Jorden har plantor, som tjänar till individens helbräddagörelse. I det himmelska Jerusalem finns det löv, som tjänar till läkedom för hela folk, säger Uppenbarelseboken oss. Vi kristna måste förstå att ta till oss "farmaceutiska medel" därifrån.

Den kristna revolutionen.

Vi protestanter skrämdes inte av kommunisternas revolutionism.

Vi är ju själva efterföljare av en revolutionär rörelse. För fyra århundraden sedan skrev Calvin i sin kommentar till profeten Daniels bok: "Jordens furstar missbrukar all sin makt, när de reser sig emot Gud, och är inte värdiga att räknas ibland människorna. Vi borde hellre spotta dem i ansiktet än att lyssna till dem, när de är så fräcka, att de vill röva ifrån Gud Hans rättigheter . . . Eftersom de reser sig emot Gud, bör de förödmjukas och räknas för lika värdelösa som ett par förbrukade skor."

Vi förargar oss inte över kommunisterna för deras revolutionism utan konstaterar endast att denna inte har gått långt nog! Bibeln är mycket mer revolutionär än Marx' och Lenins skrifter!

Redan på Bibelns första blad säger Gud till människorna, vilka just hade skapats: ". . . råden över fiskarna i havet och över fåglarna under himmelen och över alla djur som röra sig på jorden." Observera detta! Människan skall härska över naturen — inte över sin medmänniska!

Bibeln säger oss också, att Gud bara skapade ett par människor. Meningen med denna berättelse har de tyska bönderna under reformations-tiden mycket väl förstått, ty i en av sina revolutionära sånger frågar de följande: "Als Adam säte und Eva spann, wer war denn damals der Edelmann?" ("Då Adam sådde och Eva spann, vem var väl då en adelsman?")

"Gud har gjort alla folkslag av ett blod" förklarar Bibeln och bestrider

således värdet av alla adliga titlar (inklusive den "adelstitel", som gäller i de socialistiska länderna — nämligen att vara av proletärt ursprung och att vara medlem av partiet) samt alla teorier om ras-differenser.

Den första nationalisering av lantegendomar, vilken hade till mål att hindra bönderna att utnyttjas av rika godsägare under hungerstid, var den, som verkställdes av Josef, Egyptens förste statsminister.

I inledningen till Tio Guds Bud berömmar Gud sig inte av att ha skapat himmelen och jorden utan av något annat: "Jag är Herren, din Gud, som har fört dig ut ur Egyptens land, ur trädhuset." Det är oss inte tillåtet att ha andra gudar än den Gud, som sysselsätter sig med att frigöra människorna från varje slag av trälldom.

Vilken revolution var det inte för världen, när sabbaten infördes som en institution! I de hedniska länderna var slavarna en del av produktionen. Bibeln var först i att införa principen, att människan skall vila sig och absolut ge samma möjlighet åt sin tjänare. I de socialistiska länder, där fullföljandet av de olika statsplanerna är viktigare än söndagsvilan, är det fjärde budet "Du skall helga vilodagen" en revolutionär fordran.

"Du skall icke plåga främlingen eller undertrycka honom", lär Bibeln människorna i en tid, då man i Amerika får lida för att man är svart, i Afrika för att man är vit och i Ryssland för att man är jude.

"Du skall icke i någon sak vränga rätten för den fattige", sade Gud till Moses. Om de kapitalistiska staterna ville respektera denna princip överallt, skulle de inte behöva frukta den kommunistiska faran.

Vi måste komma ihåg, att den heliga bok, som apostlarna gav åt de första kristna, var Gamla Testamentet, inte Det Nya, som skrevs långt senare.

Om Jesus inte hade menat att ge lärjungarna en revolutionär uppgift, vilken mening hade det då varit med att låta dem läsa en bok, som till största delen är ett epos om revolutionär kamp?

"Herren lät en frälsare uppstå, benjaminiten Ehad", som dräpte tyrannen Eglon.

"Välsignad vare Jael framför andra kvinnor", står det i Bibeln — just samma ord, som senare skulle brukas om Herrens moder —, ty Jael hade dräpt förtryckaren Sisera genom att genomborra hans tinning med en påle. Jael var vad man idag skulle kalla en modig partisankvinna i ett undertryckt lands frigörelsearmé.

Revolutionära förkämpar är andra bibliska personligheter såsom Gideon och Jefta, omkring vilken "sällade sig löst folk", med andra ord

fattiga människor etc.

Bibeln ler åt den absoluta monarkien i Jotams liknelse, som liknar tyrannerna vid törne, under det att de nyttiga träden, såsom olivträdet, fikonträdet och vinrankan vägrar att spela denna tvivelaktiga roll. Ett anti-monarkistiskt tordönstal är också profeten Samuels predikan, då judarna ville välja sig en konung. I 2 Kon. berättas det om det blodiga uppror, som Jehu igångsatte emot dynastien Ahabs tyranni. Bibeln berättar, att detta uppror igångsatts på Guds uttryckliga befallning. Jehu dräpte de två olagliga konungarna, och drottning Jesabel kastade han ut genom fönstret. Han tillintetgör dem, som stöder tyranniet, samt tyrannernas söner, och dräper utan medlidande alla de präster, som hade genom sin makt rövat av de fattiga. Han lät inte någon enda undkomma.

Herren sade till Jehu efter allt detta: "...du har väl utfört vad rätt var i mina ögon, och gjort mot Ahabs hus allt vad jag hade i sinnet."

Jesus skulle senare säga: "Icke kommer var och en i himmelriket, som säger till mig: 'Herre, Herre', utan den som gör min himmelske Faders vilja." Och vad som är Guds vilja omtalas i Konungaboken i berättelsen om revolutionären Jehu: tyranniets fullkomliga upphörande.

Vilka revolutionära sånger innehåller inte Bibeln! Vad är "Internationalen" i jämförelse med Psalm 109, som riktas emot den, som " förföljde den som var betryckt och fattig och den vilkens hjärta var bedrövat"?

Det sociala rättfärdighetspatos hos profeterna i Israel är välkänt. Också i Nya Testamentet finns det en mångfald "revolutionära" avsnitt. Herres moder sätter upp ett socialt program för sin Son, som hon hade undfått genom den Helige Ande, med orden: "Härskare har han störtat från deras troner, och ringa män har han upphöjt; hungriga har han mättat med sitt goda och rika har han skickat bort med tomma händer."

"Ve eder, I som ären rika", säger Jesus, "ty I haven fått ut eder hugnad! Ve eder, som nu ären mätta, ty I skolen hungra!"

"Det är lättare för en kamel att komma in genom ett nålsöga, än för den som är rik att komma in i Guds rike."

"Om någon icke vill arbeta, så skall han icke heller äta", är en fundamental princip i de socialistiska staternas lagar, och detta talesätt har ordagrant kopierats ur en epistel av aposteln Paulus.

De kristna vet också, att Gud har ett utvalt folk, det judiska folket, och en utvald skara, kyrkan — men hur många vet, att Gud även har

en utvald social klass? Aposteln Jakob skriver om något, som var välkänt på den tiden: "Har icke Gud utvalt dem som i världens ögon äro fattiga?" Han risar de rika utan barmhärtighet.

"Kristendomen uppstod som en religion för de fattiga, för dem, som blev utnyttjade och undertryckta, för slavarna och de frigivna slavarna", skriver Amusin, den sovjetiske historieskrivaren, i sin bok om Dödhavrullarna.

Inom kristendomen har det alltid funnits riktningar, som önskat att vända tillbaka till den första läran och praktisera dopet, tungomålstalandet, vilodagen, exakt som de första kristna hade gjort det. Men varför skulle vi inte vända tillbaka till de första kristnas revolutionism och till kampen för ett samhälle enligt principer grundade på social rättvisa?

Då Gud valde ett språk till att vara uttrycksmedlet för sin uppenbarelse — Bibeln —, valde Han det hebreiska språket, ett språk, kanske det enda, där verbet "att ha" inte existerar. Gud önskade därmed visa, att föreställningen "att ha något" såsom privat egendom är och bör vara något helt främmande för Guds folk.

Kärnan i det hebreiska språket visar oss, att just detta "att ha något" är främmande för Guds tankar, är en synd. I alla tider har det ord varit och kommer att förbli sant, som Jesus sade: den troende, som vill vara fullkomlig, skall "sälja allt han äger", "lämna allt han har", "lämna hus och ägodelar".

Proudhons ord "Egendom är tjuveri" kan skrivas under på av varje troende kristen. Ty Gud har inte ordnat det så, att vi skall ha egendomar. Tvärtom, Hans bok, Gamla Testamentet, innehåller inte ordet "att ha". All egendom bör användas i gemenskap. Den individuella egendomen är en vederstygglighet. Men vad Han tillåter är ett förvaltarskap under personligt ansvar.

Tolstoj, en av Jesu mest konsekventa lärjungar i detta hänseende, skriver:

"Tror Ni kanske, att de pengar, som läkare eller advokater tjänar, har förtjänats på ett mindre oärligt sätt än de pengar, som tjuvarna och rånarna förskaffar sig? Det är sak samma. Allt är frukten av undertryckande. Låt oss som exempel ta min egendom. Hur erhöills den? Genom förtryck. Min farfar var en av kejsarinnan Katarinas generaler. Hon tog jorden från de bönder, som hade upparbetat den, och gav den till min farfar, därför att han ansågs förtjänt av den genom att ha dödat så och så många människor i kriget. På detta sätt förvärvades

hälften av min egendom. Den andra hälften har jag förtjänat ihop till genom mitt litterära arbete. Men också denna del har jag förvärvat tack vare förtryck. Vem läser mina romaner? De rika. Varifrån har de sin rikedom? Också den genom förtryck. — Vi har ett ordspråk i Ryssland om att 'den, som arbetar ärligt, kommer aldrig så långt som till att kunna bygga sig ett vackert hus', och det ordspråket är sant. Den ärlige arbetaren kan bara förtjäna så mycket, att han har de högst nödvändiga tingen för sitt liv. Var du än ser ett stort och luxuöst hus och andra liknande ting, har du framför dig resultatet av att några fattiga människor har blivit bestulna. Och slutet på detta är inte bara tjuveri utan också demoralisering, ty tjuven och tjuvens barn behöver inte arbeta. De blir lata. Lättja för med sig arbetsovilja. Och deras exempel åstadkommer katastrof och missnöje hos barnen till de människor, som är för fattiga för att kunna leva ett liknande liv. Om någon önskar att bli lik Jesus, må han inte ha någon egendom utan dela ut till höger och vänster, intill dess att han inte har mer än han oundgängligen behöver."

På samma sätt förhöll sig de första apostlarna, som — då de hade mött Jesus — lämnade allt. På samma sätt levde den första generationen av kristna i Jerusalem.

Den katolska kyrkan förfäktar också idag denna ideologi, även om den inte konsekvent praktiserar den. Den katolska kyrkan förklarar, att var och en, som vill vara fullkomlig, bör ge avkall på privat egendom och bara äga kollektivt, t. ex. inom ramen av en eller annan munkorden.

I Paraguay skapade jesuiterna en gång en stat, där allt ägdes gemensamt.

Idag, vid ingången till en ny historisk tidsålder, ställer sig de judar, som tror på Jesus och som trofast följer Hans lära, helhjärtat på de utnyttjades och undertryckas sida. Deras lärare, Jesus, har alltid rätt dem till att lämna denna jords rikedomar.

Det begäres av den kristne, att han skall vara opartisk. Låt oss alltid med glädje ge rätt åt den, som har rätt!

Med kommunisterna må vi vara kommunister, om vi vill vinna dem för Kristus. Det är i lika måtto uteslutet att kunna vinna dem från en antikommunistisk utgångspunkt som det är uteslutet att kunna vinna judarna från en antisemitisk utgångspunkt.

När jag möter en eller annan kommunist, som förnekar Bibeln såsom varande ett reaktionärt vapen, motsäger jag honom med ett eller annat citat av Marx: "Då Luther översatte Bibeln, lade han i folkets händer

ett mäktigt vapen emot prinsar, adelsmän och prelater."

När en kommunist kallade Bibeln absurd, citerade jag Engels arbete "Bruno Bauer och den primitiva kristendomen" med orden: "En religion, som erövrade det romerska världsriket och som har härskat i 1800 år över den största delen av den civiliserade mänskligheten, kan inte förkastas genom att man helt enkelt förklarar den bestå av serie absurditeter, uppfunna av bedragare." I "Apokalypsen" prisar han den primitiva kristendomen som en "stor revolutionär rörelse".

Det är förresten Engels som också skriver: "Vi lever i Gud. Man förstår det bättre, när man reser på havet."

Också apostlarna inbillade sig, att folkmängden måste gå ifrån Jesus för att skaffa sig mat. Jesus demonstrerade, att man kan ha mat i överflöd genom att förbli hos Honom.

Ingen må heller fjärma sig från Jesus för att bli revolutionär. Man kan vara det mycket bättre genom att stanna kvar hos Jesus!

Vi försummade aldrig att vid de stora kommunistiska manifestationerna dela ut våra traktater. Dessa började med de teser, som vi har talat om härövan, och genom dem fick vi kontakt med den kommunistiska själen och förkunnade den korsfäste Kristus.

Vi ansträngde oss att göra till och med traktaternas utseende tilldragande för kommunisterna.

På första sidan av broschyren "Karl Marx och tron" var det en bild av Marx, på nästa sida en bild av "Den arbetande proletären Jesus", följd av andra bilder, t. ex. "Jesus driver ut kapitalisterna ur Templet". Efter detta sade vi, vad vi ville säga om Jesu offerdöd.

Konflikten med kommunisterna.

Vi gjorde oss ingen illusion. Vi visste, att vår konflikt med kommunisterna är fundamental.

De är totalitärt inställda. De tillåter inte den minsta avvikelse från den gällande partilinjens. Hur skulle vi kunna komma överens, då även vi är "totalitärt inställda" och vill, att alla människor skall fullständigt tillhöra Gud?!

Genom att följa Jesu exempel och apostlarnas metoder kunde vi vinna några kommunister för Kristus, men genom detta kom vi i desto större konflikt med kommunistpartiet.

De för sin del önskade inte kärlek och lojalitet och förståelse gentemot oss, utan att vi skulle identifiera oss med deras planer och förvandlas till deras verktyg. Men vår kärlek till dem tillät oss inte att bli opportunist, att smickra dem eller vara deras slavar.

De kunde inte acceptera, att vi påpekade syndens problem och korsets dårskap såsom enda medel till att lösa detta problem.

Det existerar synder, som har förorsakats av sociala förhållanden och som kan avlägsnas genom sociala tillvägagångssätt. Synden att idka slavhandel eller polygamiens synd avlägsnades på det sättet.

Men Lenin skriver: "Vi kan upphäva den lag, som tillåter kapitalisten att utnyttja arbetaren eller godsägaren bonden, men ingen i världen kan göra något, när den listige utnyttjar den naive eller den svage utnyttjas av våldsverkaren."

Tusentals kommunister uppnår den förra möjlighetens gräns, ty de

kan förändra samhällsklasser — men hjärtana kan de inte förändra. Det kan bara Jesus. Han kan föda oss på nytt. Av listiga män såsom Matteus och Sackeus och av en våldsvarkare som Saulus av Tarsus gjorde Han goda och rättfärdiga människor, utan att Han använde några tvångsmedel.

Det är Kristi kors som gör detta under.

Strävandena efter att föra ett moraliskt rent liv samt strävandena efter att nå högt med tankens hjälp är paralyserade också hos kommunisterna såsom hos alla andra människor — nämligen på grund av synden, som tynger deras själ, en ohyggligt tung börda. De har varit orättfärdiga, de har fått många att gråta, de har stulit och mördat, de har varit inkonsekventa och otrogna mot sitt eget ideal, de har svikit sin egen moraliska standard. Detta förorsakar hos dem ett skuldbegrepp, ett frälsningsbehov, som ju mera det undertryckes, desto mera sargar deras själs-liv och förorsakar alla slags sjukliga och ondskefulla komplex.

Och kommunisterna gör detsamma, som alla andra människor gör: de försöker att överföra sin skuld på andra, de söker en syndabock. Adam sade, att Eva hade skulden, och Eva sade, att ormen hade skulden. Hos kommunisterna är det borgerligheten, godsägarna, socialdemokraterna, trotskisterna, prästerna, sekteristerna eller de egna partikamraterna, som bär skulden. Och de kämpar mot allt och alla.

Ingen kan leva hur länge som helst i ett sådant sinnestillstånd: "jag är en ovärdig människa, en skojare, en skurk". Dessutom är skuldkänslan dövd för varje argument. Man kan inte inför skuldkänslan åberopa sig på dåliga arvsanlag, inte heller på att man lättare syndar, när man är fysiskt svag, inte heller på en dålig social miljö. Man kan inte heller beskylla satan för synden, ty då måste man beskylla sig själv för att ha lyssnat på honom. Ingen galenskap kan botas med argument, och så ej heller den galenskap, som orsakats av skuldkänslan.

Det finns galna människor, som tror, att de har en klocka i huvudet. Du kan inte överbevisa dem om att de inte har det. Under sådana förhållanden kan läkaren t. ex. bedöva den sjuke, göra ett snitt i huvudet, lägga om ett bandage och — när mannen vaknar — visa honom delar av ett ur, nersölade i blod, samt förklara, att han har tagit ut detta ur hans huvud.

På samma sätt förhåller det sig med den galenskap, som förorsakats av skuldkänslan; den vill finna andra orsaker till sin synd — t. ex. atavistiska eller olika samhällseliga orsaker — än en synd, som bara har sin grund i regelrätt ondska. För detta existerar det bara *ett* läkemedel,

som även det är en galenskap: korsets! ”Ja, du är skyldig, full av skuld, den ende skyldige!”, ropar läkaren Jesus till kommunisten. ”Du behöver en syndabock. Du har behov av att överföra din synd på en annan. Försök inte med att överföra den på någon din like — ty din jämlike kommer att kasta den tillbaka på dig, förstorad. Överför den på mig! Jag representerar Skaparen. Liksom Han bär jag ansvaret för hela skapelsen med allt det, som händer med skapelsen. Det är bara riktigt, att jag tar din synd på mig. Din skuld har jag sonat på korset!”

Den frigörande verkan, som detta Jesu försoningsoffer på korset har på den själ, som visar Honom sin tillit, är fullständig.

Men det finns sjuka människor, vilkas sjukdom har blivit deras livsinnehåll. Det finns blinda, som lever av att tigga och som förfäras av tanken på att bli seende, ty då måste de ju arbeta. Likaså orsakar Jesu helbrägdagörande kors fruktan. I denna situation befinner sig den stora mängden av kommunister. För dem har synden, speciellt hatet, blivit deras livs innehåll och kärna. Vad skulle de göra utan det? —

Vi predikade om den korsfäste Jesus. Vi visste, att vi skulle bli hatade.

Det finns ännu en sak. Efter kriget fanns det en stor anledning till rivalitet, nämligen huruvida Moskva eller New York skulle vara huvudstad i den framtida enade världen. Världen delade sig i två läger: det revolutionära och det antirevolutionära.

Vi sade rent ut, att vi var övertygade om att både Moskvas och New Yorks strävanden vore förgäves, ty huvudstaden för den framtida enade världen under Jesu spira skulle vara Jerusalem, den stad, som av Honom kallats ”den store konungens stad.”

”Från Sion skall lag utgå, och Herrens ord från Jerusalem”, säger profeten Jesaja.

Somliga tror, att frälsningen kommer genom kommunismen. Andra åter tror, att frälsningen kommer genom den amerikanska demokratien.

Vi tror på Jesu ord: ”Frälsningen kommer från judarna”, och judarna kommer att uppfylla denna frälsande roll, när de vänder tillbaka till Jesus. ”Vad skall då deras upptagande hava med sig, om icke liv från de döda?” (Rom. 11: 15.)

”Jafet (som den indoeuropeiska rasen stammar från) skall bo i Sems tält (varifrån judarna stammar)”, har Noa förutsagt. Den indoeuropeiska rasen kommer med andra ord att bo i ett socialt system, tidigare uttänkt av judarna, hävdar profeten många tusen år i förväg. Och Moses tillfogade: ”Du skall bygga ett hus, men icke få bo däri, du skall plantera en vingård, men icke få skörda dess frukt.” (5 Mos. 28: 30.)

Låt oss se, hur dessa märkliga profetior har uppfyllts!

Kristendomens hus har byggts av Sem, av judarna. Urkristendomen framkommer uteslutande ur den judiska världen. "... från dem är Kristus kommen efter köttet, han som är över allting, Gud, högtlovad i evighet", säger aposteln (Rom. 9:5). Bibeln är ett verk av judar. Luther ogillade ekumeniska rådsmöten, i det att han menade, att judar aldrig hade funnits i sådana. Det var endast åt judar, som "Guds ord blev betrott", säger han. Apostlarna var judar. De psalmer, som sjunges i kyrkorna, har skrivits av David. Under många århundraden har hela Europa bott i detta Sems tält. Det dominerande inflytande, som den kristna civilisationen har, har gjort, att hela världen lever "under Sems tält". Endast judarna har stannat utanför det hus, som de själva har byggt! Alla folk har glatt sig åt de goda druvor, som Jesu vinstock har frambragt — bara judarna har låtit bli att äta dem.

Tillströmningen av rikedomar från den nya världen, renässansen, samt schismerna inom kyrkan orsakade, att kristendomens hus vacklade under 1400- och 1500-talen. Då byggde Israel i all hast ett nytt hus, kapitalismens hus. Werner Sombart har i sin bok "Judendomen och kapitalismen" påvisat den bestämmande roll, som judarna har spelat och ännu spelar i vår tid genom skapandet av kapitalismen. Jafets efterkommande, indoeuropéerna, har alla tagit detta nya "Sems tält" i besittning i kapitalismens maktsfär. Men då kapitalismen segrade, förklarade en jude, Karl Marx, denna krig. Judarna har haft utbyte av kapitalismen, men judendomen finner inte ro i den. Unga judar i massor börjar en kamp för ett nytt system: kommunismen.

Den roll, som judarna spelade vid byggandet av detta nya "hus", där Jafet skulle bo, är väl känd. Lenins mor var judinna. Hennes namn var Braun. Detta berättar Trotskij, som tillfogar, att Stalin förbjöd, att man påvisade hennes ursprung, för att på så vis ej sätta ryssarnas antisemitiska känslor i svallning. Nästan hela anförarskaran i den ryska revolutionen var judar: Trotskij, Zinoviev, Kamenev, etc. I Ungern leddes kommunismen av Bela Kun och Tibor Samuel samt senare av Rakosi och Gerö. Också i Rumänien spelade judarna en betydande roll vid kommunismens införande. En stor mängd människor av alla folkslag bor i detta nya sociala system, byggt till stor del av judar. Men judarna spelar även i den en upplösande roll, vilket har fört till likvidation av den trotskijska gruppen i Ryssland. Efter det att judarna i Rumänien mäktigt hade bidragit till upprättandet av den kommunistiska regimen i Rumänien, reste de i stort antal till Israel.

Judarna har alltid varit Guds utvalda folk för att igångsätta Hans planer i historien, för att skapa sociala regimer, vilka skulle förbereda de materiella, kulturella och intellektuella förutsättningarna för Guds rike på jorden.

Och nu är en fjärde roll förbehållen judarna. När deras folk i sin helhet kommer tillbaka till Jesus, deras Konung, kommer de att få en avgörande roll vid byggandet av det fjärde huset, Guds rike, där den vandrande juden äntligen skall finna ro.

Detta rike, med centrum i Jerusalem, kommer att innebära ett förnekande av såväl kapitalism som kommunism; eventuellt kommer det att innebära en kombination av alla de positiva faktorerna i alla tidigare sociala system.

Antisemiterna ger judarna en stor komplimang, när de påstår, att judarna, ett i storlek obetydligt folk, drar i all världens trådar och är roten till allt ont.

I äldre dagar var Niagara en förbannelse för USA och Kanada, då vattenfallet ödelade stora arealer av dyrbar jord. Men det var några kloka människor, som sade sig, att om Niagara kan göra så mycket ont, kommer det att kunna göra lika mycket gott, om det bara tämjes genom en dammanläggning med turbiner etc. Idag är Niagara den elektriska energikällan för båda dessa länder.

”Judarna gör mycket ont!” ropar antisemiterna. Detta betyder, att de är en energikälla, och att de också kan göra mycket gott. Betingelsen är, att de skall förenas med källan till allt gott, med Jesus. Det är här vi kan se den stora betydelse, den kristna missionen har för judarna.

Hitintills har en sådan mission tyckts vara nästan utopisk. Men vi har åter kommit in i en ny historisk period.

Låt oss alla betänka det faktum, att till för 150 år sedan judarnas tillvaro begränsades till ghattot, och att Jesus var ett ständigt ämne till förbannelse ibland dem. I dag kallar vetenskapen universum för Einsteins universum. Universum bär en judes namn, och denne jude har offentligt givit uttryck åt sin beundran av Jesus. En tredjedel av världen kallas ”den marxistiska världen”, även detta efter en judekristen, ty Marx var katolik, och hans ateism är långt ifrån så konsekvent, som många av dem, som flyktigt läst i Marx’ skrifter, föreställer sig. Hur många vet till exempel, att Marx’ första litterära verk är en kommentar till Johannesevangeliet, samt att hans två sista skrifter till sin mest intima medarbetare handlar om uppenbarelserna och kristendomens upprinnelse?

Detta vårt sätt att tänka på och arbeta på, satte oss i konflikt med den kommunistiska världen.

Vårt lands myndigheter var misstänksamma emot alla förbindelser med utlandet. Och vi hade ju rikliga förbindelser med Kyrkornas Världråd och olika kristna missioner.

Sommaren 1947 blev min svåger, en frivillig medarbetare i missionen, samt jag själv arresterade. Beskyllningen grundade sig på våra hjälpaktioner, som ansågs ha som mål imperialistisk propaganda och spionage. Efter fem veckor blev vi frigivna, då det inte kunde bevisas något emot oss.

Detta var en alarmsignal. Rabbinerna förstärkte den redan negativa inställningen emot mig. Överrabbinen begärde personligen, att jag skulle arresteras igen. Jag tvivlade inte på att en mångårig fängelsevistelse väntade mig.

Problemet var nu: "Skall jag resa ifrån mitt land, eller skall jag inte resa?" —

Skall jag eller skall jag inte resa?

De första åren efter kriget var förhållandena vid vårt lands gränser kaotiska. Tiotusentals judar lämnade landet i hemlighet. Att lämna landet var inte förbundet med alltför stora vanskligheter, och tillsammans med min familj samt trosbröderna diskuterade jag upprepade gånger, huruvida vi skulle resa eller inte resa.

Min hustru sade till mig: "Om du reser, hur skall du då en annan gång kunna predika över texten: 'Men den som är lejd och icke är herden själv, när han, den som fåren icke tillhöra, ser ulven komma, då övergiver han fåren och flyr, och ulven rövar bort dem och förskingrar dem?'" —

En gång följde jag efter en drucken man på gatan. Jag släppte honom inte med ögonen. Han ville dricka mer och mer. Jag följde efter honom från det ena värdshuset till det andra för att förmå honom att omvända sig. Till sist lyckades jag att föra honom till hans hem. Då han vaknade upp ur sin berusning, knäböjde han, överlämnade sig åt Herren och kom för att tacka mig. Han berättade, att av alla de bibelord, som jag hade citerat för honom, var det ett, som hade gjort starkt intryck på honom: "Fly för ditt livs skull", vilket änglarna hade sagt till Lot.

Då han nu talade med mig, återkom han ständigt till denna vers. Jag hörde på honom och frågade mig själv, om inte Gud hade sänt honom för att tala till mig och göra, så att jag skulle besluta mig för att resa.

Jag diskuterade detta med min hustru. Hon sade till mig: "Dessa ord

är säkert från Herren och de hänför sig till det eviga livet: 'Ty den som vill bevara sitt liv, han skall mista det, men den som mister sitt liv för Kristi och evangelii skull, han skall finna det.' Stanna här och gör din herdeplikt ända till slutet!"

Såsom aldrig förr gav oss Gud nu en nådatid. Våra gudstjänster var talrikt besökta. En av de sista söndagarna kom jag knappast ens så långt som till att predika. Efter bara 10 minuters predikan reste sig en judinna, som hade kommit till församlingen för att smäda oss, avbröt mig och ropade gråtande: "Jag kommer till Jesus!" Så började den ene efter den andre att överlämna sitt liv åt Jesus. Det hade varit meningslöst att fortsätta min predikan. Den hade redan gjort sin verkan. Inte lång tid därefter blev 14 personer döpta.

Mitt sista tvivel försvann en natt, då vi hade en intim bönestund och en syster, som inte hade vetat något om vår oro, ställde sig upp och profeterade i Anden och sade: "Du herde, som tänker på att resa — lämna inte din hjord!"

Jag lämnade den inte. Så blev jag häktad igen. Långa fängelseår följde, men jag har aldrig ångrat mig.

Pastor Solheim tvingades att lämna landet. Även vår medarbetare, den judekristne pastor Milan Haimovici från Galatz, arresterades, därefter min hustru.

Allt som vi ägde konfiskerades. Min 9 år gamle son kastades ut på gatan.

Men man får inte låta sig skrämmas av lidanden. Luther skriver: "Jag vet, att Guds ord är från världens begynnelse, och den, som vill föra ordet ut i världen måste som apostlarna varje timme vänta sig döden, att lämna allt och tvingas övergiva allt. Om det inte förhölle sig så, skulle Kristi ord inte leva. Ordet består genom döden; genom mångas död har det utbrejts och förkunnats, och det kommer att bevaras genom mångas död. Det kommer även i framtiden att bevaras genom ytterligare mångas död, ty vår Brudgum är en Blodsbrudgum."

Men även om du ville försöka att undgå lidandet — hur skulle du lyckas göra detta?

Jag tror med Shakespeare, att "Ödet är mer oundvikligt än döden".

"Alla mina dagar blevo uppskrivna i din bok, de voro bestämda, förrän någon av dem hade kommit", säger psalmisten.

Two års förkunnelse under ständig förföljelse.

Efter det att jag hade frigivits från fängelset efter åtta långa år, hade jag tillåtelse att predika någon tid. Därefter annullerades mitt tillstånd att predika av myndigheterna. Detta skedde, eftersom alltför många människor kom för att åhöra mina predikningar, och speciellt då ungdom från universitetet, varigenom myndigheternas strävanden att ge ungdomen en ateistisk uppfostran försvårades.

Inte heller gillade man, att jag inbjöds att predika inom alla konfessioner, så att på så vis barriärerna mellan konfessionerna föll. Jag kunde predika hos grekisk-ortodoxa, lutheraner, baptister och pingstvännen på en och samma dag.

Gud hade givit mig stor smidighet, och det var ingen svårighet för mig att övergå från den ena andliga atmosfären till en annan. Den ortodoxe metropoliten i Sibiu hade inbjudit mig att predika på det villkoret, att jag korsade mig före predikan. Jag skulle gärna ha korsat mig sju gånger bara för att få predika om Jesu kors, utan att därvid inbilla mig, att jag tjänade Gud genom att göra ett tecken med handen. Jag korsade mig och sade därefter, vad jag trodde om detta tecken samt om Jesu offer på korset. De baptister, som var i kyrkan, kände sig skandaliserade. I deras ögon var detta, att korsa sig, en synd.

Så besvärligt kan det vara att göra sig till jude med judar och till grek med greker! Somliga hör ifrån andra, att du har blivit ett med endera av dessa och så småningom blir du inte förstadd av någon längre!

Men den största delen av bröderna förstod. Jag fick predika i mer

än etthundra kyrkor, tillhörande olika konfessioner. Jag predikade utan tillstånd, alltid förföljd av myndigheterna. Många judar från olika städer fick höra vårt budskap. Också rumäner, tyskar och ungrare fick höra det.

Under denna tid kunde jag arbeta med en del skrifter: "Vem är Gud?", "Han, som icke är", "Änglarna", "Hur många gudar finns det?". Jag började på ett arbete: "Jesu liv." Den kommunistiska regimen tillät inte längre, att man tryckte religiösa böcker, men dessa skrifter duplicerades på skrivmaskin och spreds därefter.

Myndigheterna beklagade sig inför ärkebiskopen över min aktivitet. Endast min popularitet bland de kristna avhöll dem från att arresteras mig på nytt.

I Cluj höll jag en evangelisationsvecka i den lutherska kyrkan. En kväll lämnade jag i en predikan receptet på ett te mot bekymmer. Jag sade nämligen följande:

"En sultan blev en gång förargad på sin kristne läkare och beordrade, att denne skulle kastas i fängelse, klädd i usla kläder, samt att man bara skulle ge honom en skiva bröd och en kruka vatten om dagen. Efter en tid fick hans familj och vänner lov att besöka honom. Då dessa såg den tidigare slottsläkaren till den grad degraderad, grät de först av medlidande men frågade honom därefter: 'Vad är det som gör, att du ser så glad ut, att dina ögon strålar av glädje, som om du hade varit på ett bröllop?' Han svarade: 'Jag är ju läkare och har uppfunnit ett te emot bekymmer. Det hjälper emot alla slags bekymmer. Om du dricker en kopp av detta te om morgonen, kan du motstå vilka bekymmer som helst. De kommer inte att påverka dig.' — Ge också oss receptet på detta te!', bad de honom. 'Visserligen är inte vi i fängelse, men varje människa har sin smärta, och ett sådant te kommer att göra oss gott.' Så gav läkaren dem receptet, som bestod av följande sju örter, vilka skulle kokas tillsammans:

1) Att vara förnöjd med det jag har. När jag skälver av köld i mina dåliga kläder, tackar jag Gud för att jag har dem. Vad skulle ha hänt, om jag hade kastats i fängelse alldeles naken? — Med denna enda skiva bröd knorrar mina tarmar av svält. Men jag är tacksam för att jag har den. Utan den skulle jag ha dött. — Det är hemskt att vara i fängelse, men jag gläder mig över att sultanen inte också kom på idén att prygla mig.

2) Den visdom, som intalar mig, att bekymmer är till ingen nytta. Kommer man att frige mig, om jag ser ledsen ut? Vare sig jag är led-

sen eller glad, är jag lika fullt i fängelse. Men om jag är glad, blir mig fängelsevistelsen lättare.

3) Omvändelsens nåd, genom vilken jag vet, att Gud inte har straffat mig för alla mina synder. Jag skulle ha förtjänat ett värre öde.

4) Tanken på Jesus Kristus, som — oskyldig som Han var — led mycket i mitt ställe, mycket mer än jag. När jag kallar mig Hans lärjunge, är det naturligt, att jag också bör gå korsets väg.

5) Övertygelsen om att mina svårigheter har givits mig för att jag skall bli klok, ren och fullkomlig — inte för att skada mig.

6) Övertygelsen om att inga yttre bekymmer kan hindra mig från att förverkliga mitt livs mening. För den människa, för vilken livets värde består av kroppens tillfredsställande, är fängelset en stor olycka, liksom också fattigdom och sjukdom är det. Men om mitt livs mening är sanning, förändrar fängelset ingenting. I fängelset liksom i friheten är två och två fyra. I fängelset kan jag älska och tro, precis som jag gjorde, då jag var fri. De, som har livets högsta värden som sitt mål, tar ingen skada av bekymmer.

7) Hoppet, som säger mig, att världens hjul går runt. Jag var slottsläkare. Hjulet har gått runt, och jag har kommit underst. Men hjulet stannar inte. Det kommer att gå runt igen. Jag kan åter bli slottsläkare eller till och med något ännu bättre.'

Av dessa sju örter tillagar Ni Ert te, och Ni kommer att vara glada hela livet!"

Nästa dag bröt en stor skandal ut.

Till biskopsgården kommer herr Rugojanu, regeringens befullmäktigade kultombud, och skriker: "Hur har Ni vågat hålla en sådan uppriktig predikan, som den Ni höll igår?" Jag frågar honom: "Men vad var det, som var farligt i den?" Han svarar: "Den sjunde örten i teet mot bekymmer! Världens hjul kommer *inte* att gå runt mera!" Jag hade talat om det faktum, att bekymren går över. Han hade förstått det, som om jag hade sagt, att den kommunistiska regimen skulle ta slut.

Han förargade sig också över att jag i en predikan hade angripit darwinismen och sagt: "Om vårt land skyddar vår begynnande socialistiska kultur från västvärldens inflytande, varför har vi då ifrån England adopterat Darwins teori, en vetenskap, som avspeglar en kommersiellt praktisk inställning, och som i allt lämpar sig efter omständigheterna? Påfågeln prakt, papegojans talförmåga och skraddarefågeln i Australien kan inte förklaras av darwinismen. Man kan i naturen se en konstnärs hand och en barnahand, som vill leka. Om Ni är darwinister, varför

är Ni då inte trogna Darwin? Han säger ju hundratals gånger: 'Jag förutsätter att' människan härstammar från djurvärlden. Men Ni säger i hans namn 'Jag hävdar att'. Ända till slutet av sitt liv blev Darwin trogen sin kyrka, och han skänkte efter förmåga till den kristna missionen. Gör detsamma, om Ni är darwinister! Och glöm inte en sak: Darwin förklarar människan såsom produkten av en serie utvecklingar inom djurvärlden — men om människans ande säger han, att den måste ha annat ursprung, ty anden har inte sin like i djurvärlden!"

Detta slags predikningar gjorde regeringens befullmäktigade, herr Rugojanu, mycket förargad. Då det i Cluj hölls en konferens för prästerna från hela stiftet, höll han ett tal emot mig, vilket slutade med orden: "Wurmbrand bör inte få tillåtelse att predika mera. Det är slut med Wurmbrand! Det är slut med Wurmbrand! Det är slut med Wurmbrand!"

Han gick sin väg. Men han kom aldrig hem utan dödades i en trafikolycka. — Följande dag blev hans lemlästade lik begravet. Denna händelse blev känd och i hög grad kommenterad i Cluj.

Ateismens framgång i Rumänien främjades i stor utsträckning genom bristen på karaktär hos många kristna.

Vid den kemiska industriens fakultet i Bukarest hölls det en ateistisk konferens, där Jesus förlöjligades. En mosaiskt troende student, som hade tagit intryck av våra predikningar, reser sig och protesterar: "Kristus, som har givit sitt namn åt en tidsepok, och som miljarder av människor har tillbett under loppet av århundraden, måste åtminstone ha varit en stor människa. Det är inte rätt, att han skall smädas!"

Denne unge man uteslöts ur arbetarnas ungdomsförening och från fakulteten. Alla studenterna röstade för hans uteslutning, bland dem också några med kristen övertygelse — grekisk-ortodoxa, protestanter, baptister, etc. Inte en enda hade mod att rösta emot.

Jesus försvarades uteslutande av en icke-kristen jude.

Vid en annan högre läroanstalt säger en judekristen student till professorn i marxism under en föreläsning: "Det är inte bra att göra som Ni gör: att föra så många ungdomar i villfarelse. Gud existerar!" En våldsam diskussion följde, vari även de andra studenterna deltog. Den som hade protesterat, avstängdes från undervisningen. De andra blev rädda.

De judekristna gymnasisterna motsade offentligt det, som sades emot Bibeln. De hade läst den, under det att lärarna, som var ateister, inte hade läst den. Därför avgick de med segern i diskussionen. I gengäld

hämnedes läraren på dem genom att ge dem dåliga betyg.

”Tro och ateism” blev nu ämnet för allmän diskussion.

På ett tåg sitter jag vid sidan av en officer. Jag talar med honom om Jesus. Han går ut ur vagnen. Han kommer tillbaka om några ögonblick och ber mig följa honom. De andra resenärerna i vagnen blir stela av skräck. De var övertygade om att han ämnade arresteras mig. Men han säger till mig: ”I en vagn här intill sitter fem andra officerare, mina vänner, som jag reser tillsammans med i en delegation. Jag har talat om för dem, att jag har mött en pastor, som talar på ett intressant sätt om Jesus, och de har uttalat sin önskan att få tala med Er. Är Ni villig till detta?”

Jag var inte bara villig, jag var lycklig över att få en sådan anledning, speciellt eftersom det brukade finnas många judar bland officerarna.

I vagnen, som jag fördes till, finner jag två majorer, två kaptener, de andra överstelöjtnanter.

De börjar med att fråga mig, hur det kan komma sig, att en människa fortfarande tror på den urgamla sängen om en gud, nu då de förunderligaste satelliter svävar omkring på himlavalvet.

Jag svarar: ”De förunderliga satelliterna är ett nytt starkt bevis för Guds existens. Tag med Er ett litet barn ut i en park en kväll och visa det den stjärnbeströdda himlen! Förklara för barnet, att himlen existerar av sig själv utan att någon har skapat den! Barnet kommer kanske att tro Er. Det skulle däremot le åt Ert påstående, att alla stjärnorna existerar utan att ha skapats av någon — alla, utom en enda, den allra minsta, som ses på himlen, den förunderliga satelliten! Denna är en produkt av flera stora sovjetiska genier. Till att skapa en stjärna, så stor som en leksak, med en enda hund som passagerare, fordras det geniala huvuden för att uttänka dess konstruktion, men för att skapa ett helt universum med miljarder av stjärnor erfordrades det ej ett huvud? Även vår jord är en satellit och många hundar lever på den. Jag vet det, ty jag har blivit biten av flera. De satelliter, som skapats av sovjetiska snillen, kretsar runt i två dagar och faller därefter ned, men jorden har rört sig i miljoner år och har ännu inte fallit. Barnet kommer inte att tro Er längre, när Ni förklarar astronomien på Ert sätt. De förunderliga satelliterna, de små stjärnorna skapade av människor, är tvärtom ett nytt bevis för att det bakom existensen av himmelska kroppar står en tänkande Ande”.

De motsade mig inte längre. Vi började att tala om Jesus Kristus. Majoren sade: ”Jesus har inte existerat, och om han verkligen skulle ha

existerat, var han bara en vanlig timmerman. Han har inte spelat någon roll.”

Jag svarade honom: ”Herr major, Ni är troligtvis en partimedlem, och som sådan kan Ni måhända tillåta Er att motsäga partilinjen. Jag för min del kan inte göra detta. Kommunistpartiet hävdar, att Jesus har existerat och att Han har spelat en världsbetydande roll.”

Jag blir avbruten: ”Men när har vårt parti hävdat något sådant?”

Jag öppnar tidningen ”Scinteia”, det kommunistiska partiets närmsta tidning, och visar honom på första sidan: ”10 januari 1959.” 1959 — från när? Från Honom, som inte har levt? Från Honom, som inte har betytt något? ”Varför räknar både partiets tidning och hela världen tiden med Honom såsom utgångspunkt?”

De blev mig svaret skyldiga, och jag kunde vittna för dem om Jesus.

Då jag kom ut från fängelset, blev jag av mina fiender inom kyrkan, vilka samarbetade med kommunisterna, förklarad såsom kättare. Detta gjorde, att många blev nyfikna, och många önskade att få lyssna till mig och läsa mina skrifter. Dörrarna till gamla lutherska kyrkor öppnades för mig, och jag stod på predikstolar, som en judes fot aldrig hade beträtt. Inte heller hade någonsin en jude predikat i de grekisk-ortodoxa katedralerna och på andra ställen, dit jag nu inbjöds att tala. Det övervägande flertalet av dem, som hörde mig, var icke-judar. Men för den, som på ett speciellt sätt har vigt sig åt att predika evangelium för judar, är det också av stor betydelse, att vinna icke-judar för Kristus. Ty varje människa, från varje folkslag, som har blivit omvänd till Jesus av en jude, blir kanske en judemissionär! Detta indirekta arbete är minst lika viktigt, som det direkta arbetet.

Då mina fienders planer hade slagit slint, försökte de sig på en annan taktik: de utspred ett rykte om att jag vore sinnessjuk. Men de talade om detta utan att visa något medlidande, och därvid misstänkliggjorde de sig själva ända ifrån början.

Jag hade länge varit van att höra, att det sades både det ena och det andra om mig. Jag hade hört folk säga: "Geni", "Idiot", "Jesus Kristus", "Djävul", "En människa av hög kultur", "Okunnig", "Helig", "En avskyvärd människa", "En människa av exemplarisk ärlighet" samt "Tjuv".

Nu sades det om mig, att jag var galen.

Genom att tro, att de kunde förstöra värdet av mitt budskap med att

kalla mig galen, avslöjade mina fiender sin egen okunnighet.

För det första existerar det en viss släktskap mellan sinnessjukdom och genialitet. Seneca skrev: "Det finns inte ett stort förstånd utan att det är blandat med galenskap."

De judekristna har föresatt sig att öppna en väg i judendomen och mänskligheten. Hur skulle de kunna spela denna roll utan en viss dos av galenskap? Det fanns somliga, som anklagade mig för att vara galen, men jag frågade dem med Nietzsches ord: "Var är den galenskap, varmed Ni borde bli vaccinerade?"

De judekristna har ett stort kall. Det fordras av dem att vara stora människor, att nå upp till Jesu likhet, att göra större ting än Han gjorde, att erövra Israels fästning, som Han inte erövrade.

Blir de sådana stora människor, kommer de också att få stora människors drag. Ett av deras karaktäristika är galenskapen. I den profetiska 69:e psalmen talas det om Messias' dårskap. Paulus erkänner sig själv vara en dåre. Utan dårskap hade han inte varit den store apostel, som han var; inte heller Rousseau, Nietzsche, Newton, Robert Meyer, marskalk Blücher, Eminescu, Torquato Tasso, Kleist, Hölderling, Lenau, Maupassant, van Gogh, Michelangelo, Byron, Schuman och Dostojevskij skulle ha varit vad de var utan galenskap. Hos människor, som har ett speciellt kall, är nervösa sjukdomar oftare förekommande än hos vanliga människor. Vi blev rakt inte förundrade, då en ung ingenjör, en den mest strålande judekristne, plötsligt fick en allvarlig nervös chock och måste inläggas på sjukhus. Detta förringade på intet sätt värdet av hans trosövertygelse.

Det är en vitt utbredd fördom, att detta att ha ett sunt sinne skulle vara särskilt värdefullt, inte bara biologiskt men också socialt sett.

Historien, och däri speciellt revolutionerna, kunde ej ha formats av normala människor. Kan vi säga, att Luther och Calvin var normala? Skulle de ha fått reformationen till stånd, om de hade varit normala? Vi siktar på en revolution inom kristendomen, inom judendomen, och i världen. Ve den, som har ett sådant kall och som fruktar galenskapen! En av mina fiender sade en gång till mig: "I kristendomen bör allt börja från början." Då jag svarade honom: "Låt oss börja!", ryggade han förskräckt tillbaka och kallade mig till min egen stora tillfredsställelse "galen".

När galenskapen har nått ett bestämt stadium, gör den förståndet mera följsamt, eggjar det och gör, att den suger till sig sina kontraster. Genom den blir tankeförmågan mer komplicerad, rikare, mera skärpt.

Inte för intet har Erasmus av Rotterdam skrivit boken "Dårskapens lov".

Jag tackade Gud för att jag hade tillbringat många år i fängelse under förhållanden, som kunde få vem som helst att förlora förståndet. Mitt förstånd hade på detta sätt fått nya egenskaper, vilka jag nu använde i min tjänst för Kristus.

För det andra är galenskapen i släkt med kärleken. Romeo och Julia var galna. Detsamma var mystikerna. De, däremot, som är normala, kivas med sina hustrur och förlorar på ett eller annat sätt tålmodet med dem.

Jag tycker om att kalla tingen vid deras rätta namn. Den, som har läst de stora mystikerna, behöver inte hemlighålla, att mystikerns liv i stor utsträckning får sin näring av otillfredsställda erotiska önskningar. Salig är den, som vet, hur han skall överföra dessa behov till den andliga världen! Också i detta hänseende hjälpte fängelseåren mig mycket.

Jag hade en mystisk upplevelse, som andra, med ett normalt könsliv och ett normalt familjeliv i kiv och med familjeskandaler, säkerligen inte skulle haft tillgång till och vilka heller inte skulle ha kunnat förstå denna upplevelse. De skulle bara ha räknat den som en galenskap eller ett löjligt påhitt.

Men dessa upplevelser var av stort värde, ty en judekristen pastor, som behövde förutsättningar för att uppfylla sin stora uppgift, måste ha — som de levande väsendena i Uppenbarelseboken — fyra huvuden: ett av en mystiker, ett av en människa, som kan tänka vetenskapligt, ett av en strateg, som är god organisatör, och ett revolutionärt.

Hur kan en normal, modern pastor, vars viktigaste bok är Carnegies "Konsten att lyckas i livet" och inte evangeliernas "Konsten att finna en mening i att låta sig korsfästas", upphöja det tragiska i livet, ha patos och sväva i det oändliga hav, som tillhör metafysiken?

Jag för min del accepterade tilltalsordet "galen". — "Har inte Gud gjort världens visdom till dårskap?" Jag föredrar alltså att vara en dåre för Kristus och inte en fridsam, vulgär, banal människa eller en människa, varav det finns 13 på dussin.

Avslutning.

Den 15 januari 1959 arresterades jag på nytt och fick tillbringa ytterligare fem år i fängelse.

I juli 1964 blev alla politiska fångar benådade; jag var åter en fri man. Men under mellantiden hade nästan alla judekristna i Rumänien emigrerat till Israel, där de har att föra samma kamp under andra förhållanden. Också flertalet judar emigrerade från Rumänien.

Skild från dem, som jag älskar och vilka jag har vigt mitt liv åt, ligger jag på ett sjukhus och skriver detta till Guds ära och till nytta för dem och andra.

Jag ser tillbaka på ett kvarts århundrade av kamp. Jag har fått många slag, men jag har också givit slag. De kristna måste vara som saltet, som senapen. De skall vara svidande. Låt fienden känna, att han har mött en av Jesu soldater, väl beväpnad!

Jag har ofta upplevt utsäglig glädje och djupa smärtor. Det enda jag inte har upplevt är att ha långtråkigt. På den väg, som Jesus har förberett, är det liv i överflöd.

Gud har givit mig nåden att träffa rumänska, tyska och ungerska bröder, som helt givit sig åt Israels Gud. Jag har läst, att Gud utrustat dem på det viset för att göra judarna avundsjuka. Jag blev avundsjuk på dem och försökte att liksom de bli en trofast kämpe för Jahve och för Hans utvalde Sons, Jesu, sak. I gångna tider hade jag ivrigt tjänat

satan. Nu önskade jag att tjäna Gud på samma sätt.

Jag gjorde det under en tid av stor andlig likgiltighet i världen. Människorna äter, dricker, gifter sig, bygger sig hus — utan att känna till profetiorna och utan att förstå det, som händer i Israel och i världen — att mänskligheten har kommit till denna tidsålders slut, nämligen till 5 minuter i 12.

Antingen måste mänskligheten omvända sig eller också måste den gå under i en atomkatastrof.

Vi kämpar för att den skall omvända sig.

Vi önskar, att det judiska folket skall komma till Kristus, ty först då kommer det att bli nytt liv i kyrkan, och de kristna kommer åter att bli sådana, som de beskrevs vara i början av det andra århundradet enligt den athenske oratorn Aristides: "De kristna känner Gud och har tillit till Honom. De förlåter dem, som undertrycker dem, och gör dem till sina vänner. De gör gott mot sina fiender. Deras hustrur håller äktenskapet obesmittat, deras döttrar är dygdiga. De älskar varandra. De vägrar inte änkor sin hjälp. När de ser en främmande, mottager de honom och gläder sig över honom såsom över en broder. Om någon bland dem är fattig eller i nöd, fastar de två eller tre dagar för att kunna ge honom det, som han behöver. De åtyder samvetsgrant de bud, som deras Messias har givit dem. Var morgon och varje timme prisar de Gud och tackar Honom för Hans godhet. Från dem kommer allt, som är vackert i världen. Men de talar inte offentligt om sina goda gärningar utan vill hellre förbli obeaktade. De är i sanning ett nytt folk, och det är något gudomligt i dem."

De negativa drag, som man kan lägga märke till hos de judekristna av idag, gör oss inte modlösa. Dessa drag har varken sitt ursprung i deras judendom eller i deras kristendom utan beror på att trycket ifrån omvärlden ännu är dem för starkt. Dessa sakernas tillstånd kommer att förändras, då hela Israel blir frälst.

Men redan den dag, som idag är, är en judekristen, som i sanning är jude och i sanning kristen, och som inte utger sig för att vara rumän eller tysk, lutheran eller katolik, till stor välsignelse bland folken.

I andra klassen i en katolsk folkskola förklarar en dag läraren, en munk, för barnen hur allvarligt det är att svärja över heliga ting samt berättar för dem om en murare, som hade svurit och i sin ed brukat namnet på Herrens moder. Samma dag hade han fallit från byggnadsställningen och brutit båda benen. Herrens moder hade straffat honom.

Ett judekristet barn, 9 år gammalt, reste sig och sade: "Fader, detta är omöjligt! Kristus har lärt oss, att vi inte skall hämnas utan förlåta. Herrens heliga moder kan säkerligen inte ha brutit benen av någon! Muraren föll ned, därför att han var ouppmärksam!"

Som svar ger läraren honom en örfil. Barnet vägrade att delta i religionslektionen. Denna händelse blev en stor skandal, som refererades ända till ärkebiskopen, vilken tvingade munken att be barnet om förlåtelse. Senare träffade jag denne munk i fängelset. Han berättade för mig, att barnets svar hade öppnat för honom en ny syn på kristendomen, som han inte hade tänkt på tidigare.

Många kristna, präster och lekmän, har intagit en ny ställning till kristendomen och fått första impulsen till denna genom att möta en judekristen.

Men vi har bara tagit de första stegen.

De som vill efterfölja oss, måste arbeta på ett helt annat sätt än vi. Vi har bara kunnat arbeta genom att erövra en själ här eller där. De, som vill fortsätta vårt arbete, måste tänka strategiskt och arbeta på nationell front, ja, till och med ta bördan av ett universellt perspektiv, eftersom nya faktorer har tillkommit under tiden.

Dagligen lockar djävulen tiotusenden av själar till helvetet. Vi krossar inte ormens huvud utan kittlar den bara en aning på magen, om vi låter oss nöja med att frånta den en enda av dessa tiotusenden.

Vi måste förändra vårt folks religiösa inriktning och därmed hela världens. Detta är otvivelaktigt ett vanskligt arbete. Men allt är möjligt för Gud och för den troende.

Jesus är inte en Frälsare av det slag, som judarna önskar sig. Han vill frälsa oss ifrån synden, men även som kristna vill vi gärna förbli i den. Vi tänker främst på att bli frälsta ifrån syndens katastrofala följder. Vi kristna borde dock önska att Han dessutom ville tala till oss om våra politiska och ekonomiska problem och att judarna frälses från andra folks förtryck samt att Israel iklädde sig Guds segerskrud. Jesus talar om liljorna på marken, om fåglarna och om ett evigt rike, där rättfärdighet bor, och om att ingen längre skall förbli i mörkret.

Men varken Gud eller universum är sådant, som vi önskar det. Det tillkommer dock inte oss att bestämma över verkligheten utan att anpassa oss efter den.

Den riktiga bönen är "Ske din vilja, Herre", och inte "Herre, låt min vilja ske".

Genom att visa sin förtrostan till Kristus sådan som Han är, även

när vi inte förstår Honom, kommer Israel att uppfylla sitt heliga kall, som det har utvalts till.

Vi måste ta emot Kristus. Och tillsammans med Honom skall vi omfamna i kärlek alla Hans lärjungar, från alla folkslag, med alla deras fel och villfarelser. Jag har sagt det förr: en diamant med stora fel är likväl mera värdefull än ett perfekt sandkorn.

Våra rumänska, tyska och ungerska trosbröder omslöt oss hela tiden med sin kärlek, och utan deras bistånd skulle vårt missionsarbete bland judarna ha varit omöjligt.

När judarna kommer att hungra efter Gud, skall de inte längre ta anstöt av det faktum, att de kristna besitter den andliga skatt, som de har fått från Israel och som de har bevarat i lerkärl för Israel. Talmud säger: "Den som blåser i sejdeln för att avlägsna ölets skum, är inte törstig. Och om det finns någon, som frågar: 'Vad skall jag äta till brödet?', skall du ta brödet ifrån honom, ty då är han inte hungrig!"

Vi kunde få andlig föda till och med från de svagaste kristnas vittnesbörd.

Vad skall vi göra för att erövra Israel?

För det första får vi inte ängslas över att bördan är för stor. Jesus har sagt till oss: "Frukta inte, du lilla hjord! Det har behagat eder Fader att giva eder riket."

Vi kommer inte att uppnå vårt mål genom att lägga i dagen en överbevisningsiver utan genom att ha makt med Honom, som vi tror på och förkunnar: Gud.

Vilken händelse har Israel att tacka för sin sällsamma historia? Skulle denna ha berott på en framgångsrik propaganda? Nej, men på det faktum, att utan att någon visste om det, en av våra förfäder besegrade en stark ängel i envig. Han fräntvingade ängeln en evig välsignelse.

En enskild människas upptäckt av en ny energikälla — ångan, elektriciteten, atomen — har varje gång förvandlat världens anlete.

Det existerar fortfarande en okänd energikälla, nämligen den, som vi känner till tack vare de goda änglarna, profeterna och de heliga, som har gått före oss utan att uppleva det, som de längtade att få uppleva, men som vi upplever idag: den tid, när Jesus skall komma igen! Den verkliga gudsrikeskraften är idag ännu bunden. Men låt oss erinra oss, att en ängel på en natt dräpte 180.000 assyrier. Att ha en ängel vid sin sida är mera värdefullt än att ha massor av stora och betydelsefulla människor där.

För att förena judekristna med änglar var jag i årtal isolerad från

trossyskon, i fängelse. Denna väg är hemlighetsfull, men på den måste vi vandra! Så kommer vi att iklädas ett överväldigande majestät. Israel kommer att tillhöra Kristus.

När kommer detta att hända? Det beror på hur fort var och en av oss slår in på denna väg.

Jag kan inte ge något bättre råd, än att var och en av oss skall viga sitt liv åt den sanning, som är i Kristus, och undret kommer att ske.

Det första steg, som nu borde tagas, är utgivandet av ett stort judiskt blad på världsspråken, där Israels problem belyses i kristen anda. Detta bör vara en gemensam kraftansträngning, som de olika missionerna och de judekristna skulle göra. Låt oss lära av Lenin: en massrörelse skapas omkring en stor tidning. Och låt oss tro detta: Israel kommer att böja sina knän för sin Konung Jesus!

I anden ser jag redan de judiska synagogorna, skolorna, pressen, för-lagen, alla nyckelställningar i det politiska, ekonomiska, kulturella och vetenskapliga livet samt konstnärslivet i alla länder insatta i sin tjänst för Kristus.

Jag ser hur människor av alla färger och raser griper fatt i judarna för att dessa skall visa dem vägen till Frälsaren.

Jag ser Jerusalem såsom huvudstaden i en kristen värld.

Jag ser världen i fred, kärlek, rättfärdighet, förståelse.

Jag ser ulven bo tillsammans med lammet, ett rike, där den återkomne Kristus härskar.

Jag ser ett jordeliv, som medvetet levs såsom en förberedelsefas till det eviga livet.

Jag ser judar på de kristnas predikstolar, där de visar folken omvändelsens fullkomliga väg. Tron ser allt detta, och det kommer även att bli så. Ty jag tror inte den verklighet, jag nu ser för mina ögon, utan jag tror på Guds löften.

Morgonrodnaden visar sig. Snart blir det dag! Snart kommer solen att stråla över Israel!

På detta sätt hoppades Nollensen, bataernas apostel på Sumatra, och han såg med egna ögon uppfyllelsen av sin dröm. På samma sätt hoppades Skrefsrud för Santalistan, Paton för Nya Hebriderna samt många andra.

Judarna lever visserligen på en helt annan nivå än dessa folk, och att föra judarna till omvändelse är mycket svårare. De är ett folk med många stora personligheter. Men där Gud är med och arbetar, är det aldrig fråga om svårt eller lätt.

Intill våra dagar har judarna inte trott på Jesus, inte därför att de själva har velat det så, utan därför att Gud har dolt sanningen för dem (Matt. 11: 25). Och Gud har dolt sig själv för dem, därför att Han ville bevara dem som sin strategiska reserv. De är världens framtida hopp. Gud har bevarat judarna från att delta i kyrkans femtonhundraåriga villfarelse och förfall, för att Han skulle kunna använda dem för att fullkomna gudsrikesplanen i det avgörande ögonblicket.

Stunden är inne — och nu vill Jesus Kristus vara judarnas Konung!

Det är författarens önskan, att varje läsare av denna bok skall på något sätt i kärlek bidra till att förmedla budskapet om Jesus till Guds egendomsfolk:

Stöd Svenska Israelsmissionen, som arbetar för detta syfte!

Erhåll kunskap och böneämnen genom denna missions tidning och skriftserier!

Bed Din pastor, att församlingen får besök av dess föredragshållare och förkunnare!

Väckelse hos de kristna har alltid inneburit kärlek till Bibelns eget folk!

Donations to help late Reverend Richard Wurmbrand missionary work may be sent to:

The Richard Wurmbrand Foundation
PO Box 4124 Torrance, CA 90510, USA
<http://richardwurmbrandfoundation.com>

or to: Help For Refugees

PO Box 5161, Torrance, CA 90510, USA
<http://helpforrefugees.com>

Innehåll.

Förord	7
Ett tack till Sverige och Svenska Israelsmissionen	9
Inledning	12
En vagnmakare och en snickare, båda tyskar, ger den första impulsen till en judekristen församling	20
Rabbinerna avverkar mina sista tvivel på Jesus som Messias	24
Trons väg från förnuftet till hjärtat	32
Isaac Feinstein och min pånyttfödelse	37
Kristna martyrer bland det judiska folket	46
Vilket kristet samfund bör jag tillhöra?	54
Min hustru blir vunnin för Herren. Hennes dop	64
Clarutza	67
Utvalda själar formar en judekristen predikant	74
Alba	77
Mircea Petrescu	84
Äktenskapliga problem hos judekristna	90
Den helige Moïse	96
Berta	98
Ett vittne i familjen	103
En judemördare omvänder sig	107
Har Jesus verkligen uppstått från de döda? Ett minnesvärt möte på tåget	113
Möte med modern teologi	124

Knall och Nicolai	137
Fascistperioden	139
Vad skall jag göra för att bli frälst?	147
År av olovlig religiös verksamhet	151
Pastor Solheims upplevelser	155
Våra vanskligheter under kriget	160
Tre gamlingar	166
”Sökande efter det förlorade”	171
Strid om ett lamm	175
De föräldralösa barnen	181
Gjort och ogjort	185
Skilda aktiviteter	189
Närkamp	192
Ovanliga fenomen	197
Mirakulösa helbrägdagörelser	204
Ett sista varsel	207
Under ny politisk regim	209
Min prästvigning och mitt tal i parlamentet	214
Sionisterna och vi	219
Kamp på två fronter	233
Anti-Klausner	236
Är Jesus Gud?	242
Kyrkornas Världsråds hjälparbete	246
Den kommunistiska ideologien och vi	248
Den kristna revolutionen	253
Konflikten med kommunisterna	259
Skall jag eller skall jag inte resa?	265
Två års förkunnelse under ständig förföljelse	267
Sinnessjukförklarad	273
Avslutning	276